

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

В.А. Афанасьєва, В.М. Кобрін, В.В. Вамболь, О.В. Бетін, І.М. Бабак

ТОВАРОЗНАВСТВО ОДЯГОВО-ВЗУТТЄВИХ ТОВАРІВ

Опорний конспект лекцій

Харків «ХАІ» 2009

УДК 620.20:646.4(075.8)

Товарознавство одягово-взуттєвих товарів: опорний консп. лекцій / В.А. Афанасьєва, В.М. Кобрін, В.В. Вамболь та ін. — Х.: Нац. аеро-косм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2009. — 181 с.

Викладено теоретичний матеріал курсу з дисципліни «Товарознавство одягово-взуттєвих товарів», що стосується проведення експертизи швейних, трикотажних, взуттєвих виробів і виробів з хутра.

Детально висвітлено питання щодо споживчих властивостей одягу, типології населення й проектування одягу. Подано характеристику асортименту швейних виробів. Описано структуру трикотажних полотен, їхні властивості та класифікацію. Наведено класифікацію асортименту шкіряного, гумового й валяного взуття, а також хутрово-хутряних і овчинно-шубних товарів. Розглянуто методи контролю якості товарів, маркування, упакування й їх збереження.

Для студентів денної та заочної форм навчання, що вивчають курс «Товарознавство одягово-взуттєвих товарів».

Іл. 13. Табл. 2. Бібліогр.: 12 назв

Рецензенти: канд. хім. наук, доц. О.О. Кирєєв,
канд. техн. наук, доц. С.В. Сорокіна

© Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут», 2009 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
Тема 1. ШВЕЙНІ Й ТРИКОТАЖНІ ВИРОБИ.....	6
Лекція 1. Швейні вироби.....	6
1. Фактори, які формують потреби населення в одягу.....	6
2. Споживчі властивості одягу.....	7
3. Типологія населення й проектування одягу.....	10
4. Характеристика асортименту швейних виробів.....	15
5. Контроль якості швейних виробів.....	34
6. Маркування, упакування й збереження швейних товарів.....	35
Лекція 2. Трикотажні вироби.....	37
1. Загальні поняття про трикотаж.....	37
2. Структура трикотажних полотен.....	39
3. Властивості трикотажних полотен.....	43
4. Характеристика групового асортименту трикотажних полотен.....	44
5. Класифікація трикотажних виробів.....	50
6. Характеристика асортименту трикотажних виробів.....	54
7. Якість трикотажних виробів.....	86
8. Маркування, упакування й збереження трикотажних виробів.....	90
Тема 2. ВЗУТТЄВІ ВИРОБИ.....	93
Лекція 1. Шкіряне взуття.....	93
1. Натуральні шкіри для виробництва взуття.....	94
2. Штучні й синтетичні взуттєві матеріали.....	101
3. Формування споживчих властивостей шкіряного взуття у процесі виробництва.....	107
4. Класифікація й характеристика асортименту шкіряного взуття.....	115
5. Контроль якості шкіряного взуття.....	119
6. Маркування, упакування й збереження шкіряного взуття.....	120
Лекція 2. Гумове взуття.....	122
1. Класифікація й характеристика асортименту гумового взуття.....	123

2. Контроль якості гумового взуття.	128
3. Маркування, пакування й зберігання гумового взуття.	129
Лекція 3. Валяне взуття	130
1. Класифікація й характеристика асортименту валяного взуття.	130
2. Контроль якості валяного взуття.	133
3. Маркування, пакування й зберігання валяного взуття.	135
Тема 3. ХУТРОВО-ХУТРЯНІ Й ОВЧИННО-ШУБНІ ТОВАРИ	136
Лекція 1. Хутрово-хутрянні товари.	136
1. Характеристика споживчих властивостей хутрово-хутрянних і овчинно-шубних товарів.	137
2. Класифікація й характеристика асортименту хутрово-хутрянних напівфабрикатів.	138
3. Класифікація й характеристика асортименту хутрянних виробів.	160
4. Контроль якості хутрянних виробів.	173
5. Маркування, упакування й зберігання хутрянних виробів.	174
Лекція 2. Овчинно-шубні товари.	175
1. Класифікація й характеристика асортименту овчинно-шубних товарів.	176
2. Контроль якості овчинно-шубних товарів.	178
3. Маркування, упакування, збереження овчинно-шубних товарів.	178
БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК	180

ПЕРЕДМОВА

Однією з основних дисциплін для студентів, які навчаються за освітнім рівнем «бакалавр» напрямку підготовки 6.030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво», є дисципліна «Товарознавство одягово-взуттєвих товарів».

Ця дисципліна сприяє формуванню професійних знань й умінь спеціалістів у торгівлі й інших галузях – товарознавців-комерсантів, товарознавців-митників, товарознавців-експертів. Основною метою викладання дисципліни є забезпечення високого рівня теоретичних знань і практичних навичок майбутнього фахівця.

У конспекті лекцій систематизуються й у логічному порядку розкриваються основні питання з курсу. Видання дає можливість самостійно вивчити дисципліну. Основну увагу приділено класифікації й характеристиці швейних, трикотажних, взуттєвих виробів і хутряних товарів.

Структура конспекту лекцій містить такі теми:

- «Швейні товари»;
- «Трикотажні товари»;
- «Взуттєві товари»;
- «Хутряні товари».

З метою активізації пізнавальної діяльності студентів до кожної теми розроблено запитання для самоконтролю, наведено список літературних джерел.

Тема 1 ШВЕЙНІ Й ТРИКОТАЖНІ ВИРОБИ

Запитання до теми

1. Характеристика властивостей одягових виробів.
2. Основні вимоги, які ставляться до одягу.
3. Класифікація одягу.
4. Характеристика побутового одягу.
5. Способи отримання трикотажного полотна.
6. Особливості отримання поперечно-в'язаних та осново-в'язаних полотен.
7. Характеристика асортименту трикотажних виробів за класифікаційними ознаками.
8. Характеристика головних уборів.
9. Характеристика видів панчішних виробів.

Лекція 1. Швейні вироби

План лекції

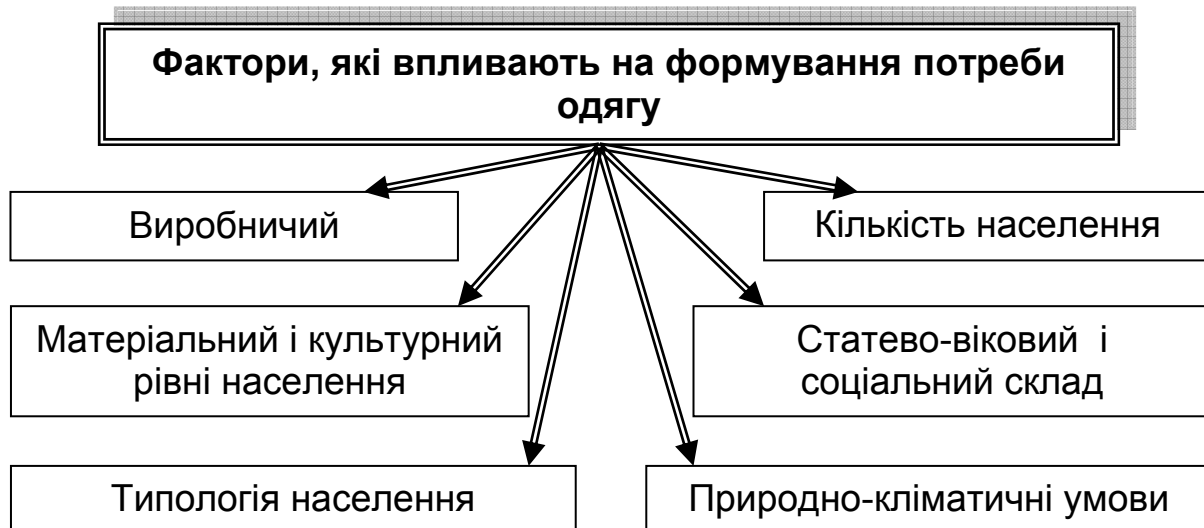
1. Фактори, які формують потреби населення в одягу.
2. Споживчі властивості одягу.
3. Типологія населення й проектування одягу.
4. Характеристика асортименту швейних виробів.
5. Контроль якості швейних виробів.
6. Маркування, упакування й збереження швейних товарів.

Література: [2, с. 277 – 304]; [3, с. 109 – 158].

1. Фактори, які формують потреби населення в одягу

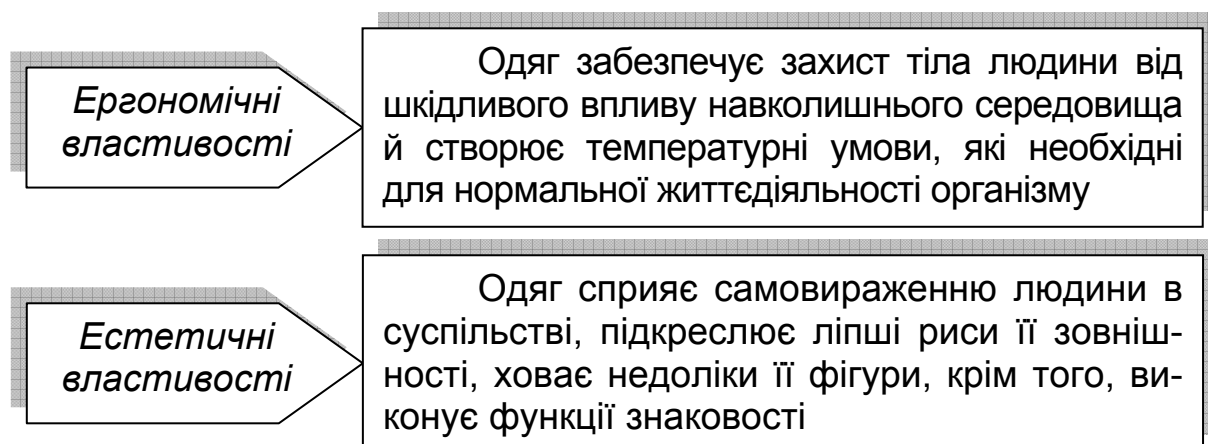
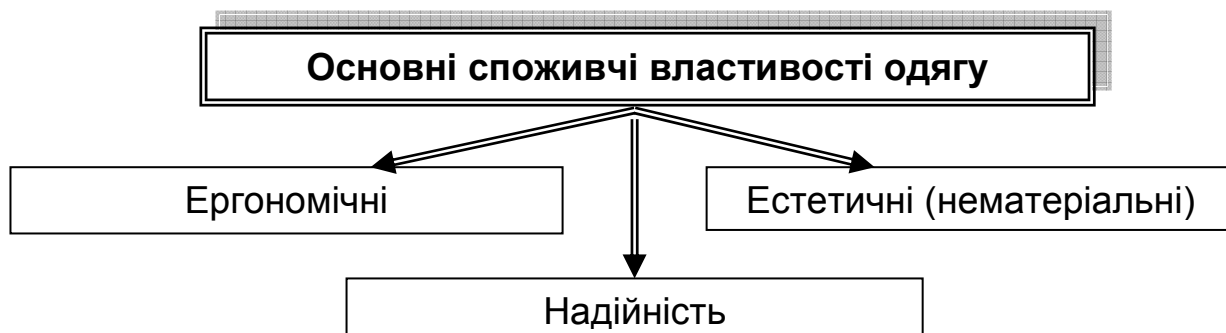
До одягових товарів належать різні види одягу, легких суконь, білизни, головних уборів, рукавички, рукавиці. Одяг, виготовлений за технологією швейного виробництва, називають швейним виробом.

Для правильного прогнозування виробництва, формування структури асортименту потрібні дані про кількість, склад населення, рід його занять. На якісний і кількісний склад набору одягу впливає кількість міських і сільських жителів і рід їхньої діяльності.

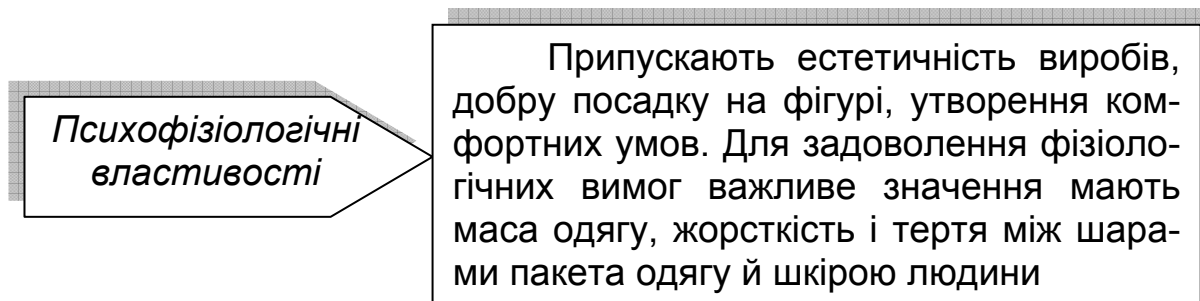
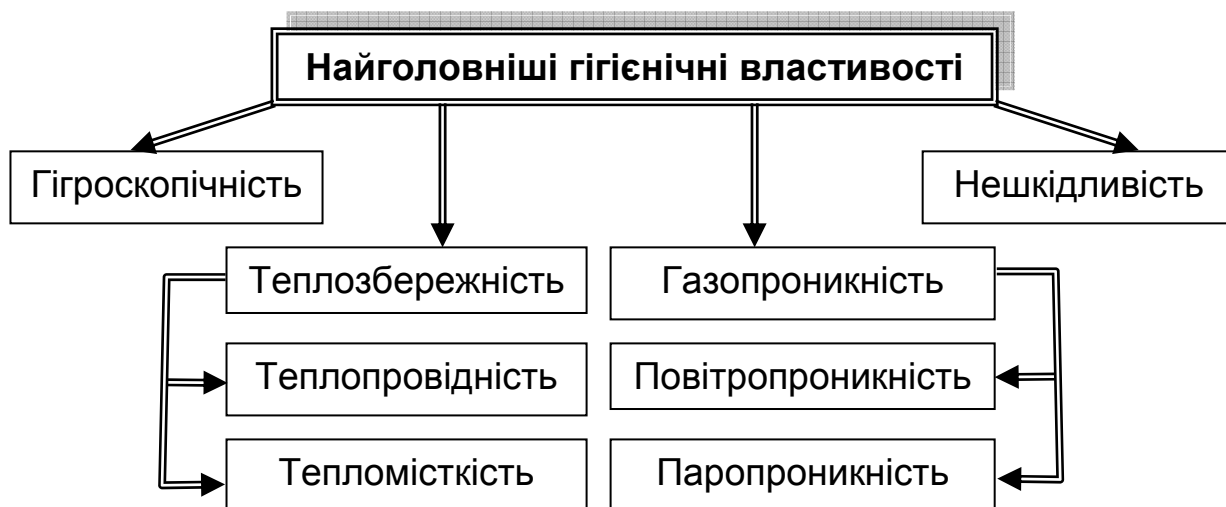
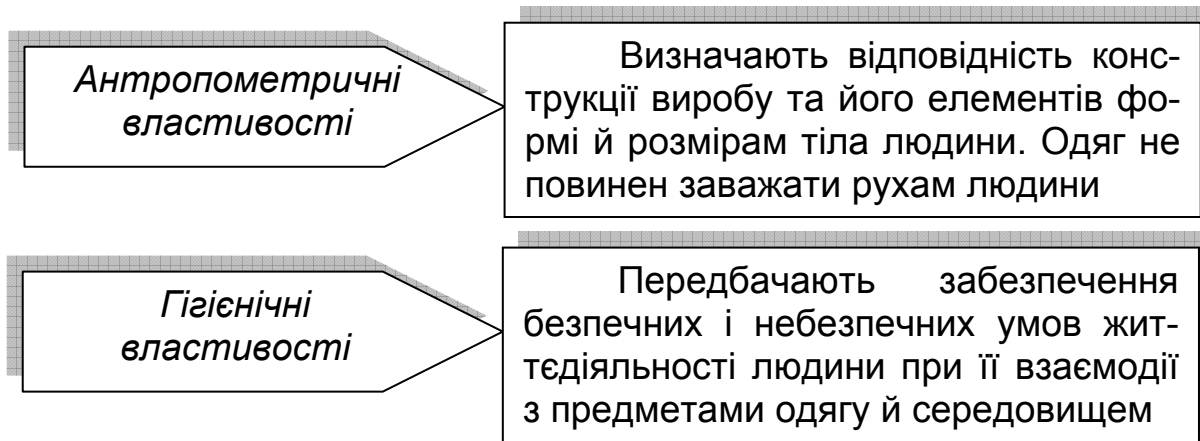
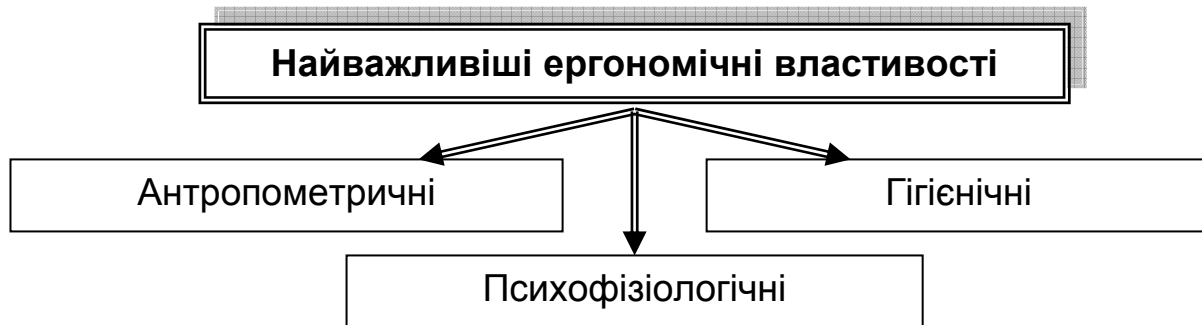

До важливих факторів, які впливають на формування потреб в одягу, належать природно-кліматичні умови.

2. Споживчі властивості одягу

Ергономічні властивості визначаються особливостями людини й характеристиками середовища.

Естетичні властивості одягу припускають відповідність виробу соціальним потребам, стилю, який склався згідно з напрямком

моди. Одяг має бути практичним і водночас прикрашати людину. На естетичні вимоги до одягу роблять великий вплив *стиль* і *мода*.

Стиль

Стійка спілка системи формальних засобів і прийомів художнього вираження, які склалися історично. Основою сучасного стилю в одязі є загальноєвропейський стиль. Головні ознаки такого стилю – гранична доцільність, чистота, ясність, чіткість і доскональність форм і ліній

Мода

Тимчасова єдність засобів художньої виразності. Мода в одязі – це недовге володарство в певному загальному середовищі тих або інших смаків, які проявляються у зовнішніх формах. Виникнення моди в одязі пов'язано з потребами людини в постійному оновленні, поліпшенні виробів. Мода визначається появою, а потім і переважанням у певному періоді часу, наприклад у сезоні, нових форм одягу, нових тканин, матеріалів, обробок

Під час оцінювання естетичних властивостей одягу необхідно звертати увагу на форму, силует, покрій одягу, кольорове рішення, фактуру матеріалів, цілісність композиції: ритм, пропорції (симетрію й асиметрію), масу, ансамблеву єдність і т. ін.

Належність – здатність одягу задовольняти матеріальні й нематеріальні потреби в часі. Одяг повинний протягом певного часу відповідати вимогам, які ставляться до нього. Ці вимоги характеризуються такими властивостями одягу, як *формостійкість*, *довговічність*, *ремонтпридатність*.

Формостійкість

Здатність одягу швидко відновлювати первинну форму. Вона залежить від пружності матеріалів та їхньої жорсткості, наявності пружних прокладних матеріалів (флізеліну, поролону й ін.), конструкції та механічної обробки

Довговічність

Характеризується часом використання виробів до їх повної непридатності й залежить від опірності фізичному зносу

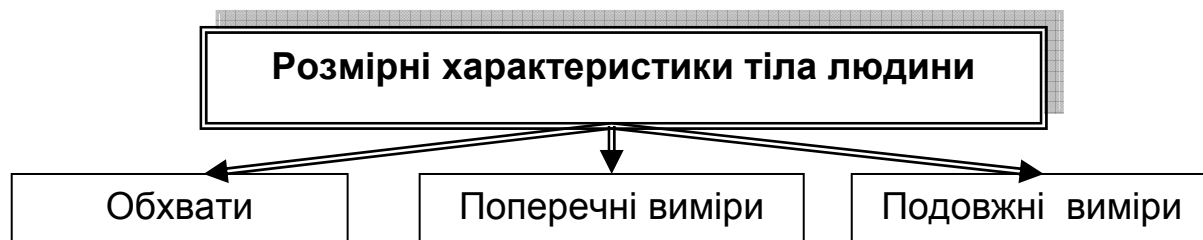
**Ремонтприда-
тність**

Можливість повторного використання одягу. Ремонту підлягають швейні вироби, які мають 10 – 12 % пошкодженої місцевими дефектами площини матеріалів

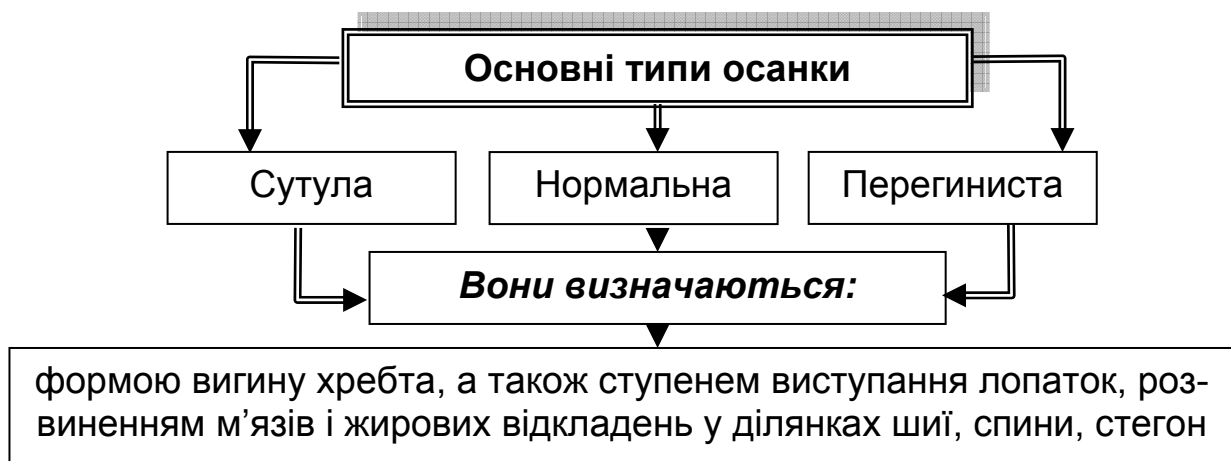
3. Типологія населення й проектування одягу

З метою максимального задоволення попиту потреб населення в швейних виробах підприємства виготовляють одяг на типові фігури.

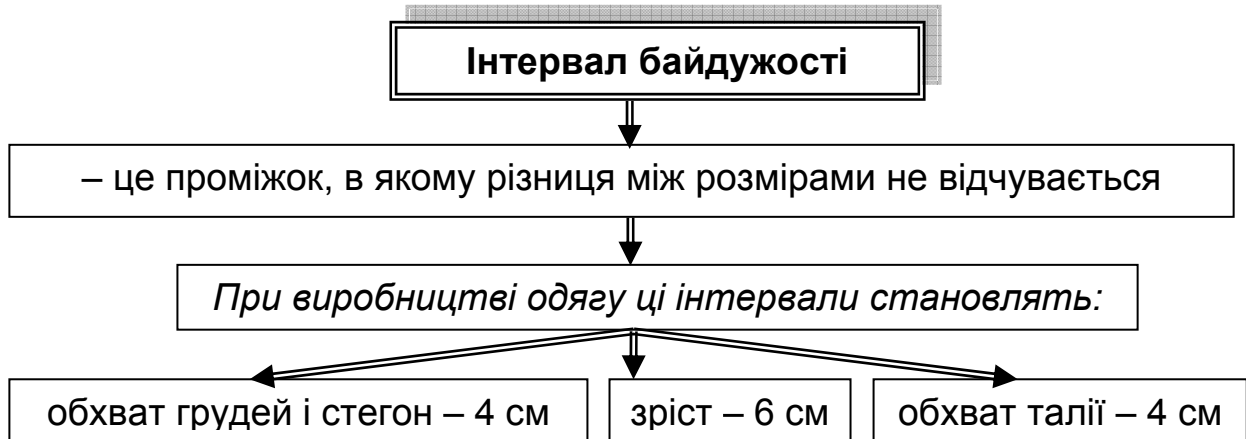
Розмірна характеристика тіла людини представлена вимірами, які називаються розмірними ознаками.

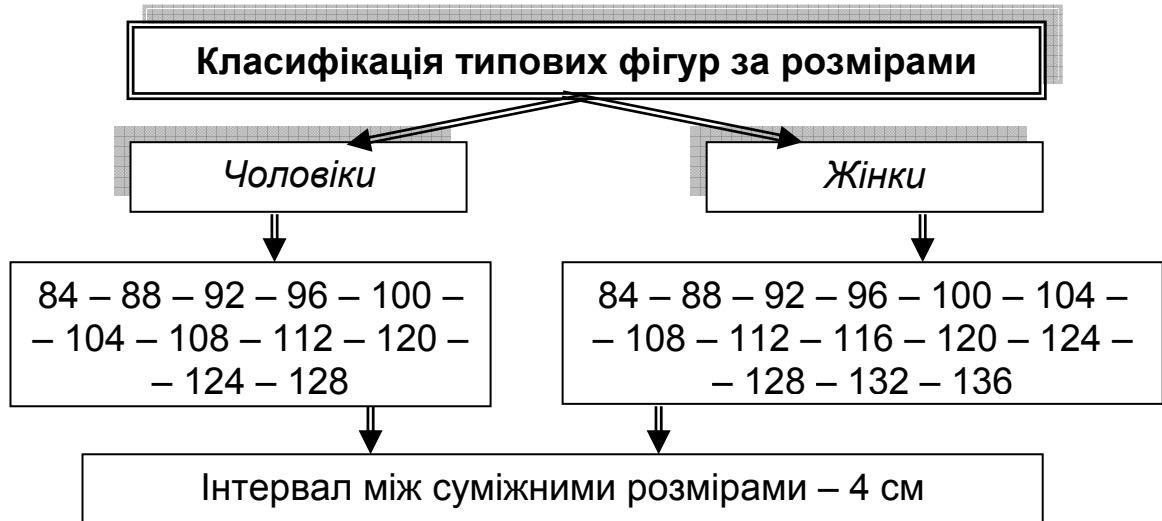
Виміри дають уявлення про тип будови тіла й осанку. Тип будови тіла характеризує форму тіла людини й залежить від ступеня розвинення м'язів і жирових відкладень, а осанка – головним чином від форми хребта.

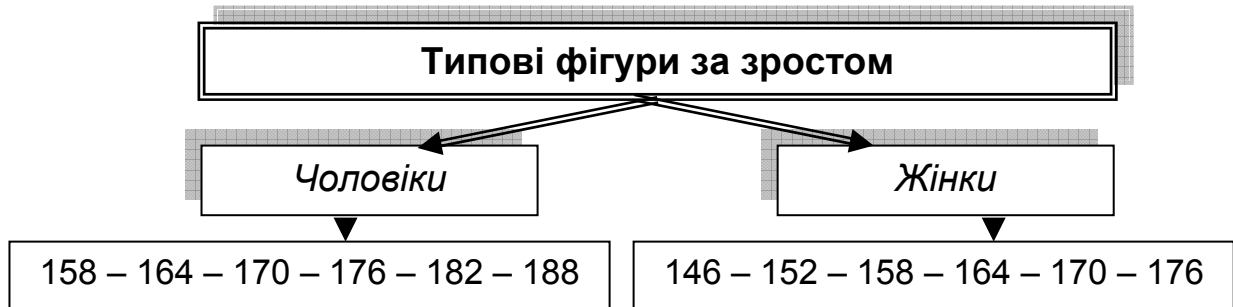
Кількість типових фігур визначається не тільки кількістю основних розмірних ознак, але й величиною проміжку (інтервалу) між сусідніми номерами за кожною основною ознакою. Величини інтервалів між суміжними варіантами розміру, зросту й повноти встановлюють дослідним шляхом. Ці величини і відповідають інтервалу *байдужості*.

Розмір. Визначається величиною обхвату грудей у сантиметрах.

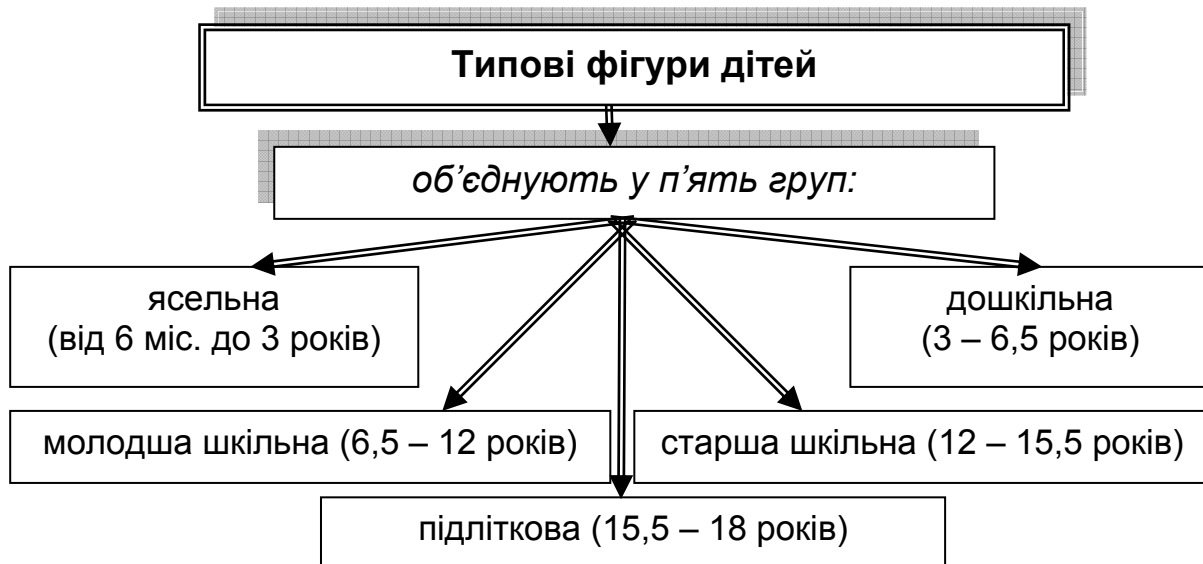
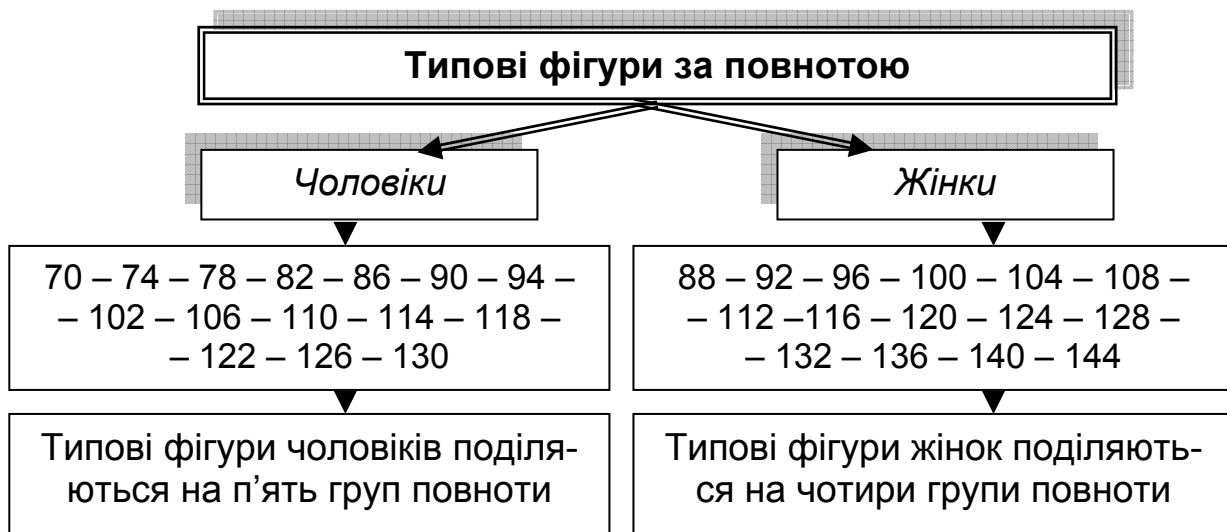
Зріст – довжина людини без взуття від верхньої точки голови до підлоги у сантиметрах.

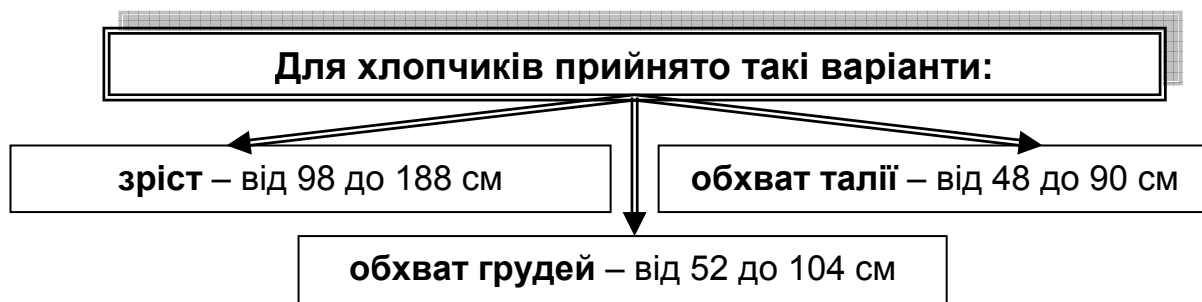
Інтервал між суміжними варіантами зросту – 6 см.

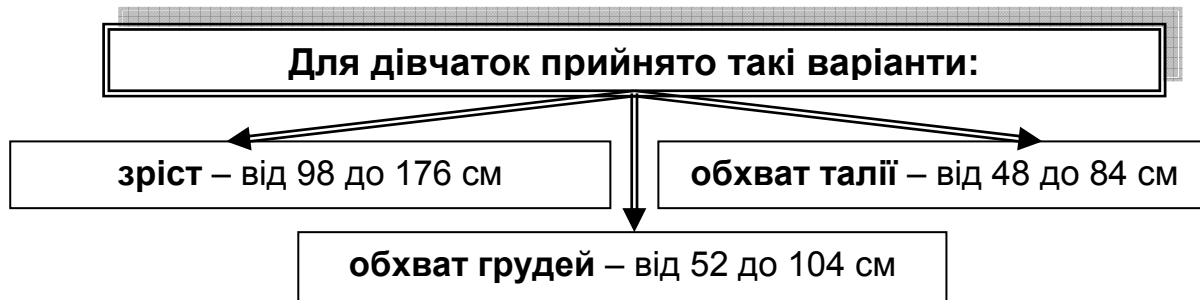
Торговельні мережі мають право замовляти, а підприємства повинні виготовляти одяг особливо великих розмірів і зросту.

Повнота. Характеризує тип будови тіла й вікову зміну фігури дорослої людини. Показником повноти є обхват талії у чоловіків і обхват стегон з урахуванням виступання живота у жінок.

Основною розмірною ознакою у дітей є *зріст*. У кожній групі для кожного варіанта зросту виділяють певні розміри.

Інтервал зросту – 6 см, за обхватом грудей – 4 см, за обхватом талії – 3 см.

Під час розроблення швейного виробу важливе значення мають його силует і форма, а також композиція, кольорове рішення.

Силует характеризується висотою й шириною пліч, ступенем прилягання виробу до фігури по лінії талії, довжиною й шириною нижньої частини виробу.

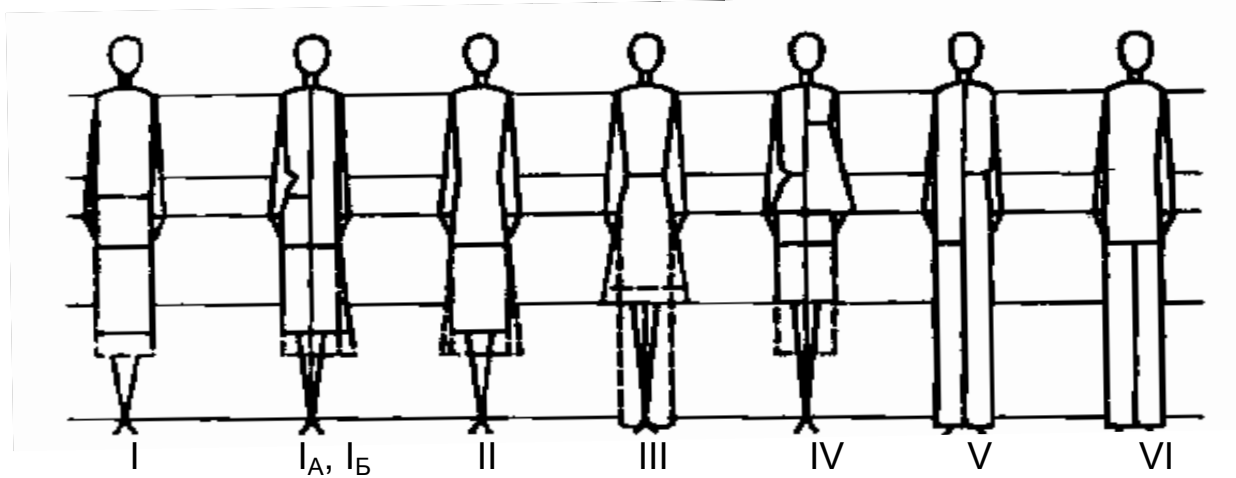
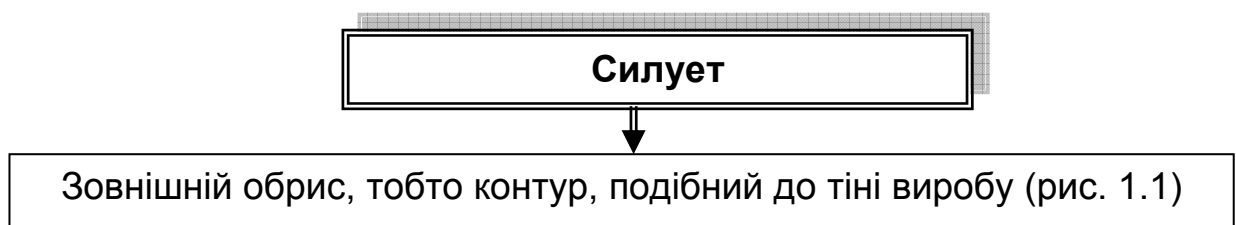
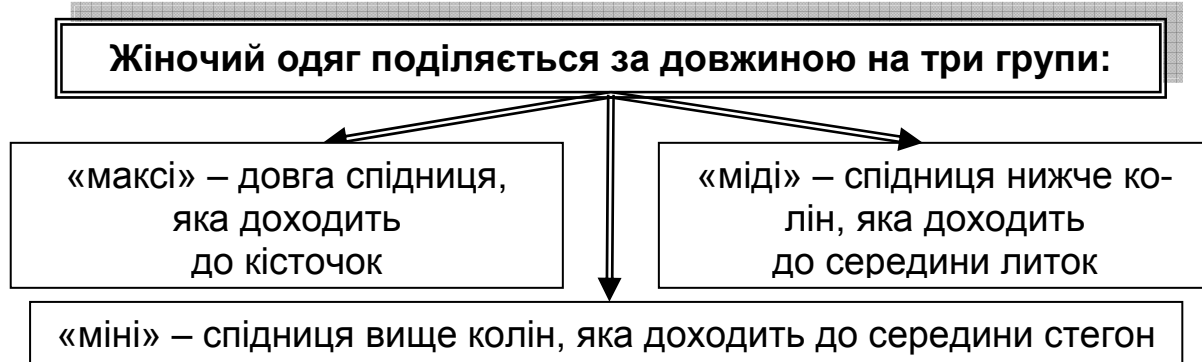
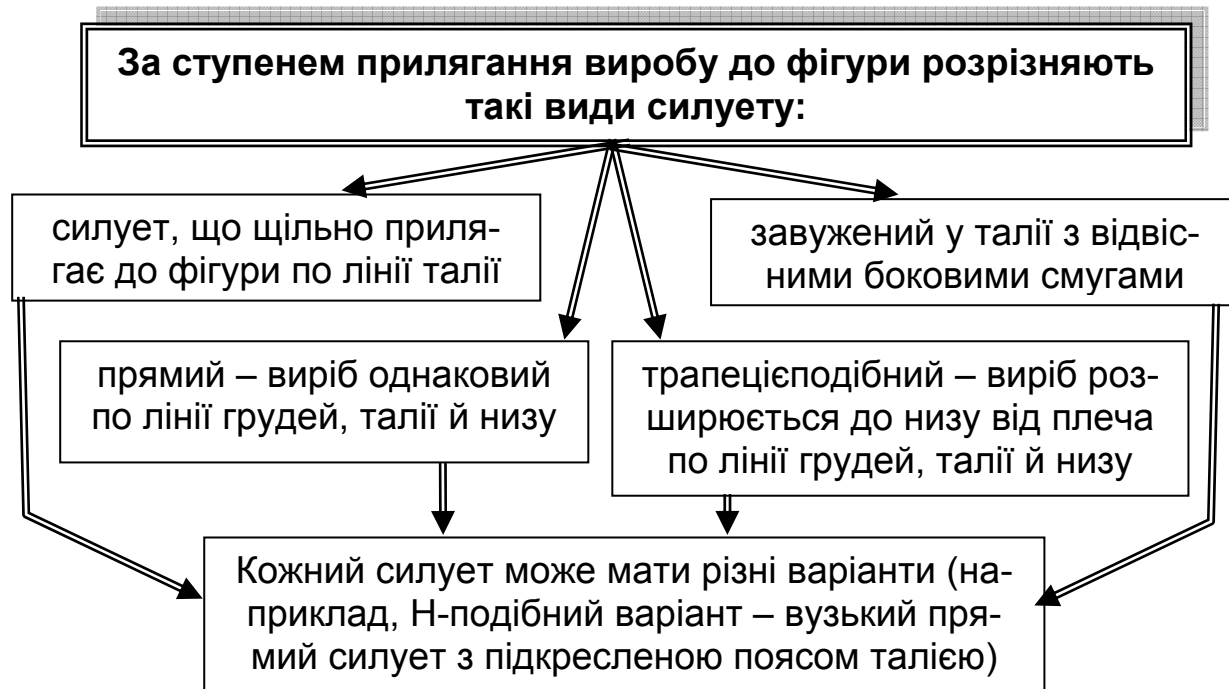

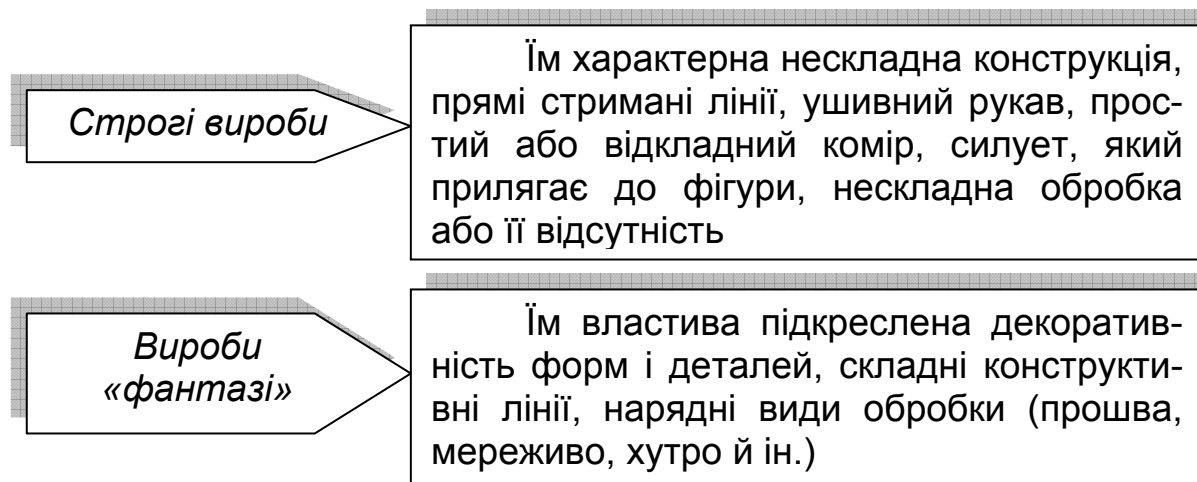
Рис. 1.1. Види силуетів плечових виробів:
 I, V – прямий; I_A, I_Б – різновиди прямого; II, VI – напівоблягаючий;
 III – облягаючий; IV – трапеція

Лінія стегон може бути плавно окресленою або відцентрованою (підкресленою).

Довжина й ширина виробу залежать від призначення одягу, статі й віку споживача.

Зі зміненням моди змінюються довжина й ширина виробів. Низ виробів також може бути оформлений по-різному: **прямий, розширений, «кльош», «дзвін»** та ін.
За формою розрізняють вироби **строгі** й **«фантазі»**.

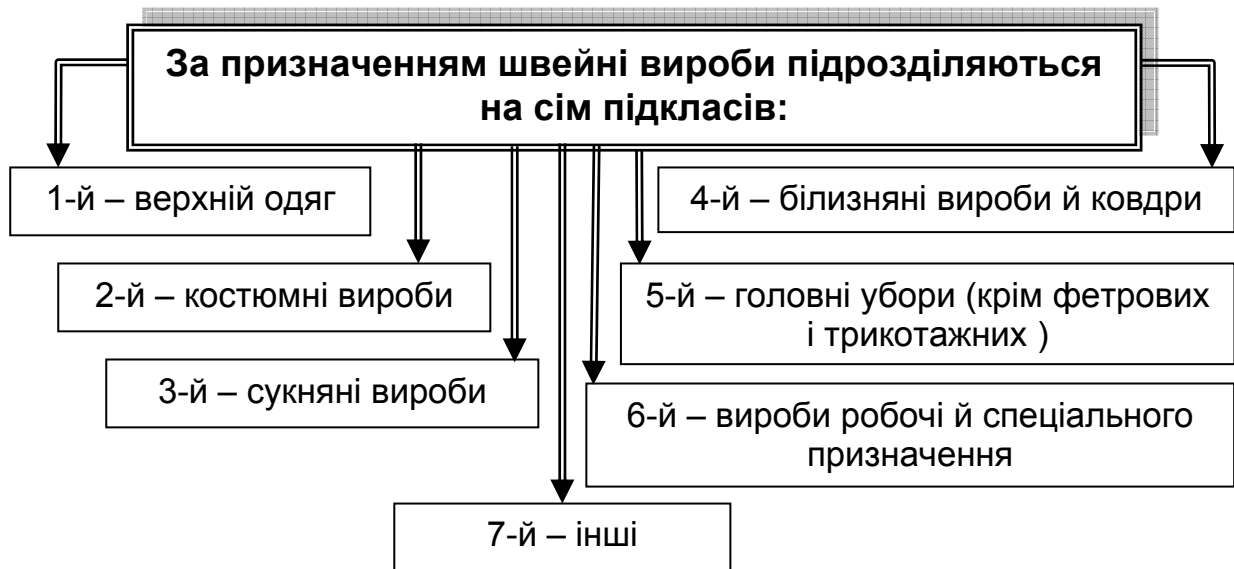

4. Характеристика асортименту швейних виробів

Під асортиментом швейних товарів розуміють склад і співвідношення окремих видів виробів у випуску продукції, певного виду й найменувань за кількістю або сортами, розмірами, зовнішнім обробленням й іншими ознаками.

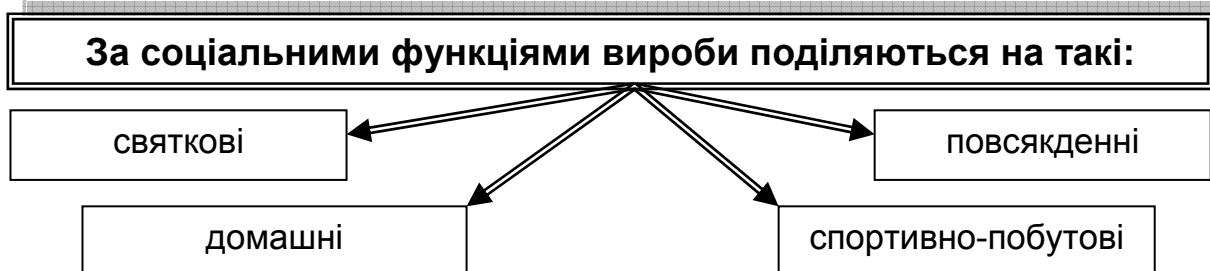
У цей час єдиної класифікації на одяг не існує. Прийнято декілька класифікацій для швейних виробів: за *класифікатором*, *стандартом*, *торговельна* (товарознавчі класифікації окремих авторів).

Продукцію швейної промисловості за ознаками галузевої належності відносять до 85-го класу.

У свою чергу, кожен групу підрозділяють на підгрупи, підгрупи – на види виробів за статевою ознакою, види – на різновиди, які характеризуються найменуванням виробів, фасоном, складністю обробки.

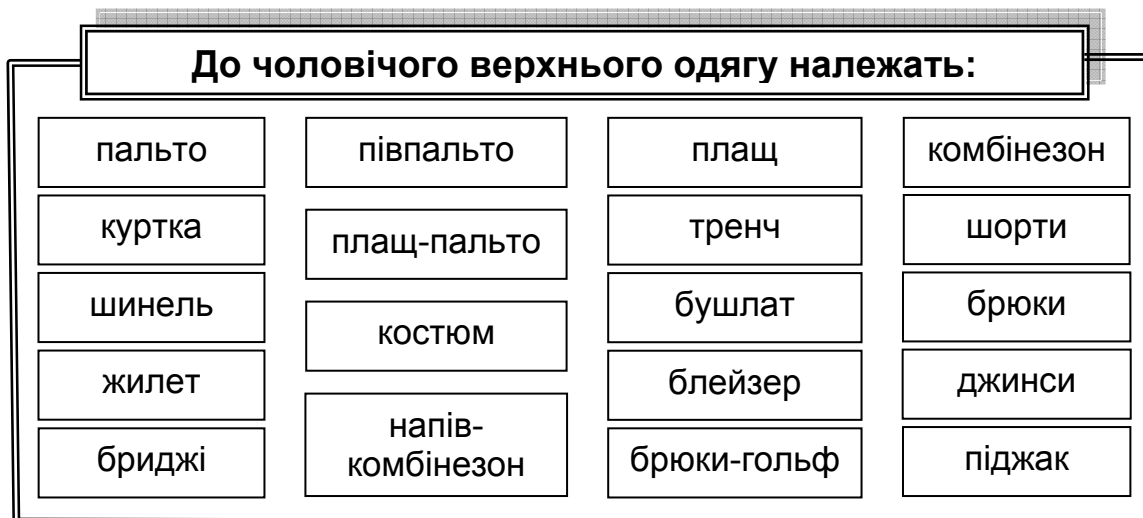
Види **швейних виробів** характеризуються такими ознаками: найменування одягу (сукня, костюм і т. ін.); статевий поділ; сезонність; види тканин і матеріалів верху; складність.

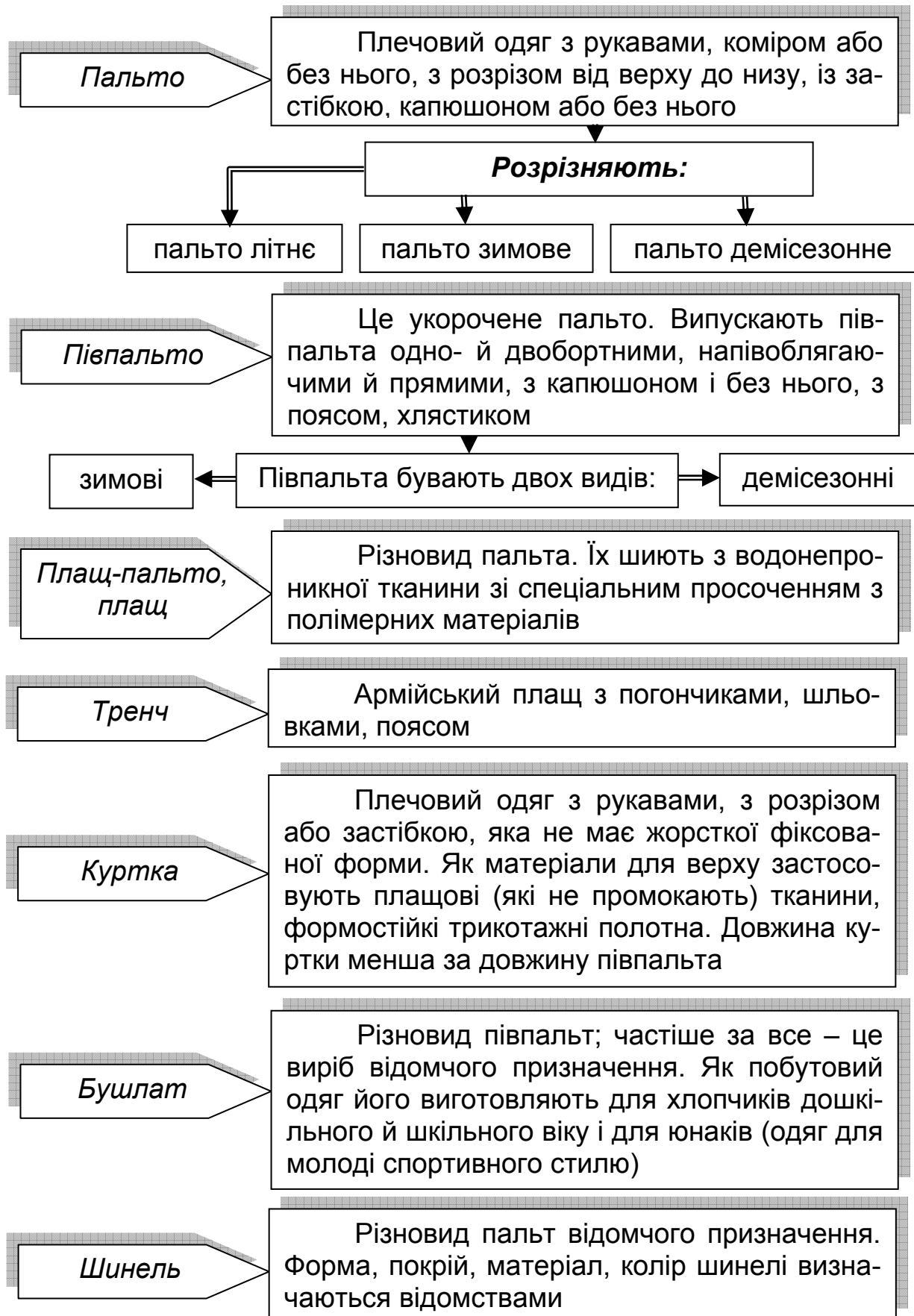
Види швейних виробів підрозділяють на різновиди, які характеризуються найменуванням виробу, фасоном, покроєм і видом обробки.

Груповий асортимент одягу

Груповий асортимент – це перелік товарів, які об'єднані за призначенням, застосованою сировиною, умовами використання. Розрізняють *виробничий* і *торговий* асортименти.

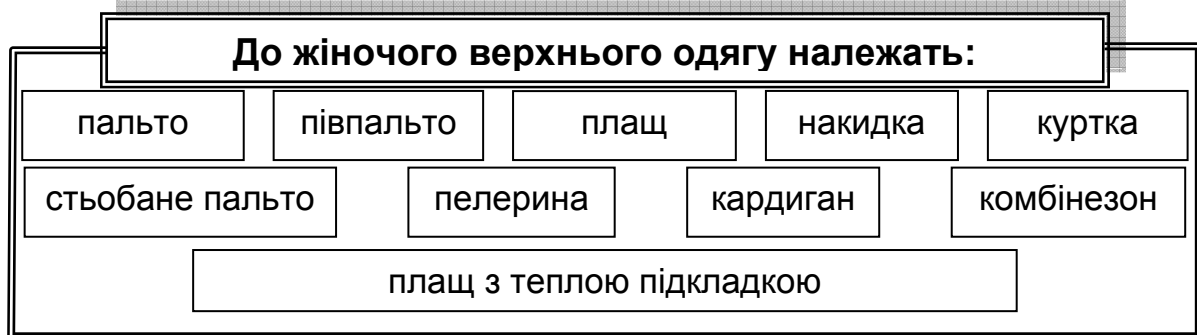
Чоловічий верхній одяг

<i>Піджак</i>	Одяг жорсткої фіксованої форми з рукавами, розрізом, застібною від верха до низу
<i>Блейзер</i>	Однобортний піджак виключно ділового стилю, напівоблягаючого силуету, з формостійкою прокладкою й підкладкою. Гудзики зазвичай металеві, іноді по краях бортів прокладається кант
<i>Кітель</i>	Формений виріб напівоблягаючого силуету, з обкидним коміром або стойкою, з глухою однобортною застібною. Фасон, колір, матеріал, обробка, відзнаки визначаються відомствами. Кітель шиють з погонами, на сатиновій або шовковій підкладці
<i>Жилет</i>	Швейний плечовий виріб з проймами
<i>Костюм</i>	Комплект швейного одягу, який складається з двох або більше предметів
<i>Брюки</i>	Підрозділяються за сезоном використання на зимові, демісезонні, літні, несезонні. За фасоном розрізняють: брюки цивільні – гольф, галіфе, бриджі; брюки спортивні – шорти, джинси, шаровари, бермуди й ін.
<i>Комбінезон</i>	Одяг, який складається з ліфа без рукавів і брюк, шортів, рейтузів, трусів, об'єднаних в одне ціле
<i>Півкомбінезон</i>	Довгі або короткі брюки з нагрудником і бретельками на еластичній тасьмі або роз'яттям на пряжках

Жіночий верхній одяг

Пальто

Шують однобортними й двобортними, прямого силуету, облягаючими, напівоблягаючими тощо. Залежно від сезону використання розрізняють пальта зимові, демісезонні, літні й позасезонні. Пальта можуть бути одношаровими й багатшаровими

Півпальто

Коротше за пальто на 20 – 30 см. Для його виготовлення використовують такі ж самі тканини, що й для пальта

Плащ

Виробляють прямого, напівоблягаючого й трапецієподібного силуетів, суцільнокроєними й відрізними по лінії талії, з прямою або розкльошеною спідницею, іноді гофрованою

Накидка

Швейний або трикотажний плечовий одяг вільної форми без рукавів і пройми, на шовковій підкладці, з петелькою й гачком, з розрізом спереду, з прорізами для рук, які імітують кишені

Костюм

Класичний універсальний вид одягу, який складається з жакета й спідниці або жакета, жилетки й спідниці, або жакета, жилетки й брюк

Джемпер

Трикотажний плечовий одяг з рукавами, без застібок або з застібкою зверху, без розрізу або з розрізом не до кінця тулуба

Светр

Трикотажний плечовий одяг з довгими рукавами, без застібки, з високим коміром (більше 5 см). Виготовляють двох видів: суцільним і з пришивним коміром

Рейтузи

Трикотажний поясний одяг, який складається з торса й ніжок. Вони щільно облягають нижню частину тулуба й ніг до ступнів і за довжиною ніг бувають короткими й довгими, які закінчуються штрипками або ластиковим переплетенням

Дитячий верхній одяг

Одяг для дітей частіше буває багат шаровим, довжина дитячих виробів може бути різною. Основний стиль – спортивний, частіше прямого силуету.

Легка сукня

<i>Сукня</i>	Традиційний одяг для жінок і дівчаток, що складається з ліфа й спідниці, які об'єднані в одне ціле
<i>Сукня-костюм</i>	Складається з сукні й жакета, або жакета й спідниці, або жакета й сарафана
<i>Сукня-халат</i>	Легка жіноча сукня без підкладки, з розрізом зверху донизу, з застібкою або без неї, з довгими або короткими рукавами
<i>Халат</i>	Має розріз спереду зверху донизу, може бути з застібкою або поясом. Випускають халати вільними й довгими, з підкладкою й без неї; в двобортних халатах одна пола заходить за іншу
<i>Пеньюар</i>	Нарядний домашній халат для утрішнього туалету з легкої шовкової тканини, з підкладкою або утеплювальною прокладкою
<i>Сарафан</i>	Сукня без рукавів і коміра, з застібкою й без неї, іноді на бретелях. Його носять з блузкою або жакетом
<i>Пелерина</i>	Коротка накидка без рукавів різноманітної довжини. Її можна використовувати як самостійний одяг, так і як доповнення до сукні
<i>Фігаро</i>	Короткий жакет по лінії талії, може бути й вище неї, з довгим або коротким рукавом, з коміром і без нього, з застібкою й без неї. Його носять поверх блузки або сукні
<i>Саронг</i>	Довга спідниця без з'єднувального шва, вільно обертається навколо стегон. Загорток на спідниці глибокий – від третини до половини об'єму

Блузка

За характером оформлення схожа на ліф сукні. Буває різною й суцільною, з рукавами й без них. Комір блузки може бути різних фасонів: відкладним, у вигляді стойки, шалевим, фігурним тощо. Блузки випускають зі зборками, заціпками, оздоблюють вишивкою, мережкою, мереживом, жабо, тасьмою; носять заправленою в спідницю або поверх неї, з поясом або без нього

Спідниця-брюки

Конструктивно виконується як брюки й має вигляд довгої або короткої спідниці зі зборками. Такий одяг не підкреслює особливостей фігури, не заважає рухам людини

Колоти

Короткі жіночі брюки, які нещодавно ввійшли до моди. Внизу вони помірно широкі, щільно не облягають, біля пояса зазвичай є вільні зборки й кишені. Вони нижче колін

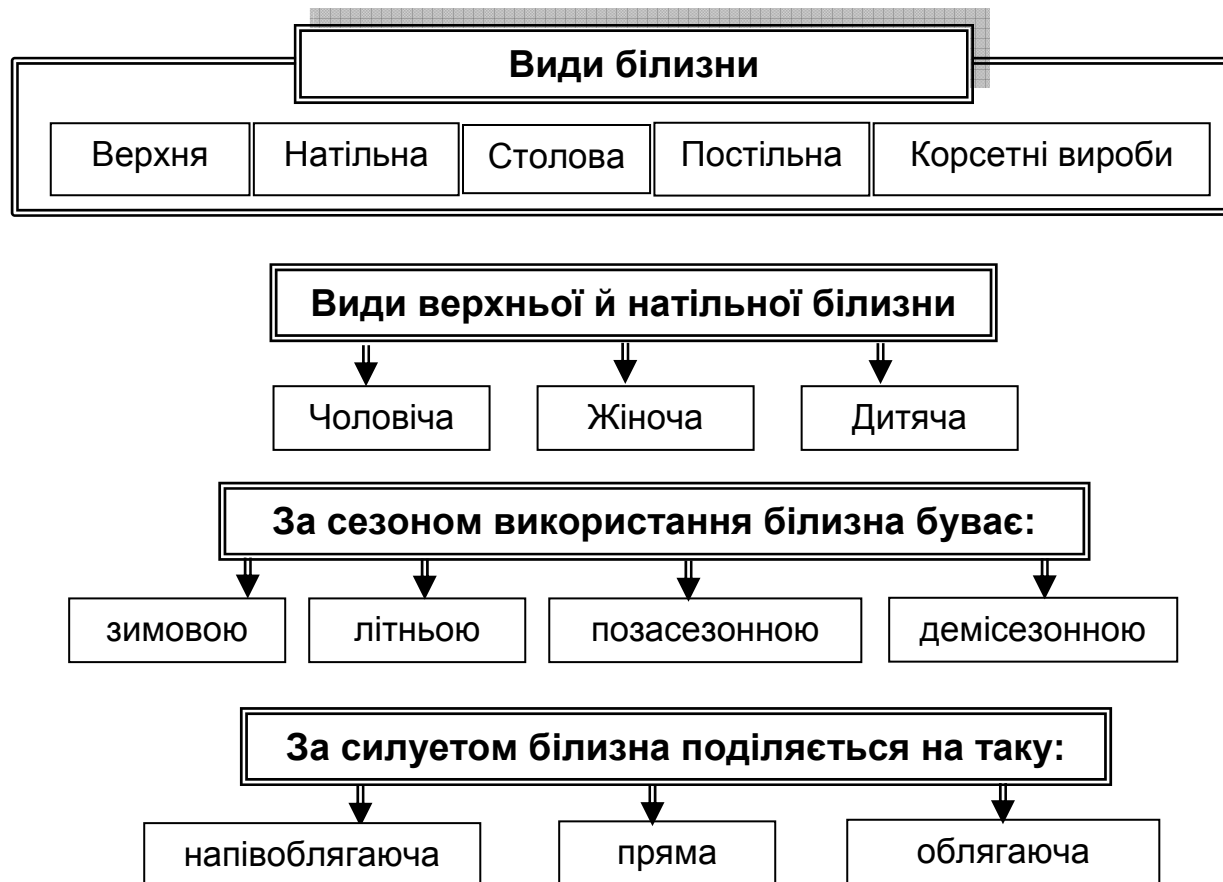
За віковими ознаками розрізняють сукні для жінок і дівчаток (від ясельного до старшого шкільного віку). За сезонністю сукні поділяють на літні, зимові, демісезонні й позасезонні. За призначенням розрізняють сукні повсякденні, домашні, спортивно-побутові, спеціальні, святкові. Фасони суконь різноманітні за кроєм, викотом горловини, кроєм рукава, коміра, видом застібки, формою кишень, обробкою. Сукні випускають з рукавами: втаєними, реглан, пів-реглан, суцільнокроєними, сорочечного крою, воланами, ліхтариками, вузькими, широкими, з манжетами, фігурним закатом, різної довжини (довгі, короткі, три чверті, сім восьмих). Фасони комірів різноманітні – шалевий, відкидний, стойка, англійський, хомутик, драпований, суцільнокроєний тощо. Коміри можуть бути накладними, з листочкою, в рамку з клапанами тощо.

Асортимент верхнього трикотажу постійно оновлюється й розширюється. Впроваджуються нові комплекти – сукні з жакетами, сукні з жилетами, сукні з пальтами, які можуть бути виконані з полотенкомпаньйонів.

Білизна

До асортименту білизни належать: вироби, які захищають шкірний покрив від доторкання до нього верхнього й легкого одягу й

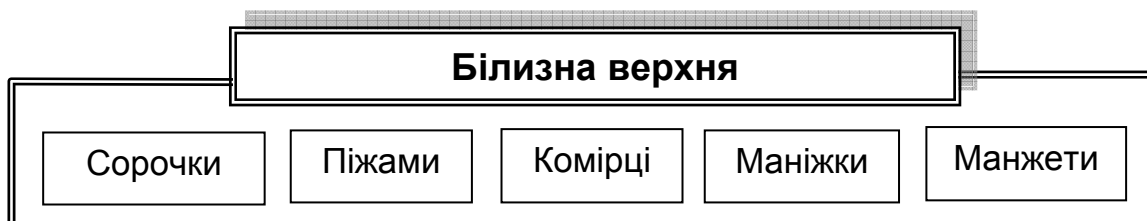
створюють тепловий комфорт (білизна верхня й натільна); білизна постільна й столова; корсетні вироби.

Білизну випускають строгої, спортивної форм і «фантазі», з м'якою обробкою.

За видом матеріалів, які застосовуються, розрізняють білизну з бавовняних, шовкових, лляних, шерстяних, штучних і синтетичних тканин.

Білизна верхня з тканин

Більшість сорочок виробляють з жорсткою клейовою прокладкою в комірі й манжетах. Фасони сорочок дуже різноманітні: «спорт», офіцерська, косоворотка, «українка», «гуцулка», «ковбойка», «кубанка», сорочка-куртка тощо.

Сорочки

Верхні чоловічі й для хлопчиків випускають різних фасонів. Залежно від конструкції коміра, застібки, довжини рукавів, обробки й матеріалів, які застосовуються, існують такі типи верхніх сорочок: з пришитим коміром, із застіркою на ґудзиках зверху донизу, з довгими або короткими рукавами або без них, прямого або напівоблягаючого силуету

Піжама

Являє собою комплект, який складається з куртки (або блузи) й брюк. Розрізняють піжами для сну й відпочинку. Куртки піжамні бувають прямими, напівоблягаючими, одно- й двобортними, із застіркою на ґудзиках зверху донизу. Випускають з двома кишнями на пілочках, з хлястиком або поясом. Брюки піжамні виробляють довгими й короткими, на поясі або з еластичною тасьмою. Піжами для жінок і дівчаток мало чим відрізняються від чоловічих, але є більш нарядними за оформленням

Маніжка

Легкий чоловічий одяг без рукавів, з коміром і без нього. Надівається поверх натільної білизни й заміняє верхню сорочку

Комірці

Випускають одинарними м'якими – під гімнастерку й кітель, а також подвійними – з прокладковою тканиною всередині, жорсткими, з кутами й без них

Білизна натільна з тканин

Білизна натільна підрозділяється на таку:

жіноча

чоловіча

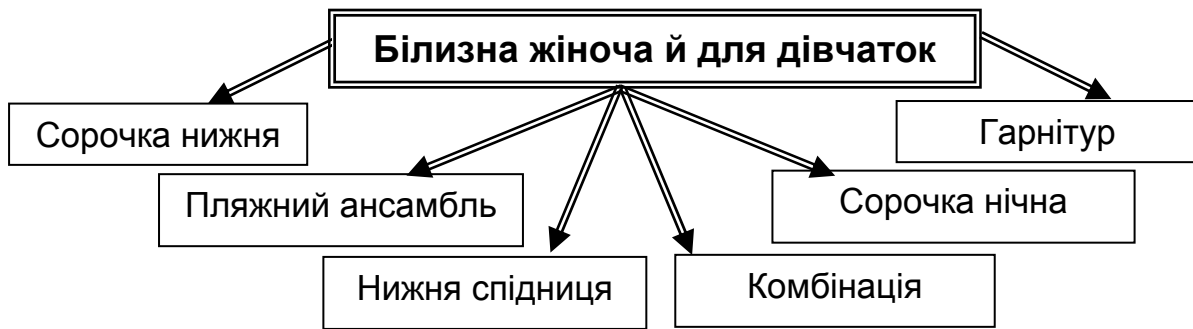
для дівчаток

для хлопчиків

для дітей ясельного віку

для новонароджених

Білизна жіноча й для дівчаток

Сорочка нижня

Виріб, який використовують як чохол під сукню

Комбінація

Нарядна денна сорочка з бретельками або без них, вона довша за сорочку на 4 см

Гарнітур

Нарядна денна білизна з бавовняних, шовкових або синтетичних тканин. До нього входять сорочка на бретельках або плечиках, панталони або труси. Труси використовують також як складову частину пляжного костюма й спортивного одягу

Сорочка нічна

Натільна білизна вільної форми

Пляжний ансамбль

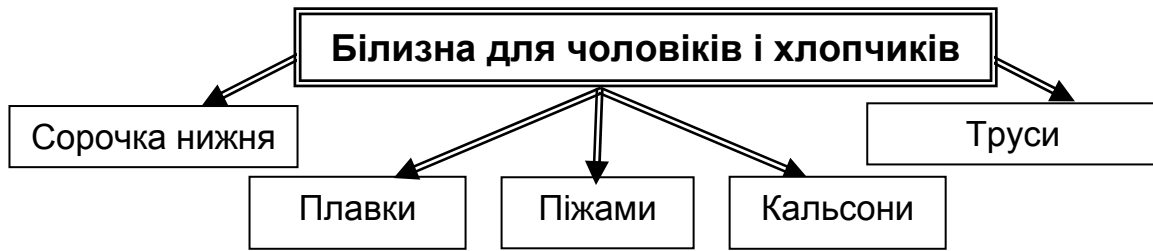
Комплект виробів, до якого обов'язково має входити купальний костюм

Додатковими предметами пляжного ансамблю можуть бути блузка, сарафан, спідниця, халат, головний убір, сумка й інші вироби, призначені для пляжу.

Нижня спідниця

Є чохлом під сукню. Її носять улітку замість сорочки

Білизна для чоловіків і хлопчиків

Сорочка нижня	Натільна білизна з рукавами й застібною вгорі або без неї, з коміром або без нього
Кальсони	Складаються з двох передніх і двох задніх половинок, які з'єднані між собою боковими й шаговими швами й швом сидіння
Труси	Шиють на поясі або з еластичною тасьмою, з сатину, ситцю, саржі. Випускають також труси для заняття спортом – футболом, боксом, гімнастикою
Плавки	Короткі труси, що щільно прилягають до тіла. Вони можуть бути подвійними й одинарними, на ґудзиках або шнурівці
Піжама для сну	Складається з куртки й брюк вільної форми. Її шиють з сатину, ситцю, штапелю, шовку

Білизна для новонароджених і дітей ясельного віку

До такої білизни ставлять високі гігієнічні вимоги. Вироби мають бути повітропроникними, гігроскопічними, мати теплозахисні властивості, а також легко пратися й прасуватися. Вони не мають бути тісними, порушувати дихання й кровообіг.

До асортименту білизни для новонароджених і дітей ясельного віку належать такі вироби: льоля, сорочечки, кофточки, повзунки, пісочниці, нагрудники, конверти для новонароджених, пелюшки, підгузники, простирадла, комбінезони.

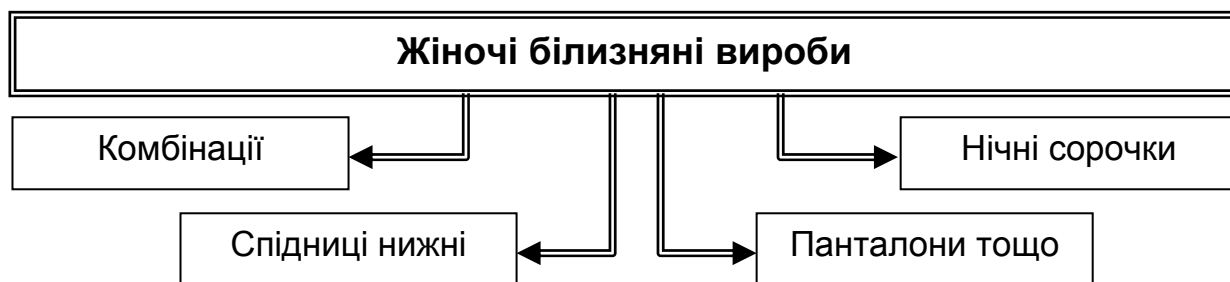
Білизна трикотажна

Асортимент трикотажної білизни класифікується за такими ознаками.

Крім того, існують класифікації за видами, фасонами, розмірами, зростами, полотнами й іншими ознаками.

Асортимент білизняного трикотажу включає жіночу, чоловічу, підліткову й дитячу білизну. Білизна для дівчаток і хлопчиків має такий самий вигляд, що й білизна для жінок і чоловіків. Дитяча білизна виготовляється для таких вікових груп: ясельна, дошкільна, молодша шкільна, старша.

Різноманітність моделей комбінацій і сорочок забезпечується різними конструкціями ліфа, різною обробкою горловини, пройми і низу виробу. Асортимент жіночої білизни поповнюється завдяки розробленню й впровадженню полотен нових структур, які мають комфортність і модне художньо-колеристичне оформлення, а також за рахунок розроблення нових видів виробів.

В останні роки вітчизняна промисловість випускає домашній одяг. Домашній одяг для жінок і дівчаток – це халати в комплекті з нічними сорочками або піжамами, туніки в комплекті з нічними сорочками, жилети й спідниці з загортком у комплекті з нічними сорочками або піжамами тощо.

Домашній одяг для чоловіків і підлітків включає халати в комплекті з піжамами або фуфайками й шортами, куртки типу халата або блузону в комплекті з піжамами.

Корсетні вироби

До асортименту корсетних виробів належать бюстгальтер, бюстгальтер-комбінація, корсет, напівкорсет, грація, грація-труси, пояс для панчіх, пояс-панталони тощо.

Білизна постільна й столова

До асортименту постільної білизни належать підковдри, простирадла, пелюшки, наволочки, ковдри стьобані тощо.

Постільну білизну шують з вибілених, гладкофарбованих і набивних бавовняних, лляних і напівлляних тканин.

Підковдра

Чохол для ковдри. Вони бувають подвійними, полуторними, для дорослих, дітей і підлітків, чотирьох типів (А, Б, В, Г), розрізняються за формою. Підковдри мають такі розміри: дитячі – 121×121 см і 143×143 см; підліткові – 173×123 см; для дорослих – 215×143 см (полуторні) і 215×175 см (подвійні)

Простирadlo

Шиють зшивними в півтора або два полотна з бавовняних тканин – ситцю, бязі, мадаполаму й суцільними – з лляних і напівлляних тканин. Ширина одинарних простирadл для дорослих при довжині 214 см може становити 126, 130, 135 см, полуторних – 138, 149, 150, 165 см, подвійних – 175, 180, 187, 200 см. Простирadла виготовляють з махрових бавовняних тканин

Наволочка

Швейний виріб у вигляді чохла з застібкою або клапаном з одного боку. Наволочки бувають подушечні (верхні й нижні), тюфячними й матрацними.

Верхні наволочки мають такі розміри: 40×40; 60×60; 70×70; 75×75; 80×80 і 60×54 см; нижні наволочки на 2 см менше верхніх

Ковдри стьобані

Складаються з двох шарів тканини з утеплювальною прокладкою з вати, ватину, пуху й інших матеріалів

Покривала стьобані

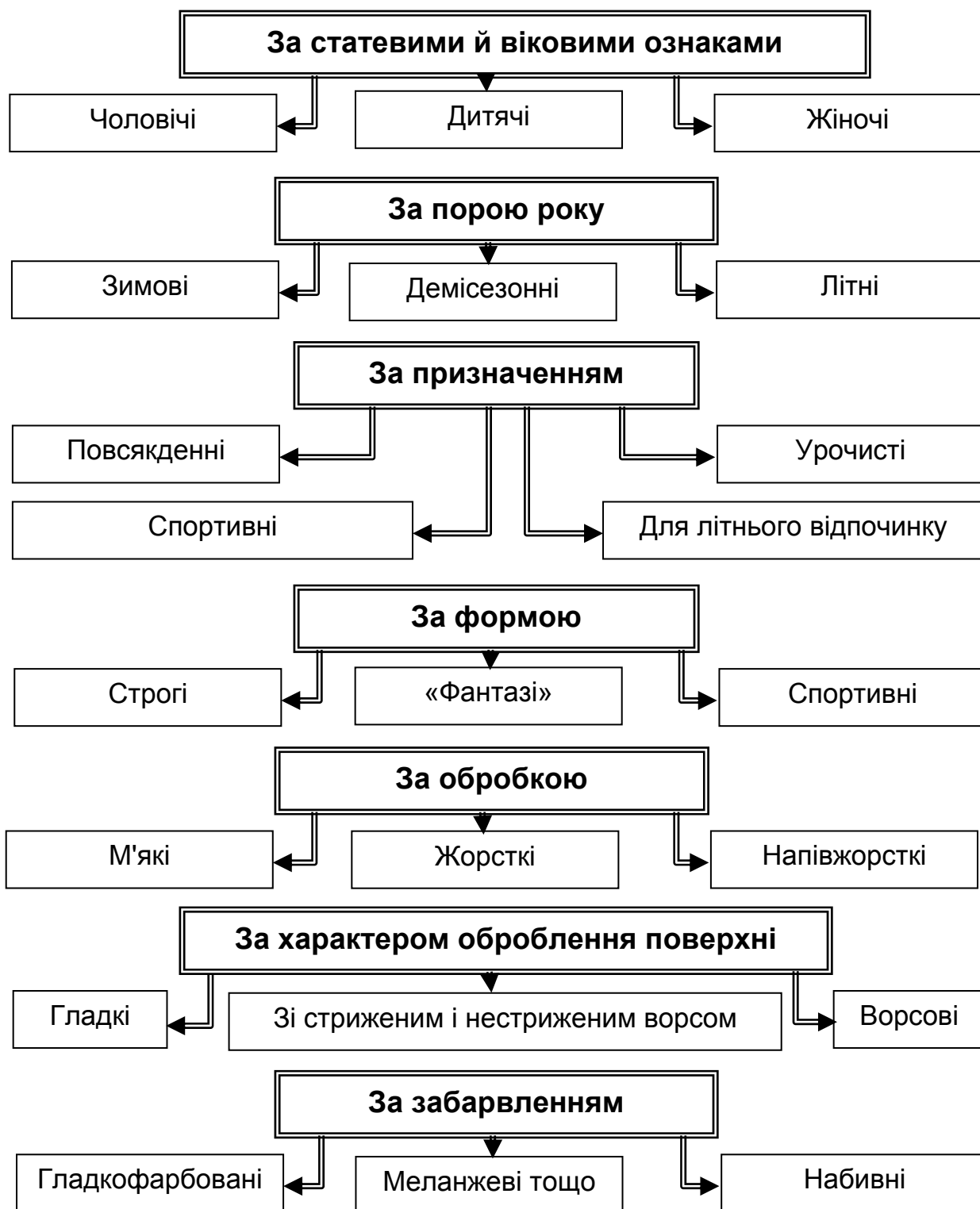
Мають розмір 210×150; 210×170; 210×180; 210×190 см. Їх виготовляють в основному з шовкових тканин з обробкою знизу

До асортименту столової білизни, яку призначено для сервірування стола, належать скатертини, салфетки, рушниково-хусткові вироби.

Головні убори

Побутові головні убори є частиною костюма Їхня основна функція – захист людини від різноманітних впливів оточуючого середовища.

Асортимент головних уборів класифікується за такими ознакам

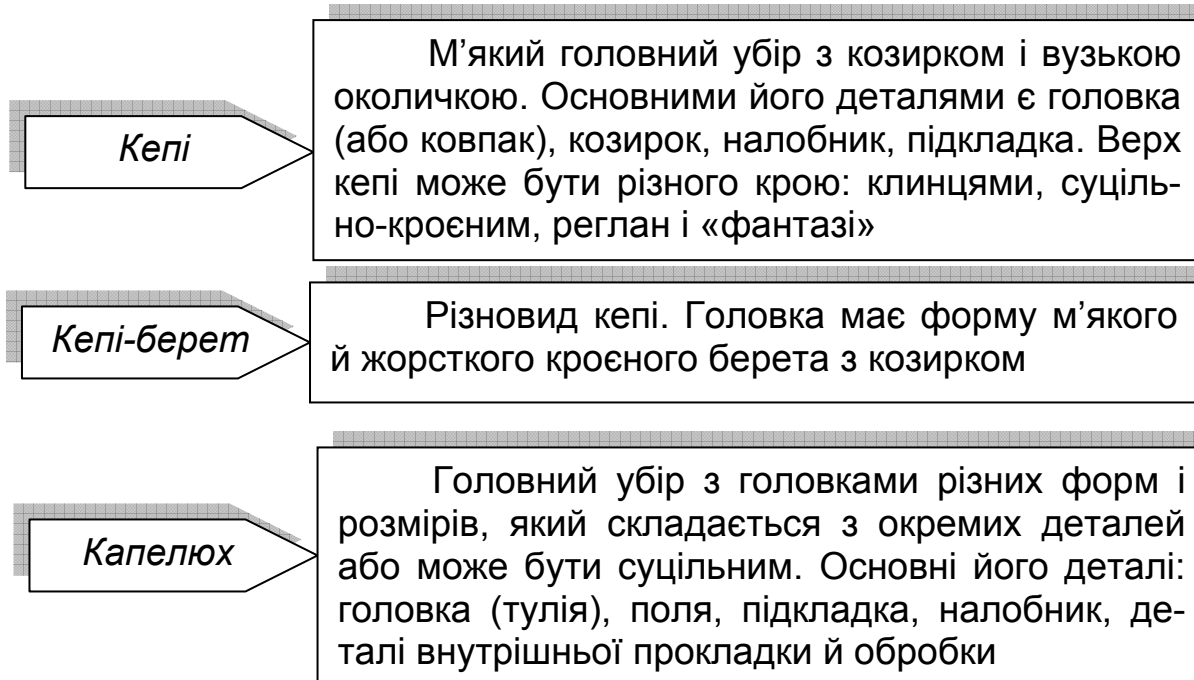
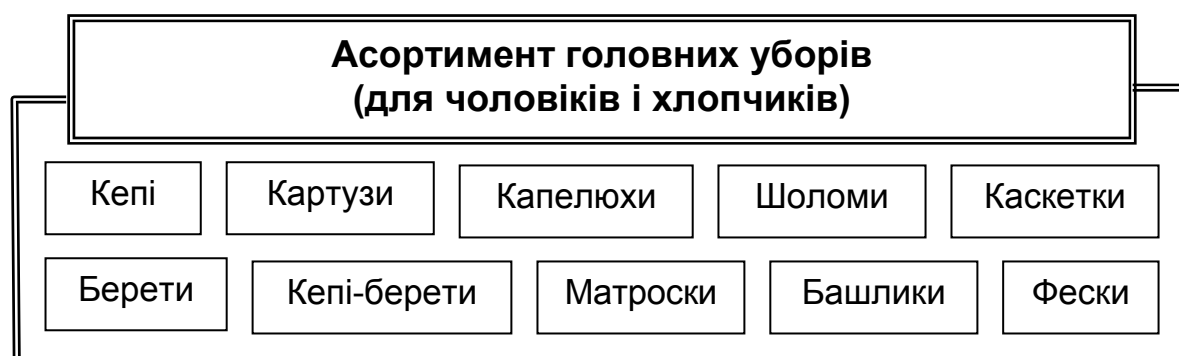
Головні убори випускають трьох груп складності: першої, другої й третьої. Існують такі розміри головних уборів: для дорослих – з 53 до 62; для підлітків і дітей шкільного віку – з 50 до 56; для дітей дошкільного віку – з 45 до 47. Для визначення розміру голови сантиметровою стрічкою виміряють усю окружність по опуклій частині потилиці й на 1,5 – 2 см вище вушних раковин і надбрівних дуг.

Для виробництва головних уборів використовують різні бавовняні, шерстяні, шовкові, лляні тканини, штучне хутро, фетр, велюр, шкіру, соломку тощо.

Ворсові пухові капелюхи підрозділяють на капелюхи з короткозрізаним відшліфованим рівномірним ворсом, велюрові – з рівномірно підстриженим густим ворсом висотою до 2 мм.

Для головних уборів використовують різноманітні оздоблювальні матеріали: квіти з тканин, фетру, егрети з пір'я, банти, ремені, пряжки тощо.

Головні убори чоловічі й для хлопчиків

Каскетка

Новий виріб в асортименті чоловічих головних уборів, за фасоном нагадує одночасно капелюх і кепі. На ремені каскеток закріплюють металеві значки

Берет

М'який головний убір круглої або овальної форми з околичкою або без неї. Розрізняють берети формові (з фетру) й зшиті з тканин, шкіри, штучного хутра, на підкладці й без неї

До літніх головних уборів для хлопчиків відносять жокейку, капітанку, башлик, шолом, феску, тубетейку, капелюх-панаму.

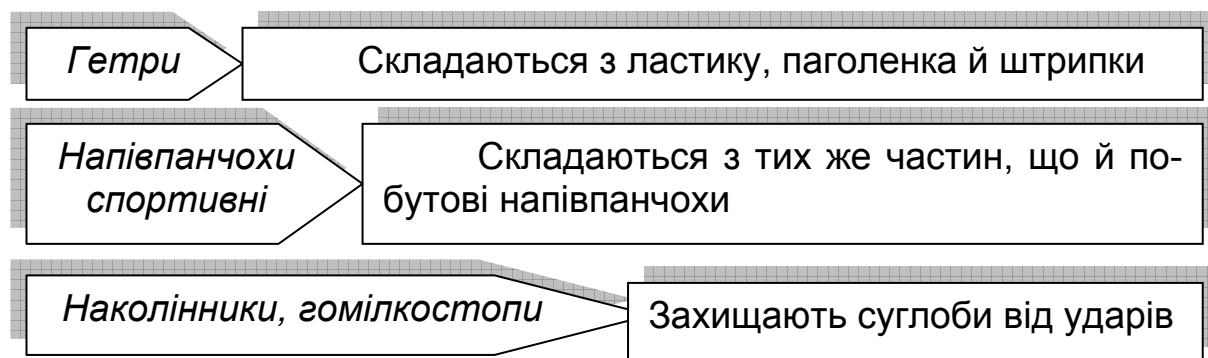
Головні убори жіночі й для дівчаток

Різноманітність жіночих головних уборів у багатьох випадках залежить від виду матеріалів, які застосовуються (фетр, тканини, штучна шкіра, хутро, соломка тощо). Модні силуети – канотье, капелюхи за типом чоловічих, невеликі, які облягають голову, шапочки з бортиками у вигляді валика, «ток», берети, кепі-берети, «фантазі», «чалма», «болеро», капелюх спортивного типу. Як оздоблення для цих капелюхів використовують шовкову стрічку, металічну фурнітуру, егрети з пір'я, квіти тощо.

Панчішно-шкарпеткові вироби

Панчішно-шкарпеткові вироби класифікують за такими ознакам: за призначенням – побутові (повсякденні, нарядні), спортивні, медичні; за видами сировини – з натуральної, змішаної, хімічної пряжі, в тому числі з текстурованих ниток та об'ємної пряжі; за способом виготовлення – вироби, які отримують за допомогою круглопанчішних автоматів, катонних плоских, фангових та основов'язальних машин; суцільнов'язані, кросні, зі зшивними мисками; вироблені ластичним, платувальним, плюшевим, жакардовим (комбінованим, пресовим, рельєфним або ажурним) переплетенням; за статтю й віком споживачів – для жінок, чоловіків і дітей; за способом оброблення – вибілені, гладкофарбовані, пістрявов'язані, набивні, формові; за видами – панчохи жіночі, напівпанчохи жіночі, чоловічі й дитячі, шкарпетки жіночі, чоловічі, дитячі, підслідники жіночі, колготки жіночі й дитячі.

До спортивних панчішно-шкарпеткових виробів відносять гетри, напівпанчохи спортивні, наколінники, гомілкостопи.

Розміри панчішно-шкарпеткових виробів визначаються довжиною стопи в сантиметрах.

Рукавичні вироби

Рукавичні вироби виготовляють зшитими й в'язаними. Як сировину для їх виготовлення використовують різні види природних і хімічних волокон. Рукавичні вироби випускають для чоловіків, жінок і дітей. За призначенням їх підрозділяють на спортивні й повсякденні (побутові), для носіння в літній, зимовий періоди й демісезонні. До рукавичних виробів відносять рукавички й рукавиці. Рукавички в'язані випускають п'ятипалими й двопалими, одинарними й на підкладці. Рукавичні вироби випускають таких розмірів: рукавички в'язані чоловічі – 9 – 14, жіночі – 8,5; 9; 9,5; дитячі – 7, 8; рукавички шиті чоловічі – 10 – 14, жіночі 8 – 10, дитячі – 7 – 9; рукавиці в'язані чоловічі – 9 – 14, жіночі – 8,5; 9; 9,5, дитячі – 5,5; 6; 6,5; 7; 8. Розміри рукавиць і рукавичок позначають номерами за півобхватом кисті руки в сантиметрах.

Залежно від застібки розрізняють рукавички на кнопці й резинці; за обробкою – пістрявов'язані, гладкофарбовані, оброблені під замшу, шкіру.

Головні убори й шарфи

Вироби цієї групи виготовляють таких видів: шарфи, косинки, шапки, берети, шоломи, чепчики, хустки. Асортимент головних уборів і шарфів групується таким чином: за видом сировини – вироби з вовняної й напіввовняної пряжі, козячого пуху, бавовняної, текстурованої пряжі, синтетичних ниток, бавовняної пряжі (гребінної й кардної), текстурованих поліамідних ниток, поліакрилонітрильної об'ємної пряжі; за статево-віковими ознаками – чоловічі, жіночі й дитячі; за способом виготовлення – вироби ручної, машинної в'язки; за обробленням – вибі-

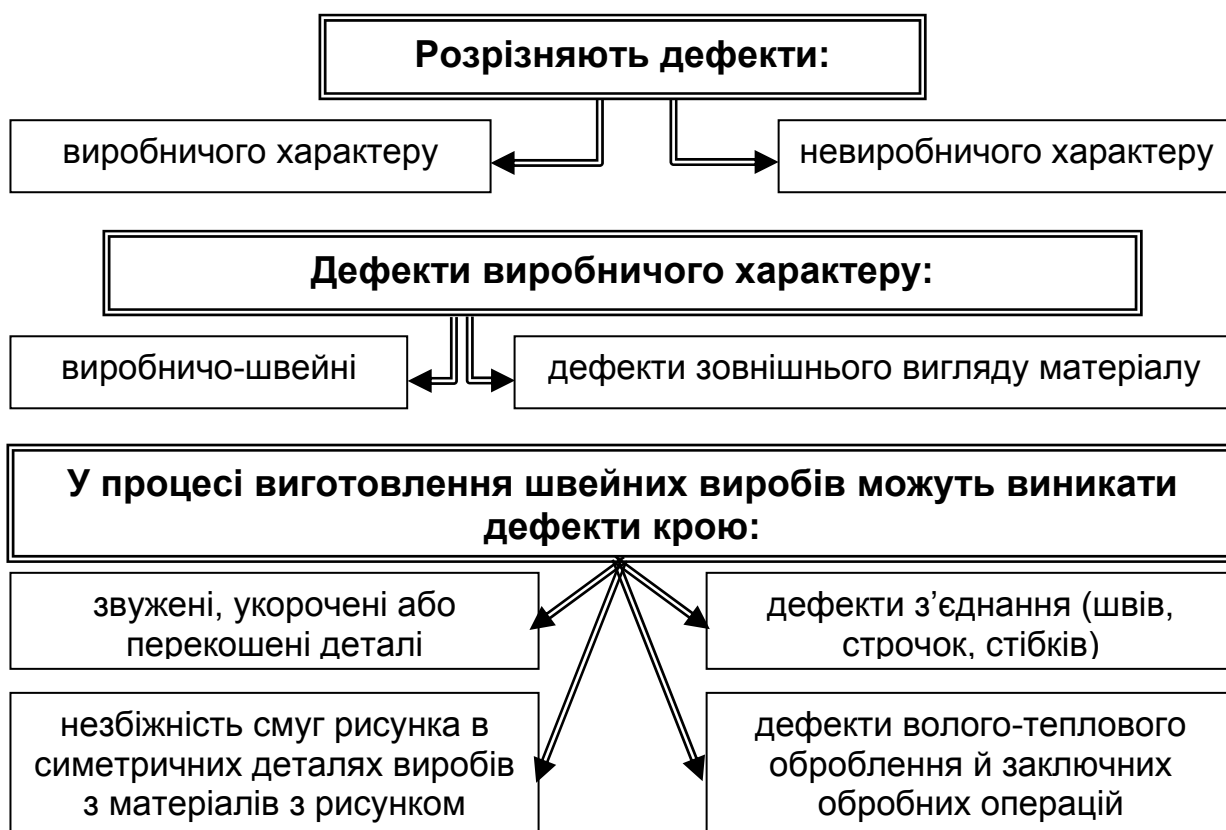
лені, гладкофарбовані, набивні й пістрявов'язані; за конструкцією – одинарні й подвійні, з бахромою, китицями, каймою; за комплектністю – однопредметні вироби, дво-, трипредметні гарнітури; за розмірами (розміри шарфів і косинок визначаються за довжиною й шириною в сантиметрах без бахроми). Хустки випускають таких розмірів: від 70 × 70 до 140 × 140 см.

5. Контроль якості швейних виробів

Вимоги до виготовлення одягу

Основними нормативно-технічними документами, на яких базується виготовлення й оцінювання якості одягу в промисловості й торгівлі, є стандарти, технічні описи моделей, затверджені зразки (еталони) виробів.

Дефекти швейних виробів

Недотримання встановлених стандартами й технічними умовами правил пакування, транспортування й збереження може призвести до виникнення дефектів не виробничого характеру.

Дефекти зовнішнього вигляду матеріалів, що мають місце в готових виробах, підрозділяють на місцеві, які розташовані на обмеже-

них ділянках матеріалів (наприклад, в тканинах – потовщення ниток, зсунутий рисунок тощо) і поширені, притаманні всьому виробу або окремим деталям.

Контроль якості швейних виробів

Це єдиний безперервний процес у промисловості й торгівлі.

Якість швейних виробів контролюється в певній послідовності методами основних і допоміжних лінійних вимірів (спинки, переду, коміра, лацканів, рукавів, брюк, спідниць) і нормується стандартом. Парні деталі виробів (борти, рукава, коміри, кінці коміра, половинки брюк тощо) мають бути однаковими за розміром і симетричними за формою. Контролюють також відповідність фактичних розмірів виробу розмірам, які вказані в нормативно-технічній документації (НТД). Всі знайдені відхилення (дефекти) від затвердженого зразка-еталона або його дублікату й вимог НТД на вироби оцінюють відповідно до встановлених норм.

6. Маркування, упакування й збереження швейних товарів

Для маркування швейних виробів використовують товарний ярлик, смугу з зображенням товарного знака або клейма, контрольну смугу. На товарному ярлику вказують такі реквізити: товарний знак підприємства-виробника, його найменування й місцезнаходження, найменування виробу, зазначення стандарту або технічні умови, артикул виробу, його модель, розмір, сорт, дату випуску (місяць, рік). Додатково на товарному ярлику вказують такі реквізити: для швейних виробів – артикул основного матеріалу; для швейних виробів, які мають підкладку, обробку або хутрові елементи, – сорт підкладки, надбавка за хутро, обробка й група обробки; для виробів, які не маркуються смугою з зображенням товарного знака, крім підслідників, напівслідників і засобів індивідуального захисту, – склад сировини (найменування сировини та її відсотковий вміст за волокном).

На ярлику швейних виробів ставиться номер контролера ВТК або клеймо з номером контролера ВТК прямокутної форми для виробів 1-го сорту й круглої форми для виробів 2-го сорту.

Смуга з зображенням товарного знака застосовується при маркуванні верхнього й легкого швейного одягу, швейних і головних убірів. На ній має бути вказано: символи з догляду за виробами відповідно до ДСТУ (для швейних виробів – склад сировини з найменуванням натуральної сировини й відсоткового вмісту хімічних волокон).

Товарний знак може бути зображений на підкладці виробу за методом шовкографії, на виробі – у вигляді оздоблення (вишивки, аплікації й т. д.) або нанесений фарбою на бавовняну підкладку виробу.

Крім того, допускається вказувати на окремій смужці, яку вшито в шов, найменування сировини, її склад за волокнами і символи з догляду за виробом.

Для упакування швейних виробів застосовуються споживча тара (індивідуальна або групова), папір і транспортна тара.

Перед упакуванням швейні вироби відпрасовують, відформовують, відпресовують, потім укладають в індивідуальну або групову тару.

Швейні вироби (пальта, напівпальта, куртки, жакети, костюми, піджаки тощо) з усіх видів тканин і матеріалів, плащі з шовкових, шерстяних і хімічних тканин на підкладці транспортують при місцевих перевезеннях без упакування в підвішеному стані або складеному вигляді. Верхні сорочки чоловічі й для хлопчиків-підлітків упаковують у пакет з вкладенням картону або цупкого паперу, а потім у коробку або пачку.

Коробки або пачки з виробами заклеюють контрольною смугою або хрестоподібно перев'язують мотузкою, кінці заклеюють паперовим талоном. На паперовий талон ставлять штамп пакувальника, причому одна частина штампу має бути на талоні, а інша – на упаковці.

У пакет, коробку, пачку з картону, папір або поліетиленовий пакет упаковують виріб однієї моделі, одного розміру, артикулу тканини й полотна, сорту.

Збереженість якості одягу залежить від характеру змін, які відбуваються під час зберігання. При цьому основними факторами, які впливають на збереженість якості, є кліматичні умови – температура й вологість.

Приміщення для збереження швейних товарів мають бути сухими з опаленням. Необхідно періодично їх провітрювати. Вироби повинні зберігатися при температурі 10 – 30 °С у захищеному від сонячних променів місці.

Розміщення одягу в складських приміщеннях регламентується стандартами. Так, відстань від підлоги до нижньої частини полки стелажа має бути не менше 0,2 м, від опалювальних приборів до виробів – не менше 1 м, між стелажми – не менше 0,7 м, від внутрішніх стін до виробів – не менш 0,2 м.

Для збереження споживчих властивостей та якості одягу до виробів повинна додаватися інструкція з догляду за ним.

Лекція 2. Трикотажні вироби

План лекції

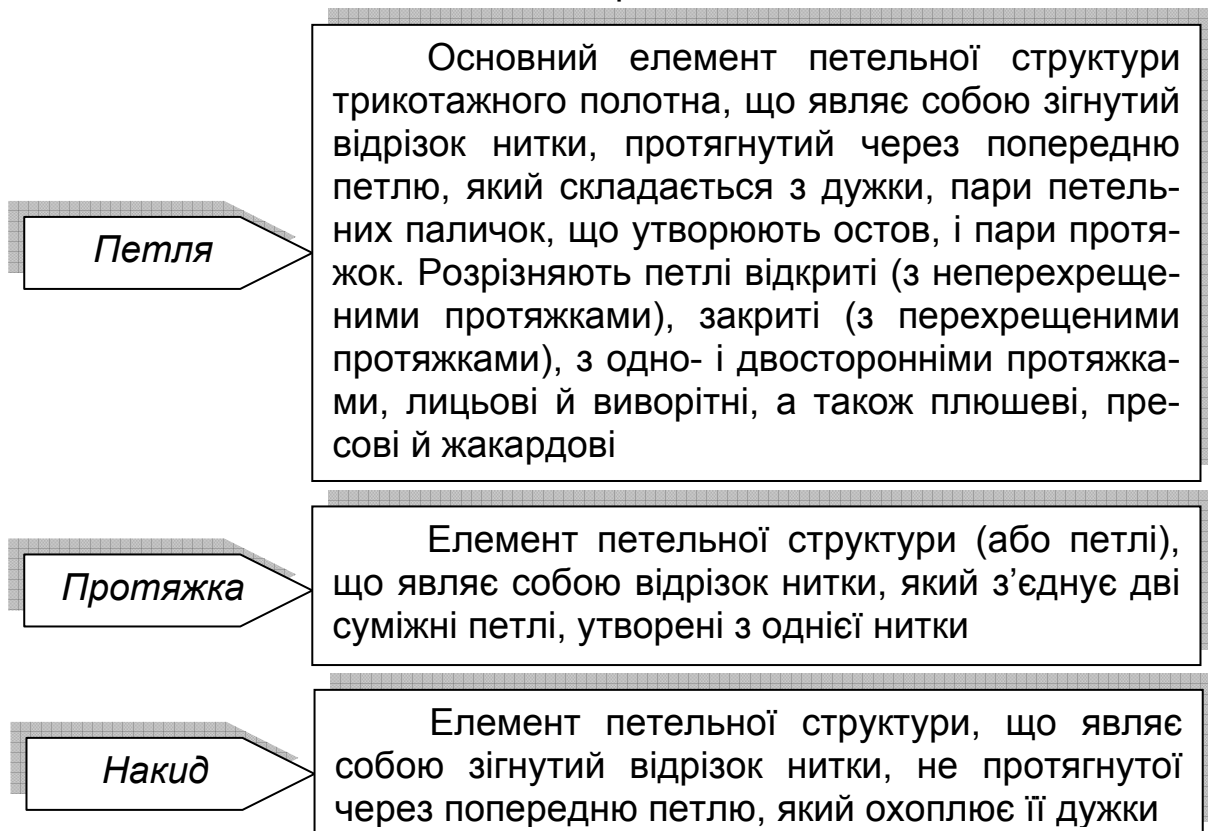
1. Загальні поняття про трикотаж.
2. Структура трикотажних полотен.
3. Властивості трикотажних полотен.
4. Характеристика групового асортименту трикотажних полотен.
5. Класифікація трикотажних виробів.
6. Характеристика асортименту трикотажних виробів.
7. Якість трикотажних виробів.
8. Маркування, упакування й збереження трикотажних виробів.

Література: [3, с. 6 – 273].

1. Загальні поняття про трикотаж

Трикотажем називається гнучке й міцно в'язане полотно або виріб, який складається з петель, переплетених у повздовжньому й поперечному напрямках, утворених з однієї або багатьох ниток.

Структура трикотажу, як і будь якого іншого текстильного матеріалу, визначається розмірами, формою й взаємним розміщенням його складових елементів – петель, протяжок, накидів тощо.

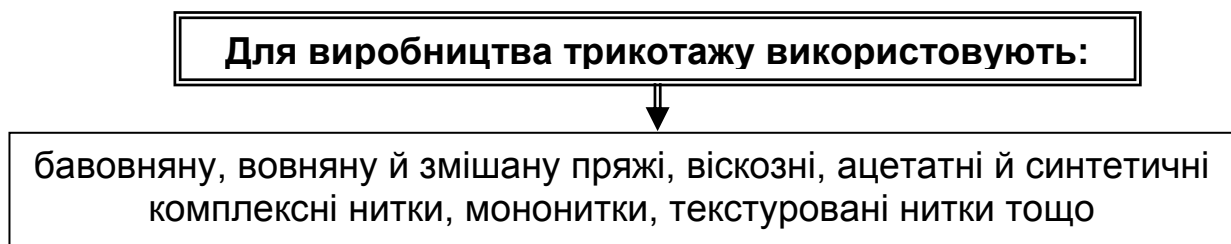

Окрім цього, до елементів петельної структури належать додаткові не зігнуті в петлі нитки (футеровані, утокові, основні), які утримуються у полотні протяжками базових петель.

Розглядаючи будову простого трикотажного переплетення, можна встановити, що воно різко відрізняється від ткацького переплетення. Тканина складається з двох систем, які перехрещуються, – основи й утоку. В трикотажному полотні немає двох систем ниток, які перехрещуються одна з одною. Нитка, з якої в'яжуть трикотаж, звивається в петлі, які переплітаються між собою в подовжньому й поперечному напрямках.

Поперечно-в'язаний (кулірний) трикотаж зазвичай легко розпускається, основов'язаний трикотаж не розпускається в напрямку петельного ряду. В основов'язаному трикотажі петельки в петельних стовпчиках мають деякий нахил.

На круглов'язальних машинах виробляють поперечно-в'язаний трикотаж у вигляді трубки, на плосков'язальних машинах – поперечно-в'язаний трикотаж у вигляді полотна або деталей виробу. Для виробництва одинарного (одноконтурного) трикотажу використовують машини з одною гольницею. Подвійний (двоконтурний) трикотаж виробляють на ластикових та інтерлочних машинах з двома гольницями, які розташовані під кутом одна до одної.

За складом сировини трикотаж поділяється на однорідний, змішаний (зі змішаної пряжі) й неоднорідний (з різних за природою ниток).

За способом оброблення трикотаж буває суровим, вибіленим, гладкофарбованим, меланжевим, пістрявов'язаним, з печатним рисунком.

2. Структура трикотажних полотен

Структура трикотажних полотен визначається розміром, формою, взаємним розташуванням петель і зв'язками одна з одною. Основним параметром трикотажного переплетення є петля (рис. 1.2), яка складається з петельних паличок (1 – 2; 3 – 4), голкової дуги (2 – 3) і протяжки (4 – 5).

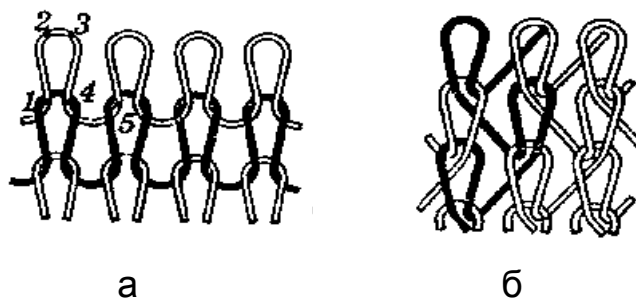
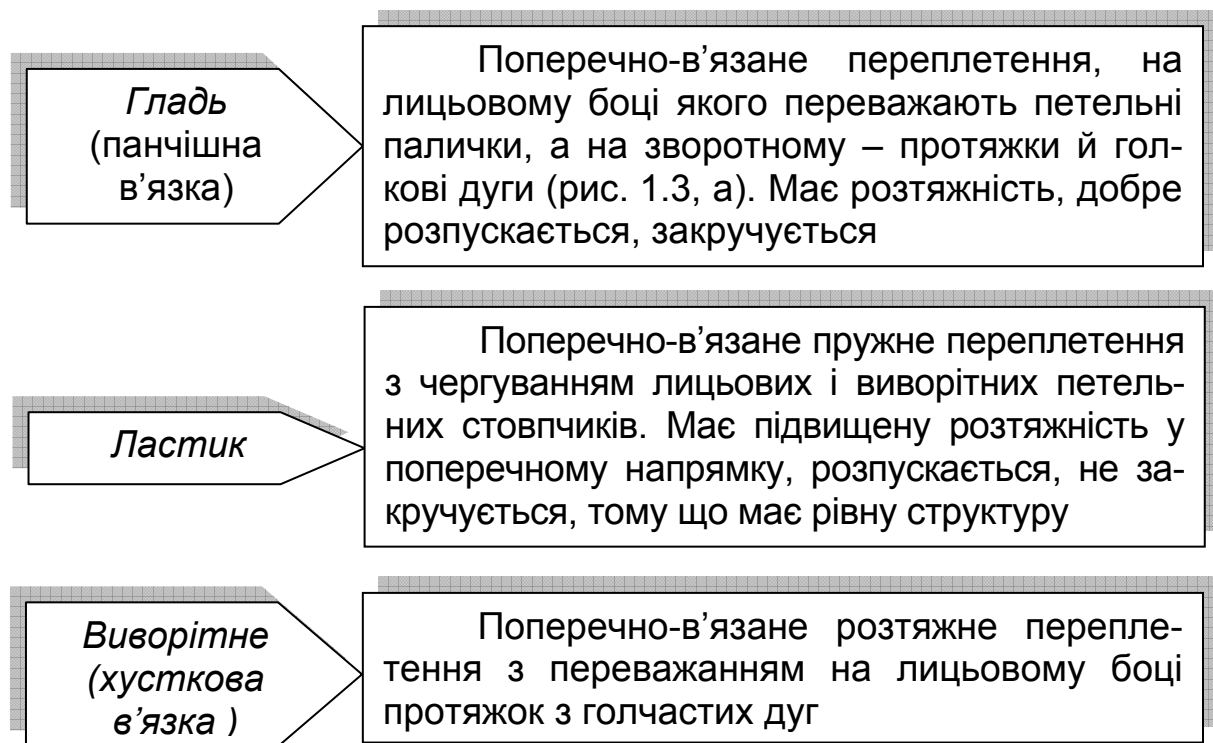
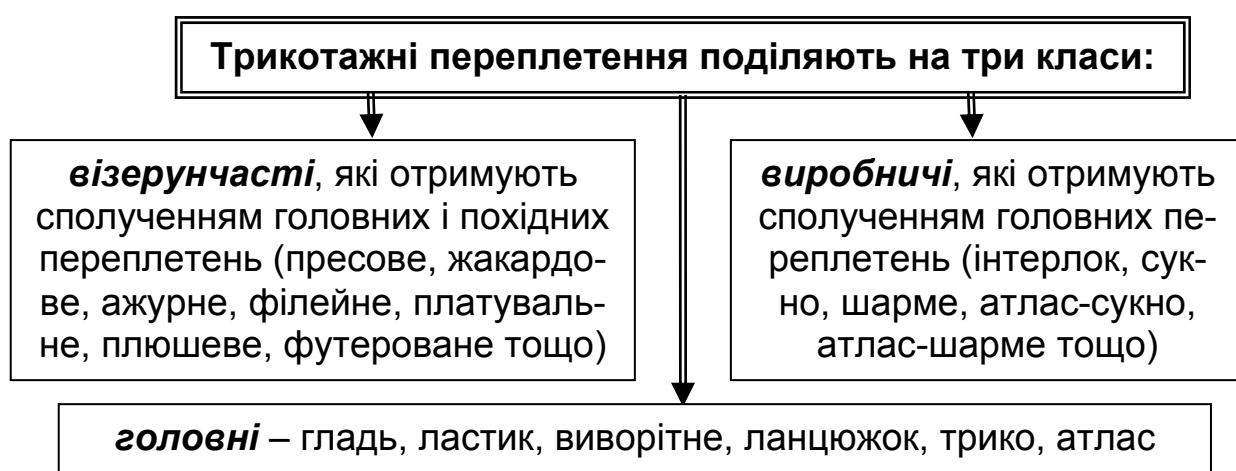

Рис. 1.2. Будова трикотажу:
а – поперечно-в'язаного; б – основов'язаного

<i>Ланцюжок</i>	Стовпчик петель з однієї нитки, який застосовується в співвідношенні з іншими переплетеннями (рис. 1.3, б)
<i>Трико</i>	Основов'язане переплетення, в якому всі петельки, утворені однією ниткою, зигзагоподібні й розташовані у двох суміжних стовпчиках (рис. 1.3, в)
<i>Атлас</i>	Основов'язане переплетення, в якому кожна нитка зигзагоподібно послідовно переходить у два або декілька сусідніх петельних стовпчиків (рис. 1.3, г)
<i>Інтерлок</i>	Подвійний ластик, має великі товщину й щільність (рис. 1.3, д)
<i>Сукно</i>	Основов'язане переплетення з подовженими протяжками, оскільки кожна нитка утворює петлі в петельних стовпчиках, розташованих через один ряд (рис. 1.3, е)
<i>Шарме</i>	Переплетення з більш великою довжиною протяжок, ніж у сукні, оскільки петельки утворюють зигзагоподібно через два стовпчики; менш розтягне, ніж сукно (рис. 1.3, ж)
<i>Атлас-сукно й атлас-шарме</i>	Розтяжні переплетення з більш довгими протяжками, ніж у сукні й шарме
<i>Пресове</i>	Переплетення з рельєфами й ажурними візерунками, утворене подовженими (пресовими) петельками й накидами (рис. 1.3, з)
<i>Жакардове</i>	Одинарне або подвійне переплетення з кольоровими, ажурними або рельєфними крупними візерунками

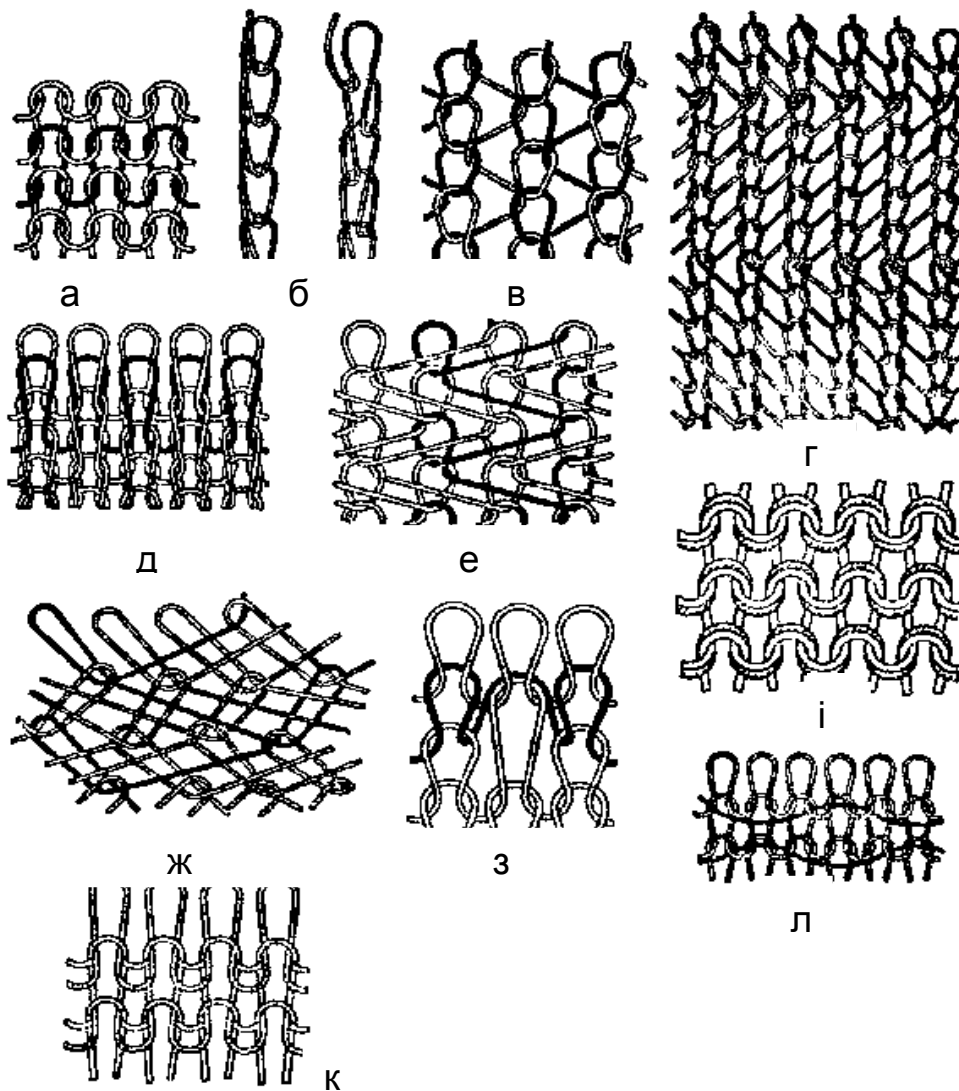

Рис. 1.3. Види переплетень трикотажу

Ажурне	Переплетення з різноманітними ажурними візерунками, утвореними перенесенням окремих петельок на сусідні стовпчики
Філейне	Переплетення з отворами різної форми, які виникають через відсутність зв'язків між окремими петельними стовпчиками
Плюшеве	Переплетення з розрізаними (плюш розрізаний) або нерозрізаними петлями, гладке або візерунчасте (рис. 1.3, к)

Платувальна
гладь

Переплетення, в якому на кожному голку одночасно прокладаються дві або три нитки, які відрізняються за кольором або волокнистим складом (рис. 1.3, і). Застосовується зазвичай для виготовлення білизняного трикотажу: на лицьовий бік виводиться віскозна нитка, на виворіт – бавовняна пряжа

Футерована
гладь

Гладь з вв'язаними в неї додатковими нитками, які формують начіс (рис. 1.3, л)

Комбіноване

Переплетення, яке утворюється сполученням переплетень різних видів (ланцюжок-сукно, ланцюжок-шарме, трико-сукно тощо)

3. Властивості трикотажних полотен

До специфічних властивостей трикотажних полотен належать *закручуваність*, *перекіс петельних стовпчиків*, *розпускальність*.

Поперечно-в'язані полотна можуть розпускатися як у напрямку петельного ряду, так і в напрямку петельних стовпчиків. Гладь розпускається й в напрямку в'язання, і в напрямку, зворотному в'язанню. Інші поперечно-в'язані переплетення розпускаються в напрямку в'язання.

Закручува-
ність

Залежить від пружних властивостей волокна, структури й товщини нитки (пряжі), виду переплетення, щільності в'язки, способів оброблення трикотажу. Стрімкість до закручування пояснюється тим, що внаслідок своєї пружності нитка, зогнута в процесі петлеутворення, прагне знову випрямитися. Найбільшу закручуваність у подовжньому й поперечному напрямках має полотно з нерівноважною структурою – гладь. Подвійні переплетення, як поперечно-в'язані, так і основов'язані, не закручуються. Для зменшення закручуваності полотна одинарних переплетень можуть проходити апретування, каландрування, ширення; для полотен з термопластичних волокон проводять стабілізацію

*Перекіс
петельних
стовпчиків*

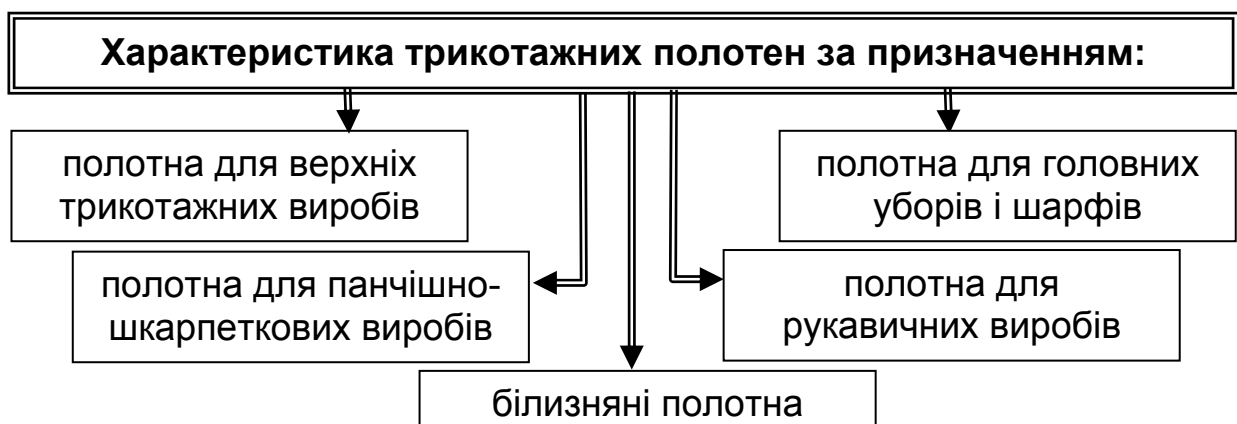
Виникає під час виробництва полотен з пряжі нерівномірного скручування. Трикотаж, вироблений з нерівноваженої пряжі правого кручення (внаслідок стрімкості пряжі розкрутиться), має ухил петельних стовпчиків вліво, а з пряжі лівого кручення – вправо. Наявність перекосів у полотні утруднює процес виготовлення виробів, погіршує його зовнішній вигляд і знижує якість

*Розпускаль-
ність*

Здатність одних петелек трикотажного полотна висковзати з інших петелек за напрямком петельного ряду або петельного стовпчика. Ступінь розпускальності залежить від волокнистого складу, будови й товщини ниток, виду переплетення, довжини петельки, щільність трикотажу та його обробки. Тертя нитки об нитку зменшує розпускальність. Тому менше розпускаються полотна з текстурованих ниток (особливо – петлястих), фасонної пряжі й ниток, з вовняної й бавовняної пряжі. Підвищену розпускальність мають полотна з гладких комплексних штучних і синтетичних ниток

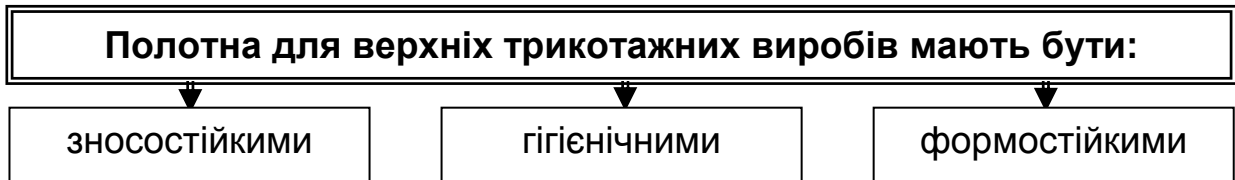
Основов'язані переплетення можуть розпускатися тільки вздовж петельних стовпчиків у напрямку, зворотному в'язанню.

4. Характеристика групового асортименту трикотажних полотен

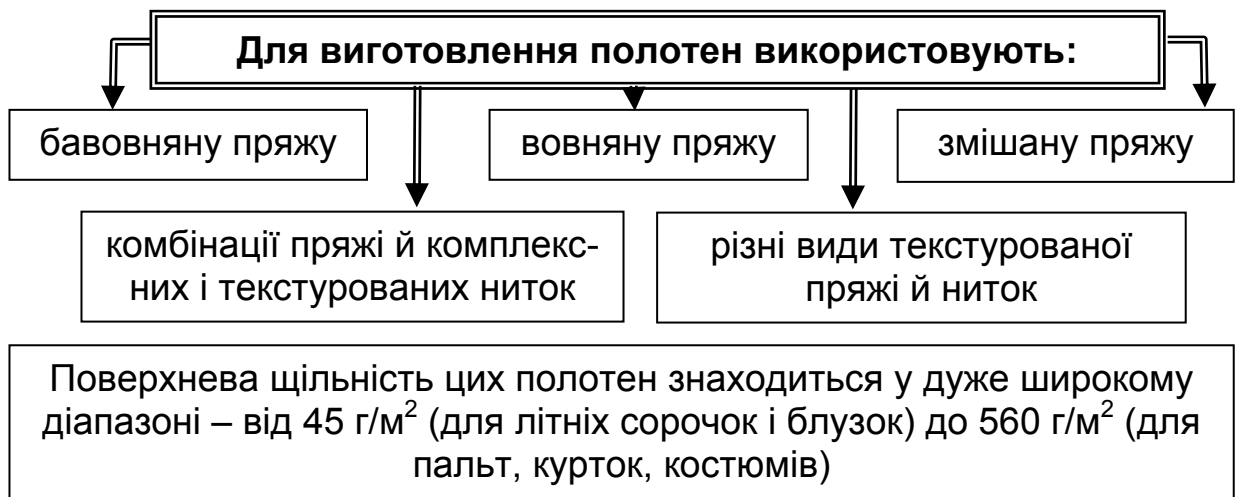

Полотна для верхніх трикотажних виробів

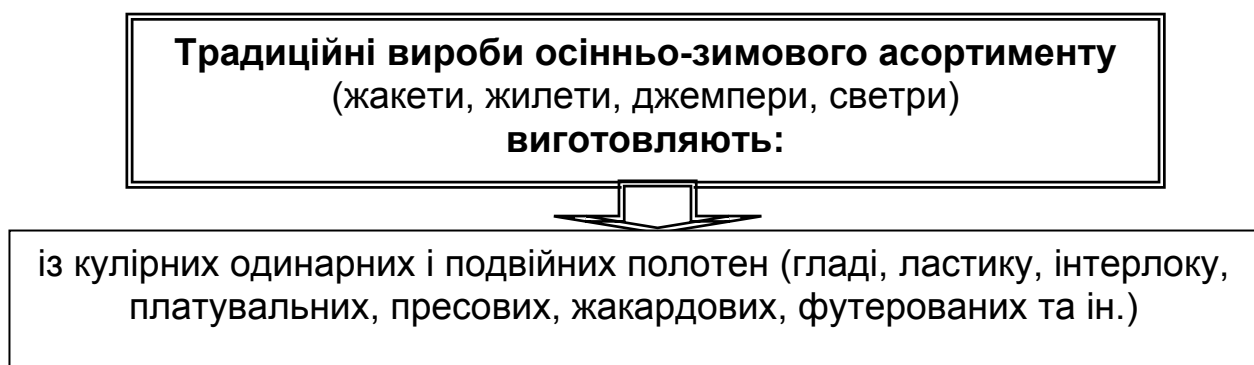
До полотен, які використовуються для верхніх трикотажних виробів, ставиться ряд специфічних вимог.

За колористичним оформленням, способами оброблення вони повинні відповідати сучасним вимогам моди, мати невисоку усадковість, бути м'якими й еластичними, мати високу стійкість пофарбувань до дії світлопогоди, мокрої оброблення, хімічних розчинників, тертя тощо.

Полотна для верхнього трикотажу отримують з різних видів одинарних і подвійних кулірних та основ'язаних переплетень.

**Для пошиття костюмів, пальт, чоловічих курток,
суконь використовують:**

футеровані, платувальні, комбіновані кулірні й основов'язані полотна з різноманітними кольоровими й фактурними ефектами (фланелеподібні, вельветоподібні), широко застосовуючи для цього:

текстуровані поліефірні
нитки

змішану вовняно-
лавсанову пряжу

**Верхні й трикотажні вироби весняно-літнього асортименту
(тонкі чоловічі джемperi, сорочки, жіночі сукні, блузки)
ВИГОТОВЛЯЮТЬ:**

переважно з віскозних, віскозно-ацетатних, віскозно-капронових або капроно-бавовняних вертілочних полотен різних переплетень (трикотрико, трико-сукно, трико-шарме, ланцюжок-уток, сукно-уток та ін.)

Найбільше поширення серед одягових верхніх трикотажних полотен мають формостійкі полотна комбінованих кулірних та основов'язаних переплетень з текстурованих поліефірних і поліамідних ниток (белану, еластиду й ін.). Для жіночих суконь і суконь-костюмів застосовують також подвійні дво- і триколірні жакардові кулірні й основов'язані полотна з різноманітними фактурними й колірними ефектами. Ці полотна можуть бути типу оксамиту з суцільним ворсом висотою не більше 2 мм, вельвет-корду з кількістю рубчиків не більше 45 × 10 см.

**Для пошиття лижних костюмів і курток, дитячих верхніх
трикотажних виробів широко застосовуються:**

футеровані й плюшеві ворсові кулірні полотна з бавовняної, вовняної й різних видів змішаної пряжі; деякі види верхніх виробів побутового й спортивного призначення виготовляються також з трикотажної замші (особливо чоловічі й жіночі куртки)

Білизняні полотна

До білизняних трикотажних полотен, вироби з яких безпосередньо контактують з тілом людини, також ставляться певні специфічні вимоги.

Ці полотна насамперед мають забезпечувати нормальне функціонування організму людини, а саме:

сприяти повному поглинанню поту й пароподібної вологи з поверхні тіла й легкій віддачі їх у зовнішній шар одягу, захищати організм від охолодження, а тіло від забруднення. Білизняні полотна повинні характеризуватися: високими гігроскопічністю, водопоглинанням, капілярністю, вологовіддачею, необхідною повітро- і паропроникністю, відповідною теплоізоляційною здатністю

Білизняні полотна повинні мати відповідні розтяжність та еластичність, щоб не ускладнювати рух людини навіть при щільному приляганні білизни до тіла, бути м'якими, мати гладку й стійку до тертя поверхню, невисоку усадковість, стійкість до багаторазового прання. Особливо високі вимоги ставляться до стійкості пофарбувань до різних факторів зношування (прання, поту, сухого й мокрого тертя, дії хімічних реагентів та ін.).

Полотна для жіночої білизни виготовляють:

з різних видів кулірних (гладь, платувальна гладь, інтерлочна гладь, плюш, футеровані, пресові) та основ'язаних переплетень (платувальні, філейні, утокові, комбіновані й ін.) з бавовняної, бавовняно-віскозної, бавовняно-сйблонувої, бавовняно-лавсанової пряжі, а також віскозних, капронових, поліефірних та інших видів ниток і їх різних комбінацій; найбільшу частку серед цих полотен становлять основ'язані платувальні (трико-сукно, трико-шарме) й кулірні полотна (гладь, платувальна гладь, дволастикове)

Значного поширення останнім часом набули нові типи дволас-тикових полотен з різних видів текстурованих ниток у поєднанні з бавовняною, змішаною, змішаною пряжею й синтетичними комплексни-ми нитками.

Дитяча білизна виготовляється:

переважно з інтерлочних, платувальних, ворсових, плюшевих і пресових полотен з бавовняної, бавовняно-сйблонувої, бавовняно-віскозної пряжі, віскозних комплексних ниток

Полотна для чоловічої білизни в'яжуть:

з бавовняної, бавовняно-віскозної, бавовняно-лавсанової й інших видів змішаної кардної й гребінної пряжі переплетенням гладь, лас-тик, дволаслик; для цих виробів також широко використовують платувальну гладь, в якій як платувальну нитку використовують ві-скозні комплексні нитки, а як базову – бавовняну або змішану

Тепла чоловіча, жіноча й дитяча білизна

Для її виготовлення використовують переважно плюшеві й ворсові начісані бавовняні, шерстяні, бавовняно-віскозні, віскозно-шерстяні, бавовняно-шерстяні й інші полотна

Двогребінні оснований'язані вертілочні полотна (трико-трико, три-ко-сукно, трико-шарме, шарме-сукно й інших переплетень) з віскоз-них, ацетатних, триацетатних і капронових комплексних ниток і їх різ-них комбінацій широко застосовують для пошиття жіночої нарядної білизни (комбінацій, сорочок, панталон, комплектів), спортивної біли-зни (майок, трусів), а також верхніх чоловічих і хлопчачих сорочок.

Полотна для панчішно-шкарпеткових виробів

Особливість цієї групи полотен обумовлена тим, що більшість виробів отримують завершену форму в процесі в'язання на різних ти-пах трикотажного обладнання або в умовах кінцевого оброблення, і тільки дуже обмежену кількість виготовляють шляхом пошиття з ос-новов'язаних трикотажних полотен. Хоча переважна більшість панчі-

шно-шкарпеткових виробів і отримує завершену форму в процесі в'язання, їхні основні споживчі властивості (зовнішній вигляд, зносо- й формостійкість) все ж таки визначаються видом полотна та його основними параметрами структури (лінійною щільністю й будовою ниток і пряжі, їхнім волокнистим складом, видом переплетення, щільністю, фактурою поверхні). На відміну від верхніх і білизняних виробів у формуванні асортименту полотен панчішно-шкарпеткового призначення вирішальними є два чинники: художньо-естетичне оформлення, яке визначається в основному фактурою поверхні й способом оброблення, і зносостійкість, що характеризується розпускальністю полотна або виробу та їхньою стійкістю до витирання.

Основні властивості панчішно-шкарпеткових полотен і виробів формуються переважно видом сировини й переплетень.

Для виготовлення панчішно-шкарпеткових полотен і виробів використовують різні види сировини:

пряжу бавовняну, вовняну, змішану (бавовняно-віскозну, бавовняно-лавсанову, бавовняно-капронову, вовняно-лавсанову), нітронову високооб'ємну пряжу, капронові, поліпропіленові й віскозні комплексні й мононитки, високооб'ємні капронові нитки, еластик, різні види комплексних і текстурованих капронових ниток, профільованих волокон

Верхня частина шкарпеткових і деяких видів панчішних виробів з метою їх утримання на нозі формується гумовими та еластомірними нитками. Останнім часом з цією самою метою використовують спандекс – синтетичні еластомірні нитки на основі поліуретану, які можуть бути у вигляді комплексних або монониток з обмоткою іншими нитками або пряжею.

Полотна для рукавичних виробів

В'язані рукавичні вироби виготовляють на спеціальних рукавичних фангових машинах. Ці полотна можуть бути бавовняними, вовняними, напіввовняними, зі штучних і синтетичних комплексних ниток, а також з різних видів високооб'ємних ниток і пряжі.

Шиті рукавичні вироби виготовляють із трикотажного полотна шляхом його розкроювання й зшивання.

Для зимових одинарних рукавичних виробів використовують начісні полотна, виготовлені з бавовняної, вовняної й напіввовняної

пряжі на круглотрикотажних машинах. У подвійних виробках верх виготовляють переважно з капронових, віскозних, бавовняних основ'язаних вертілочних полотен, а для підкладки використовують начісні (плюшеві, футеровані) бавовняні й напівшерстяні полотна.

Для демісезонних рукавичних виробів використовують вертілочні й інтерлочні полотна з бавовняної пряжі, капронових комплексних ниток, еластику. Поверхня полотен може бути гладкою, тисненою, з обробкою під замшу. Гладкі й філейні вертілочні полотна з віскозних і капронових комплексних ниток, бавовняної пряжі та їх комбінацій використовують для пошиття літніх рукавичок.

Полотна для головних уборів і шарфів

Для в'язання хусток, шапочок і косинок найчастіше використовують оборотні, фангові, вертілочні й рашель-машини, які дозволяють отримувати полотна різних переплетень з вовняної, вовняної змішаної (з лавсановими й нітроновими волокнами) пряжі, штучних і синтетичних комплексних ниток, високооб'ємної пряжі й ниток. Найбільшу формостійкість мають полотна й вироби, виготовлені на оборотних машинах двовиворітним переплетенням.

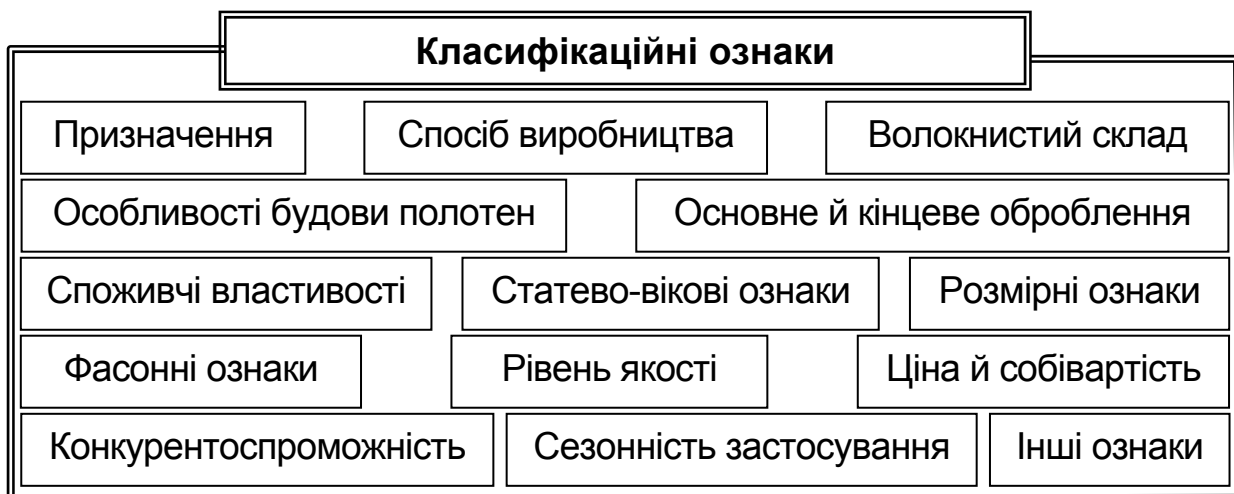
Шарфові вироби виготовляють на таких самих машинах, що й хустки, переплетеннями гладь, ластик, фанг, напівфанг, жакардовим з бавовняної, вовняної й змішаної пряжі, штучних і синтетичних ниток, об'ємної пряжі й ниток, гладкофарбованими й частіше строкатов'язаними, з гладкою або рельєфною поверхнею. Берети в'яжуть на фангових або беретних машинах з вовняної, напіввовняної й високооб'ємної пряжі.

5. Класифікація трикотажних виробів

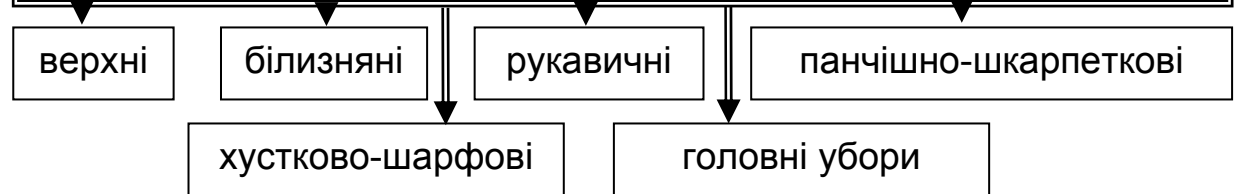
Постійне оновлення й оптимізація структури асортименту різних за призначенням, волокнистим складом, будовою й обробкою полотен, способами виготовлення трикотажних виробів, поява на ринку нових виробів з трикотажного хутра, багатошарових і тканиноподібних полотен потребують поліпшення існуючої системи класифікації трикотажного одягу.

Слід зауважити, що й досі немає єдиної загальноприйнятої системи класифікації трикотажного одягу, яка б повною мірою задовольняла потреби виробників і споживачів цього одягу, а також зацікавлених служб (торгівлі, побутового обслуговування, Держстандарту й ін.). Найширше застосування у практиці роботи трикотажного виробницт-

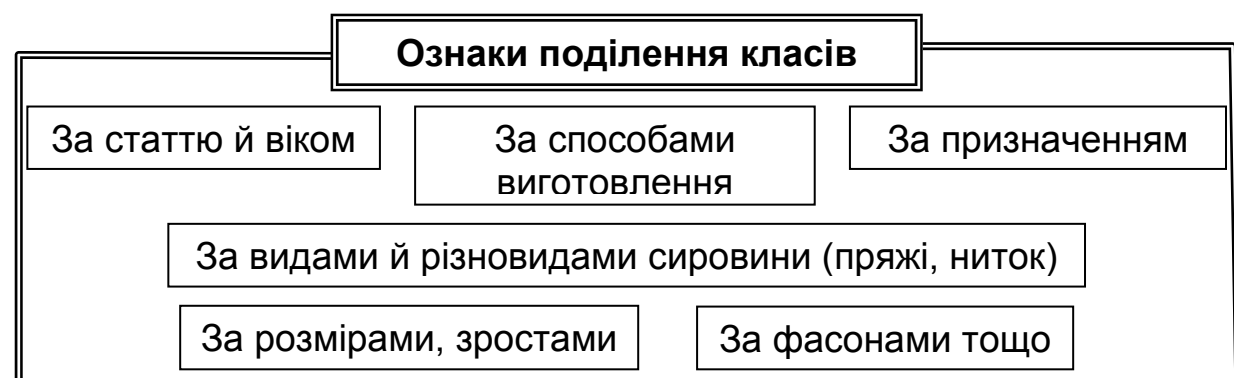
ва й торгівлі мають преїскурантна, торговельна, стандартна, загальнодержавна й статистична системи класифікації трикотажного одягу.

Відповідно до преїскурантної класифікації асортимент трикотажних виробів поділяється на такі класи:

У межах кожного класу вироби поділяються на групи, підгрупи, види й різновиди за певними основними ознаками.

При цьому ціна на вироби встановлюється залежно від призначення й виду виробу, виду й різновиду сировини, площі лекал виробу, номера групи полотна, який відповідає вартості 1 м² цього полотна, а також складності оброблення виробу, що визначається за нормативною документацією.

Сфера застосування преїскурантної класифікації трикотажних виробів в останні роки суттєво звузилась. Значення цієї класифікації

полягає в тому, що в основу її побудови покладено традиційні зв'язки між трикотажною промисловістю й торгівлею, які склались десятиріччями.

Особливості торговельної класифікації трикотажного одягу

В її основу покладено номенклатуру асортименту різних груп виробів. При цьому їхній асортимент поділяється за статево-віковими ознаками, а також волокнистим складом, особливостями будови й способами оброблення полотен, способами виготовлення окремих видів виробів та ін. Як і преїскурантна, вважається недосконалою

Основні недоліки торговельної класифікації

Утруднення під час її використання для кодування й аналізу асортименту за допомогою комп'ютера

Різна глибина й неоднорідність цих ознак у процесі класифікації різних груп трикотажного одягу

Відсутність в основі її побудови єдиних класифікаційних ознак

Крім цього, ці ознаки в більшості випадків не збігаються з тими ознаками, які використовують для класифікації однотипних виробів з тканин, нетканих і багатошарових полотен, шкіри й хутра.

Відповідно до стандартної класифікації, зафіксованої в нормативній документації, всі види трикотажних виробів побутового призначення поділяються за такими ознаками: призначенням, видом сировини, видом трикотажних переплетень, способами основного й кінцевого оброблення, способами виготовлення, а також видом оздоблення полотен і виробів.

За волокнистим складом трикотажні вироби поділяються на такі:

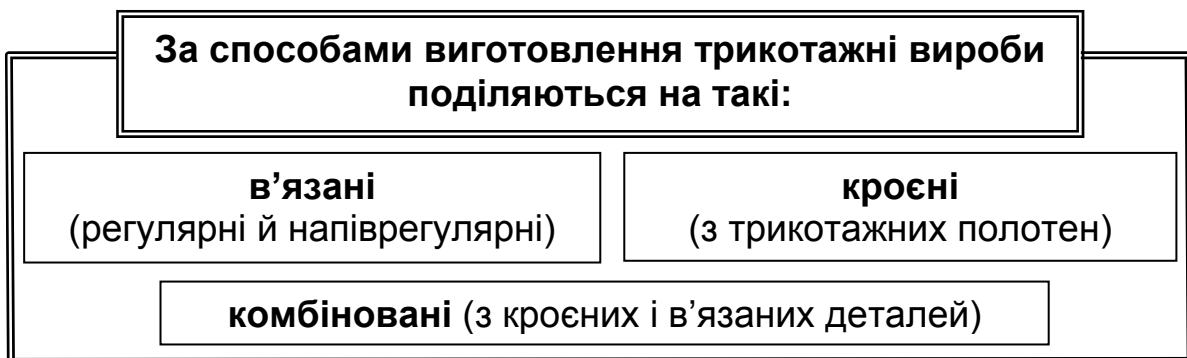
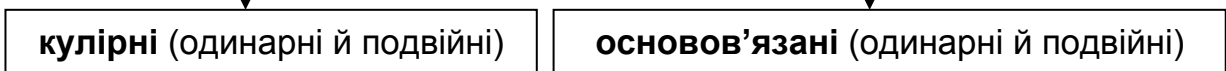
з бавовняної, вовняної, змішаної, віскозної й ін. пряжі

з штучних і синтетичних ниток

з різних комбінацій пряжі й ниток

За видом переплетення трикотажні вироби поділяються на такі:

Більш деталізована стандартна класифікація асортименту трикотажних виробів міститься в окремих видах стандартів, наприклад у ДСТУ 2027-92 «Вироби швейні й трикотажні. Терміни й визначення».

Залежно від способу основного й кінцевого оброблення полотен трикотажні вироби бувають:		
вибіленими	начісними	фарбованими (у полотні, у виробах, з фарбованих ниток і пряжі)
меланжевими	стабілізованими	
вибивними	строкато-в'язаним	з різними видами оздоблювального і спеціального оброблення
тисненими	з обробкою під замшу	
формованими		

Класифікація й номенклатура показників якості трикотажних виробів (згідно з ДСТУ 3045-95 «Полотна й вироби трикотажні, хутро штучне трикотажне»)	
За статево-віковими ознаками: вироби для новонароджених, для дітей ясельного, дошкільного, молодшого шкільного віку, підлітків (дівчаток, хлопчиків), дорослих (чоловіків, жінок)	
За призначенням: верхні, білизняні, спортивні, купальні, рукавичні, головні убори й шарфи	За сезонами використання: літні, весняно-осінні, зимові

На заміну Загальносоюзного класифікатора промислової й сільськогосподарської продукції, що раніше був чинним в Україні, у 1997 р. вперше було введено Державний класифікатор продукції й послуг (ДКПП), який є складовою Державної системи класифікації й кодування техніко-економічної й соціальної інформації.

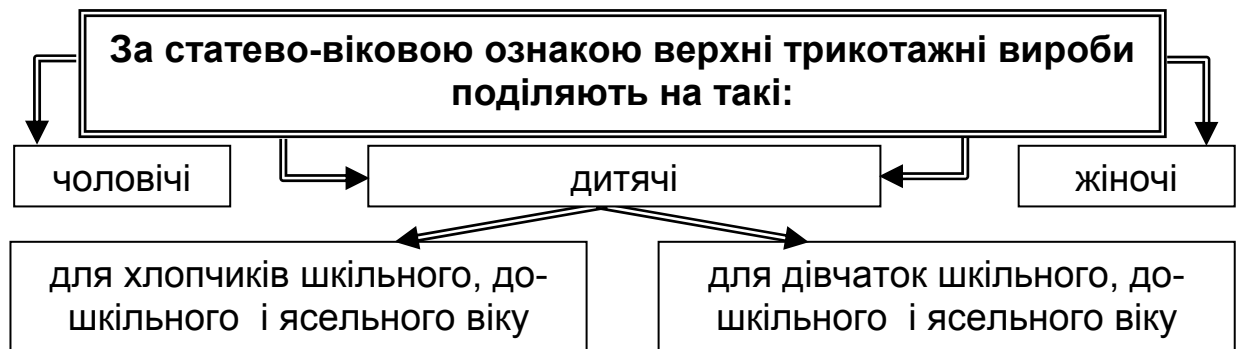
6. Характеристика асортименту трикотажних виробів

Особливостями формування сучасного асортименту трикотажного одягу є його постійне оновлення й оптимізація властивостей відповідно до змін у структурі потреб населення, а також сировинних, технологічних і фінансових можливостей окремих підприємств.

Верхні трикотажні вироби

Сучасний асортимент верхнього трикотажного одягу характеризується досить високою різноманітністю за видами й різновидами.

Ознаки групування асортименту верхніх трикотажних виробів		
За призначенням	За фасонами	За видами виробів
За статево-віковою ознакою	За волокнистим складом	За розмірами
За сезоном експлуатації	За зростами й повнотами	За будовою і обробленням полотен

Жіночий верхній одяг

Асортимент жіночого верхнього трикотажного одягу				
Джемperi	Жакети	Блузки	Жилети	Светри
Сукні	Спідниці	Костюми	Штани	Пальта й ін.

Найбільшу частину серед них становлять жакети, джемperi, блузки й костюми. Різноманітність асортименту цих виробів досягається в основному за рахунок широкого застосування для їх виробництва різних видів змішаної пряжі, текстурованих ниток, а також різного поєднання пряжі й ниток з природних хімічних волокон.

*Жакети,
джерпери й
жилети*

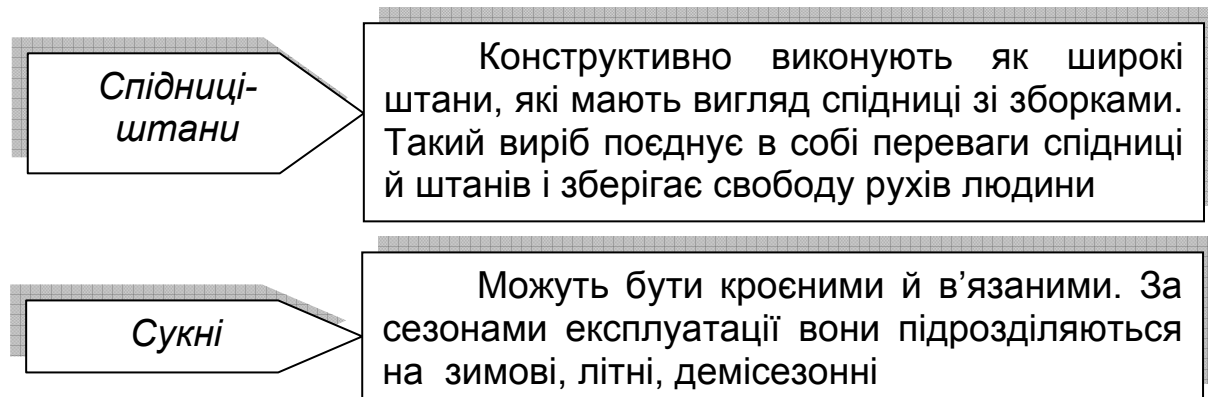
Найпоширеніші види верхніх трикотажних виробів. Жакет і жилет складаються з спинки й двох пілочок, а джемпер – зі спинки й переду. Джемпери й жакети можуть мати довгі, напівдовгі й короткі рукави, які в жилеті відсутні. Крім цього, у жилетах також немає коміра, який є в більшості фасонів жакетів і джемперів. Залежно від конкретного призначення й умов експлуатації група жакетів, джемперів і жилетів умовно поділяється на підгрупи: вироби, що використовуються як доповнення до виробів з тканин; вироби, які заміняють одяг із тканин; вироби, що використовуються самостійно

Блузки

Бувають двох видів (які заправляють у спідницю (штани) і які носять навипуск) і різноманітних фасонів: прямі, приталені, на кокетці або з підрізами, зборками, із застіркою на ґудзиках, гачках, кнопках. Блузки випускають з рукавами і без них. Рукави мають різні довжину й форму. Блузки можуть бути з комірами й без них. Форма й розміри комірів визначаються модою. Застосовують різні види оздоблення. Більшість блузок виробляються з тонких основов'язаних платувальних, плюшевих, утокових полотен з віскозних, ацетатних, капронових, лавсанових комплексних ниток, бавовняної й змішаної пряжі, а також з їх різноманітних комбінацій

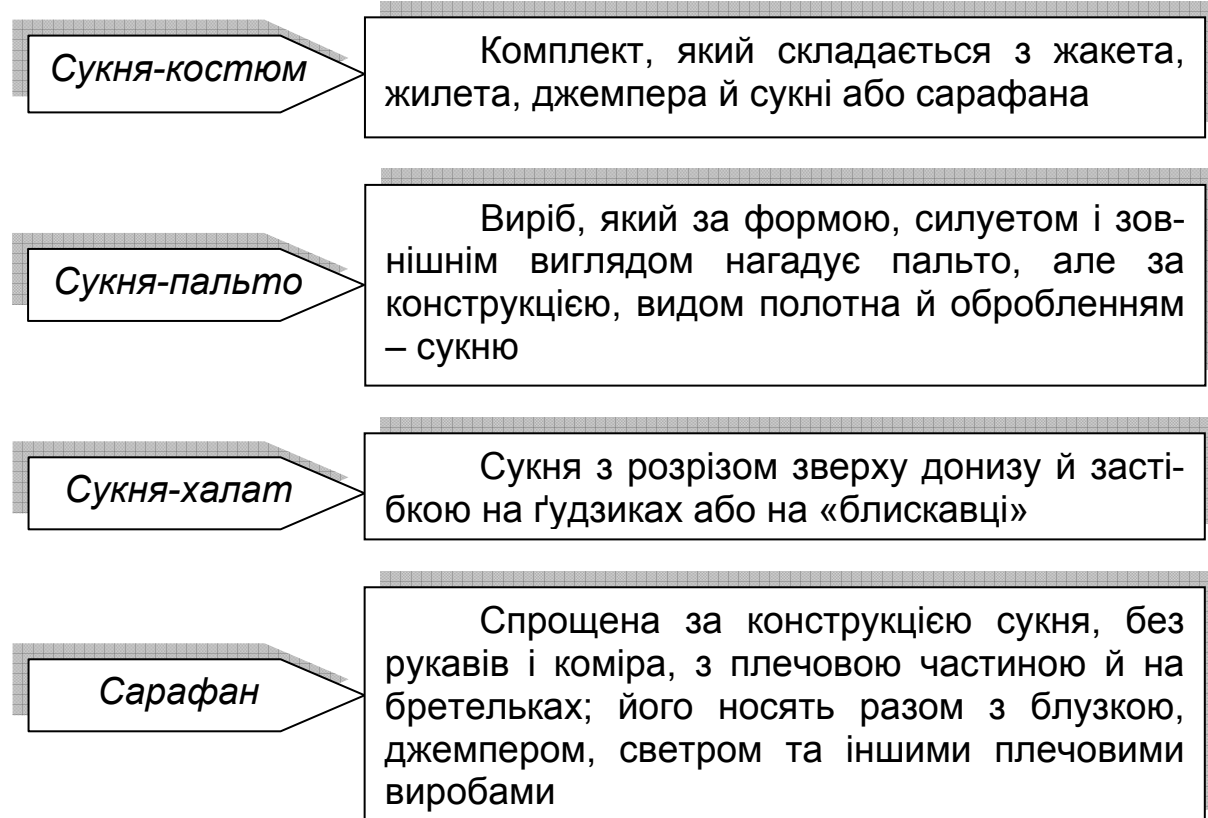
Спідниці

Можуть входити до складу костюма або носитися окремо. Костюмні спідниці за своєю формою й конструкцією мають відповідати загальній конструкції костюма. За фасонами вони практично не відрізняються від спідниць з тканин. За обробкою спідниці можуть бути однотонними, строкатов'язаними, меланжевими, вибивними, вибіленими

Зимові сукні виготовляють переважно з подвійних формостійких полотен із чисто вовняної й змішаної пряжі, а також з різних видів текстурованих ниток. Для літніх і демісезонних суконь використовують більш легкі полотна пресових, плюшевих, жакардових, комбінованих, платувальних, кулірних та оснований'язаних переплетень із застосуванням різних видів пряжі й ниток. За силуетами сукні бувають, як правило, прямими й напівоблягаючими, з рукавами різних довжини й форми, з коміром і без нього, з різними видами застібок, з поясом, без них, з різноманітними видами оздоблень.

Крім суконь випускають сукні-костюми, сукні-пальта, сукні-халати й сарафани.

Костюм

Популярний повсякденний і нарядний жіночий одяг. Може бути двопредметним (жакет, жилет, джемпер або блузка поєднуються зі спідницею або штанами), трипредметним (трійка) й чотирипредметним, який випускається у вигляді комплектів та ансамблів

Пальта

Випускають для осінньо-зимового й весняно-літнього сезонів. При цьому зимові пальта переважно шують з трикотажного хутра, яке імітує натуральне хутро (норки, куниці, тхора й ін.). Жіночі зимові пальта з трикотажного хутра в основному шують тих самих фасонів, що й жіночі зимові пальта з тканин і натурального хутра.

Демісезонні й літні жіночі пальта характеризуються різноманітністю полотен, фасонів і художньо-колеристичного оформлення.

Для них використовують формостійкі тканиноподібні полотна типу твіду, вельвету, сукна, виготовлені переважно з різних видів текстурованих ниток і змішаної пряжі

Штани

Поясний виріб, який складається з двох передніх і двох задніх половинок, з'єднаних швами. Жіночі штани відрізняються від чоловічих оформленням верхньої частини: вони можуть бути з центральною або боковою застібкою, а також без застібки, з поясом на еластичній тасьмі. За сезонами вони бувають літніми й зимовими

Піжама

Домашній повсякденний костюм, який складається з жакета або блузки й штанів. Вони можуть мати прямий або вільний силует, бути з коміром або без нього, з поясом і кишеньками або без них. Виробляють піжами з бавовняних, шовкових і напівшерстяних гладких, ворсових, плюшевих, утокових та інших видів полотен

Халат

Робочий домашній жіночий одяг, який шиють з різних за волокнистим складом гладких, ворсових, плюшевих та інших видів полотен. Вони бувають різних фасонів: прямого, приталеного й вільного силуетів, з довгими й короткими рукавами, з поясом або без нього, з кишнями й без них, з різними застібками.

Нарядні халати з високоякісних основ'язаних полотен для ранкового й вечірнього туалету називаються пеньюарами

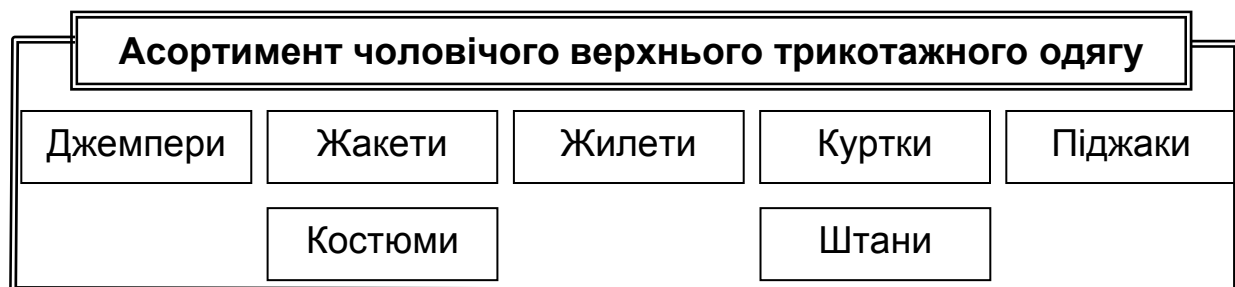
Шорти

Короткі штани для відпочинку й спорту. Їх шиють різноманітних фасонів переважно з таких самих видів полотен, що й штани. Найбільше поширення мають шорти з тканеподібних формостійких полотен

Чоловічий верхній одяг

Асортимент верхнього чоловічого трикотажного одягу відрізняється від жіночого більш вузькою номенклатурою й меншою різноманітністю фасонів, стриманішим художньо-колеристичним оформленням (більш вузька гама кольорів і менша різноманітність рисунків), а також сталістю моди.

Характерним для чоловічого трикотажного одягу є порівняно невелика різноманітність силуетних форм (домінують прямий і напівоблягаючий силуети) і покроїв. Основну увагу під час виготовлення чоловічого одягу (так само, як і жіночого) приділяють розробленню нових за будовою й колористичним оформленням видів.

*Джемperi,
жакети й жи-
лети*

Традиційні й найпоширеніші верхні чоловічі вироби. Їх виготовляють з таких самих полотен, що й аналогічні жіночі вироби, але вони помітно відрізняються від останніх конструкціями, фасонами, художньо-колористичним оформленням. Чоловічі жакети й жилети на відміну від жіночих застібаються зліва направо, причому жакети випускають тільки з довгими рукавами, а жилети – без рукавів. Чоловічі жакети й жилети в основному випускають без комірів, більш простих і строгих фасонів, з різноманітними застібками. Гудзики пришивають справа

Куртки

Укорочені трикотажні вироби типу піджаків з розрізом або суцільною застібкою спереду, з довгими рукавами.

Чоловічі куртки умовно поділяють на зимові й демісезонні. Зимові шують переважно з трикотажного хутра на утеплювальній підкладці з капюшоном або без нього. Мають прорізнi кишені, застібаються в основному на гудзики або «блискавку». Демісезонні куртки шують із формостійких вельветоподібних, плюшевих, платувальних полотен, трикотажної замші, дубльованих полотен. Вони бувають на підкладці й без неї

Шорти

Короткі штани для відпочинку й спорту. Їх шують різноманітних фасонів переважно з таких видів полотен, що й штани. Найбільше поширення мають шорти з тканеподібних формостійких полотен

Піджаки

Плечові вироби із застібкою спереду, з довгими рукавами, коміром, кишенями. Вони можуть бути одно- й двобортними. Їх випускають переважно з формостійких тканиноподібних полотен з різних видів ниток і пряжі на підкладці. Вони мають формостійку прокладку. Літні піджаки шують без формостійких прокладок і підкладки

Костюми

Переважають двопредметні вироби, які складаються з піджака й штанів. До складу трипредметних костюмів ще входять жилети. Костюми виробляють з формостійких комбінованих полотен з текстурованих ниток, а також з різних видів змішаної й вовняної пряжі. Трикотажні костюми з цих полотен практично не відрізняються від аналогічних костюмів з тканин, але вони більш легкі, пластичні й елегантні

Штани

Шують за типом штанів з тканин переважно з тканиноподібних формостійких полотен з напіввовняної й вовняної пряжі та різних видів текстурованих ниток. Чоловічі штани відрізняються від жіночих оформленням верхньої частини, простотою фасонів і стриманішим колористичним оформленням полотен

Дитячий верхній одяг

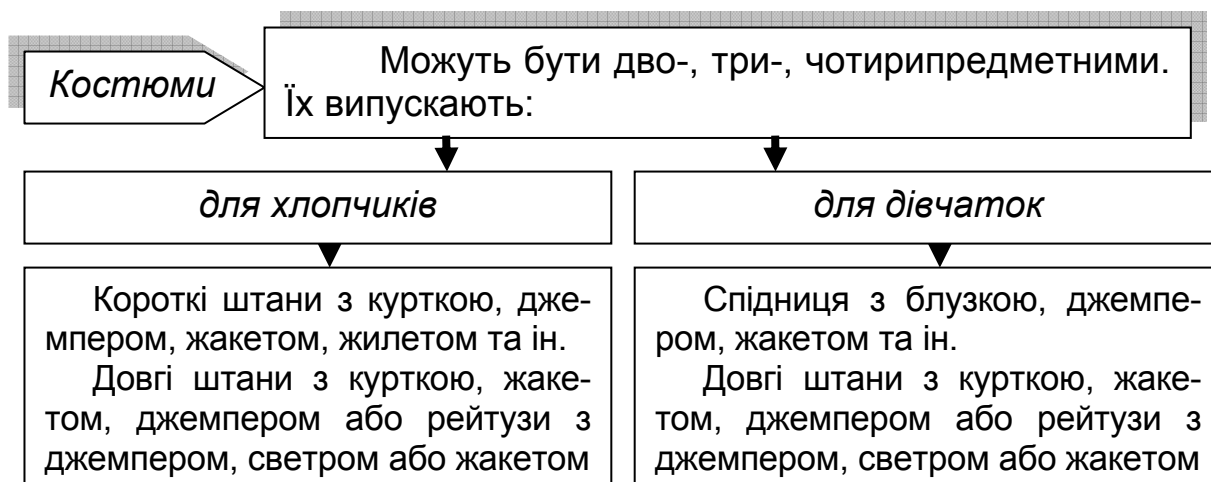
Сучасний асортимент верхнього трикотажного одягу для дітей характеризується великою різноманітністю.

Асортимент верхніх дитячих виробів можна групувати за такими ознаками: статеві-віковими, цільовим призначенням, видами, волокнистим складом, особливостями будови й способами оброблення полотен, способами виготовлення виробів, сезонами їх експлуатації, фасонами й іншими ознаками.

До складу чотирьохпредметних костюмів входять також шапочки, шарфи, рукавички або рукавиці. Дитячі костюми виготовляють з гладких, начісних, плюшевих, жакардових, комбінованих полотен, які отримують з бавовняної, напіввовняної, вовняної, змішаної пряжі, текстурованих ниток та інших видів пряжі й ниток. Крім костюмів для дітей і підлітків випускають також різні за призначенням комплекти (для прогулянок, відпочинку тощо), до складу яких також можуть входити шарфи, кашне, головні убори, рукавиці й інші вироби.

Пальта

Можуть бути зимовими й демісезонними; їх виготовляють з капюшонами й комірами або тільки з капюшонами. Вони можуть бути одно- й двобортними, напівоблягаючого й прямого силуетів. Зимові дитячі пальта виробляють переважно з трикотажного хутра з утеплювальною підкладкою, демісезонні – з плюшевих, начісних, пресових, жакардових, комбінованих полотен, які отримують з різних видів пряжі й ниток

Куртки

Поширений і популярний верхній трикотажний одяг для дітей, підлітків і молоді. Найпоширенішими для хлопчиків і дівчаток є куртки типу блузонів із застібкою «блискавка» з полотен типу велюру, бархату, плюшу і вельвету, а також із жакардових, пресових, комбінованих і платувальних полотен. Для молоді й підлітків рекомендуються також куртки з рельєфних жакардових полотен, які імітують ручну в'язку. Куртки можуть бути з капюшонами й комірами або тільки з капюшонами, одно- й двобортними. За сезоном їх використання можуть бути демісезонними й зимовими

Комбінезони

Об'єднують в одне ціле плечовий і поясний вироб (найчастіше куртку й штани). Спереду вони мають суцільний подовжній розріз із потайною застібкою на ґудзиках або «блискавці», а ззаду – поперечний розріз по лінії талії. Напівкомбінезони, на відміну від комбінезонів, складаються зі штанів з широким поясом і ліфом у вигляді нагрудника з бретелями на еластичній тасьмі. Комбінезони й напівкомбінезони шують для дітей різного віку, а також для дітей грудного віку (комбінезони)

Сукні, сарафани, блузки, спідниці

Для дівчаток різних вікових груп випускають у широкому асортименті, який відрізняється різноманітністю фасонів, видом полотен, а також видом оздоблень. Найбільшу частку в цій групі виробів становлять сукні, які в основному виробляють з жакардових, плюшевих, а також тканиноподібних комбінованих полотен. Вироби можуть бути кроеними й в'язаними

Штани

Бувають дво- або чотиришовними на бретелях, поясі або еластичній тасьмі. За довжиною вони можуть бути довгими, напівдовгими й короткими. Низ штанів закінчується манжетами або еластичною тасьмою. Їх виготовляють переважно з формостійких тканиноподібних полотен різного волокнистого складу

Спортивний верхній одяг

Асортимент верхнього трикотажу для спорту характеризується великою різноманітністю за призначенням, комплектністю, видами трикотажних полотен, їх волокнистим складом, фасонами й іншими ознаками. Особливе значення у формуванні асортименту цієї групи мають умови їх експлуатації. Спорт і відпочинок сьогодні невіддільні.

Асортимент спортивного верхнього трикотажного одягу

Светри

Рейтузи

Куртки

Комплекти

Костюми спортивні

Светри

Вироби спортивного й побутового призначення. Їх випускають для чоловіків, жінок й дітей. Светр на відміну від джемпера характеризується наявністю коміра-стойки, який щільно облягає шию. Комір може складати одне ціле з основним виробом або бути пришивним. Рукави можуть бути пришивними або у вигляді реглана. Стани светрів бувають в'язаними або кроєними, нормальної довжини або подовженими. Светри можуть використовуватися самостійно або входити до складу костюмів, багатопредметних комплектів і ансамблів спортивного й побутового призначення

Рейтузи

Поясні вироби, які складаються з корпусу (торса) і двох довгих або коротких ніжок. Випускають чоловічі, жіночі, дитячі. Чоловічі бувають тільки з довгими ніжками. Можуть використовуватись як самостійно, так і в комплекті

Куртки спортивні

Випускають різних фасонів. Спереду куртка має розріз різної довжини, застібку на гудзиках або «блискавці». Деякі фасони випускають типу светра (без розрізу). Рукави курток бувають довгими вшивними, суцільнокроєними або у вигляді реглана і закінчуються манжетами, ластиком або підшитим краєм. Спортивні куртки можуть бути з комірами або без них, а також мати утеплювальну підкладку, накладні або прорізні кишені. Куртки бувають чоловічими, жіночими й дитячими

Костюми спортивні

В основному складаються з куртки й штанів, але в деяких фасонах куртка може замінитися светром, джемпером або жакетом. Спортивні костюми шують з ластикових, пресових, плюшевих, жакардових і комбінованих полотен різного волокнистого складу. Спортивні костюми можуть випускатися також у вигляді комплектів, до яких крім курток і штанів можуть входити шапочки, шарфи, рукавички й рукавиці. Вони можуть бути чоловічими, жіночими, дитячими, а також у вигляді зимових і літніх тренувальних костюмів, які складаються зі спортивної фуфайки (джемпера) і штанів

Білизняні трикотажні вироби

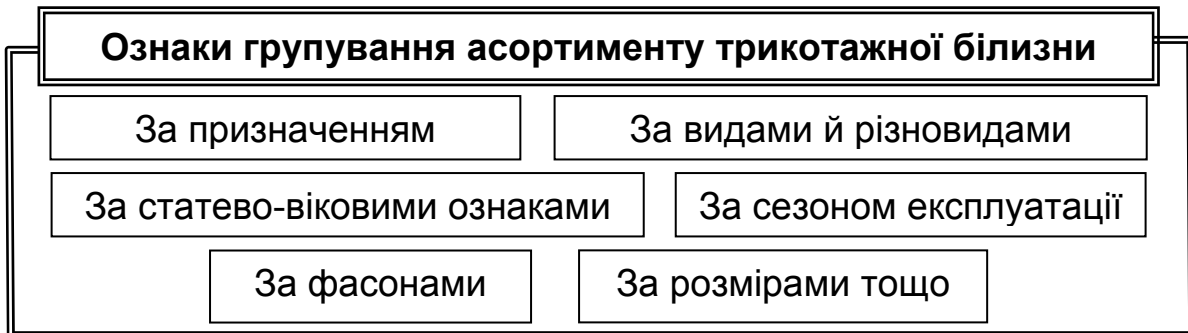
Основним призначенням білизни є створення необхідного теплового комфорту, захист шкіри людини від механічних пошкоджень і впливу зовнішнього середовища.

Красивий зовнішній вигляд, висока м'якість, розтяжність, еластичність, легкість, рівномірне облягання тіла людини без ускладнення її рухів, зручність в експлуатації, легке відпирання від забруднення, висока паро- й повітропроникність, підвищена теплозахисна здатність і ряд інших властивостей вигідно відрізняють трикотажні білизняні вироби від аналогічних виробів з тканин.

Найширше застосування для виробництва полотен білизняного призначення мають віскозні комплексні нитки (блискучі, матові, нефарбовані, фарбовані в масі) різної лінійної щільності.

Крім віскозних ниток для виробництва трикотажної білизни широко застосовується бавовняна, віскозно-лавсанова, бавовняно-

віскозна, бавовняно-сйблонува, бавовняно-лавсанова, бавовняно-полінозна, вовняна, вовняно-віскозна пряжа.

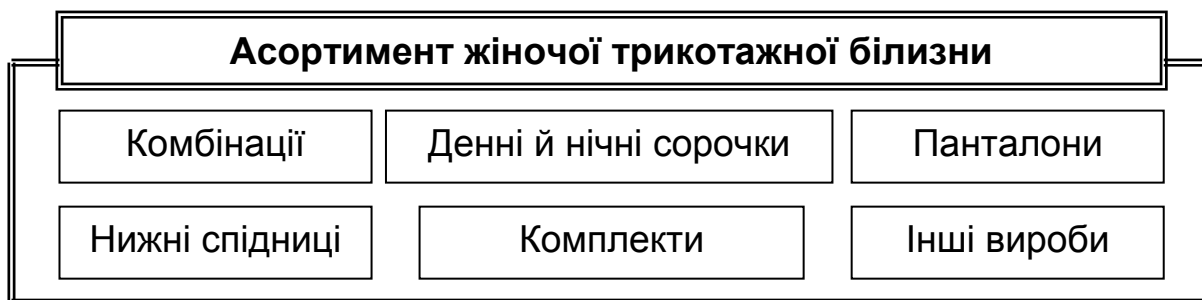

Трикотажні білизняні вироби групуються за волокнистим складом, особливостями будови й способами оброблення полотен, способами виготовлення самих виробів, а також за іншими ознаками.

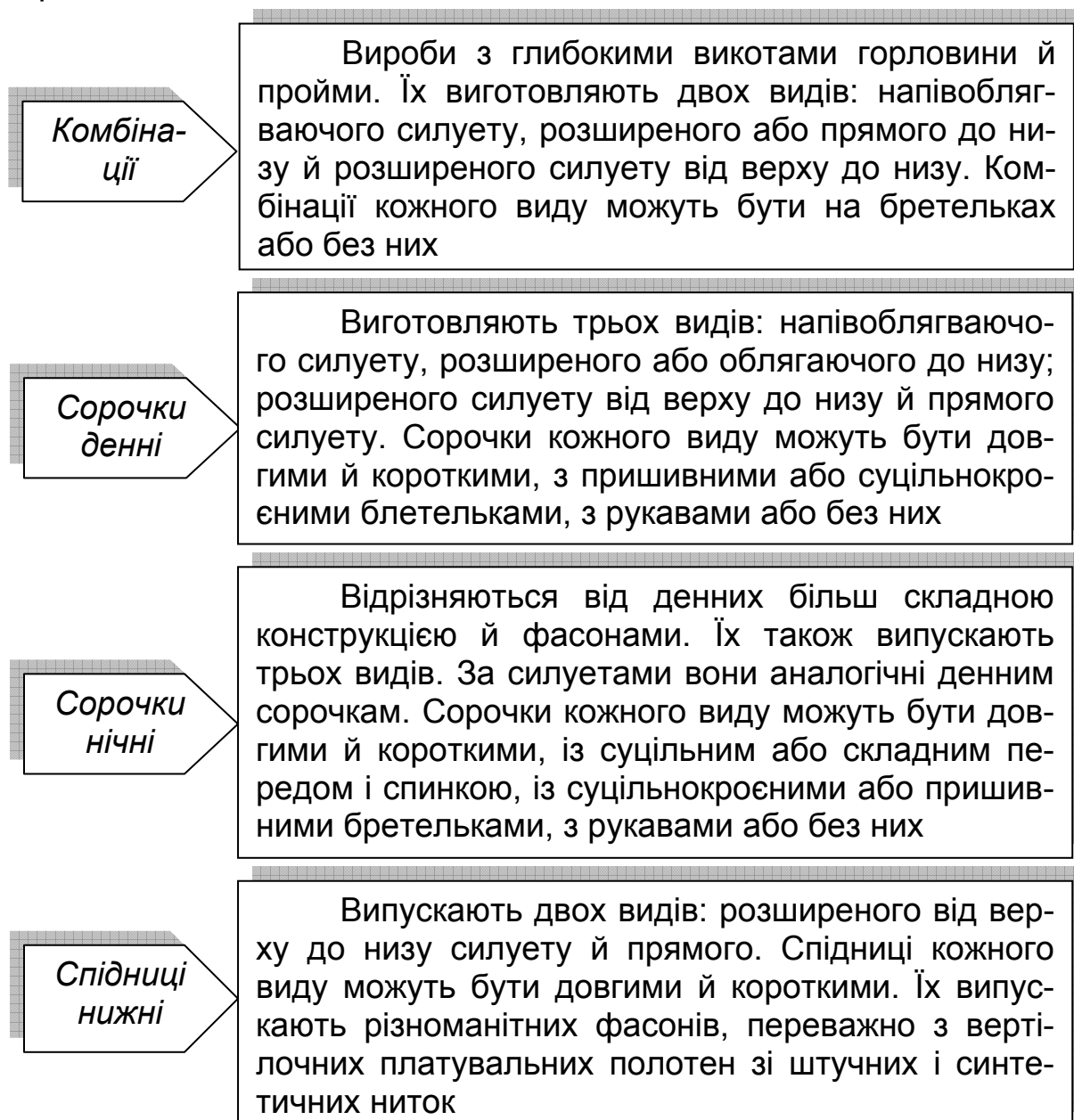

Жіноча трикотажна білизна

Асортимент жіночої білизни характеризується великою різноманітністю за видами трикотажних полотен (їхнім волокнистим складом, видами переплетень і способами їх оброблення), номенклатурою самих виробів, їхніми фасонами, умовами експлуатації тощо.

Для виробництва жіночої білизни використовують в основному основов'язані двогребінні платувальні полотна з віскозних, ацетатних, триацетатних, капронових ниток, бавовняної пряжі, ниток еластику та їх різноманітних комбінацій.

Панталони

За конструкцією поділяються на декілька видів: довгі, подовжені, короткі й панталони-труси. Верхній край панталон обробляють впідгинку із затягнутою еластичною тасьмою або пришитою тасьмою з гумовою жилкою. Панталони можуть бути з різноманітними видами оздоблення (з мереживом, аплікаціями, кольоровою тасьмою) без них

Крім описаних вище видів трикотажної білизни випускають також багатофункціональні жіночі білизняні вироби, в яких поєднуються функції власне білизни й предметів жіночого туалету. До них можна віднести такі вироби: комбінації з бюстгальтером, пояс-труси в комплекті з бюстгальтером, пояс-труси в комплекті з нижньою спідницею й бюстгальтером, комбінації-грації, комбінезони для сну, домашній халат або пеньюар у комплекті з нічною сорочкою.

Гарнітури (комплекти)

Бувають різного призначення. Вони можуть бути дво- або трипредметними. До складу двопредметного гарнітура входять сорочка (або комбінація) й панталони, а трипредметного – комбінація, укорочена сорочка й панталони (довгі панталони або панталони-труси). Усі вироби, які входять до комплекту, мають бути одного розміру та зросту й виготовлені з однакового за будовою (переплетенням, фактурою) й обробленням полотна. Гарнітури для сну на відміну від денних складаються з блузки з короткими рукавами або без них і укорочених штанів

Пеньюар

Нарядний халат, який шують, як правило, з віскозного або капронового, платувального, ажурного, жакардового, основов'язаного полотна. Він може мати короткі, 3/4 довжини рукави або бути без них. Пеньюари з ажурних (філейних) напівпрозорих полотен випускають з чохлам

Чоловіча трикотажна білизна

Асортимент чоловічої трикотажної білизни

Фуфайки

Кальсони

Верхні сорочки

Труси тощо

Фуфайки

Складаються зі стану й рукавів. Стан може бути суцільнов'язаним або зшитим у боках, зі скошеними плечовими зрізами й викроєними проймами. За конструкцією фуфайки бувають двох типів: із застібкою спереду і без неї. Горловина у фуфайок без застібки, кругла або мисоподібна. Рукави фуфайок можуть бути довгими або короткими

Кальсони

Складаються з двох ніжок і ластовиці. Вони бувають двох типів: довгі й короткі. Кожний тип може бути двох видів: з поясом із тканини і на резинці. Кальсони виготовляють з тих самих полотен, що й фуфайки (крім філейних)

Сорчки верхні

Плечові трикотажні вироби, які складаються зі стану, рукавів, коміра. Виготовляють їх трьох видів: з довгими рукавами, короткими рукавами й короткими рукавами для носіння навипуск. Різноманітність фасонів кожного виду сорочок може досягатись за рахунок застосування різних оздоблювальних деталей (кишень, кокеток, планок та ін.), їхніх форм й розмірів, конструкцій коміра, видів і довжин застібок (на ґудзиках, «блискавці», розріз до низу, розріз до середини)

Труси

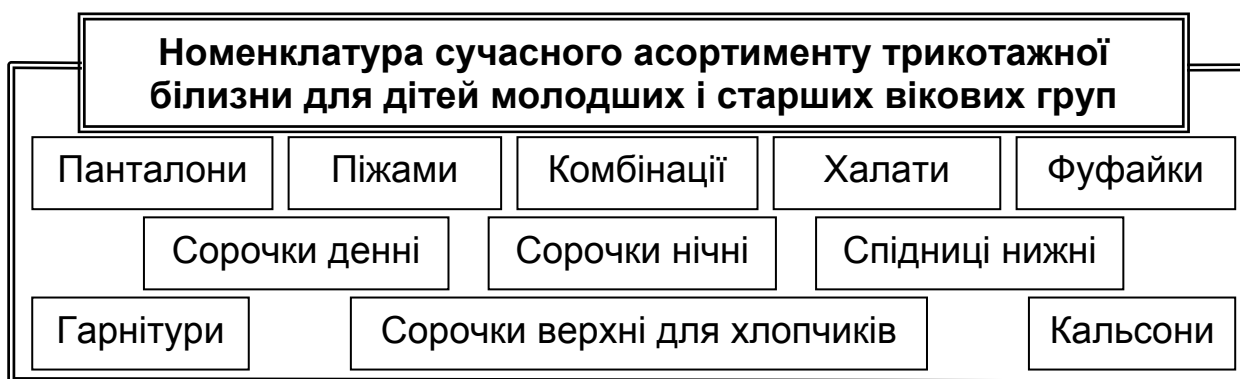
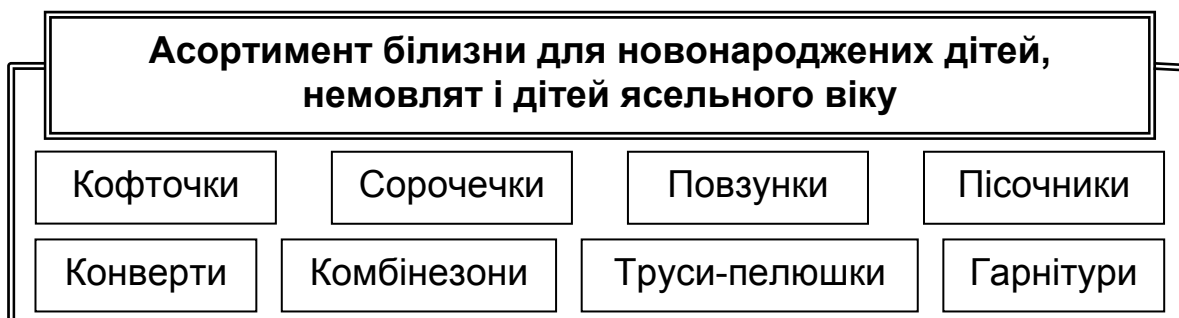
Випускають двох типів: довгі й короткі. Верхній край трусів оформляється еластичною тасьмою, а нижній – швом упідгінку. Труси можуть використовуватися окремо, а також у складі комплектів з майками й футболками

Дитяча трикотажна білизна

Відомо, що статеві-вікові особливості будови тіла дітей, підлітків і молоді визначають здебільшого вибір форми, силуету й конструкції білизняних трикотажних виробів, а особливості психології дітей у різні періоди їх зростання – вибір способів естетичного оформлення цих виробів.

Асортимент дитячої трикотажної білизни групується за статеві-віковими ознаками (для новонароджених дітей, немовлят і дітей ясе-

льного віку, для хлопчиків і дівчаток дошкільного й шкільного віку, для підлітків і молоді), призначенням (білизна побутова й спортивна), сезонами експлуатації (вироби осінньо-зимового й весняно-літнього асортименту), способами виготовлення, видами полотен (їхніми волокнистим складом, будовою, обробкою), фасонами, видами оздоблення, розмірами, зростами тощо.

*Кофточ-
ки*

Плечові вироби, які мають спинку, дві пілочки, комір і рукави різних довжини й конструкції (суцільнокроєні, реглан, вшивні й ін.). Комір може бути подвійним та одинарним

*Сорочеч-
ки*

Плечові вироби різних фасонів з рукавами різних довжини й конструкції, із застібкою (у вигляді зав'язок зі стрічок, шнурків і мережива) і без неї. Для оздоблення використовують вишивку, мереживо, аплікацію й ін. Вони можуть бути кроєними й в'язаними (напіврегулярними). Сорочечки складаються із спинки, двох пілочок і рукавів. Рукави бувають суцільнокроєними або вшивними. Стан може бути прямим або розширеним

Повзунки

Легкі вироби з довгими штанцями зі слідом у вигляді тфельки, яка повністю закриває ступню ноги, або без сліду. Випускають двох видів: на бретелях з нагрудником (або без нього) або з ліфом; суцільнокроєні, зібрані в талії гумовою тасьмою. Застібка може бути на ґудзиках або зав'язках. Вона може розміщуватись на плечі, поясі або у верхній частині стану. Повзунки-конверти випускають суцільнокроєними, без рукавів, із застібною спереду й без неї

Конверти

Випускають із застібною спереду двох видів: з рукавами й без них. Вони можуть бути з капюшоном або без нього. Вид застібки визначається фасонами. Конверти застібаються на ґудзики, зав'язки або «блискавку». Їх випускають одинарними або на підкладці з тканин або трикотажного полотна

Комбінезон

Комбінований виріб для сну, що складається з фуфайки або кофточки й довгих, напівдовгих або коротких штанців. Вони бувають зі слідом і без нього. Комбінезони випускають з ліфом, суцільнокроєними зі штанцями або відрізними ззаду (по лінії пояса). Спереду в комбінезонах роблять поздовжній розріз, який може доходити до крокового шва. Комбінезони бувають з довгими або короткими рукавами, а також без них. Вони можуть мати різноманітні за формою коміри або бути без них

Пісочник

Поєднує дитячі трусики з фартухом на бретелях або плечиках. Пісочники бувають двох видів: типу трусів-плавків на бретелях з нагрудником (або без нього) або ліфом і суцільнокроєними на еластичній тасьмі. Вони можуть мати різноманітну застібку, одну або дві накладні кишені й оздоблення вишивкою, трикотажним полотном або оздоблювальними швами

Фуфайки

Для хлопчиків, хлопчиків-підлітків і юнаків виготовляють з різноманітних за видом переплетень з різних видів ниток і пряжі. За призначенням фуфайки бувають двох видів: нічні й денні. Вони можуть бути з короткими або довгими рукавами

*Кальсони,
труси*

Для хлопчиків, хлопчиків-підлітків і юнаків виготовляють з різноманітних за видом переплетень з різних видів ниток і пряжі. Кальсони бувають двох видів: довгі й укорочені. Вони можуть бути з поясом із тканини і на резинці. Труси також бувають двох типів: довгі й короткі. Різновидом трусів є кальсони-труси. Кальсони, труси випускають у вигляді окремих виробів або комплектів

*Комбінації,
сорочки й
нижні
спідниці*

Для дівчаток, дівчаток-підлітків і дівчат виробляють переважно з вертілочних основ'язаних полотен з різних ниток і пряжі. Ці вироби в основному виготовляють з основ'язаних (платувальних, плюшевих, пресових) і кулірних (гладі, тонколастикової й інтерлочної гладі, плюшевих і футерованих) полотен.

Денні й нічні сорочки, нижні спідниці можуть бути довгими й короткими; комбінації – короткими, подовженими й середньої довжини. Комбінації випускають двох силуетів: напівоблягаючого, розширеного або прямого до низу і розширеного зверху до низу (тільки для дівчаток). Низ комбінацій може бути оздоблений мереживом, рюшем, воланами, бейкою, а верх – вишивкою, аплікацією, мереживом тощо. Комбінації можуть випускатись у вигляді окремих виробів і комплектів з панталонами й сорочками

*Сорочки
верхні*

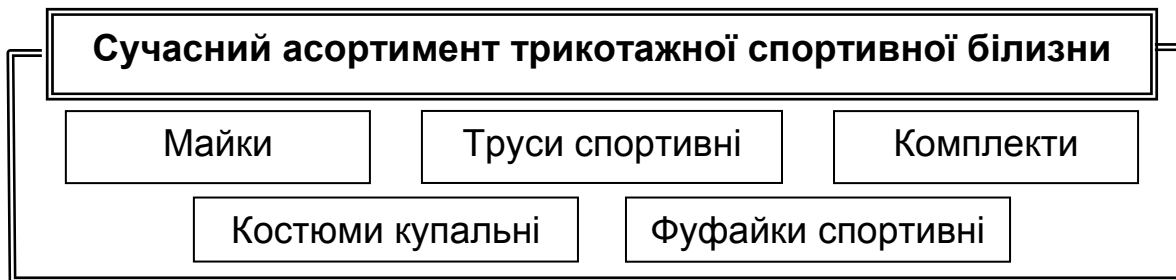
Для хлопчиків і юнаків так само, як і сорочки для дорослих, випускають трьох видів: з довгими рукавами, короткими рукавами, які заправляють у штани, або короткими рукавами, які носять навипуск

Панталони

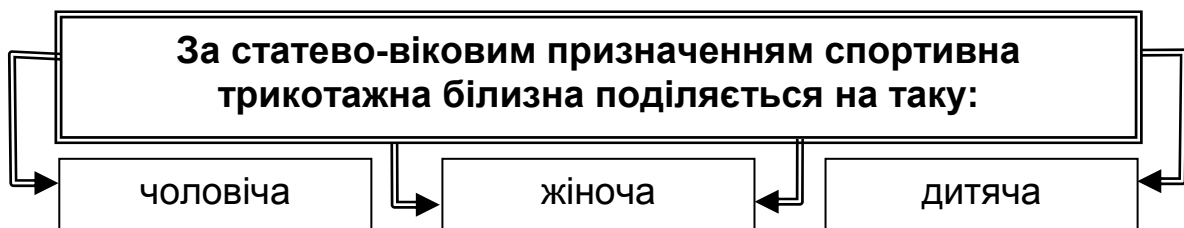
Для дівчаток, дівчаток-підлітків і дівчат випускають чотирьох видів: довгі, короткі, подовжені й панталони-труси. Волокнистий склад, особливості обробки, вибір конструкції й фасонів панталон, різноманітність їх оздоблення визначаються в основному за їх сезонними призначеннями. Для оздоблення деяких артикулів панталон можуть застосовуватись мереживо, вишивка, канти, стрічки тощо

Спортивна білизна

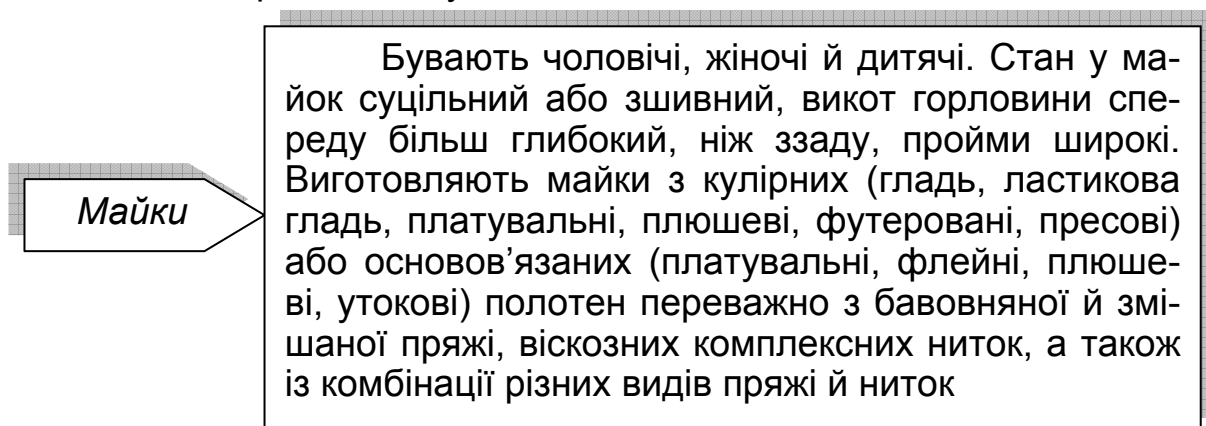
Номенклатура видового й внутрішньовидового асортименту трикотажних білизняних виробів спортивного призначення визначається низкою чинників, а саме: специфікою окремих видів спорту, статево-віковими особливостями споживачів, сезонністю експлуатації, а також різноманітністю асортименту полотен (за їхніми волокнистим складом, будовою, обробкою) і фасонів самих виробів.

Деякі види спортивної білизни (майки, труси) вже давно використовуються не тільки як спортивна, а також як повсякденна побутова білизна для різних статево-вікових груп населення. До спортивної білизни ставиться ряд специфічних вимог. Вона має бути зручною, високогігієнічною і надійною в експлуатації у поєднанні з необхідним естетичним оформленням.

Спортивна білизна випускається з 52 по 120 розміри. Найбільшу частину в асортименті трикотажної спортивної білизни становлять майки, труси, фуфайки й купальні костюми. До цієї групи виробів належать також літні тренувальні костюми, пляжні халати, сарафани у комплекті з шортами й блузками тощо.

*Труси
спортив-
ні*

Бувають чоловічі й дитячі, за конструкцією – звичайні (з ластовицею або без неї) й укорочені (типу плавок). Труси обох видів можуть мати суцільний або зшитий торс. Звичайні труси виготовляють переважно з кулірних бавовняних і змішаних полотен, а плавки – з кулірних еластичних полотен з текстурованих ниток і пряжі та їх різних комбінацій з бавовняною й змішаною пряжею. Спортивні труси випускають для представників різних видів спорту (плавців, велосипедистів, футболістів та ін.). Розрізняються вони між собою за конструкціями, а також за видами полотен (їхніми волокнистим складом, будовою й обробкою)

*Фуфайки
спортив-
ні*

Чоловічі, жіночі й дитячі бувають двох видів: для носіння із заправленням у штани або спідницю й для носіння навипуск. Вони можуть мати вшивні або суцільнокроєні короткі або довгі рукави. Стан може бути суцільним або зшивним з боків, викот горловини – трикутним, круглим або прямокутним. Фуфайки можуть мати комір різних форми й конструкції або бути без нього. Для виготовлення фуфайок застосовують різні види кулірних (гладь, ластикова гладь, інтерлочна гладь, пресові, футеровані, платувальні, плюшеві) або оснований'язаних (платувальні, філейні, плюшеві й т. ін.) полотен переважно з бавовняної й бавовняно-лавсанової пряжі, віскозних комплексних ниток, еластику та їх поєднань

Крім розглянутих видів спортивних фуфайок випускають також фуфайки морські (тільники). Вони відрізняються широким викотом горловини без розрізу спереду й застібки. Для їх виготовлення здебільшого застосовують смугасті строкатов'язані гладкі й начісні кулірні полотна з бавовняної й змішаної пряжі.

Для виготовлення купальних костюмів використовують переважно однотонні, вибивні й пістрявов'язані полотна з еластику, вовняної, бавовняної та змішаної пряжі, причому найбільшу частину становлять еластичні інтерлочні, жакардові, ластикові, пресові вертилочні й плюшеві полотна. Для купальних костюмів використовують також

філейні й сітчасті (типу мережива) полотна у комбінації з гладкими й дубльованими на чохла полотнами.

Купальні
костюми

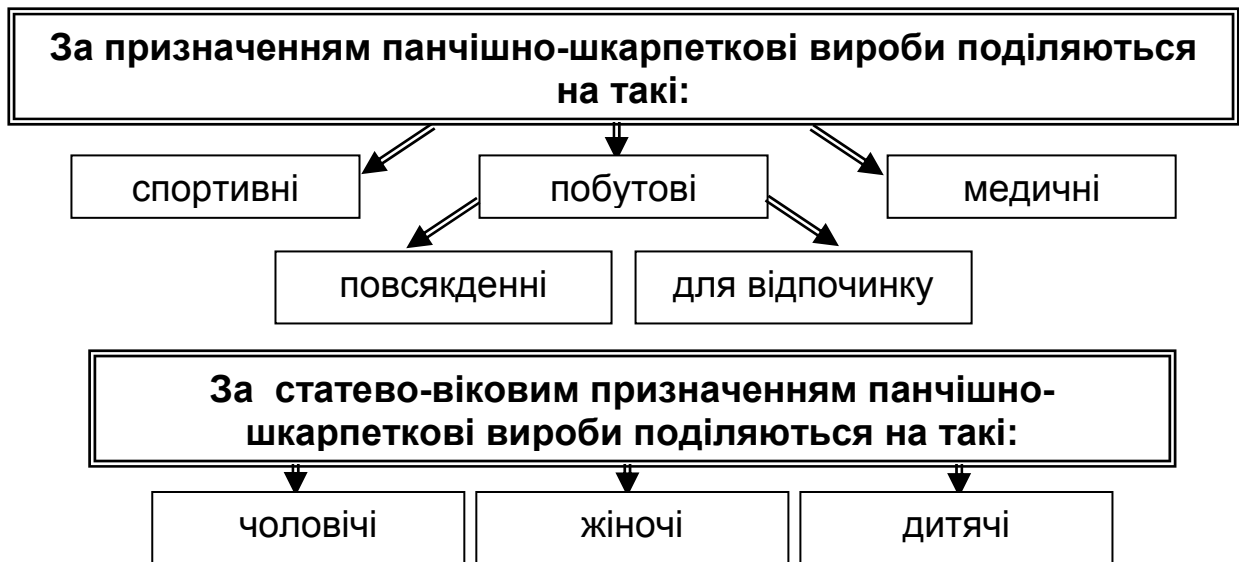
Бувають жіночі й дівочі. Їхній асортимент характеризується великою різноманітністю як за конструкцією й фасонами, так і за видами полотен (їхніми волокнистим складом, переплетенням, обробленням). За конструкцією купальні костюми можуть бути суцільнокроєними або складатися з двох предметів – ліфчика й трусів (плавок)

Панчішно-шкарпеткові вироби

Панчішно-шкарпеткові вироби є невід'ємною й незамінною частиною одягу. На відміну від інших груп трикотажних виробів їх не можна замінити аналогічними виробами з тканин, нетканих полотен та інших одягових матеріалів. Виробництво панчішно-шкарпеткових виробів – це самостійна спеціалізована й найбільш технічно розвинута галузь трикотажної промисловості з високим ступенем автоматизації складного технологічного процесу.

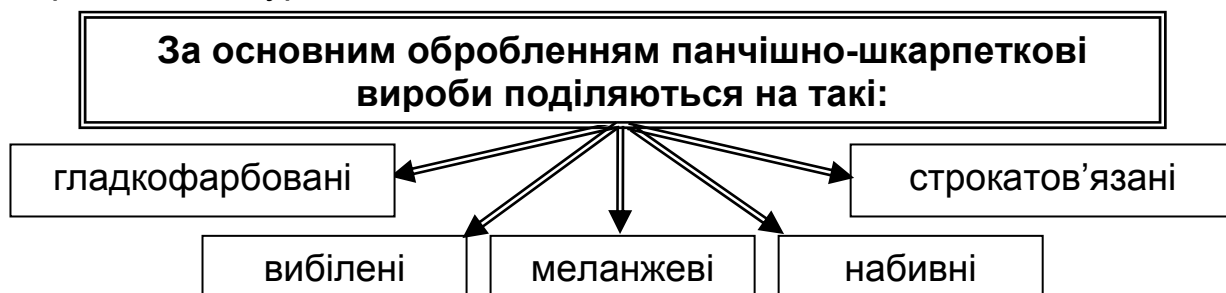
Видовий і особливо внутрішньовидовий асортименти панчішно-шкарпеткових виробів дуже різноманітні за видами сировини, будовою полотен і способами їх оброблення, а також за способами виготовлення виробів.

Для виробництва панчішно-шкарпеткових виробів використовують кулірні одно- і двофонтурні машини з круглими й плоскими голечницями (круглопанчішні автомати котон-машини, плоскофангові й ін.). Ці машини групуються за кількістю фонтур і формами голечниць, кількістю петлеутворюючих систем, наявністю візерункоутворюючих (жакардових і візерункових) механізмів, конструктивними особливостями, класами, особливостями петлеутворення й ін. У виробництві панчішно-шкарпеткових виробів найбільш поширеними є круглопанчішні автомати високих класів.

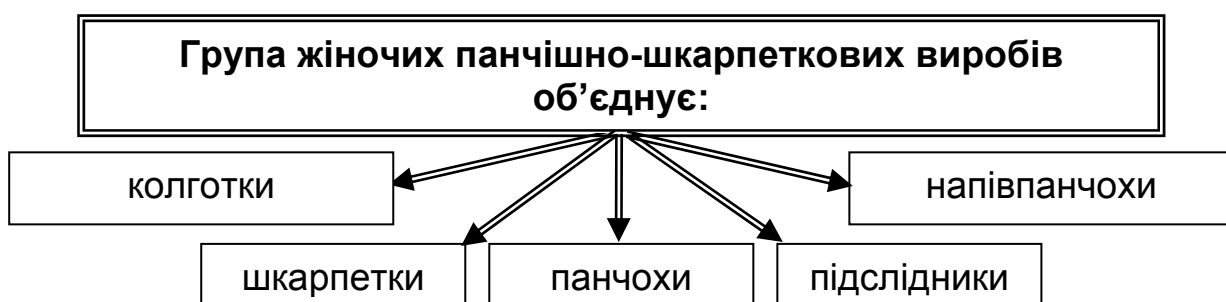
Найбільша частина серед них належить полотнам гладдьових, пресових і жакардових переплетень. За фактурою поверхні полотна для панчішно-шкарпеткових виробів бувають гладкими, рельєфними, ворсовими, ажурними й ін.

За способом виробництва панчішно-шкарпеткові вироби бувають, як правило, в'язаними регулярними, які виготовляють на круглопанчишних автоматах, котонних і фангових машинах. Їх випускають таких розмірів: жіночі – 19 – 29; чоловічі – 23 – 33; дитячі-підліткові – 26 – 28; для дітей шкільного віку – 19 – 26; дошкільного – 16 – 20; ясельного – 11 – 16.

Основною сировиною для виробництва практично всіх видів панчішно-шкарпеткових виробів є пряжа й нитки із застосуванням різних видів хімічних волокон і ниток: капронові комплексні й профільовані нитки, капронові текстуровані нитки (еластик), віскозні комплексні нитки, бавовняно-капронова, бавовняно-лавсанова, бавовняно-віскозна, вовняно-лавсанова й вовняно-віскозна пряжа.

Жіночі панчішно-шкарпеткові вироби

Колготки окремих артикулів в'яжуться кількома переплетеннями. Наприклад, торс може в'язатись пресовим переплетенням і закінчуватись бортиком ластикового переплетення; верхня частина ніжок також в'яжеться пресовим переплетенням з переходом у нижній частині в ластикове. Нижній слід, як правило, в'яжеться кулірною гладдю. За рахунок використання різних переплетень на різних ділянках колготок, а також за рахунок різних видів пряжі й ниток можна не тільки у бажаному діапазоні змінювати властивості цих виробів (їхні роз-

тяжність, пружність, розпускальність), а й отримувати різноманітні фактурні й колористичні ефекти. Виробляють колготки на круглопанчішних автоматах, а також на котонних і плоскофангових машинах. Розміри колготок на відміну від інших видів панчішно-шкарпеткових виробів позначаються дробом, у чисельнику якого вказується розмір фігури людини (напівобхват торса на рівні грудей), а у знаменнику – довжина сліду колготок у сантиметрах.

*Колготки
(рейтузи
зі слідом)*

Поєднують у собі короткі рейтузи й панчохи. Різноманітність внутрішньовидового асортименту колготок досягається за рахунок застосування різних видів сировини (капронових комплексних і текстурованих ниток, бавовняної, вовняної й змішаної пряжі, а також різних комбінацій пряжі й ниток), використання різних видів переплетень (гладдьові, пресові, жакардові, ластикові, платувальні й ін.) різної фактури поверхні (гладкі, рельєфні, ворсові), а також способів оброблення (донотонні, строкатов'язані, вибивні, вибілені й ін.). Залежно від сезону експлуатації ці вироби можуть бути щільними непрозорими, малощільними прозорими й ажурними

*Панчохи
жіночі*

За призначенням бувають повсякденними, урочистими й спортивними. Повсякденні панчохи можуть бути тонкими й прозорими: гладкими, ажурними й рельєфними, щільними й непрозорими, фактурними й строкатов'язаними. Урочисті панчохи – це в основному прозорі й напівпрозорі тонкі вироби. Вони можуть бути гладкими й ажурними, матовими й блискучими. Спортивні панчохи випускають здебільшого щільними й непрозорими. Жіночі панчохи, як правило, виготовляють на круглопанчішних автоматах, а також (обмежено) на котонних і плоскофангових машинах

За волокнистим складом жіночі панчохи бувають з бавовняної, вовняної й різних видів змішаної пряжі, з комплексних і текстурованих капронових ниток, а також із комбінації різних видів пряжі й ниток. Найбільшу частину серед них становлять вироби з капронових ниток і бавовняної пряжі.

Напівпанчохи

Жіночі напівпанчохи відрізняються від панчо коротшим (на 20 – 36 см) паголенком і замість подвійного борта мають короткий ластиковий бортик із гумовою жилкою або ниткою «спандекс». Закривають вони тільки гомілку й стопу ноги. Слід, п'ятка й мисок у них такі самі, як і в панчіх. Напівпанчохи випускають переважно більш щільними й непрозорими.

Асортимент значно вужчий і обсяг випуску набагато менший порівняно з панчохами. Для їх в'язання в основному використовують ластикові переплетення

Шкарпетки жіночі

На відміну від панчіх шкарпетки закривають тільки нижню частину гомілки. Шкарпетки складаються з бортика (ластику), паголенка, п'ятки, сліду й миска. В'яжуть жіночі шкарпетки переважно з капронових комплексних і текстурованих ниток, бавовняної, змішаної та об'ємної пряжі, а також з різних комбінацій цих видів пряжі й ниток

Підслідники

Складаються з корпусу й бортика з гумовою ниткою. Корпус підслідників складається з п'ятки, нижньої частини сліду й миска. Для закріплення на нозі у пруг бортика прокладається гумова нитка. За формою підслідника нагадують човник, обидва кінці якого мають п'яткові кишені. Використовують підслідники у літній період для заміни панчіх і шкарпеток. Однак інколи вони можуть використовуватись і в осінній період разом з панчохами з метою захисту панчіх від руйнування й утеплення ніг. Виробляють підслідники переважно з еластичної нитки на круглопанчішних автоматах, а також (обмежено) на котонних машинах. Підслідники вготовляють таких самих розмірів, як і еластичні панчохи

Чоловічі панчішно-шкарпеткові вироби

Чоловічі панчішно-шкарпеткові вироби підрозділяються на два види: шкарпетки й напівпанчохи.

Шкарпетки чоловічі

Необхідні й практично незамінні вироби чоловічого туалету. Вони, як і жіночі шкарпетки, складаються з ластика або короткого бортика, паголенка, п'ятки, сліду й миска. На відміну від жіночих чоловічі шкарпетки мають більш довгий (4 – 5 см) паголенок. За конструкцією вони можуть бути звичайними, короткими й подовженими. За волокнистим складом вони бувають із бавовняної й змішаної пряжі, капронових і віскозних комплексних ниток, еластичку, об'ємної пряжі, а також з різних комбінацій зазначених видів пряжі й ниток

Напівпанчохи чоловічі

Короткі (до колін) панчохи, які складаються з короткого еластичного бортика, паголенка, п'ятки, сліду й миска. Їх виробляють на круглопанчішних автоматах з еластичку, об'ємної й змішаної пряжі, поєднанням різних видів ниток і пряжі переважно жаккардовими й пресовими рельєфними переплетеннями. Як і чоловічі шкарпетки, напівпанчохи виготовляють 23 – 33 розмірів

За обробленням чоловічі шкарпетки здебільшого бувають строкатов'язаними, гладкофарбованими, а також обмежено вибіленими й меланжевими.

Дитячі панчішно-шкарпеткові вироби

Група дитячих панчішно-шкарпеткових виробів включає:

колготки

напівпанчохи

шкарпетки

Колготки дитячі

Як і колготки жіночі, колготки дитячі складаються з коротких рейтузів-панчіх. Ці вироби в'яжуть переважно з бавовняної й змішаної пряжі, шляхом поєднання різних видів пряжі й ниток. Найчастіше у дитячих колготках застосовуються гладь, ластикові, пресові, жаккардові й інші переплетення. У дитячих колготках окремих артикулів використовують комбінацію кількох переплетень

Дитячі колготки за обробленням полотен випускають переважно гладкофарбованими (вони мають широку гаму яскравих кольорів) і строкатов'язаними з різноманітними геометричними й рельєфними рисунками.

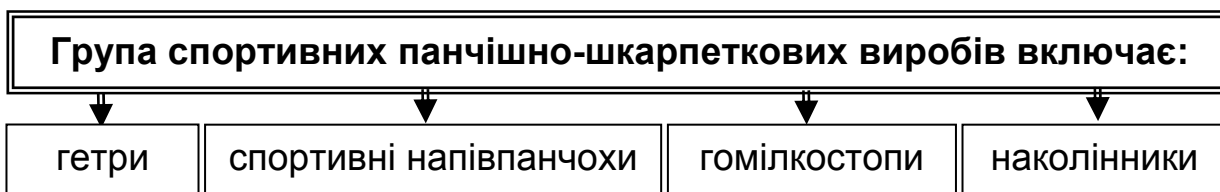
**Напівпан-
чохи**

За своєю конструкцією аналогічні жіночим. Однак на відміну від жіночих дитячі напівпанчохи характеризуються значно більшим обсягом виробництва й широтою внутрішньовидового асортименту. Їх в'яжуть на круглопанчішних автоматах переважно з бавовняної, змішаної й об'ємної пряжі, капронових текстурованих ниток, а також з різноманітного поєднання пряжі й ниток. Найчастіше для в'язання напівпанчіх застосовують жакардові рельєфні, пресові, платувальні, плюшеві переплетення, а також гладь і ластикову гладь

**Шкарпет-
ки**

Дитячі шкарпетки за конструкцією аналогічні жіночим шкарпеткам. Особливо широке поширення мають шкарпетки з коротким (2 – 4 см) ластиком (бортиком). У звичайних шкарпетках довжина ластика становить від 2 до 20 см. Дитячі шкарпетки в'яжуть із бавовняної мерсерезованої й немерсерезованої пряжі, бавовняної пряжі у поєднанні зі штучними й синтетичними комплексними нитками, капронових текстурованих ниток і їх комбінації з іншими видами ниток й пряжі. При цьому шкарпетки з еластичу й інших синтетичних текстурованих ниток дозволяється виготовляти тільки 18 – 22 розмірів

Спортивні панчішно-шкарпеткові вироби

Деякі з них (напівпанчохи, гетри) використовуються не тільки як спортивні, а також як побутові вироби. Основне призначення цих виробів – захищати ногу від травм і ударів під час спортивних ігор.

*Напівпан-
чохи
спортив-
ні*

Мають довжину до коліна. Паголенок одно-тонний або строкатов'язаний. В'яжуть в основному візерунковими рельєфними переплетеннями з рисунками у вигляді повздовжніх смуг і ромбів. Можуть мати короткий бортик або довгий борт із закотом. На відміну від звичайних напівпанчох спортивні більш товсті й важкі, що забезпечує їм необхідні теплозахисні властивості й дозволяє використовувати їх для зимових видів спорту (лижного, ковзанярського й ін.)

Гетри

Випускають для дорослих і дітей-підлітків. За конструкцією вони нагадують напівпанчохи без п'ятки й сліду. У верхній частині гетр паголенок закінчується ластиком або закотом, а низ – звуженим ластиком з пришитою до нього штрипкою з ластикового полотна або еластичної тасьми

В'яжуть гетри на фангових машинах ластиковим або напівфанговим переплетенням переважно з вовняної, змішаної й бавовняної пряжі. Основне призначення гетр – захист гомілок ніг від травм та ударів, а також їх утеплення. Крім самостійного використання спортсменами різних видів спорту (футболістами, хокеїстами, лижниками, ковзанярами й ін.) гетри можуть бути доповненням до різноманітних ансамблів осінньо-зимового й зимового спортивного одягу, а також побутового. Для гетр кожного розміру встановлюється відповідна ширина паголенка. Наприклад, розмірам 25, 27 і 29 відповідає ширина паголенка 8, 10 і 12 см на відстані 15 см від основи верхнього ластика.

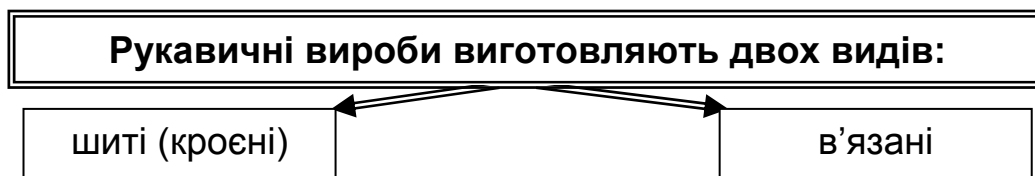
*Наколінни-
ки й гомі-
лкостопи*

Застосовуються для захисту колін і стопи ніг від травм і ударів під час занять спортом. Їх в'яжуть на фангових машинах із бавовняної пряжі у поєднанні з гумовою ниткою, яка оплетена бавовняною пряжею або капроновими комплексними нитками

Рукавичні вироби

Виробництво рукавичних виробів, як і панчішно-шкарпеткових, є самостійною спеціалізованою галуззю трикотажної промисловості. За

формами, конструкцією, полотнами й оздобленнями вони мають відповідати призначенню й напрямку моди. Форма й конструкція рукавичних виробів має забезпечувати щільне облягання рук без зборок і зморшок, не ускладнювати руху рук і не робити на них надмірного тиску. Крім цього, вироби осінньо-зимового призначення мають характеризуватись високими теплозахисними властивостями.

Виробництво кроєних рукавичних виробів є трудомістким, до того ж відходи сировини від розкрою й пошиття становлять до 28 – 39 %. При виробництві в'язаних виробів відходи сировини становлять тільки 2 – 4 %, однак сам процес в'язання рукавичних виробів дуже складний і потребує високої кваліфікації робітників.

Сучасний асортимент рукавичних виробів можна групувати за такими ознаками: видом виробів, їхніми волокнистим складом та особливостями будови полотен, способами виготовлення виробів, сезоном експлуатації, розмірами тощо.

Асортимент рукавичних виробів включає два види виробів: рукавички й рукавиці.

Для їх виробництва використовують бавовняну, бавовняно-лавсанову, бавовняно-сиблонуву, вовняну, вовняно-лавсанову, вовняно-капронову, вовняно-нітронову й об'ємну пряжу, синтетичні комплексні й текстуровані нитки, а також різні поєднання зазначених видів пряжі й ниток. За видами оброблення можуть бути гладко фарбованими, строкатов'язаними, вибіленими й вибивними. Можуть мати гладку або рельєфну фактуру. За видом кінцевого оброблення рукавичні вироби можуть бути тисненими, лощеними, ворсованими, з обробкою під замшу, шкіру й ін. За сезоном експлуатації вони бувають зимові, демісезонні й літні (рукавиці випускають тільки зимові).

За статево-віковою ознакою рукавичні вироби поділяються на чоловічі, жіночі й дитячі, за призначенням – на повсякденні й спортивні.

Розмір рукавичних виробів характеризується половиною окружності кисті в сантиметрах. Кисть руки вимірюється посередині між великим і вказівним пальцями.

Рукавичні кроєні вироби залежно від статево-вікового призначення випускають таких розмірів:

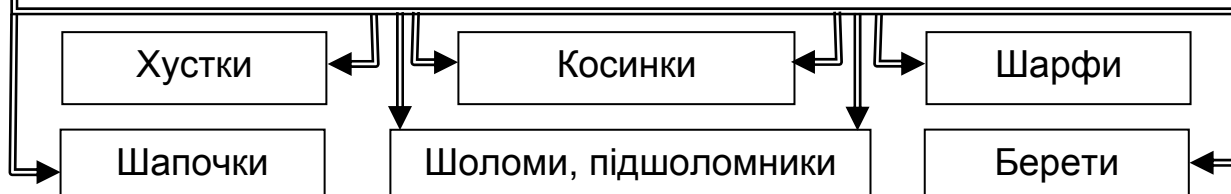
чоловічі рукавиці й рукавички	10, 11, 12
жіночі рукавиці й рукавички	8, 9, 10
дитячі рукавички	7, 8, 9
дитячі рукавиці	5,5; 6,5; 7; 8; 9

Рукавичні в'язані вироби залежно від статево-вікового призначення випускають таких розмірів:

чоловічі рукавиці й рукавички	9, 10, 11, 12
жіночі рукавиці й рукавички	8, 9, 10
дитячі рукавички	7, 8, 9
дитячі рукавиці	5,5; 6,5; 7; 8; 9

Хустково-шарфові вироби й головні убори

Групи трикотажних хустково-шарфових виробів і головних уборів

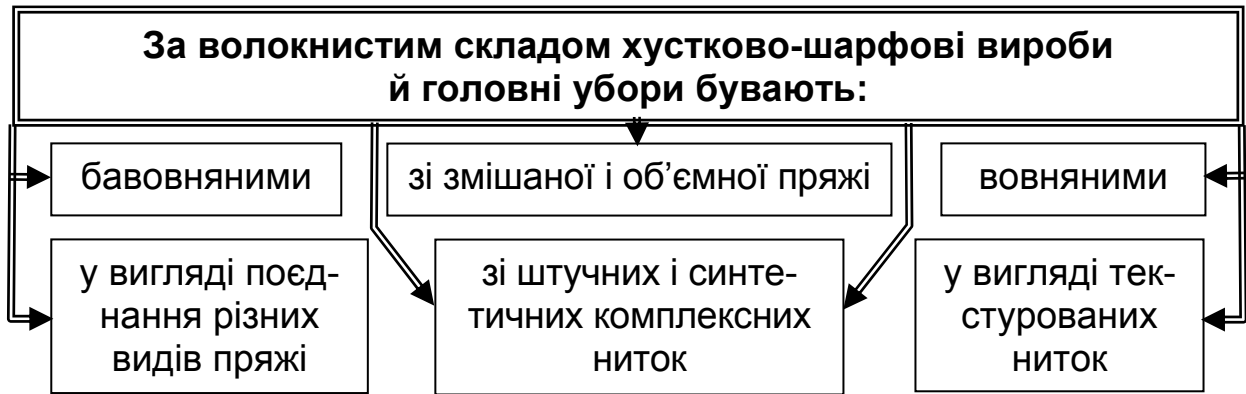
Особливо важливе значення у формуванні ансамблю одягу мають головні убори, що надають виразність і завершеність композиції одягу будь-якого призначення.

За способом виробництва хустково-шарфові вироби й головні убори поділяються на такі:

регулярні

кроєні

напівкроєні

Хустки

За способом виробництва можуть бути машинної й ручної в'язки. За сезоном носіння хустки бувають зимовими й літніми, а за способом їх оброблення – гладкофарбованими, вибіленими, строкатов'язаними й вибивними. Хустки можуть бути з каймою, бахромою або без них. Випускають хустки таких розмірів, см: 85×65; 95×95; 105×105; 108×108; 112×112; 125×125 (з бахромою); 100×110; 110×110; 120×120; 125×125; 130×130 (з каймою). Розмір хусток визначається без урахування довжини бахроми

Хустки ручної в'язки виготовляють переважно з пряжі, яку отримують з кролячого або козячого пуху, обмежено з вовняної й напіввовняної пряжі. За особливостями рисунка й характером в'язки пухові хустки поділяють на оренбурзькі, «пушинка» й ін.

Косинка

Різновид хустки. На відміну від хустки вона має форму рівнобедреного трикутника. Косинки виготовляють з різних видів кулірних і основов'язаних полотен, які отримують із бавовняної, вовняної й змішаної пряжі, штучних і синтетичних комплексних і текстурованих ниток, а також їх комбінацій. Розміри косинок, см: 54×54; 70×70; 85×85 та ін.

Берети

Для дорослих і дітей в'яжуть на спеціальних беретних круглотрикотажних або фангових машинах із вовняної, змішаної пряжі й текстурованих ниток. Вовняні берети, як правило, піддаються звалюванню. Іноді їх випускають у комплекті з шарфами, рукавичками, рукавицями й ін.

Шарфи

Для виготовлення використовують ті ж самі види пряжі й ниток, що й для хусток. В'яжуть шарфи переважно кулірними переплетеннями (гладь, ластикова гладь, фанг, жакардові, двовиворітні, плюшеві, ворсові й ін.). Вони бувають одинарними й подвійними. Подвійні шарфи, у свою чергу, можуть бути суцільнов'язаними й зшивними, одинарні – тільки суцільнов'язаними. Шарфи мають прямокутну форму. Їхні краї переважно обробляють бахромою (яку в'яжуть як продовження шарфа) або китицями, які прив'язують вручну. Шарфи мають такі розміри: від 95×16 до 180×50 см. Шарфи розміром 180×70 см називають палантинами

Шапочки

За способом виробництва бувають в'язаними й кроєними. Шапочки можуть випускатися як окремі вироби або у складі комплектів з іншими виробами (рукавичками, рукавицями, шарфами, панчішно-шкарпетковими виробами й ін.). Шапочки для дітей виготовляють (46 – 52 розмірів) з вовняної, бавовняної змішаної і об'ємної пряжі, а також з різних видів текстурованих ниток. Шапочки для дорослих (54 – 64 розмірів) виробляють з різних за волокнистим складом і видом рельєфних і начісних полотен. Розмір шапочок, як і інших головних уборів, визначається за окружністю голови в сантиметрах

Шоломи й підшоломники

Виготовляють в основному з тих самих видів сировини, що й берети. Шоломи – це теплий головний убір. Він, як правило, є доповненням до спортивного костюма. Носять і дорослі, і діти. Можуть мати різну форму. Підшоломники одягають під шоломи й каски

7. Якість трикотажних виробів

Якість трикотажних виробів залежить від багатьох чинників.

Контроль якості трикотажних виробів на відміну від оцінювання рівня їхньої якості обмежується перевіркою відповідності основних (або окремих) показників якості вимогам нормативної документації. Порівняно з оцінюванням якості поняття контролю якості більш вузьке

й конкретне. Воно об'єднує процеси, націлені на суворий контроль відповідності трикотажних виробів існуючим вимогам державних і галузевих стандартів. Контроль якості виробів широко застосовується на всіх стадіях їх виробництва й реалізації. Однак види, форми й завдання цього контролю на кожному етапі можуть бути різними.

Дотримання технології виготовлення трикотажних виробів кроем, напіврегулярним і регулярним способами оцінюється шляхом перевірки правильності виконання певних вимог до проектування й виготовлення (розкрою, з'єднання деталей, оздоблення виробів та ін.) окремих груп виробів. При цьому використовують відповідні НТД, в яких регламентуються вимоги до технології виробництва цих виробів.

Відповідність зразкам-еталонам

Перевіряють шляхом їх зіставлення з еталонами або їхніми дублікатами (фотографіями) за полотнами верху й підкладки, силуетами, покромом, обробкою й фурнітурою, враховуючи при цьому вимоги технічних описів моделей, стандартів на загальні технічні вимоги, стандартів на визначення сортності окремих груп виробів та інших нормативно-технічних документів (НТД)

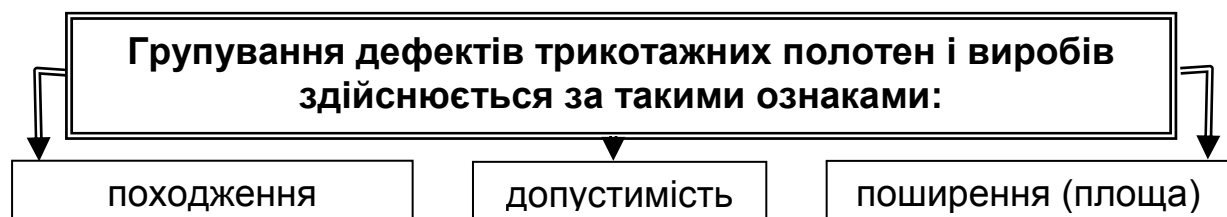
Відповідність лінійних розмірів

Під час перевірки порівнюють результати фактичних вимірів виробів або їхніх деталей і вузлів з розмірами, які вказані в технічних описах конкретних моделей. При цьому виміри проводять тільки в тих місцях виробу, які передбачені стандартами. Виявлені відхилення оцінюють за допомогою технічних описів і стандартів на визначення сортності цієї або іншої групи виробів

Оцінювання сортності

Під час контролю якості й сортності трикотажних виробів особливу увагу приділяють виявленню, характеристиці й оцінюванню дефектів. При цьому необхідно виявити не тільки дефект і дати йому однозначне тлумачення й характеристику за основними ознаками, а й причину його появи, оцінити його вплив на рівень якості виробу, а також вивчити можливість усунення виявленого дефекту у сфері виробництва або торгівлі

Контроль якості й сортності трикотажних виробів проводять шляхом зовнішнього огляду виробів, виявлення й вимірювання розмірів їхніх дефектів, установлення відхилень лінійних розмірів. При цьому плечові вироби (пальта, костюми, жакети й ін.) перевіряють, як правило, на манекенах, а решту – на бракувальних столах у розправленому вигляді, без зморшок і зборок. Розміри дефектів установлюють за найбільшою їхньою величиною.

Найпоширеніші дефекти згідно з вимогами стандарту

Дефект зовнішнього вигляду

Це видима небажана зміна зовнішнього вигляду полотна або виробу. Цей дефект може з'явитися на полотнах або виробах у разі застосування низькоякісної пряжі або ниток, порушення технологічного в'язання, оброблення й ін.

Загальний дефект

Це дефект, який має однаковий зовнішній вигляд незалежно від способу виробництва текстильного полотна або виробу (тканого, нетканого й трикотажного), наприклад: дефекти сировини, дефекти основного й кінцевого оброблення текстильних полотен і виробів (нерівномірне фарбування, різновидтінковість та ін.)

Специфічний дефект

Характерний тільки для полотен або виробів якогось одного способу виробництва, наприклад: спуск петель, штопання, розірвання петель й ін.

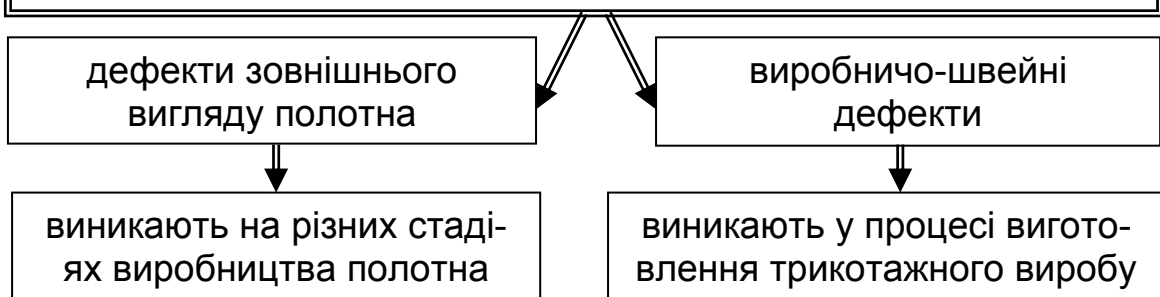
Місцевий дефект

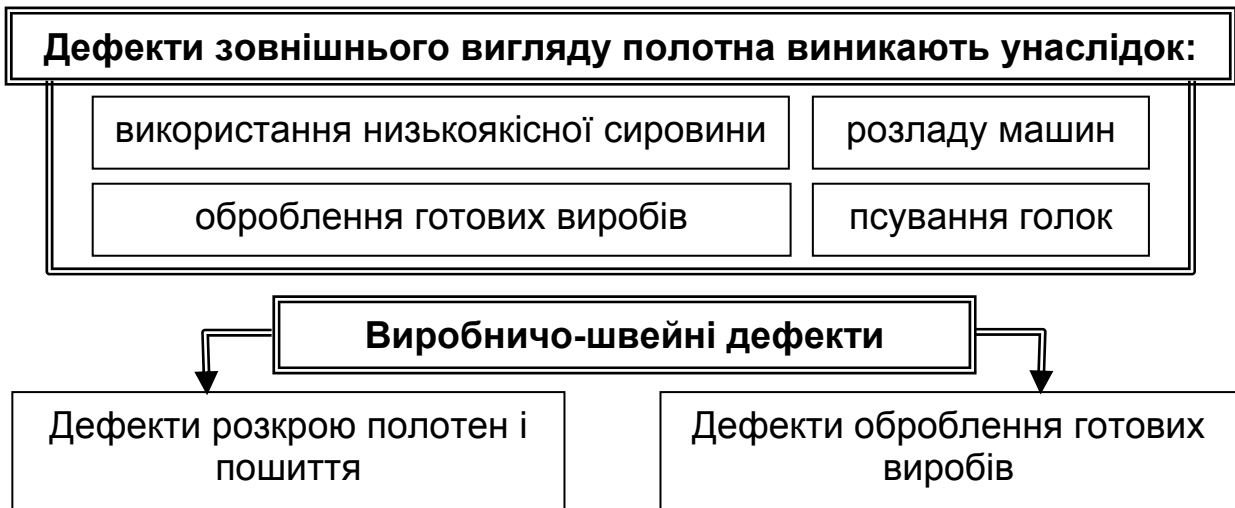
Розміщується на обмеженій ділянці полотна або виробу. Це наприклад, потоншення або потовщення полотна в процесі перероблення нерівномірної за товщиною пряжі або ниток, нерівномірна щільність під час в'язання, заломы, зборки, збитий рисунок та ін.

Поширений дефект

Поширюється по всій площі полотна (виробу) або на більшій його частині (мушкватість, шишкватість внаслідок перероблення неякісної пряжі, муар або розтраф внаслідок порушення технології вибивки полотен і виробів та ін.)

За походженням дефекти поділяють на такі:

Характер, розмір, місце розміщення й кількість дефектів для різних видів трикотажних виробів, а також їхню сумарну кількість для кожного сорту нормують за стандартами на сортність окремих груп трикотажних виробів.

Під час визначення сортності виробів усі дефекти трикотажних виробів, передбачені стандартами, залежно від їх впливу на сортність можна підрозділити на дефекти, які враховуються під час визначення сортності виробів, дефекти, що допускаються у виробках першого й другого сортів; дефекти, які не допускаються в сортних виробках.

Віднесення дефекту до тієї або іншої групи залежить не тільки від його характеру, розміру, а й від місця розміщення у виробі. Тому під час визначення сортності всі частини й деталі виробів поділяють на відкриті й закриті (невидимі) в процесі носіння.

8. Маркування, упакування й збереження трикотажних виробів

Згідно з вимогами ГОСТ 3897-87 для маркування поштучних і парних трикотажних виробів використовують: товарний ярлик, стрічку із зображенням товарного знака й контрольну стрічку. При цьому регламентуються не тільки місце й спосіб прикріплення зазначених видів маркування, а й їхні зміст і відповідне оформлення (форма, розмір, художнє оформлення, вид матеріалу). Так, на товарному ярлику мають бути вказані такі реквізити: зображення товарного знака підприємства-виробника, назва, підпорядкованість і адреса підприємства-виробника, назва виробу та його призначення, позначення номера стандарту або технічних умов (технічного опису), артикул виробу за прейскурантом, номер моделі, розмір, зріст і повнота, сорт, дата випуску (місяць, рік). Для панчішно-шкарпеткових, рукавичних виробів,

головних уборів реквізит «назва виробу та його призначення» на ярликах не зазначається. Крім цього, на ярликах для панчішно-шкарпеткових виробів можуть не вказуватись товарний знак, дата випуску й адреса підприємства-виробника, а для рукавичних виробів – товарний знак, дата випуску, номер моделі.

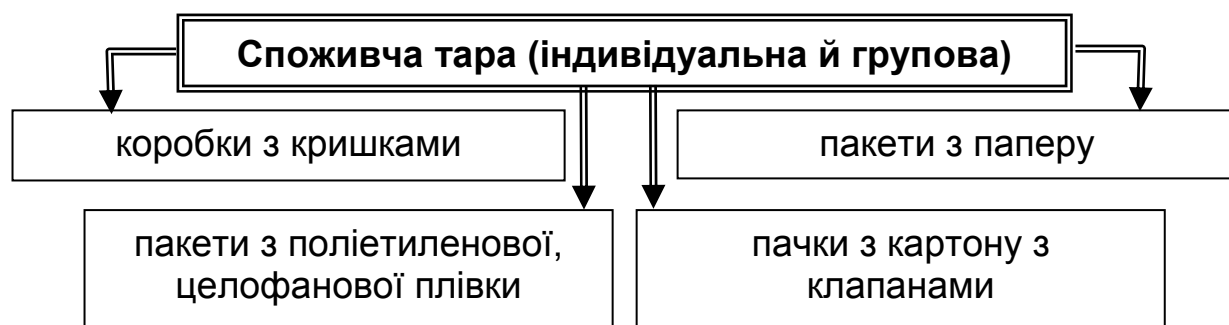
Додатково на товарному ярлику мають наводитись такі реквізити: для білизняних виробів – група обробки й міцність пофарбування; для виробів зі спеціальними видами обробки – конкретний вид обробки (стійка до молі, антистатична водовідштовхувальна й ін.); номер ВТК для панчішно-шкарпеткових виробів можна вказувати на пакувальному ярлику.

Стрічка із зображенням товарного знака застосовується для верхніх і білизняних трикотажних виробів зі всіх видів пряжі й ниток (крім виробів з бавовняної, змішаної бавовняно-віскозної, бавовняно-сйблонної й лляної пряжі). На ній обов'язково потрібно вказувати символи догляду за виробами відповідно до вимог ДСТУ 2122-93, а також назви й вміст (у процентах) волокон.

Контрольну стрічку повинні мати: верхні вироби, верхні чоловічі й підліткові сорочки з усіх видів пряжі (крім бавовняної та бавовняно-віскозної), жіночі білизняні гарнітури й пеньюари з різних видів штучних і синтетичних ниток, а також комбінації й нічні сорочки із синтетичних ниток.

Для маркування коробок, пачок із картону, а також виробів, які упаковані в паперові або поліетиленові пакети, застосовують пакувальні ярлики з такими реквізитами: зображення товарного знака підприємства-виробника, його назва й місце знаходження, назва виробу та його призначення, номер моделі, розміри, сорт, кількість виробів (комплектів, гарнітурів), колір, номер пакувальника, дата випуску (місяць, рік), артикул за преїскурантом. Додатково на пакувальному ярлику мають бути: для білизняних виробів – група обробки; для комплектних – кількість виробів, що входять до цього комплекту; для панчішно-шкарпеткових і рукавичних виробів – номер рисунка.

Після маркування вироби пакують у тару (споживчу або транспортну).

При цьому пакети використовують в основному для індивідуального пакування таких виробів: білизна зі штучних і синтетичних ниток (крім майок, панталон, фуфайок, нижніх спідниць, трусів і купальних костюмів) і вовняної пряжі; верхні вироби зі штучних і синтетичних ниток, вовняної, напіввовняної й синтетичної пряжі; панчішно-шкарпеткові вироби із синтетичних ниток (крім підслідників і шкарпеток); рукавичні кросні вироби із синтетичних і штучних ниток; гарнітури головних уборів і шарфів з усіх видів сировини.

У коробки й пачки з картону пакують переважно трикотажні вироби з вовняної й змішаної пряжі, а також із хімічних ниток і волокон. Перед упакуванням у коробки або пачки ці вироби мають бути вкладені в індивідуальні або групові пакети відповідно до вимог ГОСТ 3897-87. При цьому в групові пакети (по 10 штук) пакують: панчішно-шкарпеткові й рукавичні вироби з вовняної, напіввовняної й синтетичної пряжі й ниток і їх різних поєднань, а також головні убори й шарфи з усіх видів пряжі й ниток. У папір пакують трикотажні вироби масового виробництва з бавовняної, бавовняно-віскозної, бавовняно-сйблонної пряжі і їх поєднань з хімічними нитками.

У пакет, коробку, пачку з картону або паперу вкладають вироби одних моделі, розміру, артикулу, сорту й ціни.

Зберігають трикотажні вироби в сухих і добре провітрюваних, а зимою в добре опалювальних складських закритих приміщеннях при температурі не нижче $+10^{\circ}\text{C}$ і не вище $+40^{\circ}\text{C}$ і відносній вологості повітря 50 – 70 %. Більш висока відносна вологість повітря сприяє розвитку мікроорганізмів на виробах (особливо з целюлозних і білкових волокон), що, в свою чергу, може призвести до появи плям і зміни відтінків і суттєвого погіршення механічних властивостей виробів. При дуже низькій відносній вологості повітря трикотажні вироби стають жорсткими й ламкими.

Умови зберігання трикотажних виробів у торговельній мережі: захист від прямого потрапляння сонячних променів і забруднення їх порохом, захист від пошкоджень міллю й гризунами, виключення можливостей розвитку мікроорганізмів та ін. Складські приміщення мають бути обладнані поличними й клітковими стелажми, дерев'яними піддонами. На стелажми вироби зберігають в коробках і пачках, а ящики з виробами укладають на піддони. При цьому вироби розміщують на відстані не менше 1 м від опалювальних приладів, 0,5 м – від електричних освітлювальних ламп, 0,2 м – від підлоги й внутрішніх стін і 0,7 м – між стелажми. Для кращого збереження споживчих властивостей трикотажних виробів у процесі їх зберігання рекомендується періодично (не менше одного разу за шість місяців) проводити перепакування коробок, пачок і пакетів. Вироби, які мають індивідуальну й групову упаковку, повинні зберігатись до реалізації в упакованому вигляді.

Тема 2 ВЗУТТЄВІ ВИРОБИ

Запитання до теми

1. Характеристика основних властивостей шкіряної сировини, яка застосовується для виробництва натуральних шкір.
2. Класифікація асортименту натуральних шкір для верху й низу взуття.
3. Нові види обробки натуральних шкір.
4. Види штучних і синтетичних матеріалів, що застосовуються для виготовлення верху взуття.
5. Основні види взуттєвих матеріалів, які використовують для низу взуття.
6. Методи кріплення низу взуття. Суть і відмінні ознаки цих методів.
7. Характеристика асортименту шкіряного взуття.
8. Характеристика способів виробництва і асортименту гумового взуття.
9. Характеристика валяного взуття.
10. Маркування, упакування взуттєвих товарів.
11. Характеристика оптимальних умов зберігання взуттєвих товарів.

Лекція 1. Шкіряне взуття

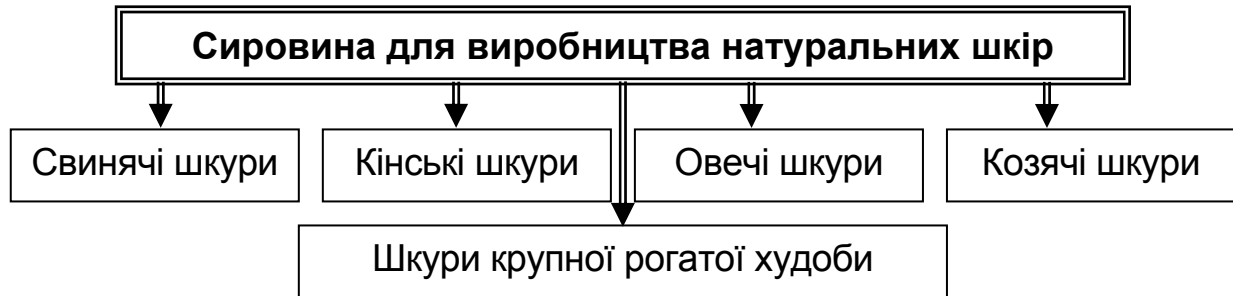
План лекції

1. Натуральні шкіри для виробництва взуття.
2. Штучні й синтетичні взуттєві матеріали.
3. Формування споживчих властивостей шкіряного взуття у процесі виробництва.
4. Класифікація й характеристика асортименту шкіряного взуття.
5. Контроль якості шкіряного взуття.
6. Маркування, упакування й збереження шкіряного взуття.

Література: [4, с. 46 – 82; 248 – 265]; [6, с. 109 – 158].

1. Натуральні шкіри для виробництва взуття

Натуральна шкіра – взуттєвий матеріал, який виготовлено з шкіряної сировини в процесі підготовчих операцій, дублення й оброблення. За своїми гігієнічними, естетичними, технологічними властивостями й надійністю натуральна шкіра є основним матеріалом, який застосовується у взуттєвому виробництві.

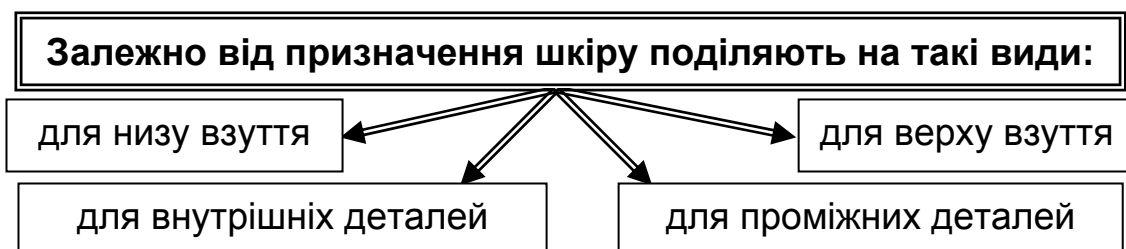

Менше застосовують шкіри буйволів, яків, верблюдів, морського звіра, рептилій та інших тварин.

Залежно від виду шкіряної сировини, віку тварини натуральні шкіри мають різні споживчі властивості. Це пояснюється різною будовою шкур. Так, у шкур крупної рогатої худоби епідерміс (верхній) і шар підшкірно-жирової клітковини (нижній шар) мають невелику товщину. Сітчастий шар займає більше половини дерми (середній шар) і характеризується щільним переплетенням колагенових волокон. Шкіри, які виготовляють з цих шкур, щільні, міцні й волостійкі.

Будова свинячих шкур різко відрізняється від інших. Внаслідок глибокого залягання щетини свинячі шкіри мають наскрізні отвори. В дермі багато сальних залоз. В зв'язку з цим готові шкіри характеризуються великою водонепроникністю, грубою лицьовою поверхнею (мерією).

Класифікація натуральних шкір

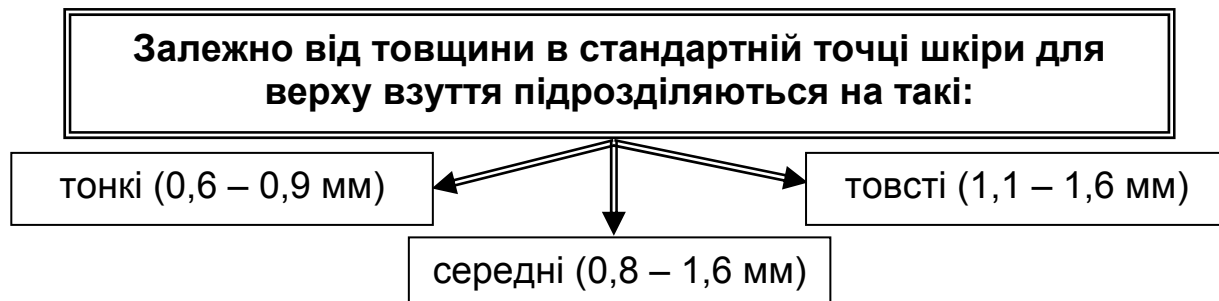

Шкіри для низу й верху взуття поділяють на два типи: шкіри для взуття нитково-клеювих і гвинтово-цвяхових методів кріплення.

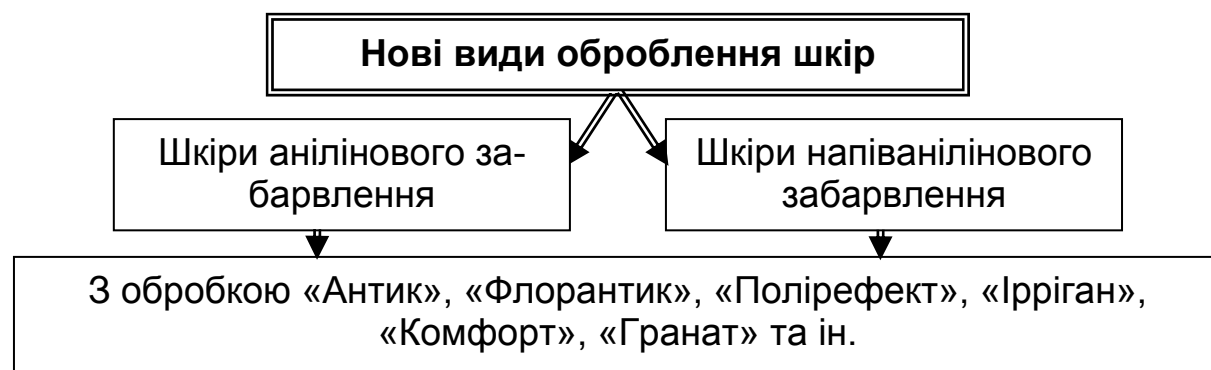
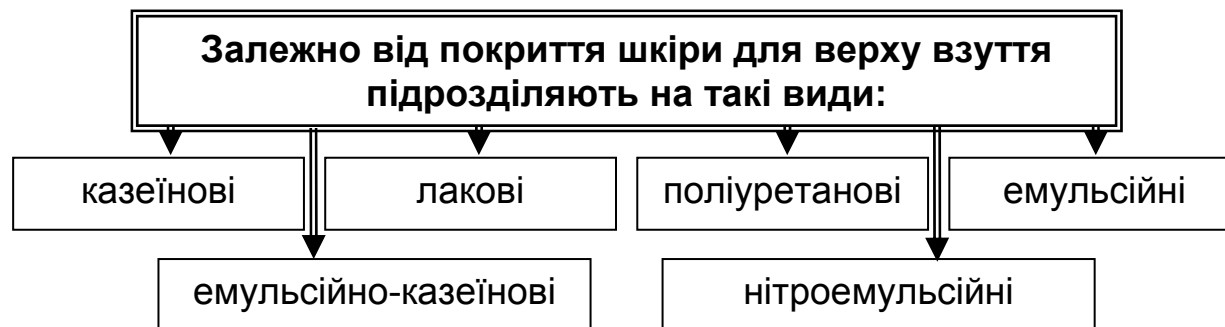
Залежно від товщини в стандартній точці шкіри для низу взуття підрозділяють на шість категорій. Шкіри перших чотирьох категорій

відносять до шкір для підшви, п'ятої й шостої категорій – до шкір для устілок.

Основними способами дублення шкір для верху взуття є хромове, його комбінації з цирконієвим, синтановим, танідним, а також жирове дублення.

Шкіри товщиною від 1,6 до 2,2 мм виробляють для безпідкладкового взуття.

«Антик»,
«Флоран-
тик»

Ці види оброблення полягають у тому, що на шкіру акрилового покриття з облагородженою лицьовою поверхнею, частіше за все темно-червоного або жовтого кольору, наносять закріплюючий шар нітролаку, а затим – другий, різко відмінний за кольором шар лицьового покриття. Обробка «Антик» передбачає двоколірний ефект внаслідок розполірування контрастного шару до плавного переходу до нижнього кольору безпосередньо на готовому взутті. Оброблення, яке полягає в утворенні контрастних відтінків шляхом полірування на шкірі, має назву «Флорантик»

«Ірріган»

Це оброблення шкіри відрізняється тонкою прозорою плівкою, яким кольоровим ефектом. При такому обробленні світло, яке падає на шкіру, відбивається від нижнього шару й невеличкі дефекти лицьової поверхні стають непомітними. На шкірі зберігається природній характер мерії

«Ком-
форт» і
«Гранат»

Такі види оброблення застосовують для шкір, які отримані з низькосортної шкіряної сировини. Технологія такої оброблення передбачає маскування дефектів за рахунок тиснення поверхні плитами з рисунком під слона, крокодила, черепахи й т. д. Тиснення й наступне відшліфування створюють сполучення двох фактур: матової бархатистої й блискучої

Асортимент шкір для низу взуття

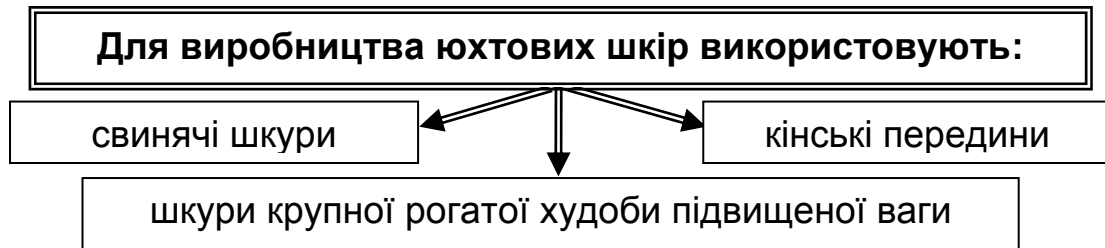
Сучасний асортимент натуральних шкір для низу взуття достатньо широкий. Їх використовують для підшви, устілок, рантів, жорстких задників і підносків. Вони мають високі гігієнічні властивості, невелику масу, однак відрізняються високою гігроскопічністю, низькою стійкістю до стирання, деформуються при зволоженні й висушувани, тому використовуються рідко.

Асортимент шкір для верху взуття

Юхтові шкіри

Їх виробляють рослинним дубленням у комбінації з основними солями хрому й синтетичними дубителями (хромрослинне, хромосинтанове, хромоцирконійсинтанове дублення).

Взуттєва юхта зі шкур крупної рогатої худоби є найціннішим матеріалом. Вона характеризується великими розмірами, високою міцністю й щільністю, меншою водопроникністю.

Взуттєва юхта застосовується для виготовлення робочого взуття (чобіт, напівчобіт, черевиків). В неї вводять 22 – 28 % жиру, використовують поверхневу гідрофобізацію – оброблення водовідштовхувальними препаратами. Така взуттєва юхта відрізняється м'якістю, високою водонепроникністю.

З *сандальної юхти* виробляють літнє взуття – сандалі. Вона відрізняється від взуттєвої меншим вмістом жиру (7 – 15 %) і внаслідок цього підвищеними пружністю й жорсткістю. Крім барабанного забарвлення юхту виробляють з казеїновим покриттям.

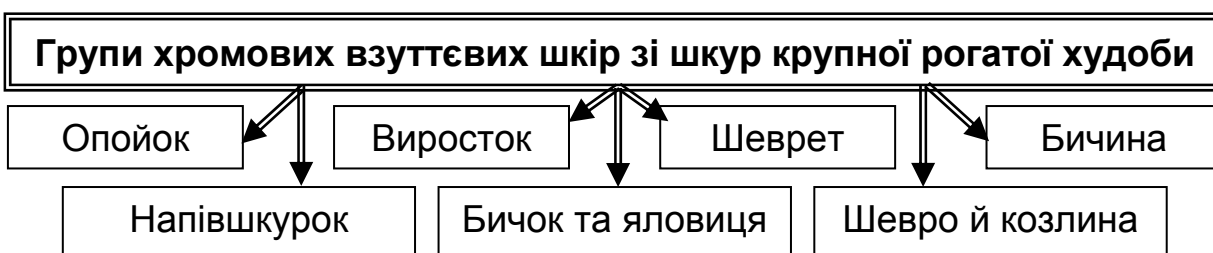
Лицьова поверхня юхтових шкір може бути гладкою, з природною й шліфованою поверхнями й нарізною. Нарізка дозволяє маскувати невеликі лицьові дефекти.

Шкіри хромового дублення

Вони відрізняються від юхти меншою товщиною, підвищеною м'якістю й еластичністю, більш високими гігієнічними властивостями й використовуються для пошиття модельного, повсякденного й легкого взуття.

Асортимент хромових шкір для верху взуття включають чотири основні групи: лицьові й облагородженні шкіри з гладкою лицьовою поверхнею; еластичні шкіри зі шкур крупної рогатої худоби й свинячої

сировини; шкіри підвищеної товщини зі шкур крупної рогатої худоби з аніліновим обробленням; нубуки, велюри, спилки-велюри, шкіри зі шкур крупної рогатої худоби й свинячої сировини.

Опойок

Є одним з найліпших матеріалів для верху взуття. Виробляють його зі шкур телят, які не перейшли на рослинну їжу. Шкіра м'яка, еластична, має гладку лицьову поверхню, красиву мерею. Використовують для виробництва жіночого модельного й дитячого взуття

Виросток

Виробляють зі шкур більш дорослих тварин. За зовнішнім виглядом і властивостями він нагадує опойок, але рисунок мерії більш крупний, шкіра менш еластична. На лицьовій поверхні можливі дефекти прижиттєвого походження (подряпини, рубці). Тонкий виросток (0,7 – 0,9 мм) застосовують для жіночого й дитячого взуття, середній (1,0 – 1,2 мм) – для чоловічого й жіночого теплого взуття, товстий (вище 1,2 мм) – для чобіт, чоловічих черевик

Бичина

Шкіра, яка виробляється зі шкур кастрованих у ранньому віці биків

Бичок та яловиця

Виробляють зі шкур молодих бичків і корів

Напівшкурор

Відрізняється від виростка більшими площиною й товщиною. За еластичністю, м'якістю шкіри поступається опойку й виростку, на його поверхні є велика кількість лицьових дефектів. Використовують для виготовлення чоловічого, жіночого й частково дитячого утепленого взуття

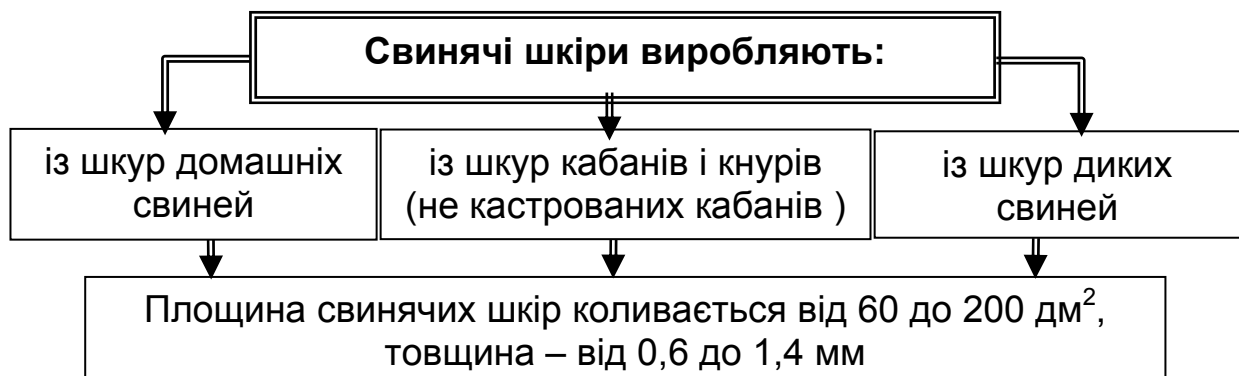
Шевро й козлина

Шкіри, які виробляють зі шкур кіз. Шкіри площиною до 60 дм² називають шевро, а більш крупні – козлиною. За структурою, властивостями й своєрідним рельєфним рисунком мерії у вигляді коротких хвилястих ліній вони відрізняються від шкір, виготовлених зі шкур крупної рогатої худоби. Шкіра має достатню надійність і добрі гігієнічні властивості. Її використовують для верху модельного й дитячого взуття

Шеврет

Виробляють зі шкур овець, які не використовуються для вичинки хутрової й шубної овчини. Шкіри відрізняються низькою міцністю, надмірною тягучістю. Лицьовий шар шкіри при ударах легко відшаровується, внаслідок чого взуття швидко втрачає зовнішній вигляд. Шеврет застосовують в основному для виготовлення легкого домашнього взуття

Свинячі шкіри

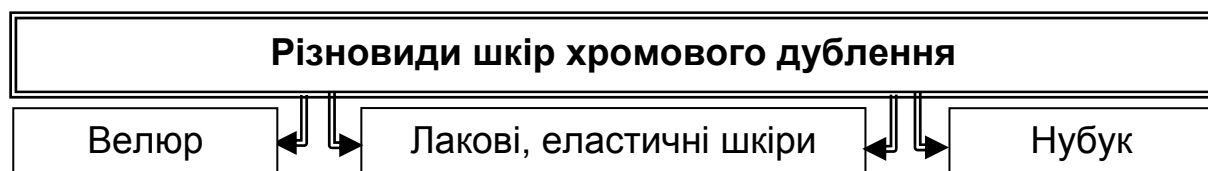
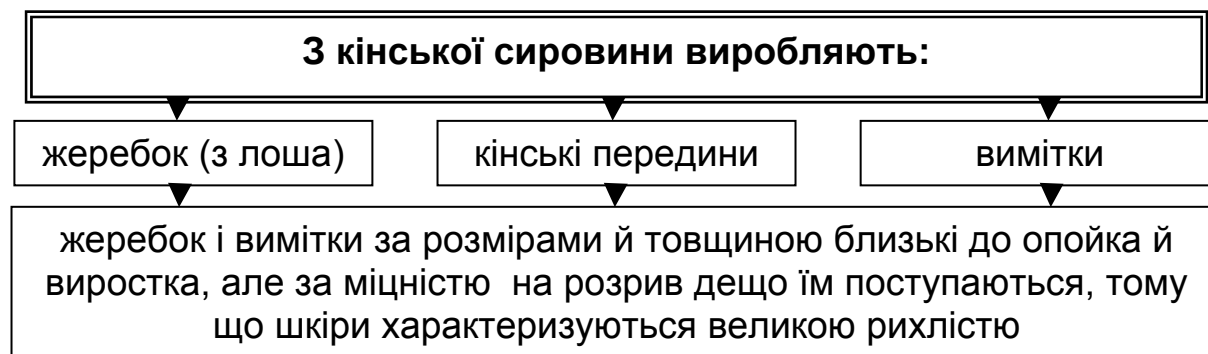
Порівняно з іншими видами шкір для верху взуття вони мають більш високі жорсткість і водонепроникність, меншу розтяжність центральної частини, більш грубу лицьову поверхню.

Існують різні методики облагородження лицьової поверхні свинячих шкір. Випускають шкіри типу «ОЛ» (облагородження лицьової поверхні) і типу «ДОЛПЯ» (подвійне облагородження лицьової поверхні підвищеної якості). За методом «ОЛ» у тонких шкір зішлифовують лицьову поверхню, затим ґрунтують їх дисперсіями полімерів, покривають фарбою й закріплюють нітроемульсійним лаком. Для виготовлення «ДОЛПЯ» товсті шкіри розпилюють на два-три шари. При розпилюванні на два шари використовують нижній спилок, на три –

середній. Лицьову поверхню й бахтарм'яний бік спилка шліфують, на лицьову поверхню наносять ґрунти й покривні фарби, шкіри пресують з нанесенням тиснення й закріплюють нітродіалянсовим лаком.

Широко використовують для верху взуття свинячі хромові шкіри з ворсовою поверхнею, з аніліновим й напіваніловим обробленням, підвищеною еластичністю, обробленням «Антик» і «Флорантик».

Кінські шкіри

Велюр → Отримують з опойка, виростка, напівшкурка, козлини, свинячих шкір і спилків шліфуванням лицьової поверхні або бахтарми. Лицьова поверхня велюру має низький, густий, однотонний ворс. Велюр має меншу міцність і більшу тягучість, ніж лицьові шкіри хромового дублення. В процесі носіння верх взуття з велюру швидко намокає, забруднюється й втрачає форму

Лакірована шкіра → Являє собою шкіру хромового дублення з блискучою поверхнею, виробляється з опойка, виростка, ялівки, шевро й ін. Для утворення поверхневого шару використовують поліуретанові лаки, які надають красиву, дуже блискучу плівку з високою термо- й морозостійкістю. Поліуретанові покриття надають шкірі високої опірності до багаторазового вигину, мають високу адгезію до сухої й мокрої шкіри, але різко понижують паропроникність шкіри. З цієї шкіри виробляють модельне взуття

Нубук

Отримують з опойка, виростка й напівшкурка шліфуванням лицьової поверхні, яка має неглибокі дефекти. Зазвичай вони мають натуральний колір або їх забарвлюють у світлі тони. Ворс на лицьовій поверхні у нубуку нижчий, ніж у велюру

Еластичні шкіри

Виробляють зі шкур крупної рогатої худоби, козлини й овчини (з натуральною й шліфованою поверхнями) різної товщини (від 0,7 до 2,8 мм). Шкіра характеризується еластичністю, добрими гігієнічними й технологічними властивостями. Еластичні шкіри виготовляють з різними видами оброблення – аніліновим, напіваніліновим забарвленням, «Антик», «Флорантик». Тонкі еластичні шкіри виробляють з ефектом жмакання поверхні, з гладкою матовою або блискучою поверхнею, з легким металоэффектом

Замша

Шкіра жирового дублення, яка виробляється зі шкур оленя, лося, кіз, опойка. Шкіра м'яка, водостійка, з доброю повітропроникністю. Має достатньо високу міцність, велику розтяжність, красивий зовнішній вигляд. Зазвичай її забарвлюють у чорний колір

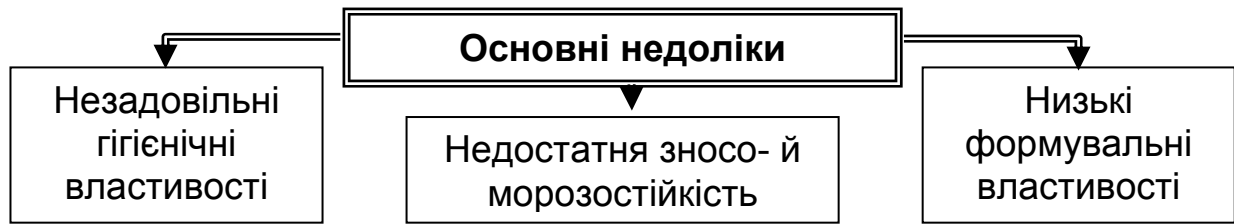
Підкладкові шкіри. Виробляють зі всіх видів шкіряної сировини в основному хромовим (менше комбінованим) дубленням, натурального кольору, вибіленими й кольоровими, забарвленими, як правило, в світлі тони. Основна частина таких шкір виробляється зі спилка. Ці шкіри мають бути стійкими до стирання, дії поту й вологи, мати здатність поглинати вологу, мати стійке забарвлення, не повинні бути липкими.

2. Штучні й синтетичні взуттєві матеріали

Для виготовлення взуття крім натуральних шкір широко використовуються штучні й синтетичні матеріали.

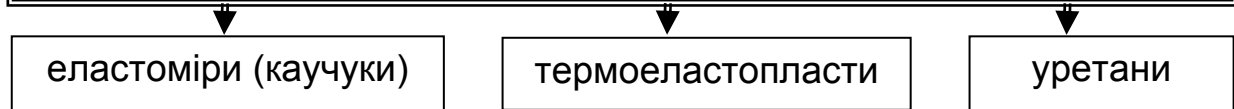
Штучні матеріали особливо широко використовуються для виготовлення низу взуття. За своїми споживчими властивостями вони не тільки не поступаються натуральним шкірам, але й перевершують їх.

Штучні й синтетичні матеріали добре імітують натуральну шкіру, достатньо м'які, еластичні.

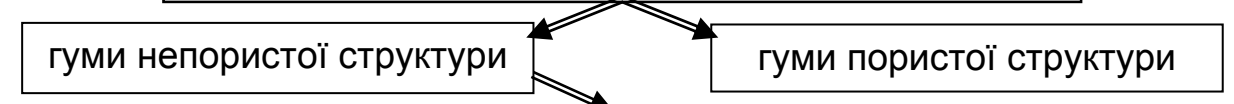

Штучні матеріали для низу взуття

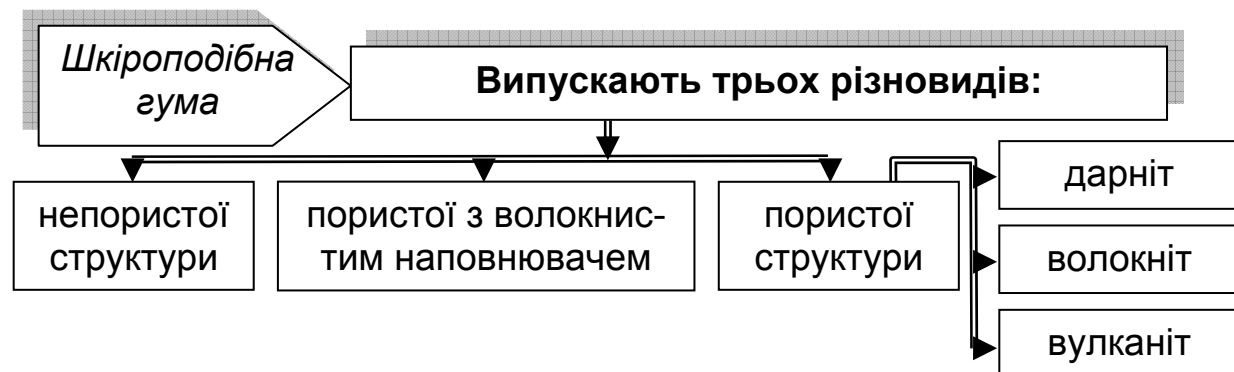
Залежно від природи з'єднувального елемента ці матеріали підрозділяються на такі:

На основі каучуків виробляють:

Використовують для виготовлення формованих підошви, каблуків, набойок та інших деталей низу

Гуми пористої структури характеризуються легкістю, еластичністю, за зовнішнім виглядом схожі на натуральну шкіру. До складу гуми пористої структури входять волокнисті віскозні, вовняні, бавовняні й інші матеріали, що підвищують теплозахисні й фракційні властивості, опір розриву. Різновиди таких гум: дарніт, волокніт, вулканіт.

*Транспо-
рентна
гума*

Монолітний напівпрозорий матеріал з високим вмістом натурального каучуку (до 65 – 70 %). Гума відрізняється високими стійкістю до стирання й твердістю, за зносостійкістю перевершує всі види гум, має колір від жовтого до світло-коричневого. Застосовують для виготовлення формованих підошов разом з каблуками з глибоким рифленням, що різко підвищує функціональні властивості взуття

Стиронип

Різновид гум на основі високостирольних каучуків. Має високі фрикційні властивості, зносостійкість, підвищену гнучкість, пониженою теплопровідність. Використовується для виготовлення взуття клейовим методом кріплення низу

*Поліуре-
тан*

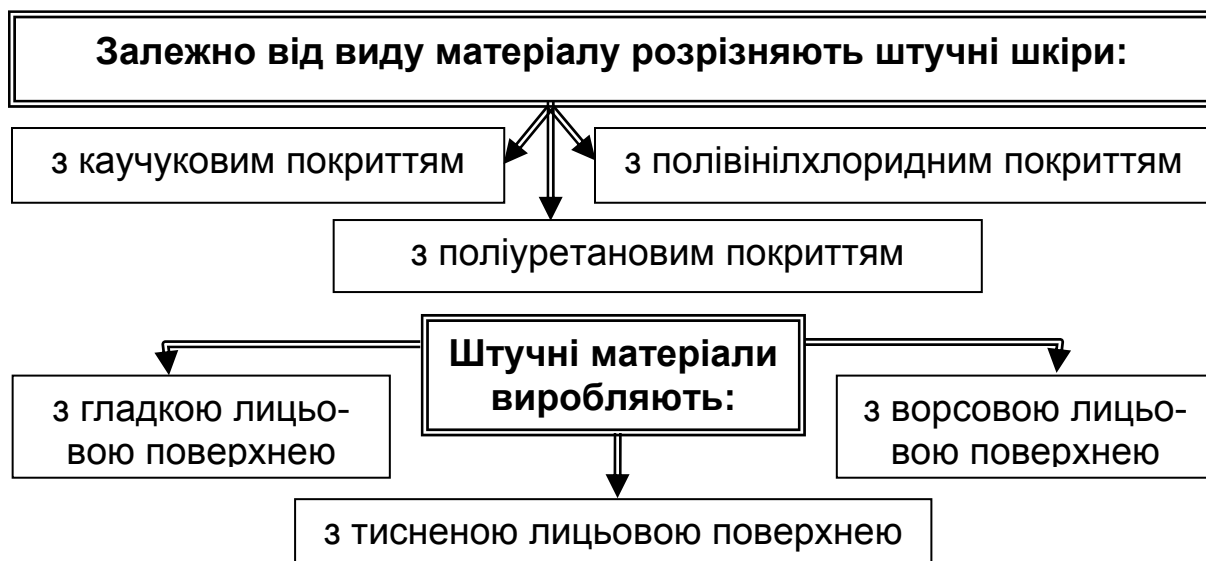
Застосовується для виготовлення підошви й набойок. Має пористу структуру, підвищену стійкість до стирання, багаторазового вигину, розриву, дії масел, бензину й інших нафтопродуктів, має добрі теплозахисні властивості, морозостійкий і легкий. Підошви з поліуретану можна забарвлювати в різні кольори; поверхня підошви може імітувати кору дерева, натуральний корок й ін.

*Термоела-
сто-
пласти*

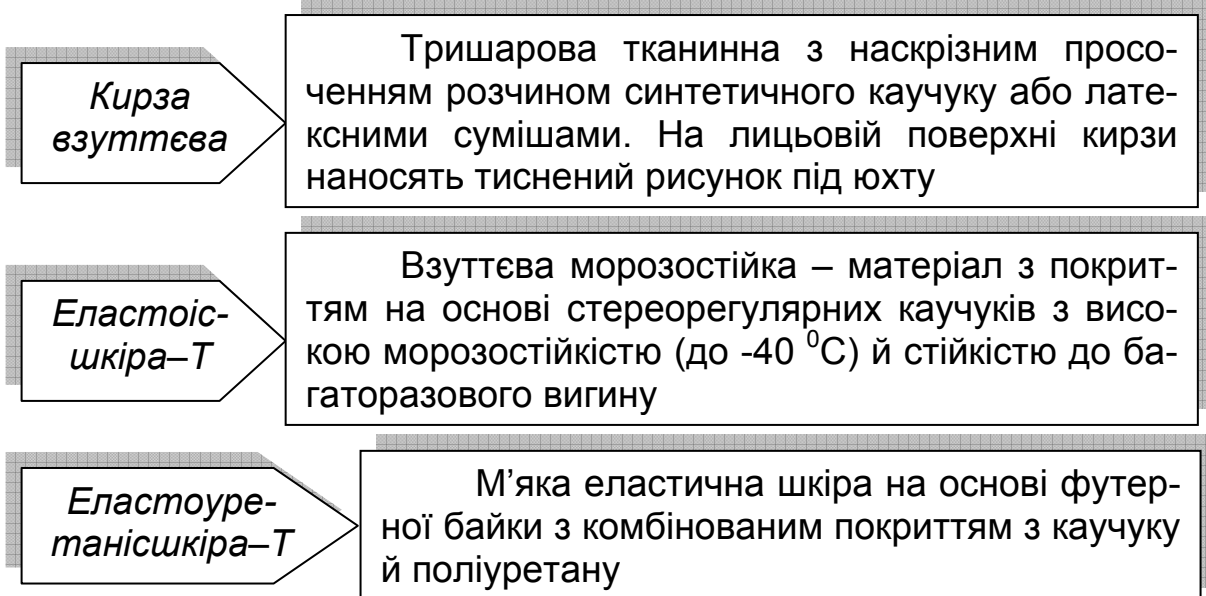
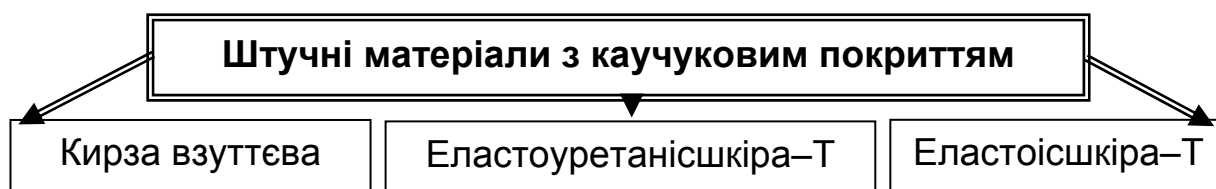
Особлива група матеріалів для підошви на основі каучуків й термоеластопластів. Випускають ізопренстирольні, дивінілстирольні й поліуретанові термоеластоласти. Вони відрізняються високою еластичністю, стійкістю до стирання, розриву й багаторазового вигину, добрими фрикційними властивостями

Штучні й синтетичні матеріали для верху взуття

Штучні матеріали для верху взуття являють собою основу (з тканин, трикотажу, нетканеву), на яку нанесено полімерне покриття з обробкою.

Штучні матеріали з каучуковим покриттям

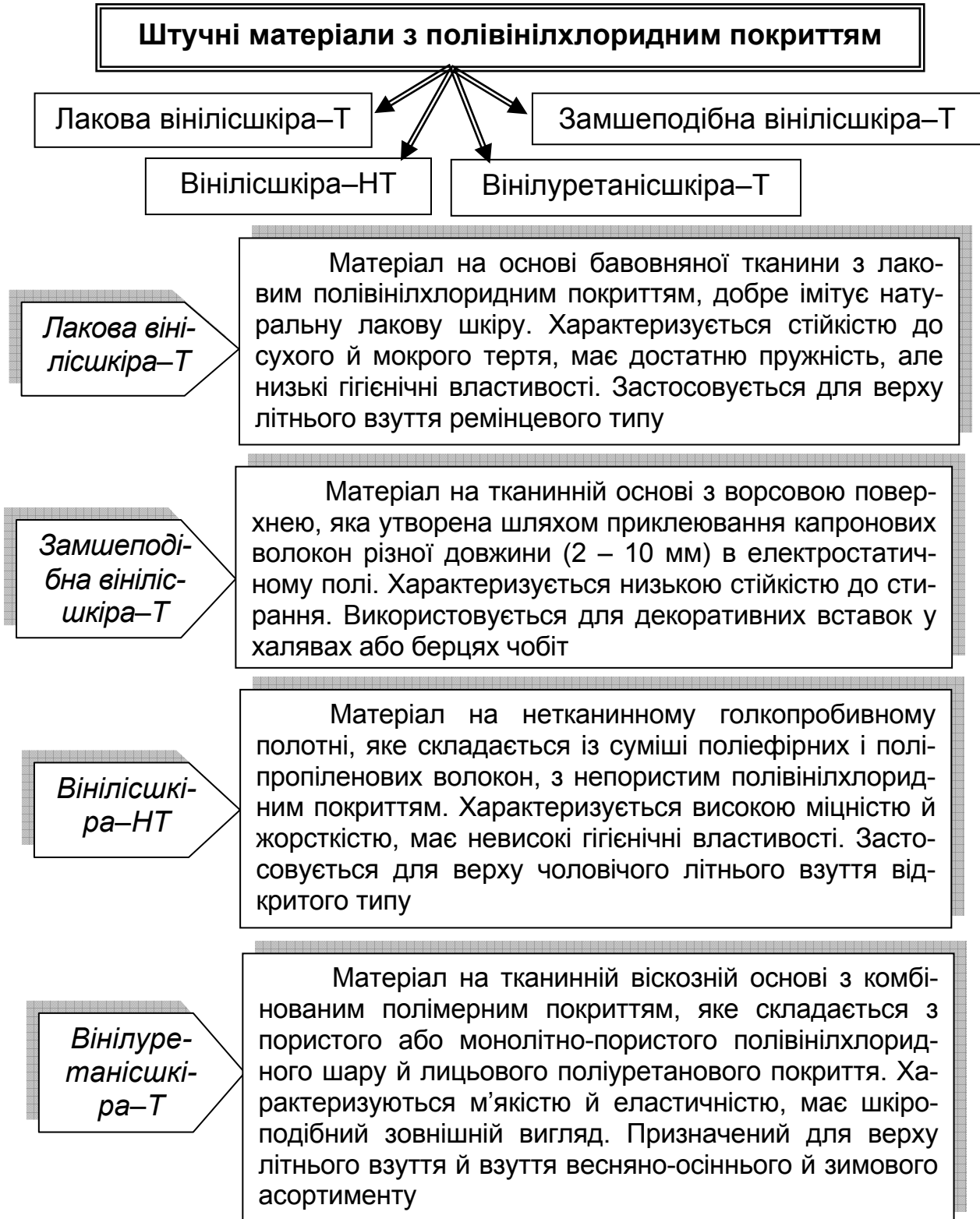

Штучні шкіри цієї групи характеризуються достатньою міцністю, вологозахисними властивостями, стійкістю до стирання й застосовуються для верху утепленого взуття, халяв чобіт.

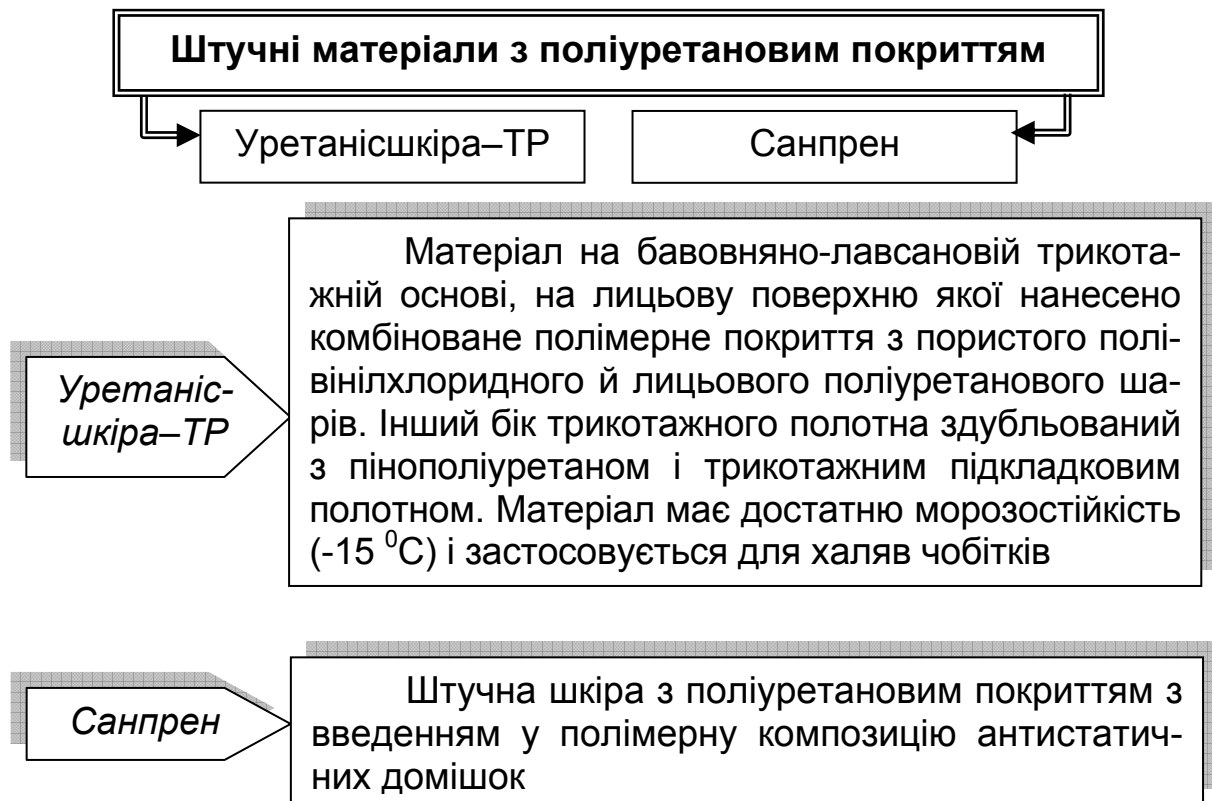
До цієї групи також належать: еластоішкіра-Т замшеподібна взуттєва, дубльована підкладковими матеріалами, штучним або натуральним хутром; еластоішкіра-НТ окантовувальна, морозостійка, на ниткопрошивній нетканій основі «малімо».

Штучні матеріали з полівінілхлоридним покриттям

Асортимент включає різноманітні матеріали для виробничого, літнього й утепленого взуття.

Штучні матеріали з поліуретановим покриттям

Синтетичні шкіри

Синтетична шкіра для верху взуття являє собою матеріал на волокнистій, в'язально-прошивній, голкопробивній або комбінованій основі з поліефіруретановим покриттям. Вид основи багато в чому визначає властивості шкіри. Синтетична шкіра на волокнистій основі відрізняється зниженою міцністю, меншим опором прориву нитковим швом. В'язально-прошивна основа спричиняє киперність (проступає рисунок переплетення основи) на поверхню матеріалу. Кращі властивості має матеріал на голкопробивній основі.

Використання поліефіруретанів для покриття дозволило отримати синтетичну міцну шкіру, стійку до стирання, багаторазового вигину, еластичну при низьких температурах (до -50 °C), стійку до дії розчинників, з добрими гігієнічними властивостями.

СК-2

Являє собою тришаровий матеріал на нетканій голкопробивній основі, яка складається з лавсанових і пропіленових волокон, просочених поліуретаном. Між лицьовим поліуретановим шаром та основою розташована армувана тканина

СК-8

Двошаровий матеріал, який складається з нетканинної голкопробивної основи й поліефіруретанового покриття

Велюр

Являє собою голкопробивну волокнисту шліфовану й ворсову основу, просочену розчинами поліуретанів. Лицьова поверхня велюру може бути гладкою, тисненою або з вибивним рисунком. Матеріал може бути й перфорованим

Текстильні взуттєві матеріали

Для верху утепленого взуття найчастіше застосовують тканини типу сукна або драпу з вовняної й напіввовняної пряжі з додаванням бавовняних і хімічних волокон. Для верху літнього взуття використовують вельвет-корд, вельвет-рубчик, замшу, бавовняні тканини нових структур – парусинові, джинсові тканини з високооб'ємних ниток.

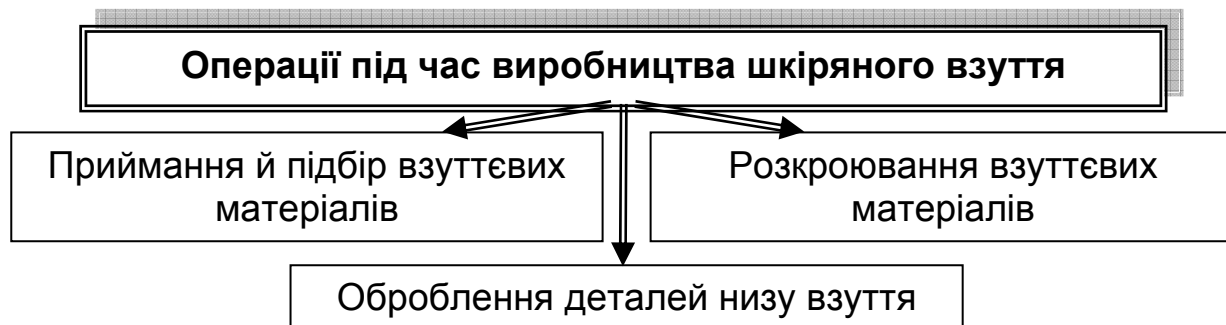
Неткані взуттєві матеріали

Їх виготовляють в'язально-прошивним або голкопробивним способом і використовують як матеріал для верху домашнього взуття.

3. Формування споживчих властивостей шкіряного взуття у процесі виробництва

Виробництво шкіряного взуття починається з моделювання й конструювання.

Технологічний процес виробництва шкіряного взуття включає декілька операцій.

Приймання й підбір взуттєвих матеріалів

Під час надходження взуттєвих матеріалів їх підбирають у виробничі партії, однорідні за призначенням, щільністю, метричними параметрами, кольором, ступенем дефектності, проводять вхідний контроль якості матеріалів.

Розкрій взуттєвих матеріалів

Взуттєві матеріали розкроюють на деталі (табл. 2.1) на пресах або вручну за допомогою спеціальних сталевих різаків.

Таблиця 2.1

Основні деталі верху взуття

Вид взуття	Деталі верху взуття		
	зовнішні	внутрішні	проміжні
Чоботи	Перед, халява, задник, задній зовнішній ремінь, прошва	Піднаряд, футор, підшивка, задній внутрішній ремінь, вушка	Жорсткий підносок, жорсткий задник
Черевики, напівчеревики	Союзка, берці, задники, задній зовнішній ремінь, надблочники, язичок	Підкладка основна, штаферка, підблочники, задній внутрішній ремінь	Жорсткий підносок, жорсткий задник, боковинки, міжпідкладка, прокладка, міжпідблочник, закріпка

Зовнішні деталі верха взуття показано на рис. 2.1.

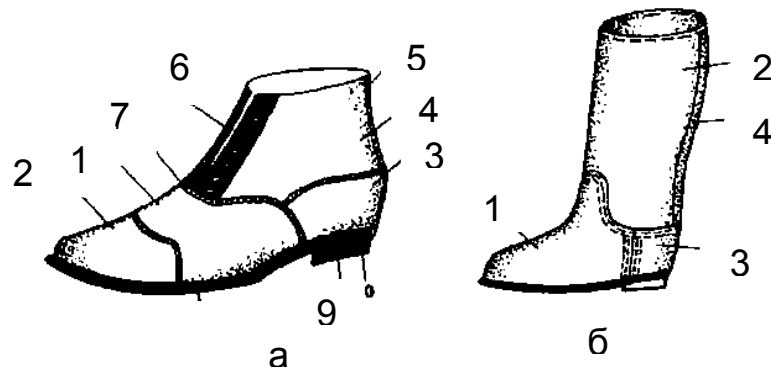

Рис. 2.1. Зовнішні деталі верху взуття:

- а – деталі черевика: 1 – союзка; 2 – носок; 3 – задник; 4 – халява (берці); 5 – задній зовнішній ремінь; 6 – язичок; 7 – закріпка; 8 – підошва; 9 – каблук; 10 – набійка;
- б – деталі чобота: 1 – перед; 2 – халява; 3 – задник; 4 – задній зовнішній ремінь (або прошва)

Зовнішні деталі низу взуття:

- підошва – деталь, яка розташовується під усією поверхнею стопи;
- підметка – деталь, за формою й розмірами відповідає носково-пучковій частині підошви, яка необхідна для подовження строку служби підошви;
- набійка – деталь, яку прикріплюють до опорної (набійкової) поверхні каблука або безпосередньо до підошви безкаблучного взуття; вона захищає каблук або підошву від зношування;
- каблук – деталь для підйому п'яtkової частини стопи на певну висоту;
- накладка – деталь, яку прикріплюють так само, як і підметку, або до всієї поверхні підошви для підвищення терміну служби, захисних і протиковзних властивостей;
- декоративний рант – деталь у вигляді смуги, яка необхідна для поліпшення зовнішнього вигляду взуття при сандальному або напівсандальному методі кріплення підошви;
- несучій рант – деталь, до якої прикріплюють підошву або підложку взуття при рантових методах кріплення підошви;
- накладний рант – деталь, яка підвищує міцність шва, який з'єднує заготовку верху з підошвою.

Внутрішні деталі низу взуття:

- основна устілка – деталь взуття, до якої прикріплюють затяжну кромку заготовки верху й деталі низу взуття;
- рантова устілка – основна устілка, яка має губу, до якої прикріп-

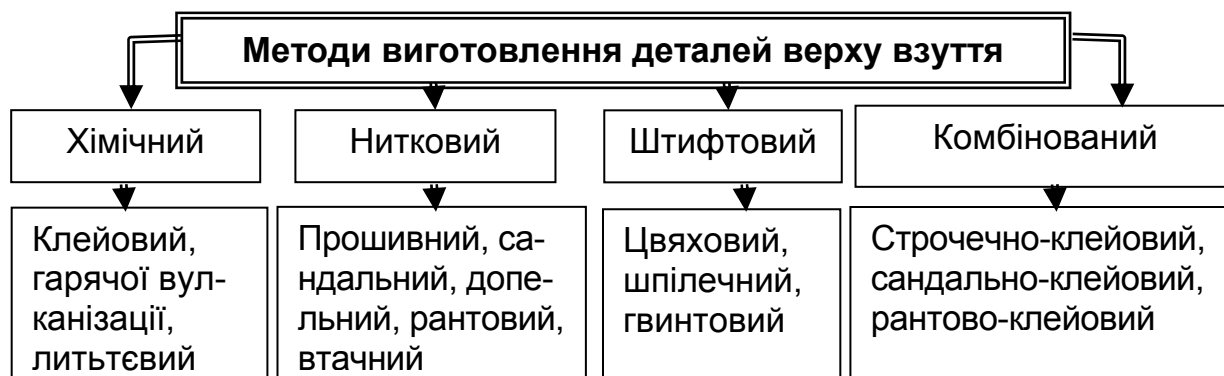
люють затяжну кромку заготовки верху й рант при рантовому методі кріплення підошви.

Проміжні деталі низу взуття:

- обвідка – деталь у вигляді смуги із шкіри, яка прикріплюється по краю неходової поверхні й забезпечує щільне прилягання її до верху взуття;
- підложка – внутрішня деталь взуття, за формою й розмірами відповідає підошві; слугує для підвищення міцності й поліпшення гігієнічних і теплозахисних властивостей низу взуття;
- платформа – деталь взуття, за формою відповідає носково-пучковій частині підошви або всій її поверхні;
- геленок (супінатор) – деталь для формування стійкості гегеленкової частини низу взуття;
- жорсткий під'яток – деталь, яка відповідає формі п'яtkової частини основної устілки; слугує для підвищення міцності кріплення каблучка;
- м'який під'яток – деталь, яка розташовується у п'яtkовій частині під вкладною устілкою, напівустілкою або під'яtkом для поліпшення комфортності стопи;
- кранець – проміжна деталь взуття у вигляді підкови, яка кріпиться по краю верхнього фліка набірною каблучка для щільного прилягання каблучка до підошви.

Оброблення деталей низу й верху

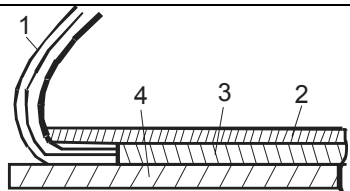
Усі деталі взуття вирівнюють за товщиною, клеймують та очищують від пилу. Видимі краї деталей обробляють для поліпшення зовнішнього вигляду взуття. Далі проводять оздоблення заготовок верху. З цією метою застосовують декоративні строчки, перфорації, рельєфи, тиснення, тонування й ін. Наступною операцією є оброблення деталей верху в заготовці. Потім здійснюють формування заготовок верху. Заключною операцією збирання виробу є приєднання низу взуття.

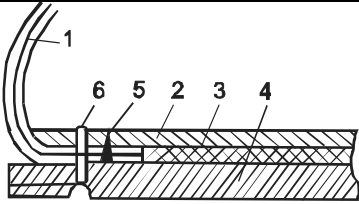
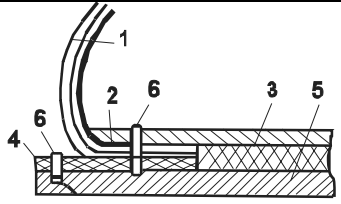
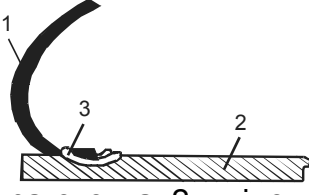
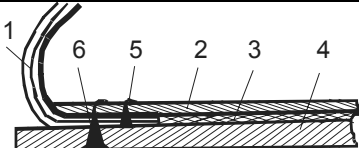
Понад 70 % продукції, що випускається, виготовляється хімічним методом кріплення підошви (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Методи кріплення підошви

Метод кріплення	Опис	Схема
Клейовий	Підошву прикріплюють клеєм до заготовки верху	 <p>1 – заготовка; 2 – устілка; 3 – простилка; 4 – підошва</p>
Литтєвий	Підошву прикріплюють методами лиття під тиском або рідкого формування	
Котлової вулканізації	Підошву прикріплюють до заготовки у вулканізаційному котлі з одночасним формуванням підошви	
Пресової вулканізації	Підошву прикріплюють у вулканізаційних прес-формах	 <p>1 – заготовка; 2 – устілка; 3 – простилка; 4 – підошва; 5 – зтяжний цвях</p>
Сандальний	Підошву по всьому периметру прикріплюють нитками до заготовки, відігнутої на зовнішній бік відносно ребра сліду копила й розташованої горизонтально до підкладки або накладного ранта й заготовки, або профільованого ранта, формують на копілі	 <p>1 – заготовка; 2 – рант; 3 – підошва; 4 – нитковий шов</p>
Допельний	Підошву до під'яркової частини прикріплюють нитками до накладного ранта й заготовки, відігнутої на зовнішній бік відносно ребра копила й розташованої горизонтально до підкладки верху взуття, зтягують на устілку	 <p>1 – заготовка; 2 – простилка; 3 – устілка; 4 – рант; 5 – підошва; 6 – нитковий шов</p>
Бортовий	Борт формованої підошви прикріплюють до заготовки нитками або плетінням за допомогою шнура зі шкіри або інших матеріалів	

Продовження табл. 2.2

<p>Прошивний</p>	<p>Підошву прикріплюють нитками до заготовки й основної устілки</p>	 <p>1 – заготовка; 2 – устілка; 3 – простилка; 4 – підошва; 5 – затяжний цвях; 6 – шов</p>
<p>Метод «Парко»</p>	<p>Підошву прикріплюють нитками до ранта, з'єднаного нитками з заготовкою по всьому периметру без основної устілки або до п'яткової частини з основною устілкою</p>	 <p>1 – заготовка; 2 – устілка; 3 – простилка; 4 – ранта; 5 – підошва; 6 – нитковий шов</p>
<p>Виворітний метод</p>	<p>Підошву прикріплюють до заготовки, затягнутої на виворіт потайним швом</p>	 <p>1 – заготовка; 2 – підошва; 3 – нитковий шов</p>
<p>Вшивний метод</p>	<p>Підошву прикріплюють вшивним швом (підошва й заготовка стикаються лицьовими поверхнями)</p>	
<p>Цвяховий</p>	<p>Підошва й під ложка прикріплюються через пруг заготовки до устілки</p>	 <p>1 – заготовка; 2 – устілка; 3 – простилка; 4 – підошва; 5 – затяжний цвях; 6 – скріплюючий цвях</p>
<p>Цвяхобортовий</p>	<p>Заготовку прикріплюють до бокової поверхні підошви цвяхами, заклепками або скобами</p>	
<p>Рантоклеювий</p>	<p>Підошву прикріплюють до підложки, з'єднаної із заготовкою рантовим методом</p>	
<p>Цвяхоклеювий</p>	<p>Підошву прикріплюють до підложки, з'єднаної із заготовкою цвяховим методом</p>	
<p>Допельноклеювий</p>	<p>Підошву прикріплюють до підложки, з'єднаної із заготовкою допельним методом</p>	

Закінчення табл. 2.2

Сандально-клеювий	Підошву прикріплюють до підложки, з'єднаної із заготовкою сандальним методом	
Ранто-прошивний	Підошву прикріплюють нитками до ранта, з'єднаного із заготовкою й устілкою нитками	 <p>1 – заготовка; 2 – підкладка; 3 – устілка; 4 – підошва; 5 – простилка; 6 – рант; 7 – нитковий шов</p>
Клеє-бортовий	Формовану підошву з клеєм відігнутим і розташованим вище ребра сліду копила прикріплюють до заготовки верху клеєм і нитками або смужкою з інших матеріалів	
Строчно-клеювий	Підошву прикріплюють клеєм до обтяжки, з'єднаної із заготовкою нитками	
Строчно-допельний	Підошву прикріплюють нитками до заготовки допельним методом	
Строчно-клеє-бортовий	Формовану підошву прикріплюють клеєм до заготовки клеє-бортовим методом	
Строчно-рантовий	Підошву прикріплюють до ранта, з'єднаного із заготовкою рантовим методом	 <p>1 – заготовка; 2 – підкладка; 3 – устілка; 4 – простилка; 5 – підошва; 6 – рант; 7, 8 – нитковий шов</p>
Строчно-сандальний	Підошву прикріплюють до підложки, з'єднаної із заготовкою сандальним методом	
Строчно-пресової вулканізації	Підошву прикріплюють до заготовки методом пресової вулканізації	
Строчно-литтєвий	Підошву прикріплюють до заготовки литтєвим методом	 <p>1 – заготовка; 2 – устілка; 3 – простилка; 4 – підошва</p>

При *клеювому* методі кромку заготовки прикріплюють тексами або клеєм до основної устілки й скуповджують її.

Метод *гарячої вулканізації* застосовують для виготовлення всіх видів взуття з підошвою з гуми. Суть методу полягає в тому, що сиру невулканізовану гумову суміш при високих температурі (до 170 – 200 °С) і тиску формують у прес-формі, вулканізують й прикріплюють до зтяжної кромки зтягнутого верху взуття. Взуття, отримане за цим методом, відрізняється великими міцністю й герметичністю кріплення низу з верхом взуття, добрими вологозахисними властивостями, великою зносостійкістю.

Литтєвий метод полягає в відливці низу взуття або цілком усього взуття з термопластичних і термореактивних пластмас (непористого й пористого ПВХ-пластикату, пористого й непористого дивинілстирольного ТЕП, поліуретанового ТЕП) або сирих гумових сумішей на основі нитрильного каучуку, бутилкаучуку й ін.

Нитковий метод – заготовку верху натягують на устілку, а потім на прошивній машині підошву, заготовку й устілку прошивають наскрізь. З ходового боку підошви шов зтягується в жолобок.

Рантовий метод – використовують устілку з губою. До губи устілки одонитковим швом на рантовшивній машині кріплять зтяжну кромку заготовки й основний рант. Після того, як рант пришито до губи устілки, поглиблення, яке утворюється нею, заповнюють підстілковим матеріалом (повстю, картоном). Потім накладають підошву й на підошвоприкріпній машині скріплюють підошву з рантом.

Сандальний метод застосовують для виготовлення легкого взуття спрощеної конструкції. Заготовку верху взуття надівають на колодку, кромку відгинають по всьому периметру в зовнішній бік і двонитковим швом скріплюють підошву, кромку заготовки й накладний рант. Взуття, виготовлене за сандальним методом, не має підкладки, устілки.

Допельний метод використовують для виготовлення взуття з підкладкою, при якому зтяжну кромку заготовки відгинають назовні до п'яткової частини й закріплюють до неї нитковим швом підошву з накладеним на неї накладним рантом. П'яткову частину прикріплюють до заготовки цвяхами наглухо. Підкладку загинають на устілку й приклеюють до неї.

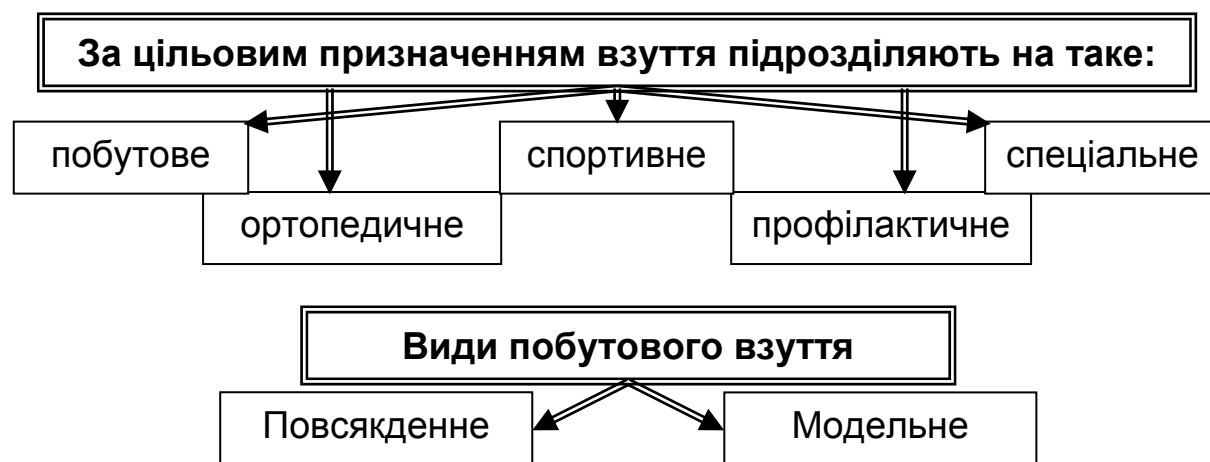
Бортовий метод застосовують при виготовленні літнього взуття. При цьому методі використовують шкіряні, гумові й пластмасові (ПВХ) підошви. Підошву формують так, щоб по периметру утворювався борт, розташований під кутом 90° до площини підошви. Заготовку верху прикріплюють до борта підошви за допомогою вузької стрічки.

Штифтові методи передбачають прикріплення підошви до кромки заготовки й устілки за допомогою цвяхів, гвинтів і дерев'яних шпильок.

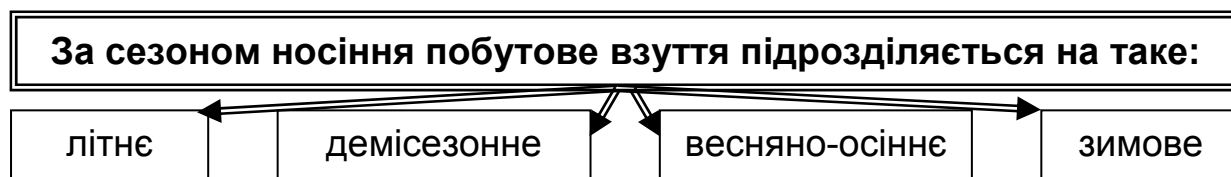
Комбіновані методи кріплення являють собою сполучення двох основних методів – зазвичай ниткового й клейового. Перший шар підошви прикріплюють до заготовки одним з перелічених способів, а другий – прикріплюють до першого. Комбіновані методи дозволяють підвищувати зносостійкість підошви й міцність її кріплення, тому що нитковий шов ізолюється від вологи й безпосереднього тертя. Крім того, підвищуються теплозахисні властивості, але знижується водонепроникність.

4. Класифікація й характеристика асортименту шкіряного взуття

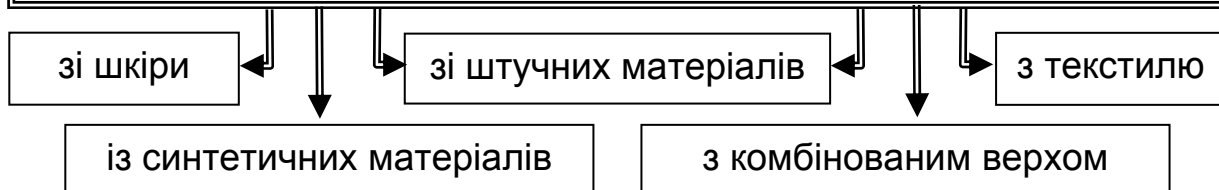
Асортимент шкіряного взуття достатньо широкий.

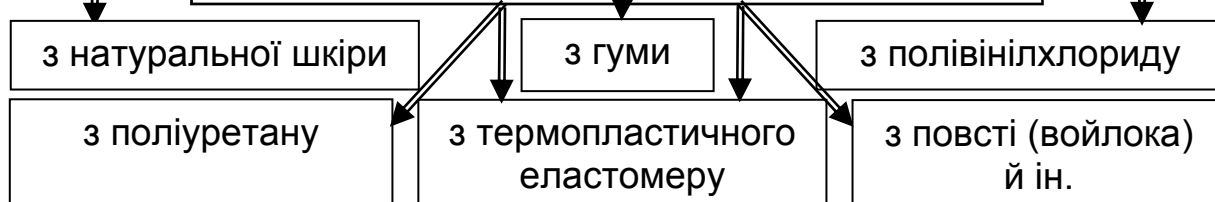
Модельне взуття призначено для короткочасового носіння в різних урочистих випадках, відповідає сучасним вимогам моди.

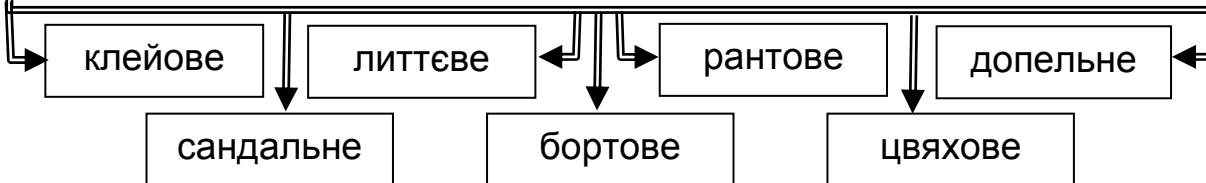
За матеріалами деталей верху побутове взуття підрозділяється на таке:

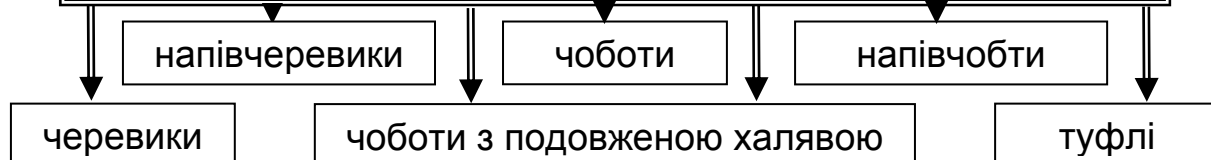
За матеріалами підошви можуть бути:

Залежно від методу кріплення деталей низу розрізняють взуття:

За висотою заготовки верху побутове взуття підрозділяється на такі види:

Напівчоботи — Взуття з халявами, які доходять до половини литки. Чоботи з подовженою халявою закривають ногу вище коліна

Чоботи — Взуття, халява якого закриває литку

Черевики — Взуття з халявами, які закривають кісточку або доходять до початку литки

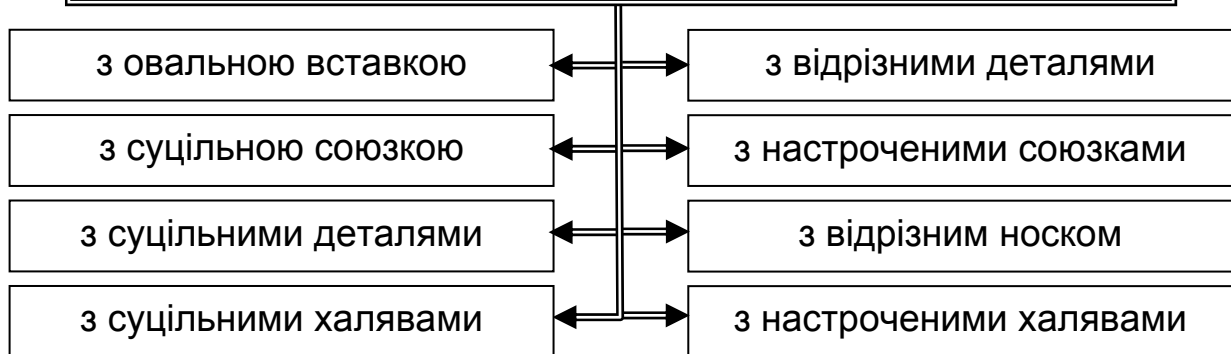
Напівчеревики

Взуття, халяви якого нижче кісточки, заготовка верху закриває всю тильну поверхню стопи

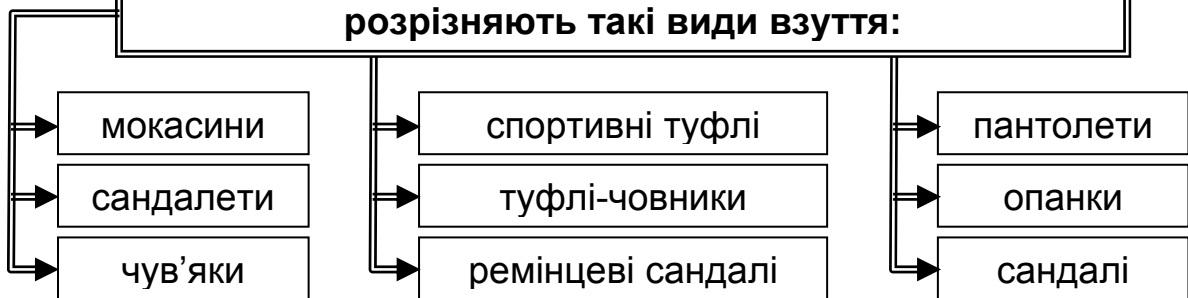
Туфлі

Взуття, халяви якого нижче кісточки, заготовка верху не повністю закриває тильну поверхню стопи

За конструкцією заготовки верху взуття може бути:

Залежно від конструкції заготовки верху й низу розрізняють такі види взуття:

Туфлі-човники

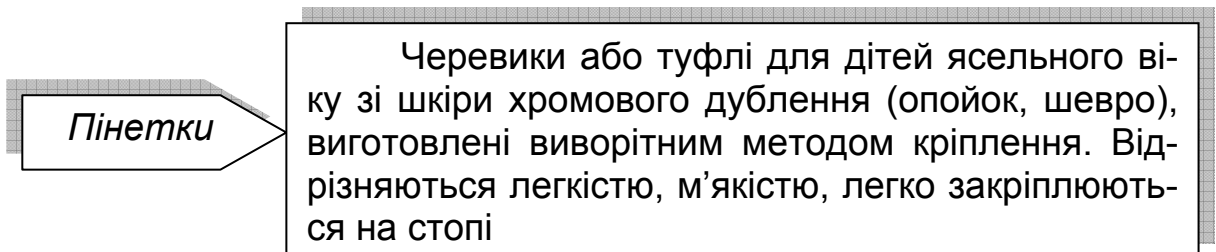
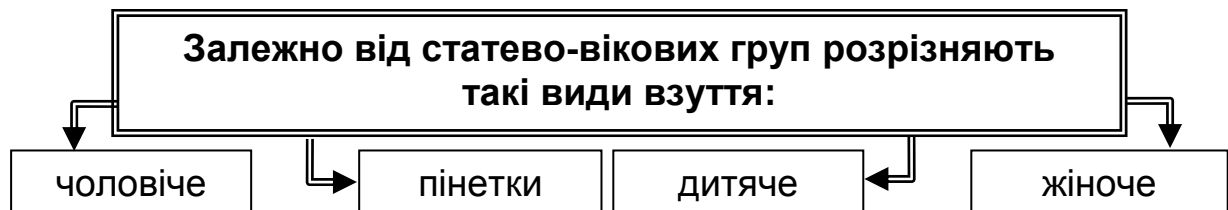
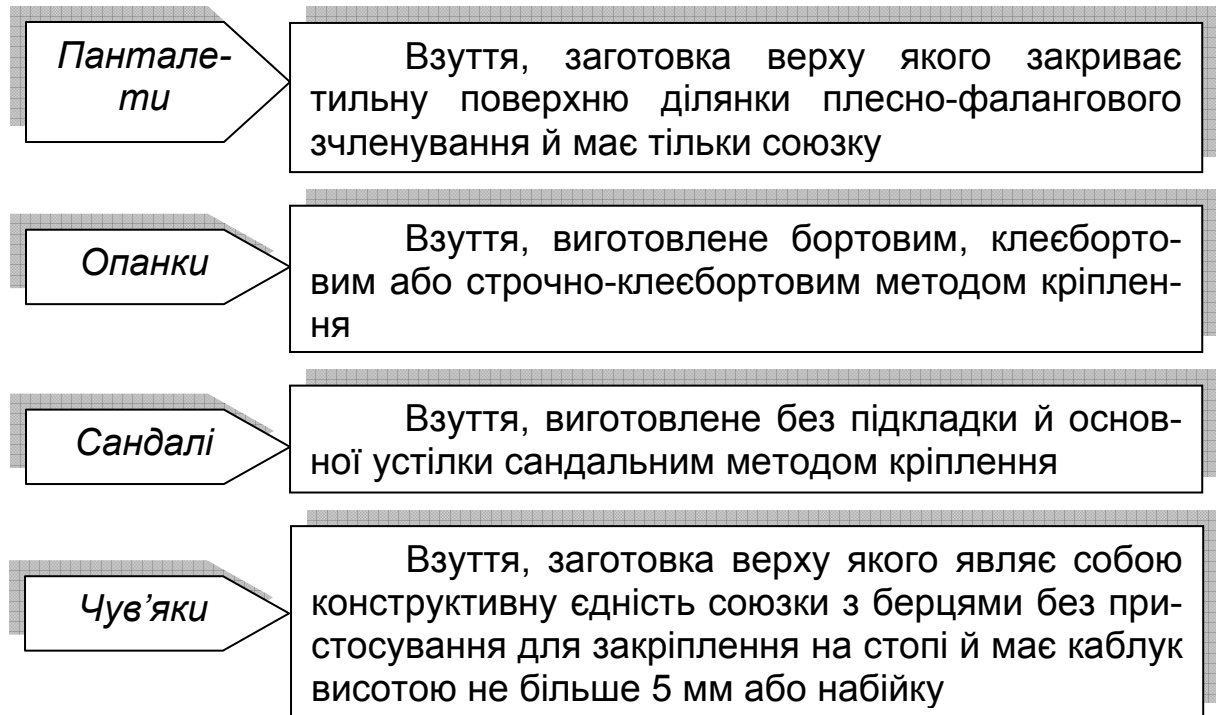
Взуття, заготовка верху якого не повністю закриває тильну частину стопи й не має пристосування для закріплення на стопі

Мокасина

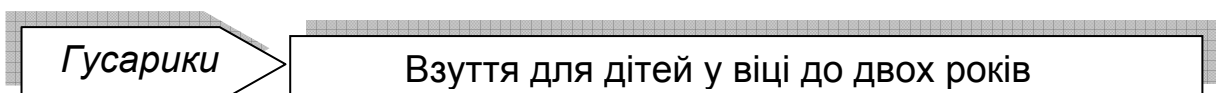
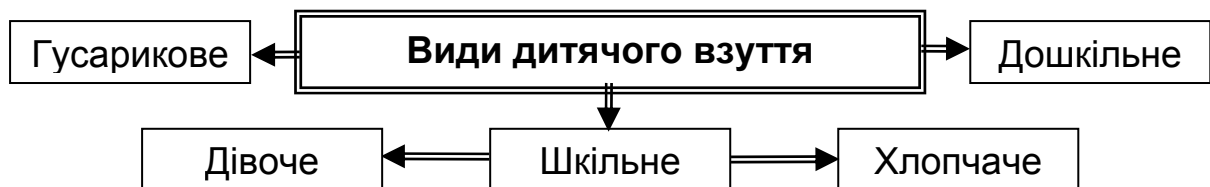
Взуття, заготовка верху якого конструктивно єдина з устілкою або її носково-пучковою частиною й має овальну вставку

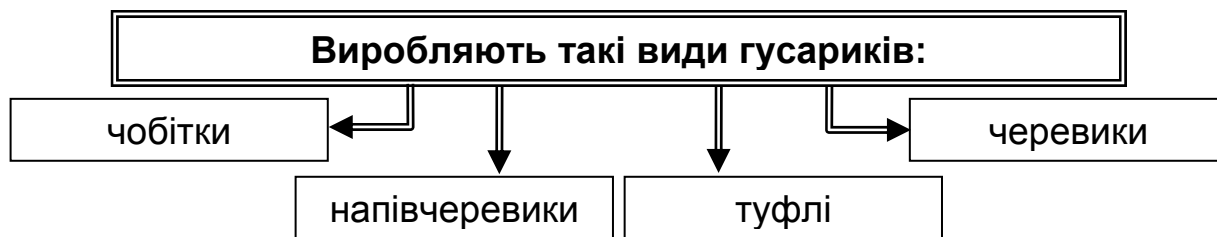
Сандалети

Взуття, заготовка верху якого конструктивно відповідає напівчеревикам і має різноманітні за формою й розмірами перфораційні отвори або складається з переплетених ремінців

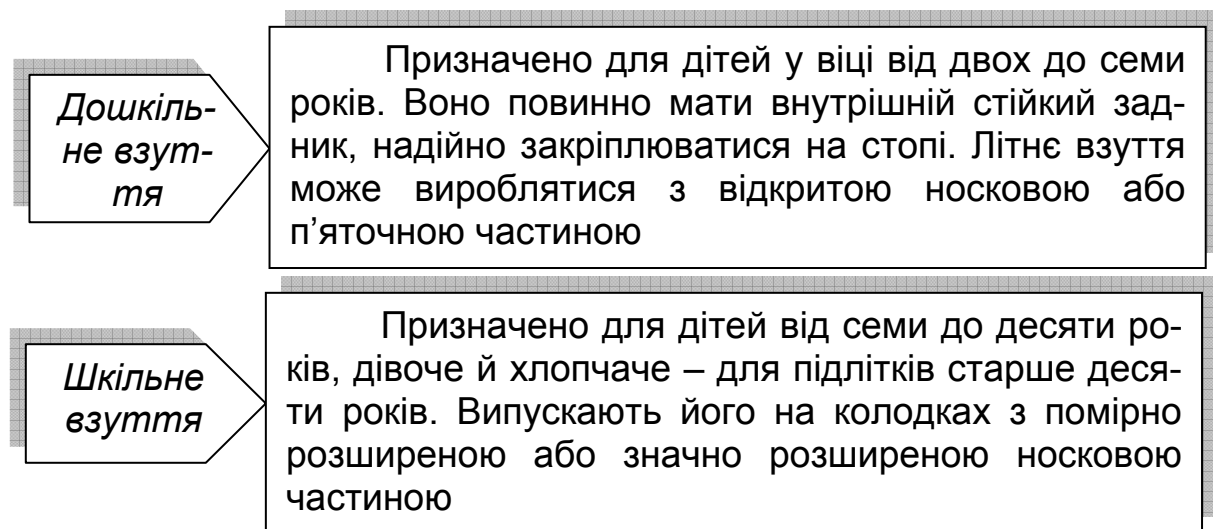

Дитяче взуття

Для виготовлення верху гусарикового взуття використовують шкіри хромового дублення, тканини, неткані матеріали, трикотажні полотна, для підошви – натуральну шкіру, повсть (войлок).

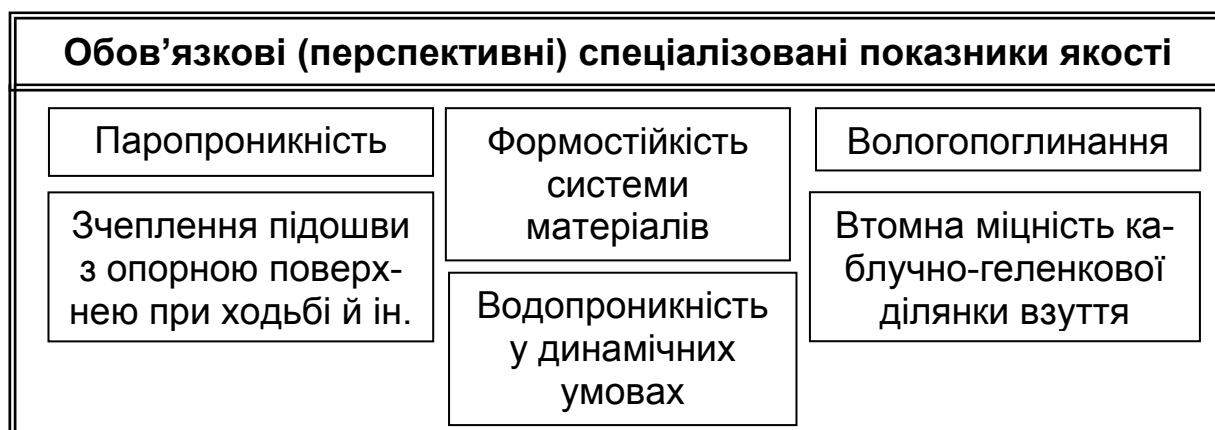
У межах статево-вікових груп взуття підрозділяється за розмірами й повнотами. Розмір взуття виражає довжину стопи в міліметрах або сантиметрах (метрична система нумерації). Фактична довжина устілки взуття більша на величину припуску на вільне розміщення пальців при русі.

Взуття одного розміру розрізняється за повнотою. Повнота – умовне позначення обхвату внутрішньої форми в пучках. Різниця між повнотами за обхватом у пучках становить: для взуття із юхти – 10 мм; для повсякденного взуття – 8 мм; для модельного взуття – 6 мм.

5. Контроль якості шкіряного взуття

Контроль якості шкіряного взуття здійснюється на стадії його виробництва на взуттєвих підприємствах і при надходженні його до оптової й роздрібно торгівлі.

Державними стандартами передбачено загальні показники якості, які застосовуються для всіх видів взуття, і спеціалізовані, що застосовуються для окремих видів взуття.

В оптовій і роздрібній торгівлі якість взуття перевіряється шляхом зовнішнього огляду (рис. 2.2).

6. Маркування, упакування та збереження шкіряного взуття

Ці процеси здійснюють згідно з вимогами чинних стандартів.

На ходовій поверхні підшви кожної півпари вказують номер, повноту. Якщо підшва шкіряна або з гуми, поліуретану й прикріплена за методом пресової вулканізації або литтям під тиском, на ній проставляють товарний знак підприємства-виготовлювача. В інших випадках його проставляють на вкладній устілці, напівустілці або підкладці виробу.

На підкладці фарбою, що не змивається, вказують модель, розмір, повноту, сорт, дату виготовлення, номер стандарту, клеймо з літерами «СТ». У чобітках або напівчобітках із застібкою-блискавкою ці дані проставляють на клапані під застібкою по його довжині. Допускається наносити маркувальні дані на ярлику, прикріпленому до підкладки, або на інших деталях. Маркування має бути чітким і яскравим.

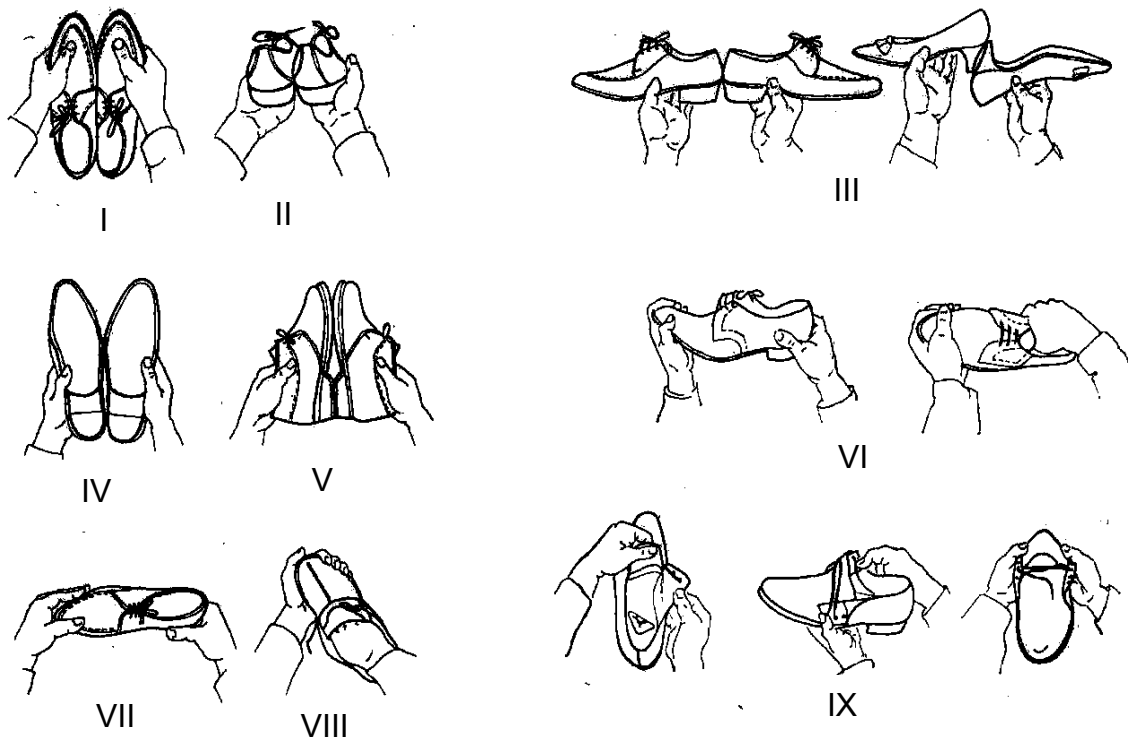

Рис. 2.2. Прийоми огляду взуття

Взуття попарно пакують у картонні коробки таким чином, щоб носкова частина однієї частини півпари торкалася п'яtkової частини іншої. Коробки мають відповідати розміру взуття. Пінетки пакують по 5 – 10 пар. Дошкільне взуття можна упаковувати по дві пари, гусарикки – по чотири з попереднім вкладанням кожної пари в полімерні пакети.

Модельне взуття, взуття з індексом «Н», а також з верхом із лакованої шкіри, велюру, нубуку, замші, білого й світлих тонів і взуття з синтетичної шкіри упаковують попарно в коробки з перестиланням папером або ж вкладають у полімерні пакети. У модельному взутті й взутті з індексом «Н» має бути вставлений вкладиш з картону. Легке взуття допускається пакувати в паперові або полімерні пакети.

Картонні коробки із взуттям мають бути щільно вкладені в транспортну тару. Взуття з юхти упаковують безпосередньо в транспортну тару без споживчої. Маса-брутто одного пакувального місця не повинна перевищувати 50 кг.

Під час внутрішньоміських перевезень дозволяється перевозити взуття в картонних коробках у закритих автомобільних фургонах. На великі відстані взуття перевозять у первинній упаковці, обов'язково вкладають у ящики й транспортують у спеціальних контейнерах або без них. За погодженням із споживачем дозволяється перевозити

взуття в контейнері в споживчій тарі: взуття зв'язують хрестоподібно по п'ять пар одного кольору, сорту, розміру, фасону, однієї повноти й моделі. Недотримання правил пакування й транспортування може призвести до погіршення якості взуття, його деформації.

Взуття зберігають у сухих, чистих, провітрюваних приміщеннях при температурі, не нижчій від +14 °С і не вищій від +25 °С, і відносній вологості 50 – 80 %. На нього не повинні потрапляти прямі сонячні промені, під дією яких матеріали змінюють колір і швидко старіють. Взуття слід розміщувати на відстані не менше 20 см від стін і не менше 1 м від опалювальних приладів. Воно має зберігатися в споживчій тарі на стелажах або дерев'яних настилах штабелями висотою не більше 1,5 м. Відстань від підлоги до настилу й нижньої частини полиці стелажа має бути не менше 0,2 м. Між стелажими, штабелями й стінками складу мають бути проходи шириною не менше 0,7 м.

Взуття з юкти краще зберігається, якщо його зв'язують попарно за вушка й розвішують на спеціальних дерев'яних вішалках. Для того щоб воно не припадало пилом, зверху вкривають папером або тканиною. Недотримання правил зберігання призводить до зниження якості взуття. Так, при зниженій вологості й підвищеній температурі спостерігається неоднакове зсідання окремих його деталей. При цьому взуття деформується, тобто з'являються зморшки й складки на заготовці, щілини між підошвою й рантом, жолобляться підошви.

При високій вологості повітря внаслідок різної гігроскопічності матеріалів з'являються зморшкуватість верху, сліди корозії металевої фурнітури й навіть пліснява на деталях. Недотримання температурного режиму й режиму вологості при тривалому зберіганні може призвести до інтенсивного старіння матеріалів, що виявляється у появі тріщин та обсипанні покривної плівки верху, у підвищенні жорсткості й утворенні тріщин на підошвах з гуми.

Під час зберігання взуття з деталями із вовняних і напіввовняних текстильних матеріалів або на підкладці з натурального хутра необхідно вжити заходів щодо запобігання ушкодженню міллю.

Лекція 2. Гумове взуття

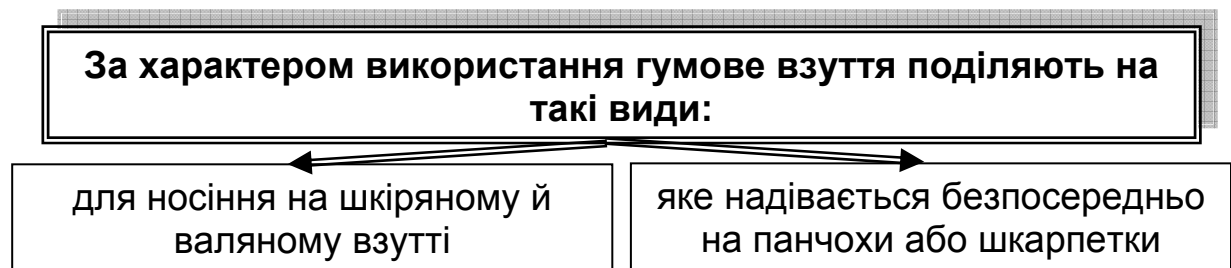
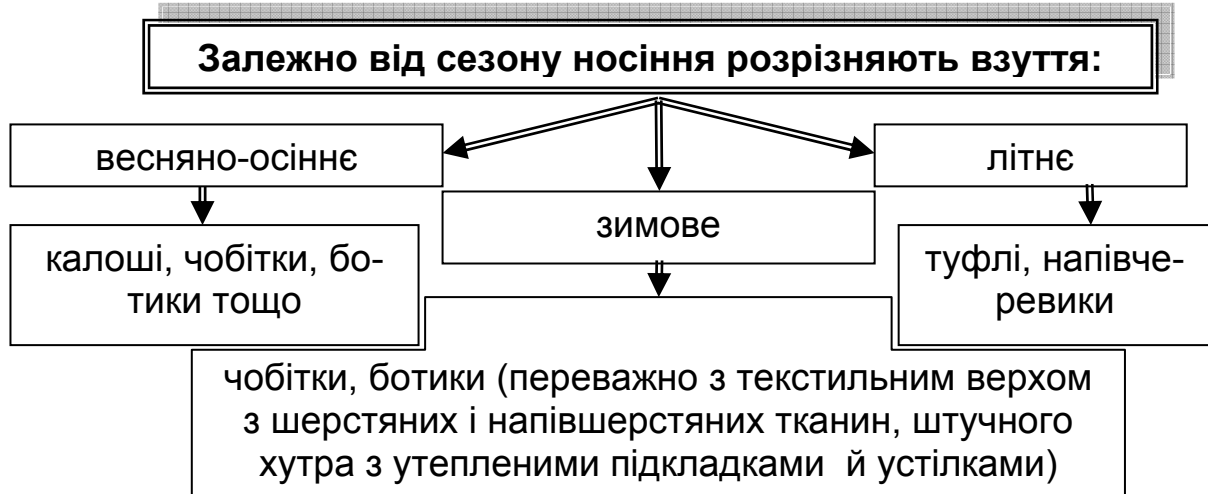
План лекції

1. Класифікація й характеристика асортименту гумового взуття.
2. Контроль якості гумового взуття.
3. Маркування, пакування й зберігання гумового взуття.

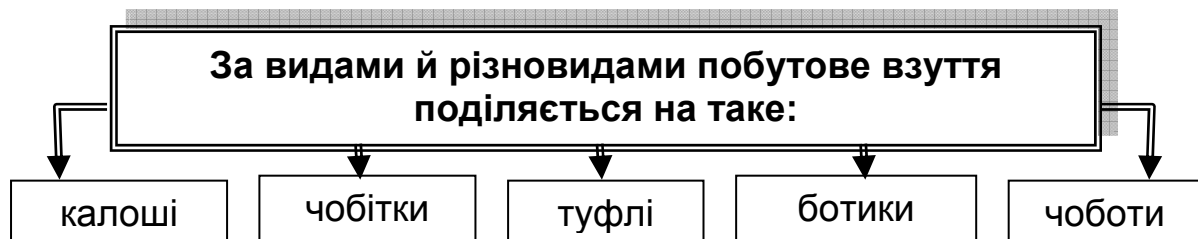
Література: [4, с. 235 – 253]; [5, с. 387 – 396].

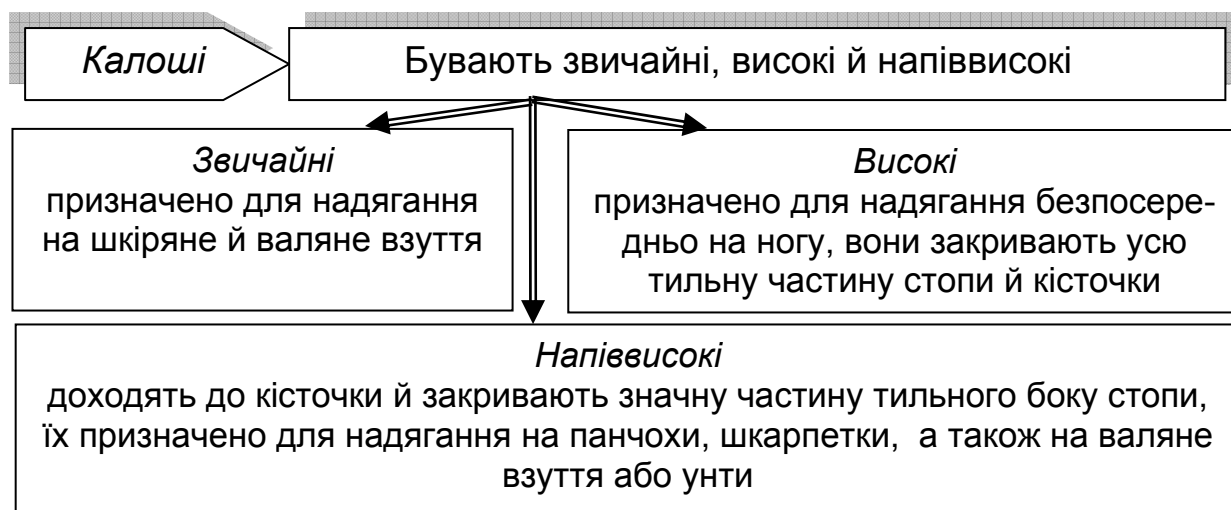
1. Класифікація й характеристика асортименту гумового взуття

Асортимент гумового взуття менш різноманітний і класифікується за цільовим призначенням, характером використання, видами й різновидами (особливостями конструкції), статево-віковим призначенням, розмірами, методами виготовлення, матеріалом верху, фасоном і моделлю, висотою каблука.

Побутове взуття

Калоші випускають чорного кольору, лаковані (за винятком клеювих без підшивки для валяного взуття) для всіх статево-вікових груп населення.

Чоботи

Взуття, що надягається безпосередньо на ногу. Рибальські чоботи закривають стегно й мають надставку до халяв. Їх випускають нелакованими чорного кольору, з накладними формованими каблуками, виготовленими методом формування або окиснення. Для підкладки чобіт використовують бумазею-корд, саржу, трикотажну бавовняну трубку ластикового переплетення тощо. Випускають чоловічі й жіночі чоботи

Туфлі

Туфлі випускають з верхом із бавовняних тканин і суцільногумові, з жорсткими або напівжорсткими задниками, на підшві з пористої, непористої або шкіроподібної гуми. Суцільногумові туфлі за конструкцією подібні до калош і виготовляються із лакованої гуми на підкладці з бавовняного трикотажного полотна з начосом. Туфлі мають низькі й середні накладні формовані каблуки, прикраси у вигляді бордюрів, шнурівки.

Гумотекстильні туфлі виготовляють із дубльованих текстильних матеріалів різного крою, з гумовими обсоюзками, окантовкою з текстильних деталей, на рифлених гумових підшвах з каблуками. Для верху використовують бавовняну замшу, вельветон, напівоксамит, рене тощо

Чобітки

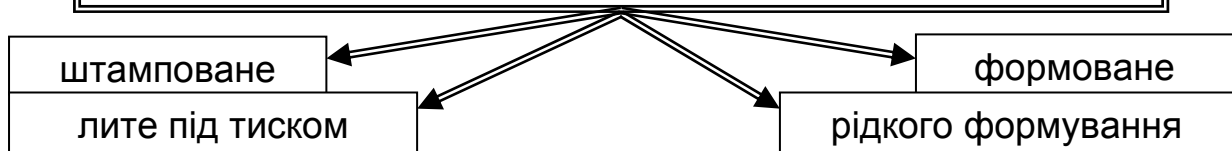
Надягаються безпосередньо на ногу. Їх виготовляють суцільногумовими, із полівінілхлориду або з текстильним верхом на підкладці з трикотажного полотна з начосом, шерстяної байки або штучного хутра з вкладною утепленою устілкою. Вони бувають лаковані або без лакованої плівки, з різним оздобленням – бордюрами, тисненням, аплікаціями й з халявами різної висоти. Текстильні чобітки виготовляють без застібки і з застібною блискавкою, зі шнурівками на блочках. Для покращання гігієнічних властивостей чобітки із ПВХ-пластизолу комплектуються утепленими вкладними панчохами з тришарового матеріалу (штучне хутро, дубльоване поропластом і трикотажним капроновим полотном) і матеріалами з капронової тканини, що затягуються шнурівками

За статево-віковим призначенням гумове взуття поділяють на таке:

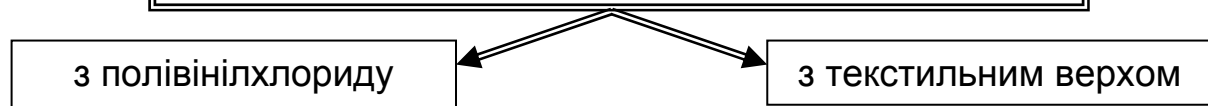

Для позначення розмірів гумового взуття прийнято метричну систему нумерації, згідно з якою розмір взуття визначає довжину стопи в міліметрах.

За методом виготовлення розрізняють гумове взуття:

За матеріалом верху гумове взуття може бути:

Фасон гумового взуття визначається формою його носкової частини, а також формою й висотою каблука. Залежно від форми носкової частини розрізняють взуття з вузьким, широким, тупим, круглим і напівкруглим носком. Модель гумового взуття визначається конструкцією верху, наявністю оздоблень, видом застібки. Основними видами оздоблень є тиснення, бордюри, відвороти, декоративні клапани, аплікації, а також кільця, пряжки тощо. Крім того, для оздоблення використовують декоративну й функціональну фурнітуру: пряжки-заклипи, пряжки-защипки, петлі для шнурівок, пряжки з кріпленням на кнопку, застібки-блискавки.

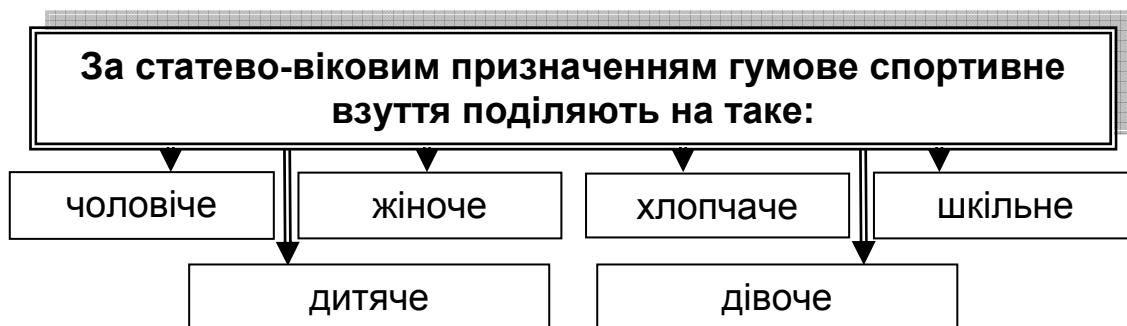
За висотою каблука розрізняють взуття з потовщенням у п'ятковій частині (набійкою), низькими, середніми, високими каблуками. Висота низьких каблуків становить 25 мм, середніх – 25 – 40 мм, високих – більше 45 мм. На високому каблуці виготовляють тільки жіноче взуття, дівоче – на середньому.

Спортивне взуття

Призначено для занять фізкультурою й спортом, а також для активного відпочинку. Його виготовляють з верхом із тканин, переважно з дубльованої двошарової кирзи, а також із джинсової тканини з гумовими обсоюзками, окантовкою деталей верху, на блочках із шнурівкою або гумкою на підйомі. Суцільноштампованими випускають лише туфлі купальні. Виготовляють таке взуття клейовим або формованим методом.

Для усунення ковзання гумової підошви застосовують металеві й гумові шини різної конфігурації, знімні металеві пластинки (у взутті для альпіністів), волокнисті наповнювачі.

Розміри гумового спортивного взуття: чоловіче – 255, 262, 270, 277, 285, 292, 300, 307; жіноче – 225, 232, 240, 247; хлопчаче – 225, 232, 240, 247; шкільне – 202, 210, 217; дитяче – 165, 172, 180, 187, 195.

За видами й різновидами розрізняють туфлі, черевики, напівчеревики.

Туфлі спортивні бувають суцільнокроєними, зі шнурівкою на блочках, внутрішнім носком і задником, гумовою обсоюзкою, на рифленій гумовій підошві, із зовнішнім потовщенням у каблучній частині.

Туфлі кросові випускають зі шнурівкою на блочках, з фігурними надблочниками, підсилюючими накладками із синтетичної тасьми, високими зовнішніми задниками з прогумованої тканини, підсиленими вінілштучшкірою з вентиляючими отворами, з рифленими гумовими обсоюзками, гумовими носками на гумових підошвах без потовщення в п'ятковій частині.

Туфлі для активного відпочинку за зовнішнім виглядом нагадують кросові, їх виготовляють на підошві зі спіненого полівінілхлориду з вкладними устілками-супінаторами з пористої гуми.

Туфлі для тенісу виготовляють із шнурівкою на блочках, з гумовими обсоюзками й носками на гумових підошвах із спеціальним рифленням без потовщення в каблучній частині, підсилені в геленковій і пучковій частинах текстильними язичками, прокладкою із пористого матеріалу.

Туфлі купальні формують із кольорової гуми, зі стовщенням на заднику, бортах і носку.

Сандалі для басейну виготовляють методом формування з кольорової гуми. Вони складаються з підошви з двома гумовими ремінцями (рознімними або нерознімними).

Черевики баскетбольні подібні до туфель тенісних.

Черевики футбольні подібні до туфель кросових, але на підошві мають гумові шипи й підсилювачі в передній частині.

На замовлення спортивних товариств випускають гумове взуття для майстрів спорту.

Існує сім груп взуття: калоші, ботики, чобітки з текстильним верхом, чобітки й напівчобітки суцільногумові, чобітки з полівінілхлориду, спортивне взуття, чоботи. У межах зазначених груп передбачено підгрупи за статево-віковим призначенням.

Подальший поділ здійснюється за характером використання й матеріалом верху.

Спортивне взуття в межах статево-вікових підгруп поділяють за видами.

Виробничо-технічне взуття

Призначено для окремих галузей промисловості. Воно захищає ноги від дії хімічних реагентів, виконує роль діелектрика під час роботи зі струмом, використовується для роботи на шахтах, бурових станціях і т. д. У продаж таке взуття не надходить.

2. Контроль якості гумового взуття

Нормативні документи (ГОСТ, ОСТ, ТУ) на гумове взуття розроблено відповідно до видів і методів виготовлення (калоші клеєні, калоші штаповані, чоботи формовані, чобітки, ботики й туфлі гумові й гумотекстильні), а з полімерних матеріалів відповідно до видів полімерів.

Взуття має виготовлятися за технічним регламентом, конструкційною картою й зразками-еталонами, затвердженими в установленому порядку. Застосовувані матеріали для дитячого й малодитячого взуття мають бути узгоджені з Міністерством охорони здоров'я. Суцільногумове й суцільнополімерне взуття, а також деталі з цих матеріалів і місця їх з'єднання в комбінованому взутті мають бути водонепроникними.

Лакова плівка лакованого взуття має бути сухою, блискучою, еластичною, вона не повинна давати тріщин під час розтягування гуми або пластизолу на 20 %. Взуття має бути парним. Усі однойменні деталі мають бути однаковими за формою, розмірами й розташуванням.

У нормативних документах регламентуються види взуття, статево-вікові групи, розміри, матеріали для зовнішніх, внутрішніх і проміжних деталей, лінійні розміри або посилення на зразок-еталон, товщина деталей, показники деяких фізико-механічних властивостей гуми й полімерних матеріалів, міцність з'єднання окремих деталей, неприпустимі дефекти й допустимі відхилення від зразка-еталона, які не впливають на експлуатаційні властивості, правила приймання, методи випробування, вимоги до упакування, маркування, транспортування й зберігання, вказівки щодо експлуатації, гарантійні терміни зберігання й експлуатації.

Товщина гуми клеєних калош усіх видів має бути не меншою за 0,65 мм; штапованих калош (разом з підкладкою): носкової і задникової частини – 5,2 мм, передньої – 3,8, бокової – 2,4 мм. Товщина стінок чобіт гумових формованих повинна становити від 1,3 мм у верхній частині халяви до 3,5 мм у задниковій частині. Товщина верху взуття з пластикату ПВХ має бути не меншою, ніж 1,1 мм, оболонки пластизольного взуття – не меншою, ніж 1 мм.

Товщина підошовної гуми клеєних калош у підметковій частині дорівнює 3,0 – 3,8 мм залежно від статево-вікової групи, штапованих – 6 мм, у п'ятковій частині – відповідно 5 – 6 і 8,7 мм. Товщина підошви у підметковій частині чобіт і чобітків з пластикату ПВХ становить 4,8 мм, калош на валяне взуття – 5 мм, калош і туфель на ногу й калош на м'яке взуття – 3 – 3,8 мм, у п'ятковій частині – 5,5 – 7 мм.

Для гумових деталей нормуються показники умовної міцності, відносного видовження, залишкової деформації після розривання й стійкості підошовної гуми до стирання, а для клеєних калош, крім того, міцність під час розривання борта, міцність з'єднання гуми верху із задником і підошвою. Для штампованих калош нормується лише стійкість підошви до стирання. Міцність задника по борту й міцність зв'язку облицювальної гуми з тканиною задника має забезпечувати не менше 500 циклів надягання й знімання калош з взуття без розривання задника й без відшарування задника від гуми. Показник міцності визначається на спеціальному приладі.

Для спортивного взуття нормується міцність зв'язку гумової обсоюзи з текстильним верхом. Для пластизольної оболонки взуття нормується лише відносне видовження під час розривання.

3. Маркування, пакування й зберігання гумового взуття

На геленковій або п'ятковій частині кожної півпари взуття відбитком мають наноситися назва або товарний знак підприємства-виготовлювача, рік (останні дві цифри) і квартал (крапками) виготовлення, розмір, позначення нормативного документа. Формовані чоботи можуть маркуватися на гумі халяви.

Пакують взуття у дерев'яні або картонні ящики, вистелені всередині папером. Підібране парами взуття, крім чобіт, загортають у папір. Спортивне й пластизольне взуття може пакуватися в індивідуальні картонні коробки. У кожну пару взуття повинна вкладатися пам'ятка з позначенням гарантійних термінів носіння, правил обміну, догляду, зберігання й експлуатації.

У маркуванні транспортної тари крім реквізитів, позначених на взутті, вказуються асортимент розмірів і кількість пар кожного розміру, дата пакування. Маса кожного ящика не має перевищувати 80 кг, а спортивного взуття – 60 кг.

Взуття може транспортуватися будь-яким видом транспорту. Зберігати взуття слід при температурі від 0 до +25 °С на відстані, не меншій за 1 м від тепловипромінюючих приладів. Взуття має бути захищене від дії прямих сонячних променів, не повинне зазнавати дії масел, бензину й інших речовин, що шкідливо впливають на гуму й полімери.

Виробник має гарантувати відповідність взуття вимогам нормативного документа за умов дотримання правил транспортування, зберігання й експлуатації. Гарантійний термін зберігання гумового й полімерного взуття становить 12 місяців від дня виготовлення.

Гарантійні терміни носіння взуття за умови дотримання правил догляду, експлуатації й термінів зберігання такі: з пластизолу – 60 днів, гумотекстильного побутового й спортивного формованого – 75 днів, спортивного литого, калош клеєних і штампованих, чобіт формованих, черевиків, чобітків і туфель клеєних, взуття з пластикату ПВХ – 90 днів.

Лекція 3. Валяне взуття

План лекції

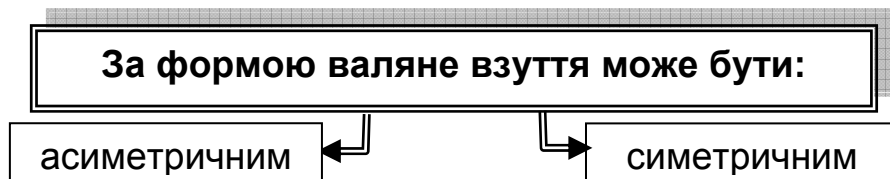
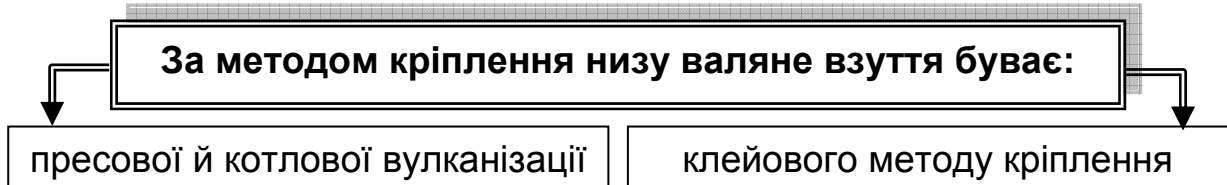
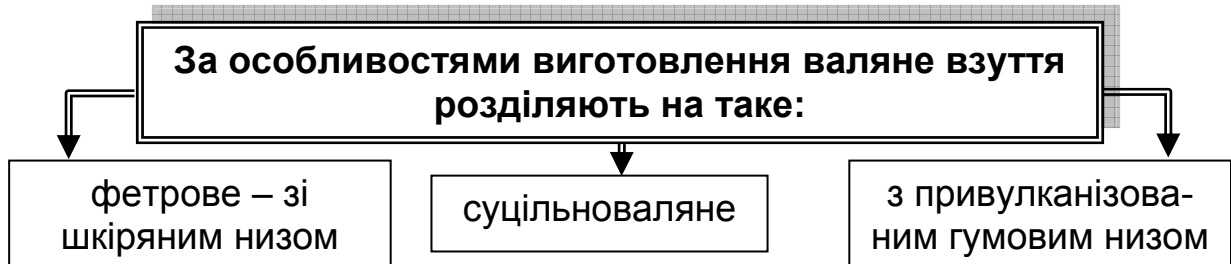
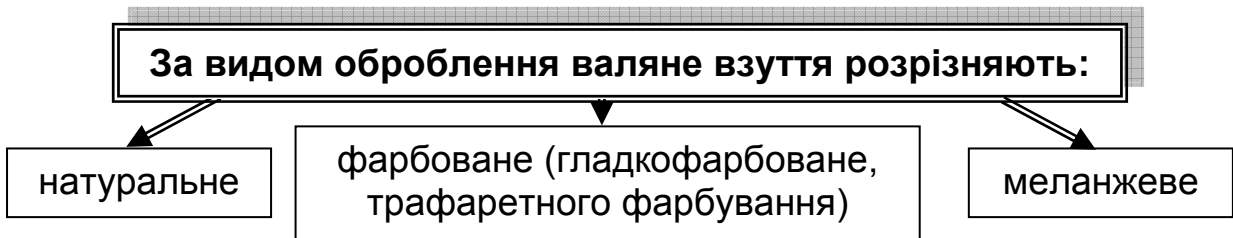
1. Класифікація й характеристика асортименту валяного взуття.
2. Контроль якості валяного взуття.
3. Маркування, пакування й зберігання валяного взуття.

Література: [4, с. 254– 265]; [5, с. 400 – 404].

1. Класифікація й характеристика асортименту валяного взуття

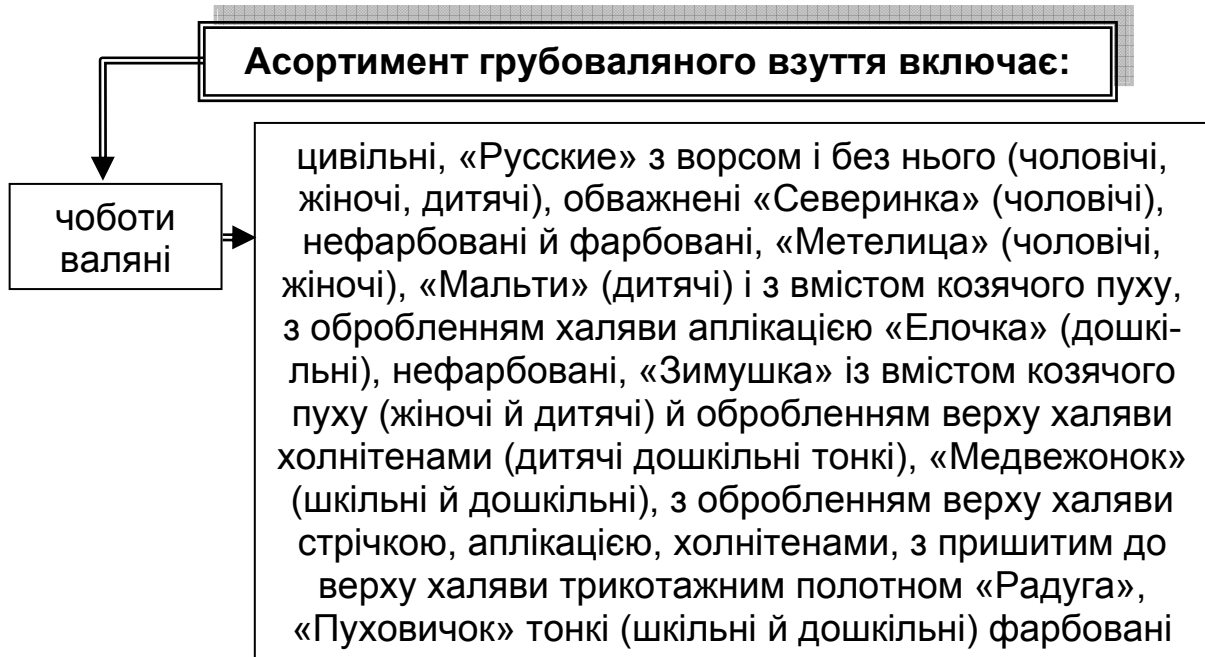

Грубововняне валяне взуття поділяють залежно від маси на об-
важнене, тонке й середнє.

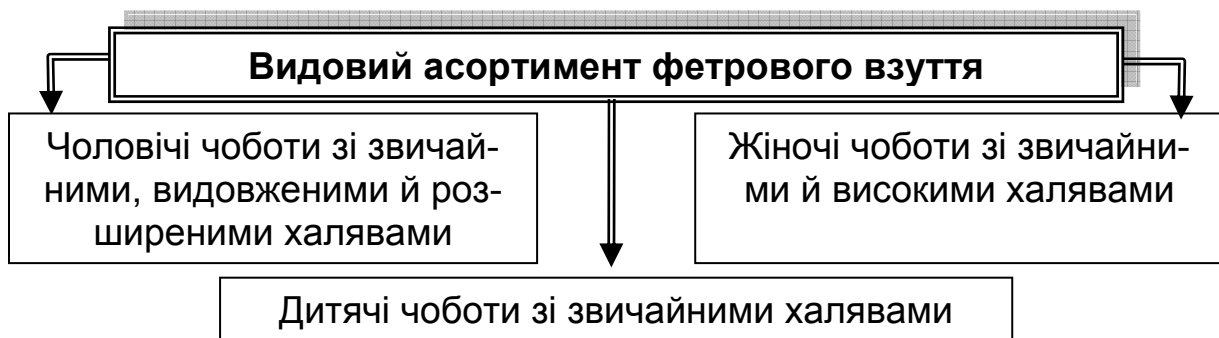
Побутове валяне взуття

Використовується для звичайних умов носіння, тобто для захисту від низьких температур. Найбільша питома вага в асортименті припадає на грубововняне валяне взуття. Залежно від маси й товщини стінок його поділяють на дуже важке з підвищеними теплозахисними властивостями, значними масою й жорсткістю; середнє – для носіння у звичайних зимових умовах і тонке – для носіння при невеликих морозах з гумовими калошами або без них. Теплозахисні властивості такого взуття є нижчими.

Взуття фетрове валяне

Має хороший зовнішній вигляд. До його складу входять: козячий пух – до 14 %, вовна – 30 %, очоси гребінні й апаратні – 8 %, а також вовна овеча натуральна напівгруба – 42 % і очоси власного виготовлення – 6 %.

Фетрове взуття може бути фарбованим і нефарбованим, без оздоблень і оздоблене тасьмою, мотузкою, натуральною, штучною або синтетичною шкірою, натуральним або штучним хутром, аплікацією.

За якістю суміші розрізняють грубововняне, напівгрубововняне й фетрове валяне взуття з гумовим низом. За видом, призначенням, розміром і обробкою воно не відрізняється від звичайного взуття, але більш зручне у носінні. Маса таких чобіт зменшується залежно від методу кріплення низу, за рахунок потоншення задника, п'ятки, підноскової частини й щічок чобіт. Маса, товщина і лінійні розміри фетрового й напівгрубововняного взуття без гумових деталей відповідають звичайному взуттю з цієї сировини. Підошва може бути з монолітної або пористої гуми, чорною або кольоровою, гладкою або рифленою, з каблучком і без нього. Товщина підосви залежить від методу кріплення: найтонша – при котловій вулканізації, найтовстіша – при клейовому методі.

Чоботи з гумовим низом мають хороший зовнішній вигляд, високу водостійкість і стійкість до стирання порівняно зі звичайним взуттям.

Залежно від обробки розрізняють натуральні, фарбовані, меланжеві чобітки.

Краї халяв обшивають тасьмою або шнуром, оздоблюють аплікацією, штучною шкірою або хутром, а для зручності користування роблять застібку-блискавку на висоту халяви або шнурівку через блочки. Крім того, вони бувають на кнопках і пряжках.

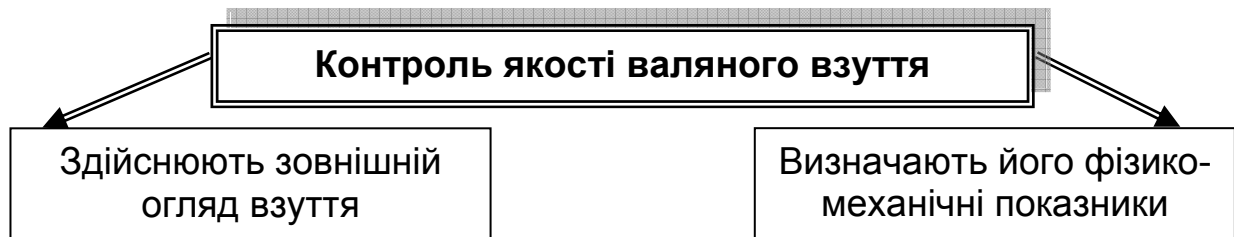
Спеціальне валяне взуття призначене для захисту стопи працівників «гарячих» цехів від теплового випромінювання, механічних пошкоджень і ковзання. Його виготовляють із вовни овечої натуральної грубої – 47 %, овечої заводської – 11 %, коров'ячої шерсті – 17 %, а також із вовни, відновленої з чистошерстяних обрізків і очосів власного виготовлення.

Розміри валяного взуття визначають за метричною системою. Номер взуття відповідає довжині його внутрішнього сліду в сантиметрах. Інтервал між сусідніми номерами становить 1 см.

Окрім валяних чобіт до асортименту грубововняного взуття входять туфлі чоловічі й жіночі висотою 9 – 11 см, калоші зі стовщеними стінками висотою 12 – 25 см. Розміри фетрових панчіх для жіночих чобітків визначають за штрих-масовою системою (34 – 41 розмір).

2. Контроль якості валяного взуття

Під час приймання валяного взуття за якістю керуються чинними стандартами.

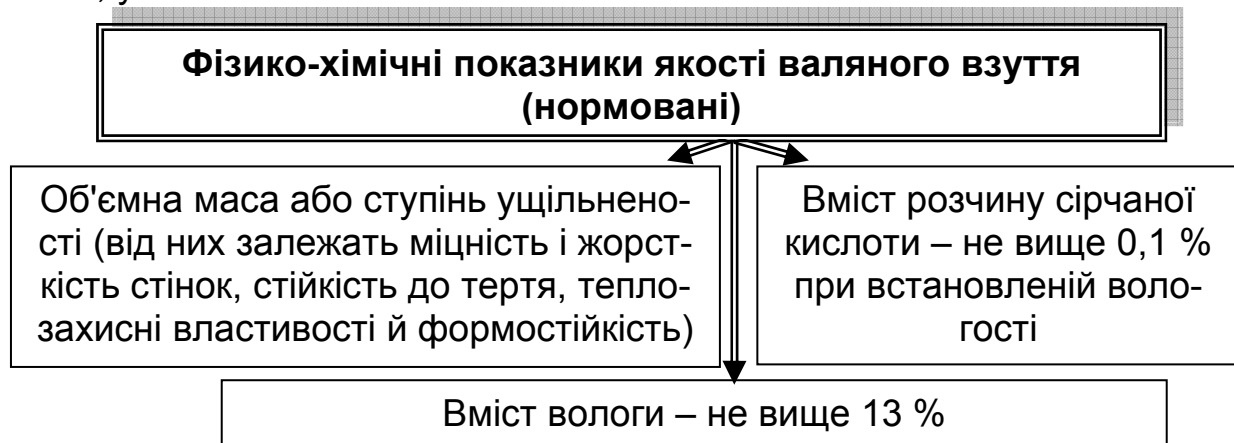

У стандартах наведено класифікацію валяного взуття за основними ознаками, а також норми фізико-хімічних показників і норми зсідання, порядок сортування й можливі дефекти, порядок маркування, пакування й зберігання взуття.

Взуття приймають партіями.

Усі виміри пари мають відповідати нормам технічних вимог у межах допустимих відхилень.

Для кожного різновиду чобіт, а також розміру встановлено нормативи маси, які дають можливість контролювати кількість витраченої сировини. Найбільшу масу мають обважені чоловічі чоботи. Граничне відхилення маси в бік зростання не повинне перевищувати 20 %, у бік зниження – 10 %.

Кріплення гумових деталей із панчохою має бути надійним: для взуття пресового методу виготовлення його міцність у чоботах без обсоюзки має становити 25,48 Н/см, із обсоюзкою – 23,7, міцність зчиплення повсті з обсоюзкою – 18,9 Н/см.

Усі гумові однойменні деталі в парі мають бути однаковими за товщиною, формою, розміром. Товщина обсоюзки має бути не менше 0,65 мм, висота – 15 мм для чоловічого, 10 мм для жіночого й дитячого взуття. Поверхня обсоюзки може бути гладкою, орнаментованою, матовою й лакованою. Чоботи бувають із каблукком і без нього.

Результати вимірів, зважувань та аналізу валяного взуття порівнюють із встановленими нормативами. При їх відповідності партія

вважається стандартною, при невідповідності – проводять повторні дослідження.

Сорт валяного взуття встановлюють зовнішнім оглядом за дефектами зовнішнього вигляду гіршої півпари. Оглядають кожну півпару, оцінюючи рівномірність товщини, якість ущільнення, засміченість, наявність рубців, проколів від голок кардної стрічки тощо. Перевіряють також парність взуття, правильність нанесення маркування. За необхідності проводять окремі виміри.

Валяні чоботи виготовляють першого й другого сортів. Взуття валяне фетрове грубововняне і взуття з гумовим низом у першому й другому сортах обмежуються не кількістю дефектів, а їхнім розміром і ступенем вираженості.

У взутті спеціальному валяному першого сорту, призначеному для захисту ніг від підвищеної температури, допускається не більше двох дефектів, у взутті другого сорту – не більше трьох.

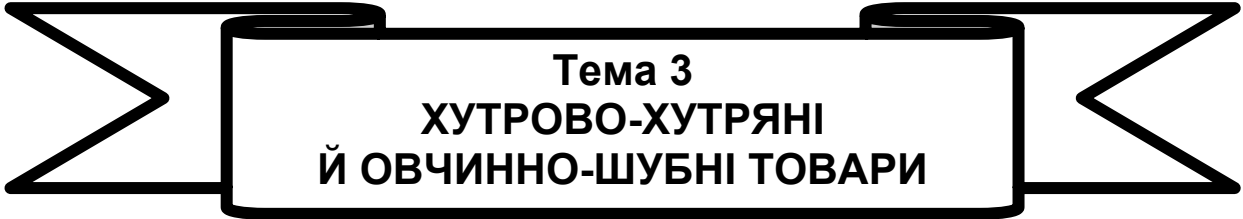
Калоші на сорти не поділяються. Гарантійний термін носіння суцільноваляного взуття з дня продажу через роздрібну торговельну мережу або з початку сезону становить 30 днів, взуття з гумовим низом – 66 днів.

3. Маркування, пакування й зберігання валяного взуття

Валяне взуття маркують фарбою, що не змивається, на підп'ятковій частині підошви позначають назву підприємства-виготовлювача або товарний знак, на носковій частині – номер бракувальника, на геленковій частині – артикул і розмір, на п'ятці – сорт.

Упаковують взуття в пачки й тюки. Кожне пакувальне місце повинне мати маркування: назву підприємства-виготовлювача, номер тюка або пачки, масу-брутто, кількість пар, вид і розмір взуття, номер нормативного документа.

Валяні чоботи повинні зберігатися в сухому приміщенні, яке провітрюється, при відносній вологості 65 % і температурі повітря 0 – 25 °С. Висота штабеля має становити 1,5 м. Не рідше одного разу на півроку валяне взуття необхідно обробляти антимилями препаратами.

Тема 3 ХУТРОВО-ХУТРЯНІ Й ОВЧИННО-ШУБНІ ТОВАРИ

Запитання до теми

1. Характеристика споживчих властивостей основних видів хутряного, овчинно-шубного і овчинно-хутряного напівфабрикату.
2. Основні види хутряного напівфабрикату зимових і весняних видів тварин.
3. Характеристика основних видів напівфабрикатів зі шкур морських тварин.
4. Характеристика асортименту хутряного одягу, головних уборів, жіночих хутряних уборів, комірив.
5. Класифікація хутряного одягу, головних уборів, жіночих хутряних уборів, комірив.
6. Характеристика видового асортименту фасонного й спеціального овчинно-шубного одягу.
7. Маркування овчинно-шубних виробів.
8. Показники якості овчинно-шубних виробів.
9. Класифікація й характеристика асортименту овчинно-шубних виробів.
10. Контроль якості хутряних виробів.
11. Маркування, упакування й збереження хутряних виробів.

Лекція 1. Хутрово-хутряні товари

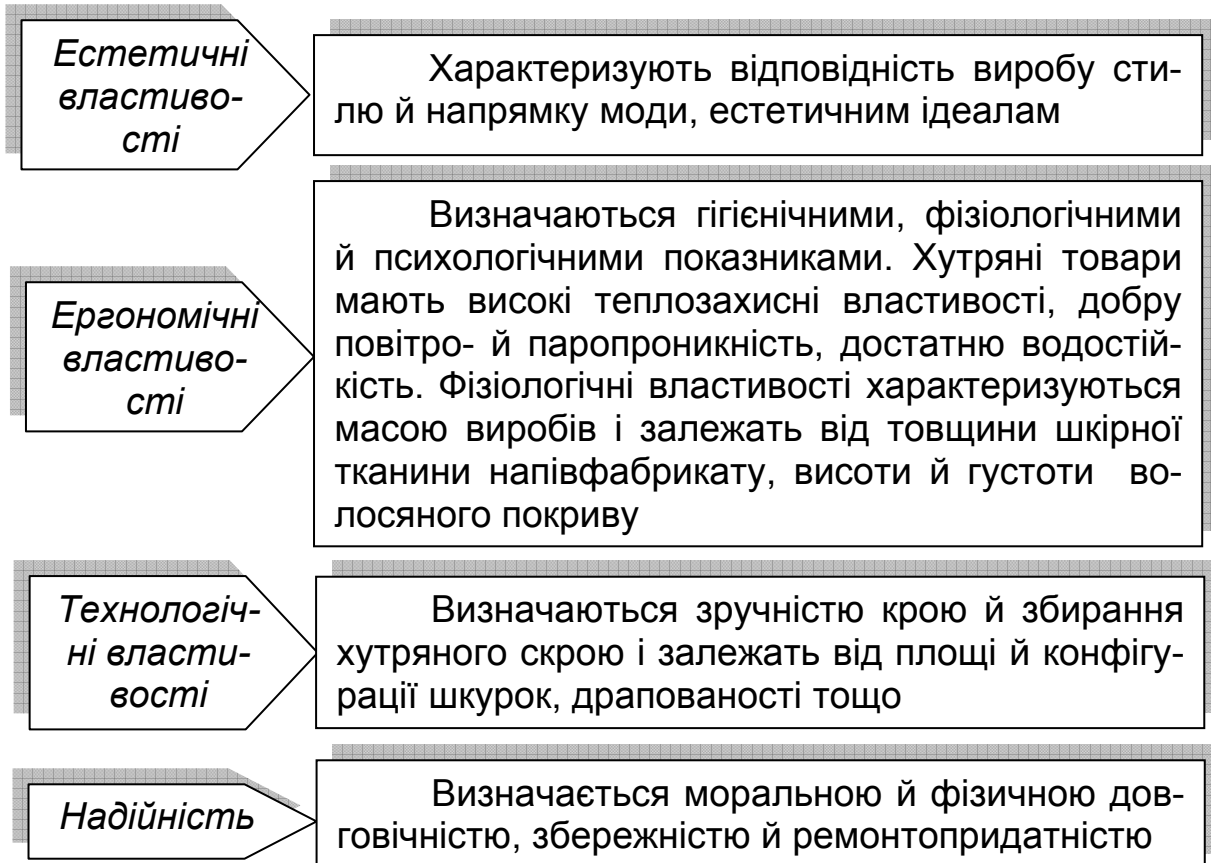
План лекції

1. Характеристика споживчих властивостей хутрово-хутряних товарів.
2. Класифікація й характеристика асортименту хутрово-хутряних напівфабрикатів.
3. Класифікація й характеристика асортименту хутряних виробів.
4. Контроль якості хутряних виробів.
5. Маркування, упакування й зберігання хутряних виробів.

Література: [2, с. 405 – 448].

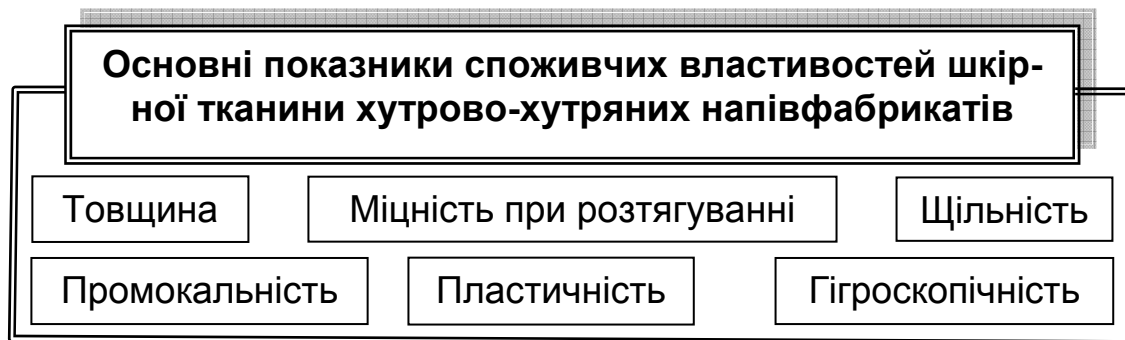
1. Характеристика споживчих властивостей хутрово-хутряних і овчинно-шубних товарів

Хутрово-хутряні товари об'єднують хутрово-хутряну сировину (невичинені шкурки), напівфабрикати (вичинені готові до споживання шкурки) й готові вироби. Хутрово-хутряні товари мають високі естетичні, ергономічні, технологічні властивості й достатню надійність.

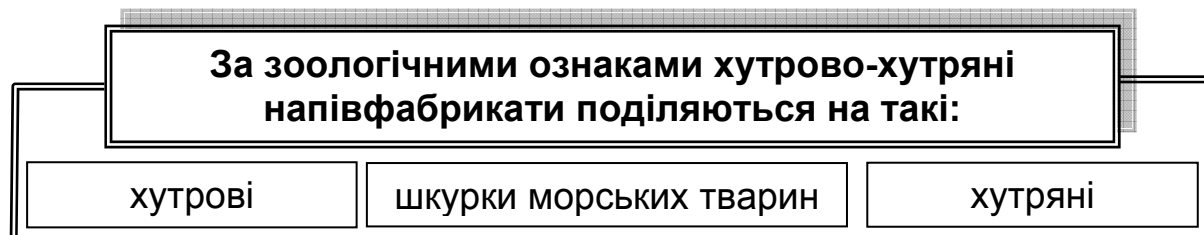
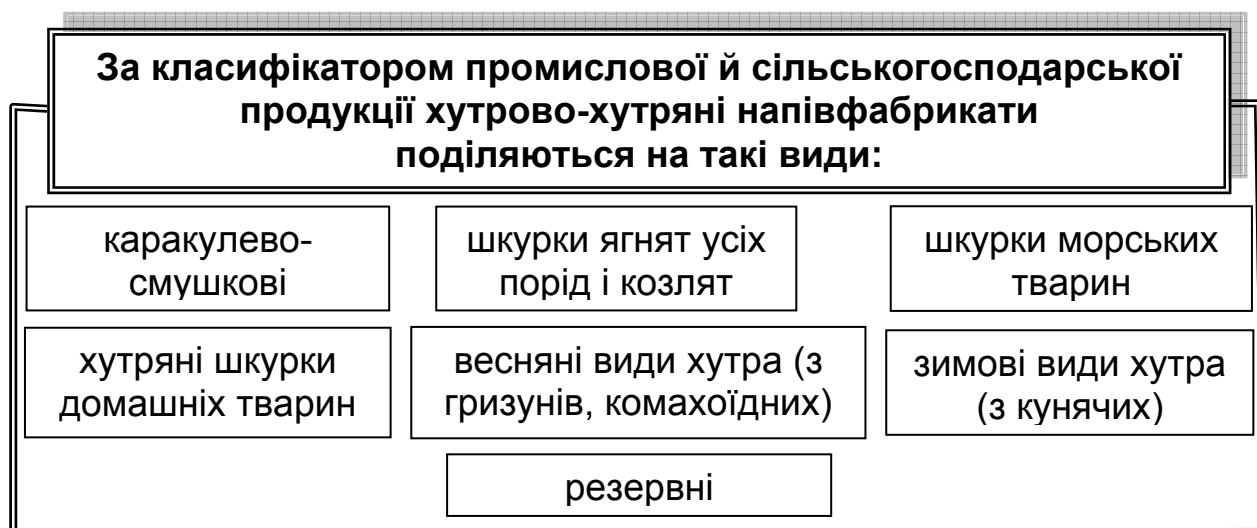
Споживчі властивості хутрово-хутряних товарів обумовлені сукупністю споживчих властивостей волосяного покриву, шкірної тканини й шкурки в цілому.

Сукупність споживчих властивостей шкірної тканини й волосяного покриву формує споживчі властивості хутрово-хутряної шкурки в цілому.

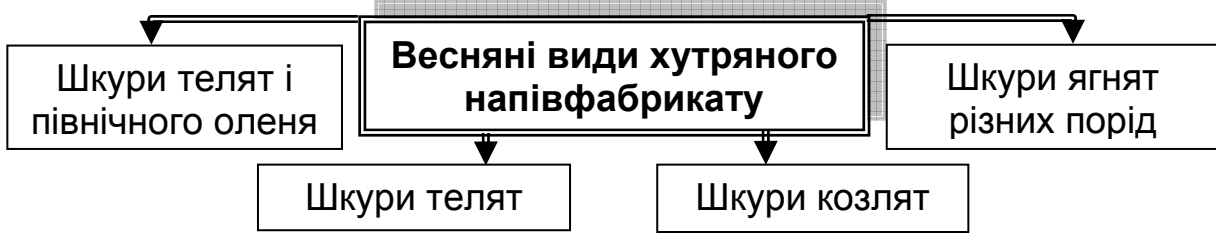
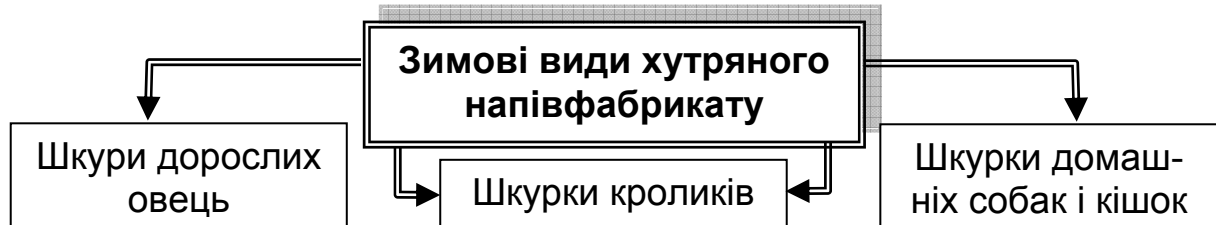
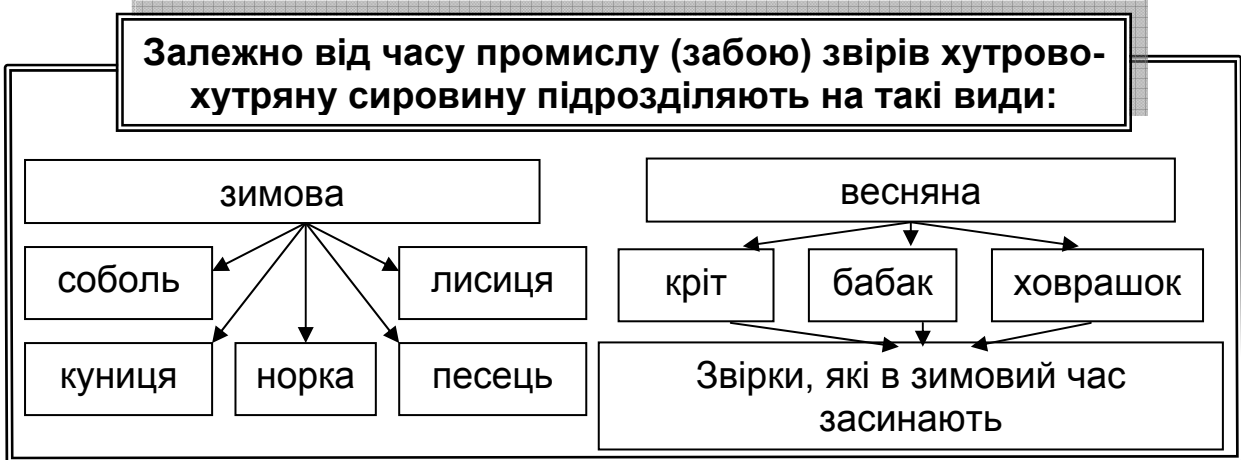
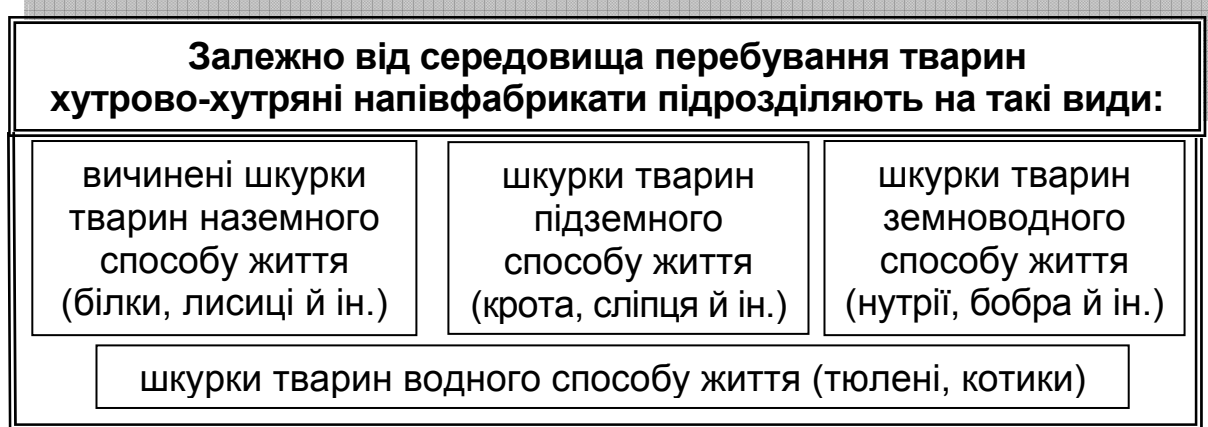
2. Класифікація й характеристика асортименту хутрово-хутряних напівфабрикатів

Хутровий напівфабрикат – вичинені шкурки промислових диких звірів, а також звірів кліткового утримання, яких розводять у господарствах (соболь, норка, песець, білка, лисиця тощо).

Хутряний напівфабрикат – вичинені шкурки домашніх (кроликів, собак, кішок) і сільськогосподарських (ягнят, козенят, телят) тварин.

Шкурки морських тварин – вичинені шкурки морських котиків і тюленів з волосяним покривом, придатним для виготовлення хутряних виробів.

Групування окремих видів хутрянного напівфабрикату відбувається за *кряжами* (районом перебування) й породами. За кряжами підрозділяють вичинені шкурки білки, соболя, ховрашка й ін.

Залежно від довжини остьового волоса хутра тварин хутрово-хутрянні напівфабрикати поділяють на п'ять груп:

коротковолосі (білка, бабак, тхір та ін.)

довговолосі (видра, бобер, лисиця, овчина й ін.)

особливо коротковолосі (кріт, ховрашок, сліпець)

середньо довговолосі (білка, бабак, тхір та ін.)

особливо довговолосі (вовк, борсук, ведмідь й ін.)

Залежно від густоти волосків хутра тварин хутрово-хутрянні напівфабрикати поділяють на такі групи:

особливо густоволосі – видра, песець, бобер й ін. (більше 20 тис. волосків на 1 см²)

густоволосі – соболь, кролик, заєць, ондатра й ін. (12 – 20 тис. волосків на 1 см²)

середньо густоволосі – лисиця, куниця, кріт, овчина тонкорунна й ін. (6 – 12 тис. волосків на 1 м²)

рідковолосі – борсук, каракуль, бабак (2 – 6 тис. волосків на 1 м²)

особливо рідковолосі – хом'як, ховрашок, ведмідь та ін. (до 2 тис. волосків на 1 см²)

Залежно від маси 1 м² розрізняють такі види хутрово-хутрянних напівфабрикатів:

особливо важкі (рись, собака, бобер)

важкі (каракуль, лисиця, песець, соболь)

середні (бабак, норка, нутрія, ондатра)

легкі (ховрашок, кріт, заєць-біляк)

Зимові види хутрово-хутрянних напівфабрикатів

Соболь

Розміри шкурки залежно від географічних координат значно змінюються. Волосяний покрив узимку дуже густий (близько 13 500 волосків на 1 см² на хребті), шовковистий, середньої висоти, ость блискуча. На горлі у більшості звірів є світло-сіра, біла або жовта пляма. Колір волосяного покриву дуже мінливий, що залежить від району перебування й індивідуальних особливостей організму. У цілому забарвлення змінюється від світло-жовтого, бурого до темно-бурого або майже чорного. Інколи окремих остьовий волос має сивину, а пуховий – забарвлення від темно-попелястого до голубувато-сірого з коричневими кінчиками. Головна частина шкурки світліша від хребта.

Найціннішими є шкурки темного або особливо темного кольору з чорною остю й темно-голубим пухом.

Шкурки соболя поділяють на сорти:

- 1-й сорт – зимові повноволосі з блискучим високим остьовим волосом, густим пухом і добре опушеним хвостом;
- 2-й сорт – шкурки ранньозимові, повноволосі, з недостатньо розвинутими пухом і остю, зі слабо опушеним хвостом.

Залежно від наявності й категорій дефектів шкурки поділяють на чотири групи

Куниця

Близькими за якістю до шкурок соболя є шкурки м'якої (лісової) і гірської (кам'яної) куниці, кідуса й харзи. Куниці й кідус водяться майже на всій території Східної Європи й Західного Сибіру, харза – здебільшого на Далекому Сході

**Лісова
куниця**

Її шкурка за зовнішнім виглядом нагадує шкурку соболя. Загальний тон зимового хутра буруватий, забарвлення горлової плями змінюється від майже білого до жовтогарячого. Хутро куниці порівняно з хутром соболя менш щільне й густе, зносостійкість становить 65 балів. Найціннішим видом за споживчими властивостями є шкурки куниці, яка водиться на Кольському півострові. Площа шкурок – 700 – 1100 см²

*Кам'яна
куниця*

Водиться у південно-західних регіонах України й на Кавказі (Кавказький кряж), а також у Середній Азії (Середньоазіатський кряж). Колір шкурок кам'яної куниці може бути від блілого, сіро-бурого до насиченого коричневого, а горлової плями – від білого до жовтувато-коричневого. Ця пляма за формою нагадує підкову, кінці якої переходять на передні поверхні лап. Споживчі властивості хутра дещо нижчі, ніж у лісової куниці, зносостійкість – близько 45 балів

Кідус

Це вид тварин, який є результатом схрещування соболя і лісової куниці, водиться на Уралі й в Західному Сибіру. Шкурки кідуса порівняно з куницею мають більш пишний, шовковистий волосяний покрив від темно-коричневого до піщано-жовтого кольору, з горловою плямою жовтого кольору або без неї

Харза

Відрізняється від інших представників роду куниць великими розмірами, низьким, грубуватим, прилягаючим волосяним покривом. Колір голови, задньої частини хребта, хвоста й лап – чорно-бурий; шиї, передньої частини хребта й черева – золотисто-жовтий, горлової плями – білий

Залежно від стану волосяного покриву шкурки куниці, кідуса й харзи поділяють на три сорти, дефекти шкур – на чотири групи.

Лисиця

У зв'язку з достатньо великими за площею регіонами перебування різновидів цих тварин і через значну їхню індивідуальну мінливість шкурки лисиці мають різні кольори. Їх поділяють на такі види: звичайна (червона), хрестовка, сиводушка, чорно-бура, сріблясто-чорна, платинова й снігова.

Шкурки лисиці мають досить великий розмір, дуже пишний густий і м'який волосяний покрив. Залежно від кряжа пишність, м'якість, висота, густина й колір волосяного покриву коливаються в досить широких межах. Лисиця червона має 18 кряжів, хрестовка й сиводушка – 3

Лисиця-сиводушка

Її волосяний покрив хребта може мати темно-бурий, темно-сірий, червоно-бурий й світло-бурий колір, а черево й душка – темно-сірий і темно-бурий

Лисиця-хрестовка

Має більш темне забарвлення й різко виражений хрестоподібний рисунок на спині (чорного або чорно-бурого кольору). Душка й черево – темно-бурого кольору

Залежно від якості волосяного покриву й його забарвлення шкурки лисиць сиводушки й хрестовки поділяють на дві групи: м'яко-волосі й грубоволосі. На сорти й групи дефектів ці шкурки поділяються так само, як і шкурки червоної лисиці.

Чорно-бурих, сріблясто-чорних і платинових лисиць розводять у звірогосподарствах. За кольором волосяного покриву чорно-бурих і платинових лисиць поділяють на дві групи, а сріблясто-чорних – на три. Вони також поділяються за групами сріблястості.

Платинова лисиця

Має дуже світле сіро-стале забарвлення, темні плями на голові й смугу на хребті. За різновидом поділяють на платинову й платинову біло-морду; за кольором – на темно-платинову й світло-платинову

Снігова лисиця

Має білий волосяний покрив і чорні плями на лопатках і морді, а на хребті – чорну смугу

Песець

Водиться у тундрових зонах Європи, Азії та Північної Америки, а також на більшості островів Північного Льодовитого океану. Волосяний покрив дуже пишний, густий, високий і шовковистий. Остьовий волос довгий, м'який, утворює хорошу «вуаль», а пуховий волос дуже щільний. За забарвленням волосяного покриву розрізняють два різновиди песця: голубий і білий

Білий песець

Водиться у тундровій смузі Європи й Азії, його добувають мисливським промислом. Шкурки песця білого мають білосніжне забарвлення. Невичинені шкурки песця білого залежно від географічної зони перебування й якості волосяного покриву поділяють на чотири кряжі, а вичинені шкури залежно від ступеня м'якості, пишності й висоти волосяного покриву – на три групи. За тоном та іншими колористичними характеристиками волосяного покриву білий песець поділяється на дві групи (екстра й перша), а за сортом шкурки – на два сор-

Голубий песець

Розводять у звірогосподарствах. Забарвлення песця голубого може бути кількох типів: «вуалеве», сріблясте, платинове, перламутрове. Зносостійкість шкур голубого й білого песця становить 60 балів. Площа шкурок песця голубого більша, ніж білого.

За тоном та іншими колористичними характеристиками волосяного покриву голубий песець поділяється на три групи (екстра, перша, друга), а за сортом шкурки – на чотири сорти

Білка

Водиться у лісовій і лісостеповій зонах Європи й Азії, а також на Сахаліні, акліматизувалася на Північному Кавказі, у Криму й гірських лісах Середньої Азії. Шкурки білок невеликого розміру, вкриті густим, м'яким, невисоким волосяним покривом. Залежно від географічної зони перебування забарвлення волосяного покриву може змінюватися від світло-сірого до чорно-сірого на хребті й боках, інколи з рудим і бурим відтінками по хребту. Шкурки поділяють на 11 кряжів. Залежно від кряжа змінюються пухнастість і м'якість волосяного покриву та його забарвлення.

Відповідно до стандартів шкурки білок поділяють на три сорти й три групи дефектів. Зносостійкість хутра – 20 – 27 балів

Тхора можна розводити і в неволі. Внаслідок схрещення тхора з колонком, європейською норкою, фуру (альбінос тхора) отримано нові види цінних хутрових звірів: *хонорик*, *кохосик*, *кофутер*, *фунотер*, *кофунотер*.

Тхір

Існують чорний лісовий, світлий степовий і тхір-перев'язка. Волосяний покрив чорного лісового тхора блискучий, чорно-бурого кольору, більш темні відтінки на боках шиї, горлі, душці, череві, а хвіст майже чорний

Світлий тхір

Відрізняється від лісового більш світлими тонами забарвлення

Тхір-перев'язка

Порівняно з чорним і світлим тхорами має більш довгі й широкі вуха й пухнастий хвіст. Забарвлення строкате, від очей іде чорний перев'яз, а над ним – широкий лобний білий перев'яз

Хонорик

Гібрид чорного тхора й норки європейської. Він більший за розмірами, ніж батьки, відрізняється від них красивим і якісним хутром. Для виведення таких гібридів можна використовувати тільки норку європейську. Американська норка не дає потомства

Фунотер

Гібрид світлого тхора (фуро) і норки європейської. Волосяний покрив фунотера коричневого кольору з різними відтінками

Кохосик

Гібрид колонка й тхора світлого. Колір волоса – жовтогарячий з яскравим золотистим відтінком. Шкурки більші, ніж у колонка й тхора

Кофутер

Гібрид колонка й світлого тхора. Волосяний покрив дуже пишний. Уздовж хребта тягнеться тютюново-бура смуга, що переходить у жовтогарячий колір. Боки жовто-руді. Розмір шкурки значно більший, ніж у колонка

Колонок і солонгой

Шкурки невеликих розмірів, волосяний покрив пишний, високий, м'який, яскраво-жовтого й рудого кольорів

Колонок

Яскравий представник сибірської фауни, який поступово проникає у східну частину Європи

Солонгой

Шкурки солонгоя за розмірами дрібніші, ніж у колонка, мають більш низький волосяний покрив

Шкурки колонка й солонгоя поділяють за розмірами, м'якістю, сортами й групами дефектів.

Горностаї і ласка

Горностаї

Шкурки мають досить густий і порівняно короткий волосяний покрив. Зимове хутро білого кольору, а влітку набуває бурого забарвлення. Кінчик хвоста чорного кольору

Ласка

Шкурки ласки відрізняються від горностаї меншим розміром, пишністю, густотою й висотою волосяного покриву. Забарвлення волосяного покриву може бути світло-коричневого, палевого відтінків

Заєць

Водиться на території Східної Європи, у тому числі й в Україні. Існують два види зайців: заєць-біляк і заєць-русак

Заєць-русак

Має довші хвіст і вуха, ніж заєць-біляк. Інтенсивність побіління русака взимку залежить від місцевості й регіону перебування

Заєць-біляк

Має густий, м'який, середньої висоти волосяний покрив, узимку білого кольору, а кінчики вух залишаються чорними. Шкірна тканина на череві дуже тоненька, не міцна. Зносостійкість хутра оцінюють у 5 балів. Шкурки зайця-біляка середнього розміру, їх випускають у натуральному й фарбованому вигляді. Влітку волосяний покрив набуває рудувато-бурого забарвлення

Видра

Цінний вид хутрового звіра, водиться майже по всій території Східної Європи, за винятком Криму й північних регіонів. Розміри тіла досить великі (63 – 90 см), забарвлення однотонне коричневе або сірувато-буре, остьовий волос глянцевий, підпушок бурувато-сіро-білий. Висота волосяного покриву порівняно низька, рівномірна по верхньому й нижньому боках тіла. Він дуже густий, а будова волоса й структура покриву в цілому сприяють незначному намоканню хутра у воді. Зносостійкість хутра видри оцінюють у 100 балів. Площа шкурок становить 1500 – 3000 см²

Норка

Розрізняють норку європейську й американську

Норка європейська

Живе на волі, а її природним ареалом є Європа, Західний Сибір і Казахстан. Хутро у неї темно-коричнево-буре або каштаново-буре

Норка американська

Водиться на більшій частині Північної Америки. Вона приблизно у 1,5 рази більша за європейську. Підборіддя й нижня (інколи й верхня) губа білі. Спочатку її розводили в звірогосподарствах, а потім випустили на волю. Вона акліматизувалася в районах Сибіру, Уралу й Далекого Сходу

Волосяний покрив норки густий, пишний, м'який. Колір хутра норки, яка живе на волі, має понад 60 кольорових гам. За якістю волосяного покриву її поділяють на три групи й три сорти. Шкурки норки, яка живе в неволі, поділяють на дві групи.

Ондатра

Її завезено на територію України з Північної Америки. Волосяний покрив середньої висоти, густий і м'який від темно-коричневого до вохристо-іржавого кольору, хребет – червоно-піщаного кольору. Є тварини інших кольорів, так звані чорні або голубі з чорно-бурим, майже чорним хребтом. Волосяний покрив більш густий на череві, ніж на хребті. Залежно від якості й властивостей волосяного покриву шкурки поділяють на три сорти

Нутрія

Цих тварин завезли з Південної Америки. Вони акліматизувалися на волі, їх розводять у звірогосподарствах. Хутро нутрії має цінні товарознавчі властивості – добру зносостійкість, шовковистість і теплостійкість. Шкурки середніх розмірів, а волосяний покрив густий і складається з грубого довгого покривного волоса й нижнього густого пуху. Загальний тон хребта бурувато-коричневий, боки світліші, черево коричнево-сіре. У нутрії волосяний покрив на череві в 2,5 рази густіший, ніж на хребті. У звірогосподарствах виведено нутрії різних кольорів (перламутрові, коричневі, золотисті, білі, чорні, пастельні). Залежно від зрілості волосяного покриву шкурки нутрії поділяють на два сорти. Площа шкур становить 600 – 2500 см²

Бобер

Звір досить великих розмірів (80 – 100 см), у минулому водиться у лісовій і лісостеповій зонах Європи й Азії. Колір хутра залежить від географічної зони перебування тварини й індивідуальної мінливості: від світло-каштанового до майже чорного, причому черево трохи світліше від хребта. Остьовий волос блискучий, довгий і грубий, пух хвилястий, м'який і дуже густий

Весняні види хутряних напівфабрикатів

Байбак

З весняних видів хутряних напівфабрикатів це найцінніший вид. Він водиться на території Східної Європи й в інших частинах Євразії. Колір шкурки піщано-жовтий з чорною або бурою рябизною. Боки дещо світліші, черево жовто-червоного кольору. Хутро низьке, густе, м'яке. За стандартом шкурки байбака поділяють за кряжами, розмірами, сортами й групами дефектів. Площа шкурки становить 400 – 1500 см²

Ховрах

Водиться по всій території України. Розрізняють 10 видів ховрахів. Забарвлення шкурок піщано-жовтого кольору, черево більш світле. Площа шкурок дорівнює близько 350 см². Промислове значення мають шкурки ховраха звичайного й ховраха-піщаника

Кріт

Шкурки крота невеликі за розміром, їхня площа становить 80 – 250 см². Колір хутра найчастіше сіро-чорний, але кроти можуть бути інших кольорів – сірі, бурі, молочно-білі. Сортують шкурки за кряжами, сортами, розмірами й дефектами

Зимові види хутра свійських тварин

Кішка домашня

Має невелике промислове значення. Розрізняють кішку хутряну й пухову. Волосяний покрив хутряної кішки середньої висоти (не більше 40 мм) з густою й пружною остю, пух різко відрізняється від нього будовою. За кольором шкурки поділяють на чорні, димчасті, сірі, тигрові, жовті, ліроподібні й ін. Зносостійкість шкурок кішки дещо вища, ніж кроля

Собака

Шкурки собак мають різноманітне забарвлення й різну якість волосяного покриву. Розмір, властивості волосяного покриву й зносостійкість залежать від породи й умов утримання. За кольором шкурки поділяють на однокольорові, строкаті, а за розміром – на групи

Овчина

Її виготовляють зі шкур дорослих овець і залежно від породи поділяють на хутряну й шубну. Існує велика кількість порід овець, але переважно їх можна поділити на тонкорунні, напівтонкорунні, напівгрубошерстні й грубошерстні. Порода овець впливає на зміну властивостей шкірного й волосяного покривів, тобто на їхні однорідність і товщину. Сировиною для промислового виробництва хутряної овчини можуть бути шкури різних порід овець, крім грубошерстних, з густим і м'яким волосяним покривом з повністю однорідної вовни або з пухового волоса з невеликою кількістю тонкої ості.

Згідно зі стандартом хутряна овчина залежно від породи овець поділяється на види: тонкорунну, напівтонкорунну й напівгрубу.

За обробленням волосяного покриву овчину поділяють на натуральну, стрижену, фарбовану (трафаретна – одно-, двокольорова, аерографна, з фотофільмодруком, фарбована з особливим обробленням).

Шубну овчину виготовляють з грубошерстних порід овець (романівської, російської, монгольської й степової). Серед особливостей грубошерстних порід овець слід вирізняти неоднорідність волосяного покриву, який складається з грубого остьового, перехідного й тонкого пухового волоса, що формує підвищені теплозахисні властивості шкур. Залежно від значущості й кількості дефектів шубну овчину поділяють на чотири сорти, а з плівковим покриттям – на три. На промислових підприємствах виготовляють натуральну й фарбовану овчину шубну, а також з обробленням «під велюр» і плівковим латексним покриттям. Кількість, розміри й значущість дефектів впливають на якість овчини шубної, що поділяється на чотири сорти, а з плівковим покриттям – на три

Кроль

Для хутряної промисловості України має велике значення. Залежно від якості волосяного покриву розрізняють хутряні й пухові (переробляють на фетер). Існують понад 60 порід кролів, а на території України їх нараховують більше десяти (шиншила, білий велетень, мардер, віденський голубий та ін.). За стандартом шкурки кроля натурального поділяють за кольором: білі, голубі, шиншилові, вуалево-сріблясті, чорно-бурі, сіро-заячі строкаті, коричневі. Серед фарбованих шкурок розрізняють чорні, однокольорові й багатокольорові. Залежно від ступеня розвитку волосяного покриву шкурки поділяють на три сорти. Проте волосяний покрив кроля має невисоку зносостійкість (12 балів), остьовий волос легко ламається, втрачає блиск

Весняні види шкур свійських тварин

Козеня

Використовують шкури новонароджених козенят усіх порід до місяця, а також шкури випоротків і викиднів на завершальних стадіях їх ембріонального розвитку. Вік, порода й індивідуальні особливості впливають на якість хутряного напівфабрикату, який може бути дуже блискучим, низьким з муаровим рисунком або гладким, з високим волосяним покривом. Забарвлення волосяного покриву може бути сіро-голубим, чорним, коричневим, білим, а також строкатим

Лоша

Використовують шкури лошат утробного розвитку й у віці від одного до трьох місяців. Їх поділяють за кольором, розміром, особливостями волосяного покриву, категоріями дефектів і віковими групами. За особливостями й характеристикою волосяного покриву шкури лошат поділяють на муарові й гладкі трьох сортів

Шкури телят північного оленя

У хутряному виробництві також використовують шкури телят північного оленя. Залежно від віку телят хутряний напівфабрикат поділяють на три види: *випороток, пижик, неблюй*

Випороток

Шкури телят викиднів і випоротків з низьким утробним волосяним покривом заввишки не більше 1 см. Забарвлення шкур переважно світло- або темно-коричневе й сірувате

Пижик

Шкури телят у віці до одного місяця з первинним волосяним покривом висотою до 2,5 см. Забарвлення шкур таке саме, як і у випоротка

Неблюй

Шкури телят із вторинним (перелинялим), що тільки почав відростати, волосяним покривом заввишки не більше 2,5 см. Колір волосяного покриву від світло- до темно-коричневого

Шкури ягнят каракульної породи овець. Залежно від віку ембріонів, новонароджених та ягнят, які підросли, асортимент хутряного напівфабрикату поділяється на такі види: *голяк, каракульча, каракуль-каракульча, яхобаб, трясок*.

Каракулевий напівфабрикат отримують зі шкур грубововняних овець каракульної породи. До характерних ознак чистопородного каракулю можна віднести: шовковисто-блискучий волосяний покрив; звивистість, яка характерна для всієї площі шкури; наявність на шиї завитків, а на голові й передніх ногах волосяного покриву з муаровим рисунком або завитками; широкий хвіст біля основи, звужений до кінця, з характерним для каракульних ягнят сухим придатком. Рівень якості шкур залежить від ступеня розвитку волосяного покриву, його властивостей і характерних ознак, типу завитків, властивостей шкірної тканини й розміру. Типи завитків, їхні форма, розмір визначають цінність шкур.

Голяк

Шкури ягнят утробного розвитку до чотирьох місяців. Волосяний покрив низький, прилягаючий до шкіри, гладкий або зі слабовираженим муаровим ефектом. Шкірна тканина дуже тонка. Питома вага усього виду хутряного напівфабрикату становить 0,8 %

Каракульча

Шкури ягнят утробного розвитку від 4 до 4,5 місяців. Каракульча має більш розвинутий волосяний покрив – блискучий, шовковистий, з виразним муаровим рисунком, шкірна тканина тонка. Питома вага каракульчі в загальному обсязі каракулево-смушкового напівфабрикату становить 4,4 %

*Каракуль-
каракуль-
льча*

Шкурки ягнят на завершальній стадії утробного розвитку. Каракуль-каракульча має волосяний покрив, який підріс, але ще досить низький, шовковистий і блискучий, з недорозвинутими валькуватими завитками, в окремих місцях спостерігається муаровий рисунок. Шкірна тканина щільніша й грубіша, ніж у каракульчі

*Каракуль
чистопородний*

Шкури новонароджених ягнят, забитих, як правило, у перші три дні після народження. Шкури вкриті щільним пружним волосяним покривом, різного ступеня шовковистості й блиску, який складається з завитків різної форми. Шкірна тканина різної товщини й щільності. Питома вага каракулю в загальному обсязі каракулево-смушкової сировини становить 84 %

Яхобаб

Шкури перерослих ягнят у віці від 10 до 40 днів. Для волосяного покриву характерна наявність перерослих і пухких завитків різного ступеня блиску. Колір волоса переважно чорний. Розмір шкур досить великий, шкірна тканина товста. Питома вага шкур яхобаба у загальній кількості напівфабрикату становить 0,9 %

Трясок

Шкури ягнят у віці від одного до шести місяців з утробним перерослим волосяним покривом із кільцеподібною й штопороподібною звивистістю

Якість каракулю і його товарна цінність визначаються типами й формою завитків, забарвленням, щільністю й блиском волосяного покриву, товщиною шкірної тканини, площею шкури й іншими властивостями.

Розрізняють цінні, малоцінні й деформовані типи завитків. До цінних належать вальки, боби, гривки, до малоцінних – напівкільце, кільце, штопор, равлик, горошок (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Типи завитків:

1 – вальок; 2 – напівкільце; 3 – кільце; 4 – штопор; 5 – равлик;
6 – горошок

Найцінніші завитки вальків можуть мати різну форму: напівкруглу, високу й плоску, різні ширину, довжину й висоту. Ширина завитка – це найбільша ширина покривної частини, що вимірюється за горизонтальним діаметром. За шириною вальки поділяють на вузькі – до 4 мм, середні – 4 – 8 мм, широкі – понад 8 мм. За довжиною розрізняють вальки короткі – від 12 до 20 мм, середні – від 20 до 30 мм, довгі – 30 мм.

Висота валька – це відстань між шкірною тканиною й верхньою найбільш опуклою частиною покривного волоса. Співвідношення висоти завитка і його ширини визначає різні форми валькуватих завитків: напівкруглі, високі, реберчасті. Найціннішими є довгі, вузькі або середні за шириною напівкруглі вальки.

Чорний (фарбований) каракуль

Чорне забарвлення шерсті у каракульних овець є найпоширенішим. Проте інтенсивність забарвлення шерсті різних ягнят неоднакова, тому хутряні напівфабрикати фарбують.

Сортування шкур каракулю проводять з урахуванням основних показників завитків: густоти, щільності (або пружності), фігурності, шовковистості, блиску. Разом з тим у процесі визначення сорту враховується товщина шкірної тканини.

З урахуванням усіх наведених вище ознак волосяного покриву й шкірної тканини шкури чорного чистопородного каракулю поділяють на 29 сортів, що позначаються умовними літерами (П, ПП, ППП, Е, ЕЕ, ЕА тощо).

Залежно від форм й типів завитків усі сорти напівфабрикату можна об'єднати в п'ять груп: *жакетну, реберчасто-плескату, кавказьку, малоцінну й назугчу*

Колір чистопородних каракульних ягнят дуже різноманітний. Відповідно до стандартів каракуль поділяють на чорний, сірий і кольоровий. Чорний каракуль буває інтенсивного чорного, середнього чорного й послаблено чорного кольору.

Сірий каракуль залежно від співвідношення чорного й білого волоса може бути світло-сірого, сірого й чорно-сірого забарвлення. Кольоровий каракуль має різноманітні види забарвлення: сур, гуліаз, халілі, білий тощо.

Жакетна група

За рівнем якості є найкращою. Шкури мають нормальну для каракулю довжину волоса по всій площі. На озадку й хребті є цінні завитки (вальки, боби, гривки)

Реберчато-плеската група

Для цієї групи напівфабрикату є характерною наявність на всій площі шкур переважно гривок, що розташовуються паралельними рядами

Кавказька група

Каракуль характеризується дещо перерослим волосом і не зовсім виразним рисунком завитків на шкурах

Малоцінна група

Шкури з каракулю, які вкриті малоцінними й деформованими завитками

Назугча група

До цієї групи належать шкури каракулю-недомірка, які мають рідкий шовковистий або слабшовковистий волосяний покрив з нещільними завитками

У цілому за площею шкури чорного каракулю можна поділити на нормальні, якщо їхня площа більша за 750 см^2 , і недомірки (назугча), якщо їхня площа становить від 450 до 750 см^2 .

Кольоровий каракуль

Користується постійним попитом серед споживачів завдяки широкій колористичній гамі й оригінальному забарвленню.

Кольоровий чистопородний каракуль має різноманітні види забарвлення волосяного покриву й поділяється на сур, гуліаз, халілі, однотонний, однотонний інших забарвлень і строкатий

Каракуль сірий

Залежно від співвідношення й кольорової комбінації чорного й білого волоса, каракуль може бути світло-сірого, сірого й чорно-сірого забарвлення. Він помітно поступається чорному за пружністю завитків, наявністю цінних завитків. Прискорений ріст значно тоншого й менш густого білого волоса порівняно з ростом чорного призводить до погіршення ряду властивостей сірого каракулю.

Шкури сірого каракулю залежно від властивостей волосяного покриву й шкірної тканини поділяють за розмірами на три сорти

Сур

Волосяний покрив різних відтінків коричневого, димчастого й бурого кольорів з переходом від темної основи до світлих кінчиків волоса у завитку. Це створює контрастність забарвлення й надає особливої привабливості шкурам, що й визначає їхню високу цінність. При темно-коричневій основі кінчики волоса мають золотистий відтінок. Такі шкури мають назву «золотистий сур». Якщо основа кінчиків волоса темно-димчаста, то шкури мають світло-попелястий відтінок і належать до сріблястого суру. До цієї групи також належать: сур бронзовий, бурштиновий, платиновий, сталевий, квітка абрикоса (урюгуль)

Гуліаз

Це шкури, які мають рожеве забарвлення різних відтінків, що утворюється комбінацією білого й коричневого волоса

Халілі

Коричневі шкури з чорними плямами або чорні з коричневими плямами, симетрично розташованими на шкурі.

Однотонний каракуль має волосяний покрив коричневого, рожевого й білого кольорів.

Коричневий каракуль має волосяний покрив рівномірного забарвлення різних відтінків

Білий каракуль має волосяний покрив чисто білого кольору, інколи з чорними плямами на голові, вухах і ногах.

Однотонний каракуль інших забарвлень має волосяний покрив усіх відтінків сірого й коричневого кольорів однотонного забарвлення, а також з волосом чорного кольору із сивиною.

Для строкатого каракулю є характерним рисунок волосяного покриву, утворений плямами іншого кольору по всій площині шкір, крім голови, ніг, хвоста.

Кольоровий каракуль поділяють на сорти так само, як і сірий.

*Каракуль
помісний
(метис)*

Це шкіри ягнят-метисів, яких отримують від схрещування чистопородних каракульних баранів з матками овець різних грубошерстних порід. Він поділяється на каракуль-метис чорний і каракуль-метис кольоровий

Смушок

Шкури ягнят ембріонального розвитку і у віці до чотирьох днів від овець смушкових грубошерстних порід. До смушкових порід овець належать молдавська, решетилівська, сокольська й ін. Волосяний покрив цих шкір склоподібно-блискучий, слабоблискучий або матовий, із завитками різних форм і типів, менш щільними, пружними, ніж у каракулю. За кольорами смушок може бути сірим, темно-сірим, коричневим, чорним. Питома вага смушка в загальному обсязі заготовок каракулево-смушкової сировини становить 2,7 %

*Шкури ягнят
грубововняних
курдючних порід
овець*

Отримують від ягнят ембріонального розвитку і у віці до 30 днів. Шкури цього виду ягнят поділяються на російські (від грубововняних північних порід овець) і степові (від овець курдючних порід)

*Мерлуш-
ка
степова*

Шкури новонароджених ягнят у віці до одного місяця курдючних порід овець площею не менше 400 см². Шкури характеризуються грубуватим, матовим волосяним покривом з малоцінними завитками, а також з прямим або ледь хвилястим волосяним покривом

Сак-сак

Шкури молодняка у віці від одного до шести місяців. Відрізняються від мерлушки перерослим волосяним покривом, що складається з м'яких косичок, які утворюють штопороподібні завитки, частіше білого або білого з рудими кінчиками волоса, рідше темнішого кольору, більш товстою шкірною тканиною й великими розмірами. У цілому властивості волосяного покриву залежать від віку ягнят і породи

Шкури морського звіра. У хутряному виробництві використовують шкури котика морського й тюленів. Високі товарні властивості шкур цих тварин зумовлені тими особливостями хутряного покриву, що допомогли їм у процесі еволюції та природного добору пристосуватися до існування в морському середовищі: у волосяному покриві, як правило, є волосяні стрижні різних категорій і форм. Їхня щільність, шовковистість, звивистість і міцність шкірної тканини також досить різноманітні.

Котик морський

Належить до родини ластоногих, сімейства вухатих тюленів. Залежно від статі й віку шкури котика мають різні зовнішні ознаки й товарні властивості. Розрізняють такі групи шкур:
чорні котики, сірі котики, холостяки, холостяки напівсікачі, сікачі

Чорні котики

Шкури новонароджених котиків до 2 – 2,5-місячного віку з первинним волосяним покривом

Сірі котики

Шкури тварин віком до одного року з вторинним волосяним покривом

Холостяки

Молоді самці віком від двох до чотирьох років з хребтом темно-сірого або коричнево-сірого кольору, з низьким, рівним, густим волосяним покривом. Цей вид сировини має головне промислове значення

*Напівсі-
качі*

Шкури самців віком п'ять-шість років з високим, але рідким волосняним покривом сіро-бурого кольору

Сікачі

Шкури дорослих самців з високим грубим волосняним покривом сіро-бурого кольору

Тюлені й нерпи

У хутряному виробництві використовують шкури окремих вікових категорій різних видів тюленів і нерп: тюленя гренландського, смугастого, ларги звичайної, нерпи байкальської та каспійської.

Економічне значення шкур тюленів у хутряному виробництві невелике. Залежно від віку тюленів шкури поділяють на п'ять груп: *більок, хохлачок і лахтак, сірка й сивар, тюлень, нерпа*

Більок

Шкури тюленів у віці 10 – 15 днів з первинним утробним, міцним, блискучим, густим, високим волосняним покривом білого або жовтуватого кольору

*Хохлачок
і
лахтак*

Шкури малюків гренландського тюленя хохлача й лахтака. Волосняний покрив міцний, густий, блискучий, темно-сріблясто-сірого забарвлення з ледь голубим відтінком на хребті

*Сірка й
сивар*

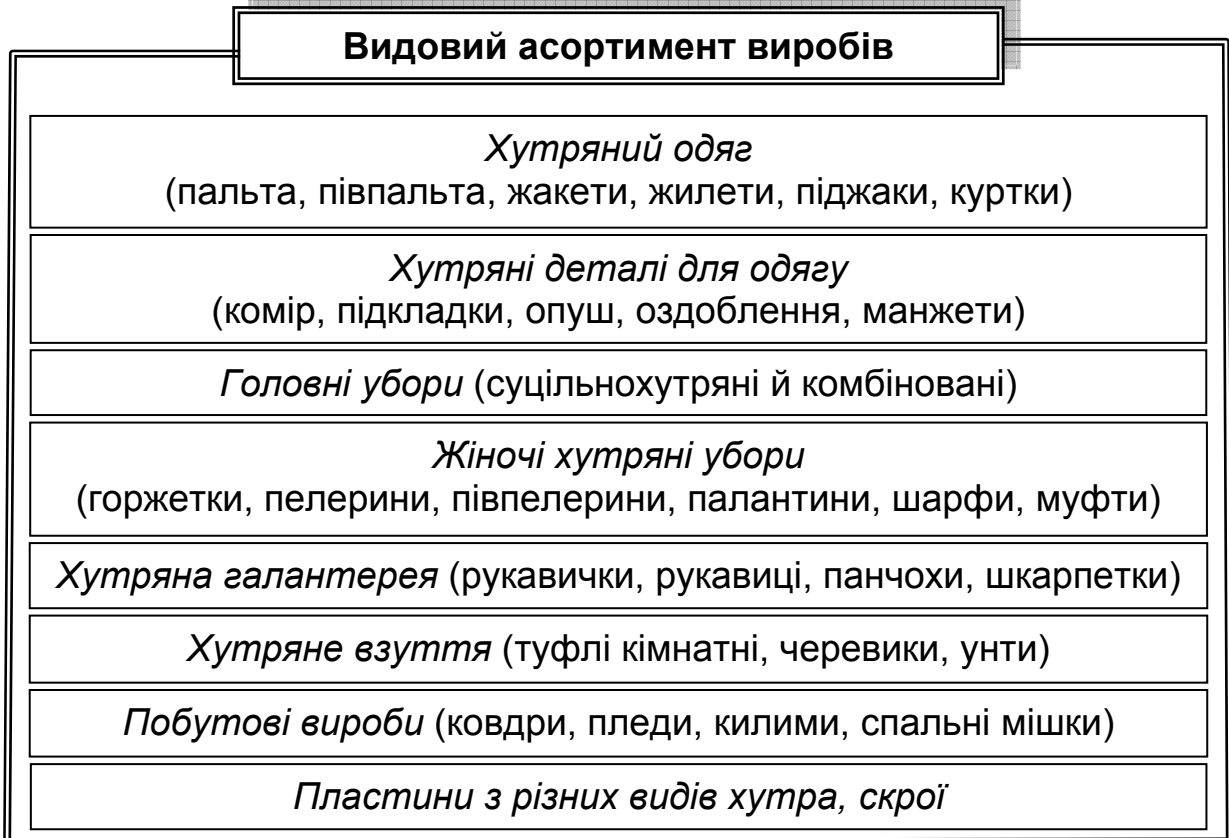
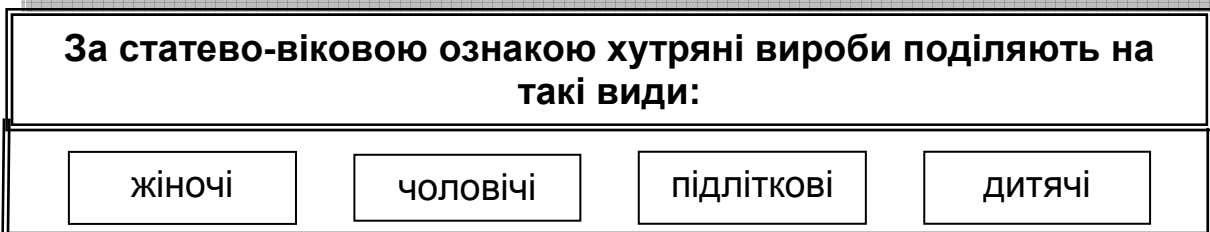
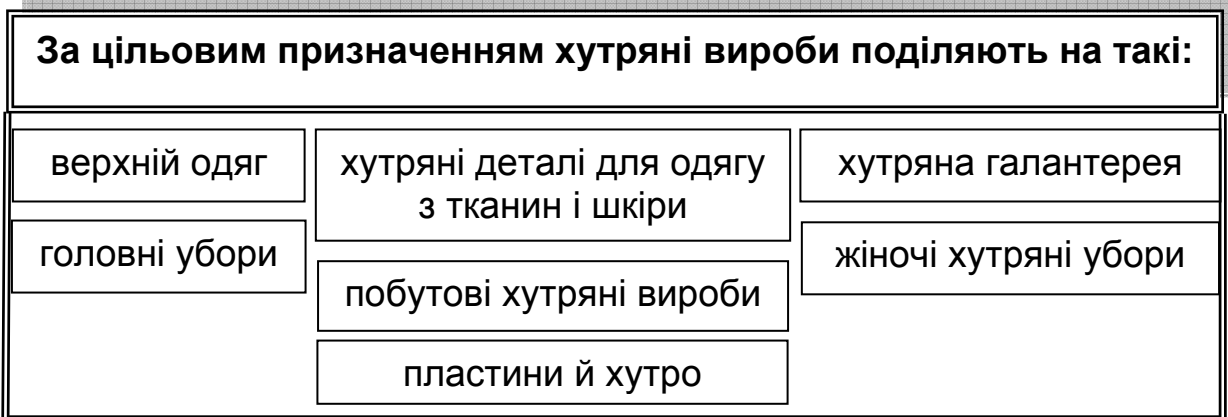
Шкури тюленів із вторинним низьким, прилягаючим до шкіри, блискучим, гладким сірим або сріблясто-сірим волосняним покривом

*Тюлень і
нерпа*

Шкури дорослих тюленів і нерп. Волосняний покрив низький, прилягає до шкіри, блискучий (майже без пуху). Забарвлення залежить від різновиду тварин і змінюється від сіро-зеленого до світло-жовтого й димчастого

3. Класифікація й характеристика асортименту хутряних виробів

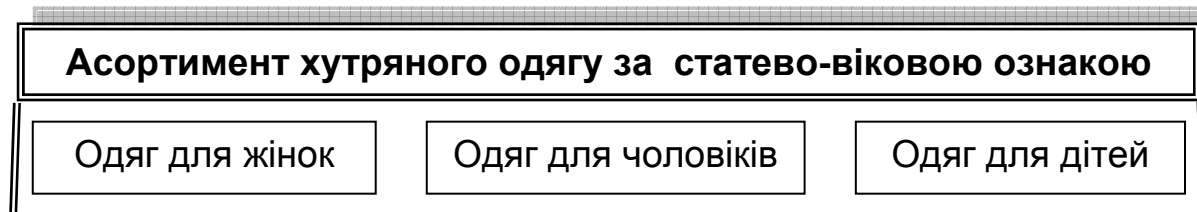
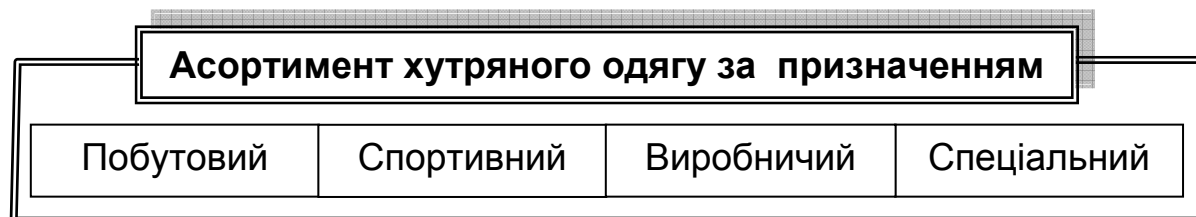
Асортимент хутряних напівфабрикатів готових хутряних виробів досить різноманітний і широкий.

Усередині статево-вікових груп асортимент одягу розрізняється за розмірами, зростами, фасонами, видами виробів, а також за видом хутра, конструкцією й обробленням волосяного покриву або шкірної тканини.

Асортимент хутряних виробів, що виготовляється у промисловості, формується під впливом кліматичних умов, національних традицій, складу населення та його поділом за статтю й віком, а також під впливом коливань моди й стильової спрямованості.

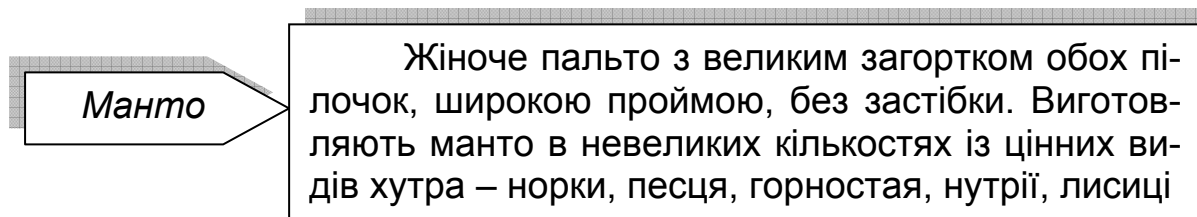
Хутряний одяг

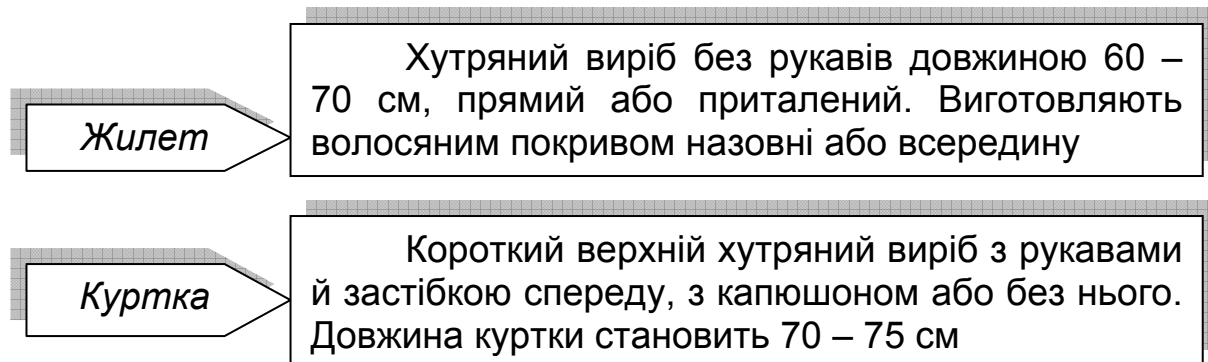

Асортимент жіночого одягу

Пальта, півпальта й жакети відрізняються переважно за довжиною (від лінії пришивання коміра до країв подолу): пальта – 112 – 120 см, півпальта – 80 – 100 см, жакети – 65 – 75 см.

Жіночий одяг виготовляють з натурального, фарбованого, стриженого, скубаного напівфабрикату, а також з овчини особливого оброблення, з плівковим покриттям.

Оброблення цих хутряних виробів залежить від виду хутра, моди й стильової спрямованості конкретного виробу взагалі.

Останнім часом помітно зріс попит на жіночий одяг, для виробництва якого використовують шубну овчину кольорового фарбування з облагородженим волосяним покривом, з поліпшеною якістю оброблення шкірної тканини, а також з удосконаленою конструкцією.

Перевага цих виробів над хутряними полягає в тому, що їх виготовляють одношаровими, тобто хутряний напівфабрикат є одночасно і матеріалом верху, і підкладкою. Крім того, ці вироби мають велику зносостійкість.

Чоловічий одяг

Хутряний одяг для чоловіків виготовляють переважно з міцних, великих шкур, з коротким і середнім за висотою волосяним покривом, зокрема із шкур собаки, морських звірів, овчини хутряної і шубної, жеребка, опойка, тхора й інших видів напівфабрикатів.

Пальта й півпальта випускають однобортними або двобортними прямого крою. Довжина пальта становить 95 – 107 см, півпальта – 88 – 98 см.

<i>Піджаки</i>	Найпоширеніший вид чоловічого хутряного одягу. Їх шиють двобортними, прямими, з хлястиком. Кишені прорізні з клапанами з хутра. Довжина піджака становить 85 – 97 см
<i>Жилети</i>	Виготовляють з текстильним верхом на хутряній підкладці, а також із шубної овчини з волосяним покривом усередину довжиною 60 – 65 см
<i>Куртки хутрянні</i>	Призначено переважно для лісорубів, мисливців, шоферів, представників інших професій. Довжина куртки становить 70 – 78 см
<i>Кожухи</i>	Складаються з прямих деталей (спинки, пілочок, рукавів, коміра), мають застібку на два ґудзики. Випускаються трьох розмірів (56, 58, 60). Комір виготовляють із шубної овчини прямим або шалевим
<i>Піджаки нагольні (кожушини)</i>	Виготовляють шести розмірів (48 – 56) одnobортними, які застібаються на чотири ґудзики або гачки
<i>Шуба зі зборами</i>	Досить довгий хутряний виріб, стягнутий у талії, призначений для експлуатації в зимовий період. Виготовляють з шубної овчини. До деталей шуби слід віднести верх, спідницю, рукави й комір, причому спідницю стягнуто у збори
<i>Бекеша</i>	Овчина нагольна, яка відрізняється від шуби зі зборами тим, що вона коротша й має спідницю без зборів. Виготовляють її одnobортною, з хутряним відкладним коміром; випускають їх п'яти розмірів

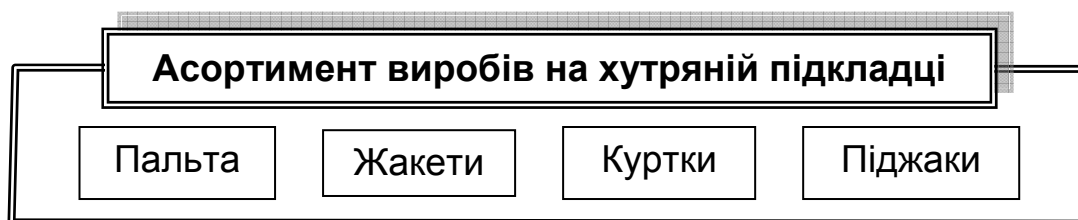
Дитячий одяг

Головним чином це пальта для хлопчиків і дівчаток, куртки й піджаки для хлопчиків. Пальта для хлопчиків і дівчаток за конструкці-

єю майже не відрізняються. Пальто для хлопчиків застібається на правий бік. Їх шують прямого або ледь розширеного силуету. Довжина пальта для дітей дошкільного віку становить 67 – 96 см. Піджаки для хлопчиків шкільного віку шують тих самих фасонів, що й для чоловіків, довжиною 56 – 76 см. Для виготовлення дитячого хутряного одягу (пальт, піджаків) використовують малоцінні види хутра: овчину хутрянну й шубну, кроля, кішку, шкурки бурундука, ховраха й крота.

Одяг на хутряній підкладці

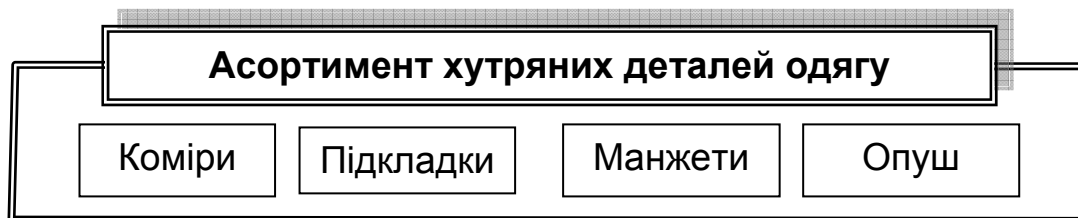
Хутряною промисловістю поряд з іншими виробами налагоджено випуск верхнього одягу на хутряній підкладці з верхом з тканини й шкіри. Для підкладки застосовують напівфабрикат, який за своїми споживчими властивостями не може бути використаний для виготовлення хутряних виробів.

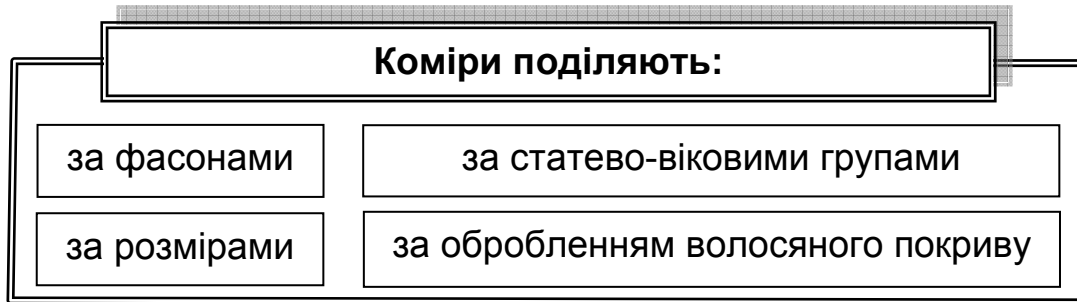

Для виготовлення таких хутряних виробів використовують різні види напівфабрикатів і особливо шубну овчину, частини шкур і шматки. Верх виробів залежно від умов їх експлуатації й призначення може виготовлятися з текстильних матеріалів, натуральних і штучних шкір. Вироби на хутряній підкладці виготовляють таких розмірів і зростів: пальта й напівпальта чоловічі й жіночі з 44 по 60 розмір і п'яти зростів; куртки чоловічі й жіночі з 44 по 58 розмір і п'яти зростів; пальта, піджаки, куртки для дітей шкільного віку шести розмірів і трьох зростів (крім 32 розміру, який має один зріст); пальта для дітей дошкільного віку двох розмірів (28, 30) і трьох зростів; пальта для дітей дошкільного віку двох розмірів (24, 26) і двох зростів.

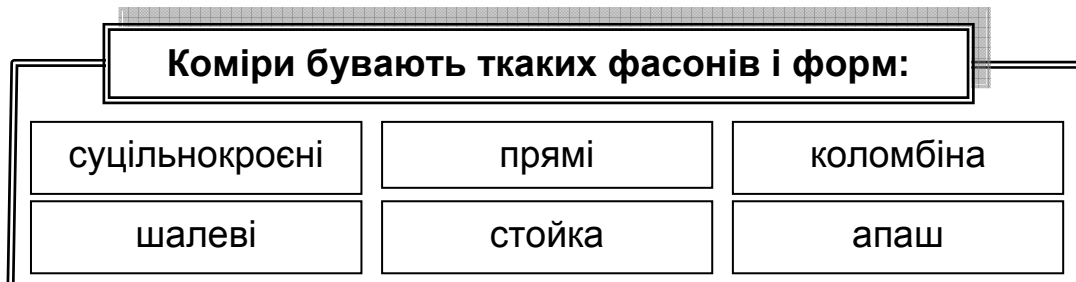
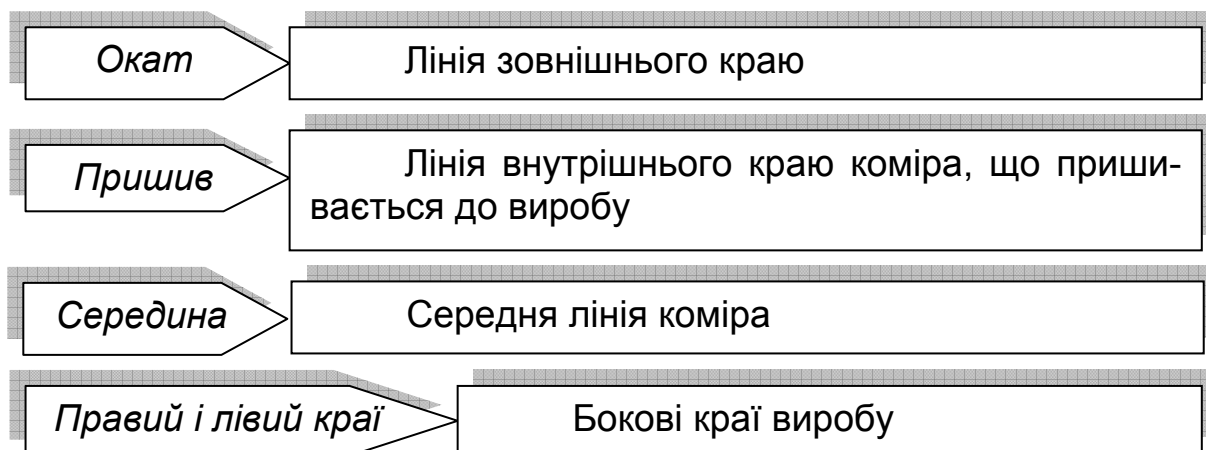
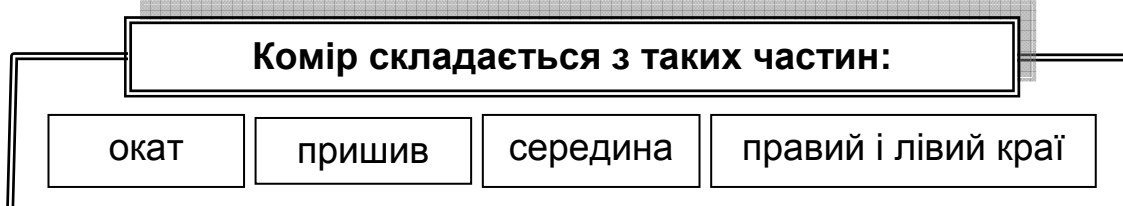
Відповідно до конструкції одягу підкладка може бути стаціонарно прикріплена до верху виробу або пристібатися.

Хутряні деталі до одягу

Їхні фасони змінюються залежно від напрямку моди.

При затвердженні фасону кожному з них присвоюється номер. Напрямок волосяного покриву в комірах має узгоджуватися з його формою, фасоном і видом хутра й тісно пов'язуватися з призначенням і видовим асортиментом одягу в цілому. Розмір коміра визначається за довжиною лінії пришиву (у сантиметрах).

За статево-віковим призначенням коміри розрізняють:

чоловічі –
від 44 до 60 розміру

дитячі –
від 20 до 44 розміру

жіночі –
від 44 до 60 розміру

Разом із комірами до торгівлі надходять манжети, а інколи **опуш** – вузькі смужки хутра, що пришиваються до правого борта, подолу, кишень і середини рукавів жіночих пальт з тканин із хутряним коміром.

Манжети виготовляють зі шкір таких самих сорту й кольору, що й комір. До продажу манжети надходять разом з комірами.

Хутряну підкладку призначено для зимового верхнього одягу з верхом із тканин і шкіри. Для цього використовують шкурки білки, тхора, лисиці, овчини, кішки.

Головні убори

Види хутряних головних уборів

Суцільнохутряні

Комбіновані зі шкірою

Комбіновані з тканиною

Комбіновані з іншим хутром

Головні убори за цільовим призначенням

Повсякденні

Робочі

Формені

Спортивні

Головні убори за статево-віковою ознакою

Жіночі

Чоловічі

Підліткові

Дитячі

Хутряні головні убори відрізняються між собою за фасонами, видами напівфабрикатів, що використовуються для їх виготовлення. Проте останнім часом поділ хутряних головних уборів на чоловічі й жіночі помітно зникає. Чоловічі головні убори шують зі шкурок червоної лисиці, білки, норки, з яких раніше виготовляли жіночі головні убори.

Жіночі головні убори виготовляють зі шкурок білки, норки, лисиці, песця, куниці, соболя, каракулю й ін. Для виготовлення чоловічих уборів нерідко використовують шкурки кроля, нутрії, крота, тхора, каракулю, овчини хутряної, ондатри. Дитячі головні убори шують з хутряної овчини, кроля, крота.

Головні убори поділяють за розмірами: чоловічі – 54 – 64, жіночі – 54 – 62, підліткові – 54 – 58, дитячі – 49 – 55. Розмір головних уборів визначається довжиною периметра внутрішнього боку нижнього борта виробу (у сантиметрах).

За способом виготовлення головні убори можуть бути м'якими й формованими. У м'яких головних уборів форма створюється лише за рахунок конфігурації деталей, у формованих – волого-тепловим обробленням жорсткої заготовки.

Головні убори виготовляють різноманітних фасонів. Найпоширенішими є суцільнохутряні чоловічі убори: шапка-вушанка, гоголь, українка, напівукраїнка, бадейка, боярка, московська, спортивна, лєнінградська, олімпійська, а також комбіновані: фінка, кубанка, боярка, папаха (рис. 3.2, 3.3).

Рис. 3.2. Класичні головні убори:
а – боярка; б – московська; в – гоголь; г – шапка-вушанка; д – папаха;
е – кубанка

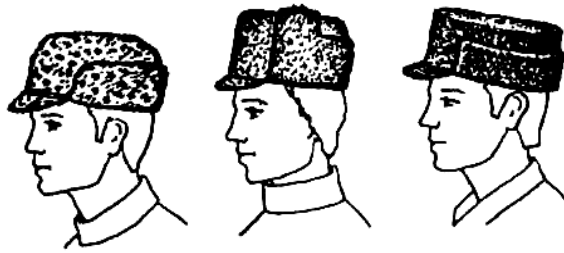

Рис. 3.3. Спортивні головні убори

Фасони жіночих головних уборів частково повторюють фасони чоловічих. Це боярка, гоголь, українка, напівукраїнка. Існують також кілька класичних форм жіночих головних уборів: ковпачок, ток, берет, капор, капелюшок з крисами (рис. 3.4 – 3.7).

Головні убори типу ток мають невелику прямокутну форму.

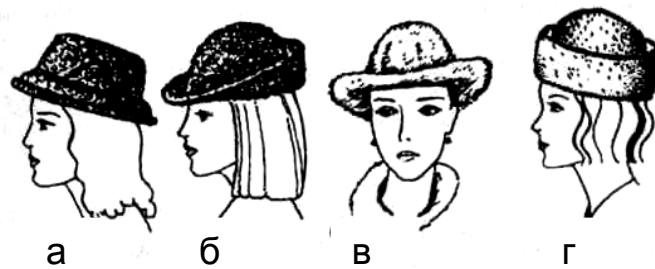

Рис. 3.4. Жіночі капелюшки з полями:

а – капелюшок з маленькими полями; б – капелюшок з середніми полями; в – капелюшок з великими полями; г – боярка

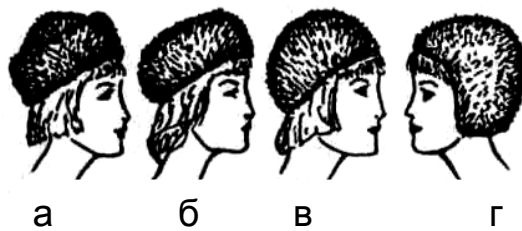

Рис. 3.5. Жіночі капелюшки типу ток:

а – головка з плоскими стінками; б – головка з опуклими стінками; в – капелюшок кулеподібної форми; г – капелюшок, який щільно прилягає до голови

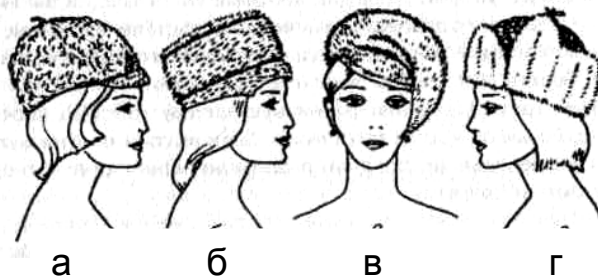

Рис. 3.6. Головні убори з козирком:
 а – головка обтічної форми; б – головка плоскої форми; в – головка беретоподібної форми; г – комбінована шапка-вушанка

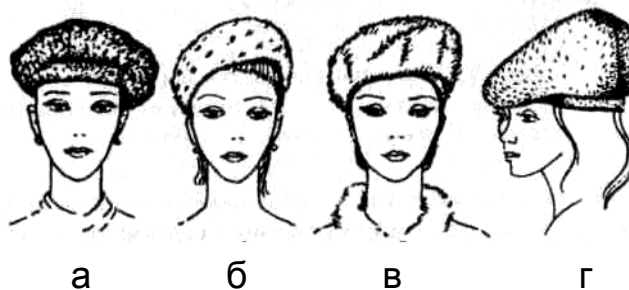

Рис. 3.7. Берети:
 а – великий м'який; б – маленький обтічної форми;
 в – великий жорсткий; г – середній з напливом уперед

Шапка-
вушанка

Складається з хутряного верху, козирка, навушників, напотиличника, клинів, утеплювальної прокладки й підкладки-ковпака, дільника й кола

Гоголь

Складається з хутряного верху (з двох або чотирьох клинів), утеплювального настилу й заготовки, що зберігає шапку від зминання. Ці шапки мають форму зрізаного конуса й можуть бути трьох зростів. Зріст (висоту) вимірюють із зовнішнього боку, від борта через центр верху до другого борта. Висота шапки: I зросту – 495 мм, II зросту – 485 мм, III зросту – 475 мм

Українка

За формою нагадує шапку «гоголь», проте вона більш округла й у верхній частині вища від неї, хутряний верх викроюється переважно з чотирьох клинів

<i>Напівукраїнка й бадейка</i>	Мають хутрянний верх, циліндричну форму. Верх складається з окола й кола. Окіл шапки «українка» вищий за окіл шапки «бадейка»
<i>Московська</i>	Складається з хутряного верху, який має ковпак видовженої форми й широкий окіл з вирізом спереду (соколка) і без нього (пушкінська)
<i>Боярка суцільнохутряна</i>	Має широкий окіл (10 – 14 см) і ковпак, що виготовляються з різних видів хутра
<i>Спортивна</i>	Складається з ковпака, окола, горизонтального козирка. На відміну від спортивної шапка-олімпійка має ковпак з плоским денцем
<i>Ленінградська</i>	Нагадує вушанку, але має невеликий козирок, розміщений горизонтально
<i>Боярка</i>	Складається з хутряного окола, ковпака, виготовленого з чорного оксамиту
<i>Кубанка</i>	За зовнішнім виглядом нагадує зрізаний конус, повернутий основою до верху. Вона складається з хутряного окола й оксамитного або яскравого сукняного ковпака. На верху ковпака нахрест нашивають кольорову тасьму
<i>Папаха</i>	Має форму зрізаного конуса й складається з окола, викроєного із сірого каракулю, і чотириклинного ковпака з голубого, малинового, червоного сукна. Верхню частину ковпака прострочують золотим галуном
<i>Капелюшки з крисами</i>	Мають невелику головку (ковпак) і різноманітну форму крисів різної ширини. Ступінь згину й випуклості крисів може змінюватися: опущені вниз (типу кльош), піднесені догори (типу болеро), прямі (типу канотьє) та ін.

Берети

Можуть бути різноманітної форми: маленькими й дуже великими, з кашкетом і без нього

**Головні
убори
«фантазі»**

Відрізняються складністю форм і нарядністю обробок. До них належать чалма, тюрбан та інші головні убори з різноманітними бортами, рельєфами тощо

Для дитячих головних уборів характерні такі фасони: вушанка, фінка, напівескімоска, бадейка з вушками, капор, берет (рис. 3.8).

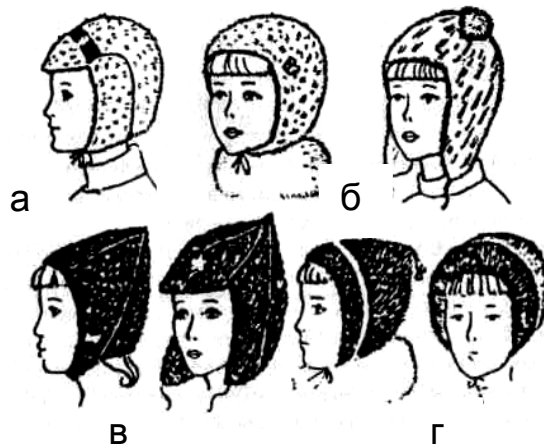

Рис. 3.8. Дитячі головні убори:

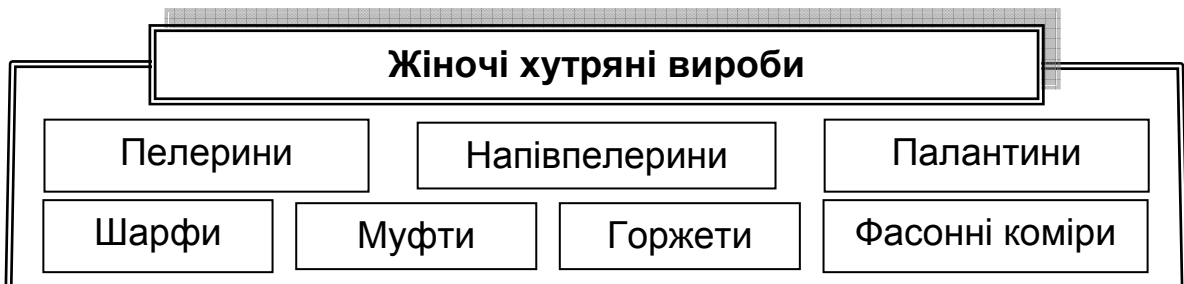
а – по головці; б – напівескімоска; в – шолом; г – капор

Напівескімоска й капор рекомендуються дітям дошкільного віку, *фінка* – підліткам.

Зазвичай дитячі й підліткові шапки складаються з хутряного ко-впака й підкладки. Їх оздоблюють помпонами, бантами. Вушка у ша-пок зав'язуються тасьмою або репсовою стрічкою.

Головні убори типу кепі мають різноманітні форми головок і ко-зирків.

Жіночі хутряні вироби

Усі вироби, крім трубчастих горжетів, шиють на шовковій підкладці.

Горжети	Виготовляють з цілих хутряних шкур з головою, лапами з кігтями і хвостом, трубчастими з нерозрізаних шкур, знятих трубкою, або в розпластаному вигляді
Пелерина	Накидка, що вдягається на сукню, закриває спину, плечі й руки. Для пошиття використовують складні методи розкроювання й цінні види хутра (горностая, колонка, куниця, норки, соболя, песця)
Напівпелерина	Має менші розміри, ніж пелерина, і закриває лише частину спини, шию й плечі. За зовнішнім виглядом нагадує великий шалевий комір і виготовляється з цінних видів хутра
Палантин	Широка смуга, зшита з дрібних шматків хутра. Довжина палантина – 2,5 м, ширина – 30 – 50 см
Хутряний шарф	Більш вузька й коротка смужка з хутра на шовковій підкладці. Шарфи можуть оздоблюватися головками, лапами, хвостами. Їх шиють з хутра спинної частини шкурок білок, колонка, кроля, крота, лисиці, норки, каракульчі й ін.
Фасонний комір	Закриває шию й груди. Його носять поверх сукні або пальта й виготовляють складними методами розкрою
Муфти	Вироби з хутряного напівфабрикату круглої або овальної форми для зігрівання рук у холодну погоду

Хутряна галантерея

Хутряна промисловість у досить великих обсягах випускає хутряну галантерею, до якої переважно відносять *рукавички й рукавиці*. Вони поділяються на вихідні й робочі. До торгівлі надходять шкіряні й текстильні рукавиці й рукавички на хутряній підкладці.

Рукавички

Верх рукавичок виготовляють зі шкіри, а підкладку – з овчини козеняти й інших видів хутра

Текстильні рукавиці

Для виготовлення верху текстильних рукавиць використовують бавовняні й змішані ткани-

Хутряні пластини, хутро й скрої

Із хутра спинок і черевець білки, тхора, ховраха й інших видів тварин або з їхніх частин зшивають *пластини*. Вони різні за формою й розмірами. Їх використовують для виготовлення хутряних виробів.

Під *хутром* розуміють дві-три пластини однакової форми, скріплені між собою. Крім того, останнім часом налагоджено промислове виробництво окремо *скроїв*, з яких у подальшому шиють готові хутряні вироби.

Слід зазначити, що пластини можуть бути виготовлені з використанням складних методів розкроювання. Пластини й скрої, виготовлені з натуральних або фарбованих шкур, часом піддають поверхневому або трафаретному фарбуванню з метою покращання їхніх споживчих властивостей.

4. Контроль якості хутряних виробів

Вимоги до якості хутряних виробів наведено в багатьох нормативних документах. Так, у ДСТУ 2174-92 «Технологія кушнірсько-підбиральних робіт. Терміни й визначення» подано терміни й визначення основних операцій кушнірських і підбиральних робіт, а ДСТУ 1844-92 «Одяг хутряний за замовленням населення. Загальні технічні умови» регламентує вимоги до хутряного одягу, який виготовляється за індивідуальними замовленнями населення. У стандарті ДСТУ 2913-94 «Шкурки хутряні. Терміни й визначення» наведено терміни й визначення основних понять стосовно дефектів хутряної сировини й вичинених хутряних шкур усіх видів. Різні за категоріями і видами стандарти, технічні умови та технічні описи моделей – це основні нормативні документи, що регламентують виробництво, оцінку рівня якості хутряних виробів. Стандарти містять перелік прикладних матеріалів, які повинні використовуватися в процесі виготовлення хутряних виробів, правила підбору хутряного напівфабрикату, виготовлення виробів, розкроювання шкур і тканин на деталі виробів, вимоги й правила сортування, поділ виробів за групами дефектів, кольором,

правила огляду й методи дослідження й перевірки якості виробів, вимоги до їх маркування, пакування, транспортування й зберігання.

Готові хутряні вироби мають відповідати статурі людини за розмірами. Для їх виготовлення необхідно використовувати хутряний напівфабрикат, що відповідає стандартам і технічним вимогам. Для цього підбирають шкури однорідні за видом хутра, сортом, кольором, відтінком і блиском. Дефекти на шкурках мають бути видалені. Вставки в хутряному напівфабрикаті мають бути гармонічно підібрані. У головних уборах, виготовлених зі шкур, що мають явно виражену хребтову лінію, а також чіткий рисунок за забарвленням волосяного покриву, хребти повинні симетрично розташовуватися відносно середини головки, козирка, крисів або бортів головного убору.

Якість пошивних робіт помітно впливає на зовнішній вигляд хутряного виробу. Шви на виробі не повинні виділятися на загальному фоні. Якість підкладки має відповідати цінності хутряного верху виробу. У виробках, виготовлених зі шкур з тонкою шкірною тканиною, на неї наклеюють різні прокладкові тканини й бортову тасьму.

Вимоги до якості шубних виробів, як правило, такі: вироби повинні виготовлятися зі щільних, м'яких і пластичних овчин, добре вичинених і пофарбованих. Волосяний покрив має бути рівно підстриженим, а його забарвлення – рівномірним. Напрямо волосяного покриву повинен іти зверху вниз. Поперечний розкрій овчин не допускається.

5. Маркування, упакування й зберігання хутряних виробів

Маркування, упакування й зберігання хутряних виробів проводять відповідно до вимог нормативних документів на окремі види виробів. До виробів прикріплюють товарний ярлик, на лицьовому боці якого наносять товарний знак підприємства-виготовлювача і його місцезнаходження. На зворотному боці ярлика вказують вид виробу, розмір (зріст), тип, фасон (для комірив), модель (для одягу й головних уборів), вид напівфабрикату, групу дефектів, колір, сорт, артикул, дату випуску й роздрібну ціну. До виробу також прикріплюють контрольний ярлик із зазначенням таких реквізитів: розмір, вид хутра (для рукавичок і рукавиць), сорт, група дефектів, ціна, дата виготовлення.

У центрі кола підкладки головних уборів фарбою наносять товарний знак підприємства-виготовлювача. До борта на потиличній частині шапки прикріплюють товарний ярлик-виготовлювача. Крім основного маркування у шов наголовника або підкладки вшивають контрольний ярлик (шовкову стрічку), де вказують розмір, сорт, ціну й дату виготовлення.

До жіночих хутряних уборів контрольний ярлик прикріплюють таким чином: до горжет – у головній частині, до пелерин і напівпелерин – до вішалки, до муфт – до краю виробу. У трубчастих горжетах контрольний ярлик вшивають в озадковій частині шкіри; у плескатих горжетах, шарфах і палантинах – у шов підкладки; у пелеринах і напівпелеринах – у шов, де підкладка з'єднується з хутряним верхом. Крім того, товарний знак підприємства додатково вибивають на контрольному ярлику.

На хутряних комірах, пластинах, манжетах, обробках маркування наносять спеціальною клеймувальною фарбою. Товарні ярлики, як правило, до них не прикріплюють.

Клеймо з товарним знаком підприємства, номером стандарту або технічних умов, артикулом, найменуванням виробу, кряжем, сортом, групою дефектів, розміром лекальної площі, роздрібною ціною, датою випуску, клеймом контролера підприємства проставляють на шкірній тканині.

Коміри, для виготовлення яких використовують підкладку, маркують так само, як і жіночі хутряні убори. Хутряний одяг упаковують у ящики, попередньо згорнувши його хутром усередину. Для запобігання ушкодженню хутра ящики із середини вистилають чистим папером і кладуть антимільний препарат у мішечках або пакетиках. Коміри, хутро й пластили складають ворсом до ворса. Із верхнього і нижнього боків пачки прокладають картон. Хутряні вироби слід оберігати від ураження й псування міллю, гризунами. Для цього їх зберігають у чистих сухих приміщеннях. Хутряний одяг краще зберігати в підвішеному стані, у чохлах.

На полицях, стелажах, вішалках необхідно розташовувати мішечки й пакети з антимільними препаратами, а самі вироби періодично переглядати й розчісувати.

Лекція 2. Овчинно-шубні товари

План лекції

1. Класифікація й характеристика асортименту овчинно-шубних товарів.
2. Контроль якості овчинно-шубних товарів.
3. Маркування, упакування, збереження овчинно-шубних товарів.

Література: [2, с. 405 – 448]; [3, с. 181 – 183, 222 – 263].

1. Класифікація й характеристика асортименту овчинно-шубних товарів

За призначенням овчинно-шубний вироби підрозділяють на такі види:

фасонні

спеціальні

Фасонні вироби виготовляють із шубної овчини, шкірна тканина якої пофарбована в синій, бежевий, коричневий та інші кольори, з облагородженим волосяним покривом або звичайним обробленням.

За особливостями виробництва овчинно-шубні вироби підрозділяються на такі:

нагольні (шкірною тканиною наверх)

криті (з верхом з тканини на підкладці з шубної овчини)

На відміну від хутряного одягу овчинно-шубні вироби виготовляють одношаровими, без утеплювальних і підкладкових матеріалів.

За статево-віковим призначенням фасонні вироби бувають:

жіночі

чоловічі

дитячі

Спеціальний одяг за статево-віковим призначенням не підрозділяється.

Видовий асортимент фасонного одягу з шубної овчини:

пальта

півпальта

піджаки

жакети

куртки

жилети

Асортимент спеціального одягу

Кожушини

Бекеші

Кожухи

Шуби

Костюми

Куртки

Крім верхнього одягу з шубної овчини шують головні убори, а також рукавиці.

Видовий асортимент овчинно-шубних виробів кожної вікової групи підрозділяється за розмірами й зростами.

Чоловічі пальта й півпальта виготовляють, як правило, двобортними, жіночі – однобортними.

Спеціальний одяг не відрізняється різноманітністю фасонів.

*Нагольні
кожушки*

Шують однобортними, які застібаються лівою полицею на праву за допомогою чотирьох ґудзиків і петельок з голини. Комір відкладний, який застібається у горловини на металічний гачок з петелькою. Спинка може бути суцільною або поперечно-різаною. В цьому випадку пришивають хлястик з голини, який закриває шов розрізу

*Наголь-
ний кожух*

Зимовий постовий і дорожній одяг. Його виготовляють однобортним, який застібається на два ґудзики. Комір – відкладний або шаль

*Нагольна
бекеша*

Виготовляють однобортною, застібається на чотири ґудзики, з двома прорізними кишнями й відкладним коміром. Вона складається з двох частин: верхньої (ліфа) й нижньої (спідниці), з'єднаних між собою без зборок зшивним швом. Спідниця бекеші може бути суцільною або розрізною (зі шлицею), звичайної довжини або подовженою

Шуба

Складається з ліфа й спідниці, але спідницю стягнуто по лінії талії у зборки

Основні фасони головних уборів з овчини – *капор і кепі*.

2. Контроль якості овчинно-шубних товарів

Одяг овчинно-шубний фасонний і спеціальний підрозділяється на три сорти залежно від наявності дефектів на шкірній тканині й місця їх розташування на виробі. Для кожного сорту встановлено допустиму кількість дефектів за видами виробів.

Допустимі дефекти овчинно-шубних виробів

Віспини, які заросли

Пухлинуватість

Шкіроїдини

Неоголені головки волос

Неглибокі подрізи

Допустимі дефекти овчинно-шубних виробів II і III сортів

Незначний різнотон шкірної тканини

Рихлі місця в нижній частині

Допустимі дефекти овчинно-шубних виробів III сорту

Незначна жорсткість овчини, яка не перевищує 1/3 площі виробу

Недопустимі дефекти овчинно-шубних виробів

Дірки

Прорізи

Глибокі подрізи

Ломини

Незакриті накладні пліщини

Віспини, які не заросли

Рідкий, сухий, ламкий волосяний покрив

3. Маркування, упакування, збереження овчинно-шубних товарів

Маркування, упакування, транспортування й збереження хутряних та овчинно-шубних виробів здійснюють відповідно до вимог стандарту.

Маркування виконують нанесенням реквізитів на шкірну тканину комірів, манжетів, оздоблень, скроїв або на товарний ярлик, який прикріплюється до верхнього одягу, головних уборів.

Реквізити, які наносять на ярлик	
Найменування виробу	Товарний знак підприємства-виготовлювача
Розмір	Зазначення стандарту або технічних умов
Сорт	Тип, фасон (для комірів)
Група дефектів	Клеймо контролера підприємства-виготовлювача
Площа	
Дата випуску	

На кожущини, бекеші, кожухи товарний ярлик закріплюють за петельку борта. Додатково ставлять клеймо на зворотному боці правої кишені або у верхньому куті під загортом (на кожухах).

Пальта, півпальта, піджаки й інші вироби складують поштучно, лицьовим боком всередину надвоє або один борт накладають на інший (спинку при цьому вивернуто). Рукава складують вздовж виробу, комір піднімають. Вироби допускається перегинати впоперек.

Головні убори з овчини складають в ящики по три вироби в гніздо.

Під час упакування виробів у тару кладуть протимільні препарати.

Вироби зберігають у закритих, чистих, вентильованих, слабо-освітлених приміщеннях при температурі повітря 0 – 8 °С і відносній вологості 40 – 65 %. Їх можна також зберігати при температурі -20 ... +30 °С і відносній вологості повітря 40 – 70 %, але в цьому випадку строк зберігання має становити не більше шести місяців.

Не допускається зберігати вироби під прямими сонячними променями й поблизу нагрівальних приладів і систем.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

Законодавча база

1. Правила продажу продовольчих і непродовольчих товарів, затверджені Наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків України від 28.12.94 р. за № 237.

Основні підручники й навчальні посібники

2. Товарознавство непродовольчих товарів: підручник. – В 2 ч. / Л.Г. Войнаш, Л.І. Байдакова, М.М. Діані й ін.; за заг. ред. Л.Г. Войнаш. – К.: Укоопосвіта, 2004. – Ч. 2. – 532 с.

3. Шепелев А.Ф. Товароведение и экспертиза непродовольственных товаров: учеб. пособие / А.Ф. Шепелев, И.А. Печенежская. – М.: Март; Ростов н/Д.: Издательский центр «Март», 2003. – 672 с.

Додаткова література

4. Товароведение непродовольственных товаров: учеб. пособие / В.Е. Сыцко, М.Н. Миклушов, Г.С. Турилкина и др.; под ред. В.Е. Сыцко, М.Н. Миклушова. – Минск: Вышэйш. шк., 1999. – 633 с.

5. Товароведение и организация торговли непродовольственными товарами / под ред. В.В. Неверова, Т.И. Чалых. – М.: Экономика, 2000. – 235 с.

6. Справочник товароведа: в 2 т. – М.: Экономика, 1999. – Т.1: Непродовольственные товары. – 335 с.

7. Голубятникова А.Т. Исследование непродовольственных товаров / А.Т. Голубятникова. – М.: Экономика, 1992. – 326 с.

8. Савина З.Г. Практические и лабораторные работы по товароведению промышленных товаров / З.Г. Савина, А.Д. Шмелькин, Я.З. Уманцев. – М.: Экономика, 1992. – 154 с.

Методична література

9. Афанасьєва В.А. Товарознавство непродовольчих товарів: метод. вказівки до виконання лаб. робіт з дисципліни «Взуттеві й хутряні товари» для студ. спец. 8.050301, 7.050302, 7.050303 / В.А. Афанасьєва, Н.І. Черевична. – Х.: ХДУХТ, 2003. – 108 с.

Нормативна література

10. ДСТУ 2913-94. Шкурки хутряні. Терміни й визначення. – К.: Держспоживстандарт України, 1996. – 26 с.

11. ДСТУ 2174-92. Технологія кушнірсько-підбиральних робіт. Терміни й визначення. – К.: Держспоживстандарт України, 1994. – 21 с.
12. ДСТУ 1844-92. Одяг хутряний за замовленням населення. Загальні технічні умови. – К.: Держспоживстандарт України, 1993. – 18 с.

Афанасьєва Віта Анатоліївна
Кобрін Віталій Миколайович
Вамболь Віола Владиславівна
Бетін Олександр Володимирович
Бабак Ірина Миколаївна

ТОВАРОЗНАВСТВО ОДЯГОВО-ВЗУТТЄВИХ ТОВАРІВ

Редактор А.М. Ємленінова

Зв. план, 2009

Підписано до друку

Формат 60x84 1/16. Папір офс. № 2. Офс. друк

Ум. друк. арк. 10. Обл.-вид. арк. 11,31. Наклад 100 прим. Замовлення.

Ціна вільна

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

<http://www.khai.edu>

Видавничий центр «ХАІ»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

izdat@khai.edu